DIAGNOZY I ANALIZY W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI W MIEŚCIE SEJNY

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna
Miasto Sejny
Podlaskie
MINISTERSTWO ROZWOJU
Unia Europejska Fundusz Spójności

Projekt "Przemyślmy Centrum na nowo. Program Rewitalizacji Miasta Sejny na lata 2017-2027" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 .

Kierownik projektu:
dr Maciej Huculak

REDAKCJA:
Anna Stankiewicz & Maciej Huculak

Zespół S&H Consulting:

dr Maciej Huculak
Anna Stankiewicz

Augustów-Sejny, 2017

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP 6

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA 7

3. METODA BADAŃ. 9

3.1. ZAKRES BADAŃ I ANALIZ 9
3.2. METODYKA BADAŃ I ANALIZ 11
3.2.1 Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji 11
3.2.2. Koncentracja zjawisk 12
3.2.1. Podział miasta na miejskie jednostki urbanistyczne 15

4. WYBRANE ELEMENTY KONTEKSTU PROCESÓW REWITALIZACJI 22

4.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE 22
4.2. KOMUNIKACJA 24
4.3. DZIEDZICTWO KULTUROWO-MATERIALNE 27
4.4. UŻYTKOWANIE TERENU 30

5. ANALIZA ZRÓŻNICOWANIA WEWNĄTRZMIEJSKIEGO ZJAWISK KRYZYSOWYCH 33

5.1. ZJAWISKA SPOŁECZNE 33
5.1.1. Demografia 34
5.1.2 Ubóstwo 44
5.1.3. Niepełnosprawność 47
5.1.4. Problemy rodzin 50
5.1.5. Bezrobocie 59
5.1.6. Bezpieczeństwo 76
5.1.7. Kapitał społeczny i uczestnictwo w życiu publicznym 90
5.1.8. Poziom edukacji 100
5.1.9. Problemy alkoholowe 108
5.1.10. Sfera społeczna – podsumowanie 110
5.2. ZJAWISKA GOSPODARCZE 114
5.2.1. Przedsiębiorczość 115
1.1.2. Podatek PIT 117
5.1.10. Sfera gospodarcza – podsumowanie 122
5.3. ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE 125
5.3.1. Stan powietrza 125
5.3.2. Odpady 125
5.3.3. Transport samochodowy 125
5.3.5. Podsumowanie 128
5.4. ZJAWISKA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE 130
5.4.1. Infrastruktura techniczna 131
5.4.2. Dostępność do wybranych rodzajów usług i przestrzeni 135
5.4.3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna – podsumowanie 145
5.5. ZJAWISKA TECHNICZNE 148
5.5.1. Wiek budynków 149
5.5.2. Zasób komunalny 151
5.5.3. Dziedzictwo materialno-kulturowe 153
5.5.4. Podsumowanie 154
5.6. OBSZAR ZDEGRADOWANY I REWITALIZACJI 157
5.6.1. Obszar zdegradowany i rewitalizacji 157

SPIS RYSUNKÓW 162
SPIS TABEL..... 164

Wprowadzenie

1. WSTĘP

Niniejsze opracowanie ma za zadanie wyznaczenie obszaru zdegradowanego i zaproponowanie granic obszaru rewitalizacji, zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.* (Dz.U. 1777)

Zakres przestrzenny opracowania obejmuje obszar miasta Sejny, o powierzchni 21,3 km^2. Dokument obejmuje swoim zakresem zagadnienia wskazane w *Ustawie o rewitalizacji*. Na tej podstawie przeprowadzono wielowymiarową, analizę zróżnicowania wewnątrzmiejskiego negatywnych zjawisk w mieście Sejny uwzględniającą uwarunkowania procesów rewitalizacji. Wyznaczenie granic obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym odbyło się przy zastosowaniu metodyki audytu miejskiego.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Gmina Miasto Sejny w ramach projektu pn. „Przemyślmy Centrum na nowo. Program Rewitalizacji Miasta Sejny na lata 2017-2027" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 podjęła trud opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR). Program rewitalizacji to dokument, który w sposób kompleksowy przygotowuje, programuje oraz określa sposób wdrażania całego procesu rewitalizacji. Ministerstwo Rozwoju odpowiedzialne za wprowadzenie rozwiązań ustawowych dotyczących rewitalizacji o programie pisze, że jest to: *inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.*

GPR Miasta Sejny opracowany jest w oparciu o ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777) oraz w zgodzie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Ustawa jak również wytyczne rewitalizację definiują jako: *kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.*

Do działań przygotowujących opracowanie GPR zaliczyć należy wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W tym celu zgodnie z zapisami ustawy konieczne jest przeprowadzenie analiz, w których wykorzystuje się obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Sejny

3. METODA BADAŃ.

3.1. Zakres badań i analiz

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji konieczne jest przeprowadzenie analiz wykorzystujących obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Spełnienie tego warunku w praktyce sprowadza się do konieczności przeprowadzenia kompleksowej **analizy zróżnicowania wewnątrzmiejskiego** (tzw. audytu miejskiego) w formie i zakresie wyznaczonym przez *Ustawę o rewitalizacji*[1]. Wytyczne definiują warunki, które dany obszar gminy musi spełniać aby można było uznać go za zdegradowany. Obszar taki charakteryzuje się występowaniem **stanu kryzysu** definiowanego jako **koncentracja** negatywnych zjawisk:

1. Społecznych.
2. oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk:
    a. Gospodarczych.
    b. Środowiskowych.
    c. Przestrzenno-funkcjonalnych.
    d. Technicznych.

Wyszczególniony został katalog rodzajów zjawisk, które należy poddać analizom, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Jako szczególnie istotne wśród poszczególnych rodzajów (wymiarów) zjawisk Ustawa oraz *Wytyczne…* identyfikują:

1. Zjawiska społeczne:
    a. Bezrobocie.
    b. Ubóstwo.
    c. Przestępczość.
    d. Niski poziom edukacji lub kapitału społecznego.
    e. Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.
2. Zjawiska gospodarcze:
    a. Niski stopień przedsiębiorczości.
    b. Słaba kondycji lokalnych przedsiębiorstw.
3. Zjawiska środowiskowe:
    a. Przekroczenia standardów jakości środowiska.
    b. Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.
4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne:
    a. Niewystarczające wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny.

[1] Rozdział 3 *Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji,* art. 8-13.

b. Brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość.

c. Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

d. Niski poziom obsługi komunikacyjnej.

e. Niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

5. Zjawiska techniczne:

a. Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym.

b. Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Dla zachowania klarowności dalszego wywodu, w zakresie delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji na terenie miasta Sejny, przyjęto strukturę analiz wynikającą wprost z zapisów *Ustawy o rewitalizacji*.

3.2. Metodyka badań i analiz

Dotychczas analiza zróżnicowania wewnątrzmiejskiego przeprowadzana była wg klasycznego podziału zaproponowanego przez Wallisa (1977)[2] wyróżniającego dwa główne wymiary miast: podsystem społeczno-gospodarczy oraz urbanistyczny – rozumiany jako całość zagadnień przestrzennych, w tym architektonicznych oraz dotyczących materialnego dziedzictwa kulturowego. Obecne podejście do rewitalizacji zaprezentowane w *Ustawie oraz Wytycznych* pośrednio wpisuje się w ten podział. Pojawia się jednak bardziej szczegółowy, opisany powyżej, podział pełniej charakteryzujący procesy degradacji, które powodują konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Takie rozwiązanie pozwala w sposób logiczny i przejrzysty przeanalizować poszczególne zjawiska mające wpływ na procesy degradacji obszarów zurbanizowanych. Klarowność przeprowadzonych badań ma za zadanie ułatwić percepcję tych względnie skomplikowanych analiz także przez postronnych czytelników, co w pozytywny sposób przełożyć się może na procesy partycypacji społecznej całego programu.

3.2.1 Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Ustawa oraz Wytyczne definiują obszar zdegradowany jako obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Ten zaś rozumiany jest jako *„stan występowania negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednaj z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej”*. Wynika z tego zatem, że warunkiem koniecznym jest zidentyfikowanie kryzysu w sferze społecznej. Kolejnym krokiem jest badanie czy na terenie gminy występują zjawiska kryzysowe w pozostałych sferach. Konsekwencją tak prowadzonego badania powinno być wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Może się jednak okazać, że na terenie gminy nie można wyznaczyć obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Wynika to w głównej mierze z faktu, że o ile w skali gminy zawsze można znaleźć tereny o mniejszym i większym natężeniu różnych zjawisk, o tyle kwestia ich nakładania się w przestrzeni nie jest już oczywista. Schemat postępowania dla uczytelnienia całego procesu i w konsekwencji także struktury prowadzonych analiz, został zobrazowany w postaci rysunku (Rysunek 3.2.1).

Badanie zjawisk społecznych jest pierwszym krokiem w delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest bowiem warunkiem koniecznym do przejścia do kolejnego etapu procedury delimitacji. Na tym etapie może dojść do sytuacji, w której negatywne zjawiska społeczne o różnym natężeniu, co prawda występują w poszczególnych jednostkach odniesienia, ale ich występowanie jest rozłączne. Negatywne zjawiska społeczne występują więc w gminie, jednak nie nakładają się na siebie w przestrzeni. Należy spodziewać się, że w praktyce wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji będą to bardzo rzadkie przypadki.

Jeśli zidentyfikowany zostanie kryzys w sferze społecznej kolejnym krokiem delimitacji jest weryfikacja stanu kryzysowego w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). W tym przypadku wystarczy spełnienie warunku występowania stanu kryzysowego tylko w jednej z wymienionych grup zjawisk, aby dana

[2] Wallis A., 1977, *Miasto i przestrzeń*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

jednostka referencyjna mogła zostać uznana za obszar zdegradowany. Możliwa jest sytuacja, w której w przestrzeni gminy będzie można zidentyfikować zjawiska kryzysowe o naturze gospodarczej, środowiskowej, technicznej, czy przestrzenno-funkcjonalnej, ale mimo tego żadna jednostka odniesienia nie będzie mogła spełnić kryteriów obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Podobnie, jak w przypadku pierwszego etapu delimitacji sytuacja taka może wystąpić jeśli w żadnej badanej jednostce nie nastąpi nałożenie się na siebie negatywnych zjawisk społecznych i negatywnych zjawisk z którejkolwiek z wymienionych, pozostałych grup zjawisk.

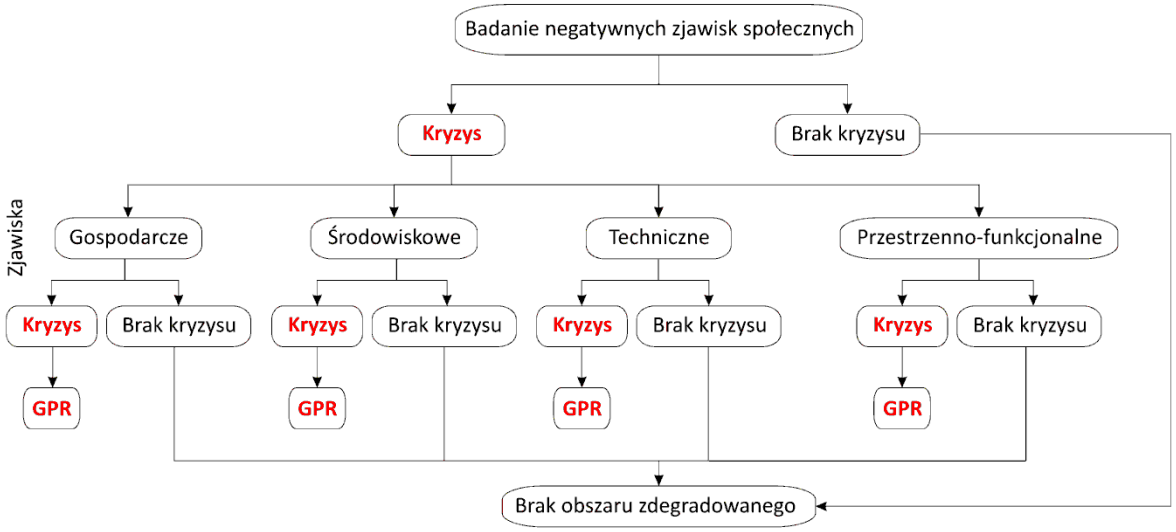

Rysunek 3.2.1. Procedura wyznaczania obszaru zdegradowanego dla poszczególnych jednostek referencyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

3.2.2. Koncentracja zjawisk

Ważnym elementem przyjętej metodyki, z punktu widzenia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, jest określenie poziomu koncentracji badanych zjawisk. **Koncentracja** jest terminem o charakterze względnym. Dlatego też niezwykle istotne jest, aby przyjąć odpowiedni punkt odniesienia dla przedziałów wartości wskaźników, które będą określane takim mianem. Na potrzeby niniejszego opracowania poziom ten ustalono następująco:

1. Pierwszym krokiem było przyjęcie poziomu ogólnomiejskiego tj. wartości danego wskaźnika dla całego miasta, jako wartości referencyjnej dla każdego z analizowanych zjawisk.
2. Drugim, określenie granicznych, znormalizowanych wartości tego wskaźnika, które przyjęto za poziomy odpowiadający poszczególnym stopniom natężenia koncentracji zjawisk kryzysowych.

Przyjęcie poziomu ogólnomiejskiego jako punktu odniesienia ułatwiło znacząco wybór metody normalizacji. W sytuacji takiej najczęściej stosowane są metody takie jak:

- Standaryzacja.
- Unitaryzacja.
- Unitaryzacja zerowana.

- Normalizacja w przedziale [-1,1].
- Przekształcenia ilorazowe.

Na potrzeby niniejszego opracowania najbardziej przydatne okazały się metody odnoszące się bezpośrednio do wartości obliczonej dla całego miasta. Nie brano pod uwagę metod opartych o wielkości maksymalne, minimalne, czy rozstęp analizowanego zjawiska. Przy takich założeniach pozostały dwie metody, których zastosowanie rozważono na potrzeby normalizacji wskaźników w tym dokumencie. Były to:

- Standaryzacja.
- Przekształcenia ilorazowe.

Na potrzeby niniejszej analizy zdecydowano się na zastosowanie przekształcenia ilorazowego opartego o wartość wskaźnika dla całego miasta.

Zaproponowany wskaźnik znormalizowany bywa określany w naukach przestrzennych jako iloraz lokalizacji i jest ceniony jako miara nierównomierności (koncentracji) rozkładu zjawisk w przestrzeni. Iloraz lokalizacji obliczono za pomocą następującej formuły:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{0j}}$$

gdzie:
z_{ij} – wartość znormalizowana j-tej zmiennej zaobserwowana w i-tej jednostce
x_{ij} – wartość normalizowana j-tej zmiennej zaobserwowana w i-tej jednostce
x_{0j} – podstawa normalizacji tj. wartość dla całego miasta

W efekcie końcowym otrzymano wskaźnik znormalizowany pokazujący rozrzut wartości dla poszczególnych jednostek wokół wartości dla miasta. Wartości te wyrażone były jako krotności wartości dla całego miasta. Dla wartości równej tym wartościom znormalizowana wartość wskaźnika wynosiła 1, dla mniejszych od niej była mniejsza od 1 i większa od 0, zaś dla wartości większych była większa od 1. Dla ułatwienia odbioru analizy do wartości znormalizowanego wskaźnika odwoływano się w analizach w % tzn. wartości znormalizowanej wynoszącej 1 odpowiadało 100% poziomu wskaźnika dla całego miasta. Zastosowanie takiej metody uczytelniło przekaz poprzez umożliwienie bezpośredniego porównania poszczególnych wskaźników pomiędzy sobą. Ponadto, normalizacja umożliwiła budowę wskaźników dla całych grup zjawisk kryzysowych jak np. wskaźnik problemów rodziny, wskaźnik aktywności obywatelskiej, czy problemów bezrobocia, które obliczono jako średnie arytmetyczne wskaźników cząstkowych.

Wskaźniki podlegające analizie w przeważającej większości, ze względu na cel opracowania, jakim jest wyznaczenie obszarów zdegradowanych, pełniły funkcje stymulant. Im wyższe wartości reprezentowały wartości takich wskaźników, tym gorsza była sytuacja analizowanej jednostki. W kilku przypadkach, w celu zachowania klarowności analizy pozostano przy wskaźnikach o charakterze destymulant[3], natomiast w podsumowaniu całości analizy

[3] Na przykład wskaźniki frekwencji wyborczej, poziomu edukacji, poziomu dochodów, przedsiębiorczości.

do wyznaczenia obszarów zdegradowanych zastosowano już przekształcenie znormalizowanego wskaźnika na jego odwrotność według wzoru:

$$z_{oij} = \frac{1}{z_{ij}}$$

gdzie:

z_{oij} –odwrotność wartości znormalizowanej, j-tej zmiennej zaobserwowanej w i-tej jednostce

z_{ij} –wartość znormalizowana j-tej zmiennej zaobserwowana w i-tej jednostce

Takie postępowanie przeprowadzono w przypadku następujących wskaźników:

- Wskaźnika syntetycznego frekwencji wyborczej w wyborach ogólnopolskich w latach 2014-2015.
- Wskaźnika syntetycznego poziomu edukacji.
- Wartości podatku PIT należnego w przeliczeniu na 1 podatnika.
- Liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Wyjątkami od powyżej opisanego postępowania były następujące przypadki:

1. Wskaźnik związanym z koncentracją dziedzictwa materialnego tj. udział liczby zabytków w ogóle zabytkowego zasobu na terenie miasta. Z punktu widzenia procesów rewitalizacji wskaźnik ten pełnił dwojakie funkcje:
    a. Przybliżał znaczenie danego obszaru z punktu widzenia dziedzictwa materialnego miasta.
    b. Wskazywał, tym samym pośrednio obszary o dużych potrzebach inwestycyjnych wynikających z koncentracji cennych obiektów dziedzictwa materialnego.
2. Wskaźnik związany z koncentracją komunalnego zasobu mieszkaniowego.
3. Wskaźnik wyposażenia budynków mieszkalnych w sieć ciepłowniczą.

Analizę przestrzenną w przypadku większości wskaźników prowadzono w czterech klasach odpowiadających następującym przedziałom wartości po normalizacji i przedstawieniu wartości w %:

- Poniżej 80%.
- (80%, 100%>.
- (100%, 120%>.
- Powyżej 120%.

Układ ten podlegał pewnym modyfikacjom w zależności od rozkładu analizowanych zmiennych. W trzech przypadkach, ze względu na charakterystykę zmiennych zastosowano inne wartości graniczne dla przedziałów wartości wskaźników. Są to:

1. Wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej oraz wskaźnik syntetyczny problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży:

- Powyżej 110%.

- (100%-110%>.
- (90%-100%>.
- Poniżej 90%.

2. Udział liczby zabytków w ogóle zabytkowego zasobu na terenie miasta. Ze względu na brak normalizacji wskaźnika na podstawie analizy rozkładu zmiennych przyjęto przedziały wskaźnika odpowiadające poszczególnym klasom natężenia zjawiska:

- Powyżej 10%.
- Poniżej 10%.

3. Wskaźniki frekwencji wyborczej. W tym przypadku, klasy wyznaczono posiłkując się obliczonymi wartościami odchylenia standardowego. W rezultacie otrzymano następujące przedziały:

- Poniżej 95%.
- (95%-100%>.
- (100%-105%>.
- Powyżej 105%.
- Udział lokali komunalnych w ogóle zasobu mieszkaniowego miasta. W tym przypadku, podobnie jak w pkt. .1. na podstawie analizy rozkładu zmiennych przyjęto przedziały wskaźnika odpowiadające poszczególnym klasom natężenia zjawiska:
- Poniżej 10%.
- (10%-20%>.
- (20%-30%>.
- Powyżej 30%.

3.2.1. Podział miasta na miejskie jednostki urbanistyczne

Aby móc precyzyjnie zidentyfikować obszary o względnie gorszej kondycji (zdegradowane) w skali całego miasta konieczny był podział miasta na mniejsze jednostki.

Za podstawę odniesienia tej analizy przyjęto tzw. jednostki urbanistyczne, które pierwotnie zostały zaproponowane przez S. Liszewskiego w jego pracy dotyczącej analiz terenów miejskich z końca lat 70-tych XX w.[4]. Założenia tej metody zostały przypomniane m.in. w pracy z serii Rewitalizacja Miast Polskich dotyczącej monitorowania i ewaluacji działań rewitalizacyjnych[5], oraz ekspertyzie wykonanej przez Instytut Rozwoju Miast dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (2013)[6].

Podstawowym założeniem tej metody jest to, że podział powinien uwzględniać trzy zasadnicze cechy obszarów miejskich. Są to:

1. Fizjonomia terenu rozumiana jako jego budowa przestrzenna i charakter zabudowy.
2. Funkcja obszaru.

[4] Liszewski S., 1978, *Tereny miejskie. Podział i klasyfikacja.*
[5] *Monitorowanie i ewaluacja procesów rewitalizacji*, seria Rewitalizacja Miast Polskich, T.11, IRM, 2009.
[6] *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych*, IRM, Kraków 2013.

3. Pozioma i pionowa intensywność użytkowania terenu.

W związku z tym osobne jednostki powinny stanowić zwarte, większe powierzchniowo obszary o takich funkcjach jak:

- Zieleń i rekreacja.
- Użytki rolne.
- Wody, lasy.
- Nieużytki.
- Tereny produkcyjne.
- Tereny usługowe.
- Kompleksy biurowe.
- Część terenów komunikacyjnych, w tym w szczególności duże obszary infrastruktury kolejowej.

Opisana metoda zakłada również, że w przypadku terenów zabudowy mieszkaniowej, liczba ich mieszkańców powinna mieścić się w przedziale od min. 1% do max. ok. 15% liczby mieszkańców miasta. Pewne odstępstwa od tych wartości dopuszczalne są ze względu na specyfikę miasta. Zalecane jest także, aby powierzchnia poszczególnych jednostek w obszarach zurbanizowanych nie przekraczała kilku procent powierzchni miasta.

W przypadku zaproponowanego podziału miasta na jednostki referencyjne, obszarami o największej liczbie ludności były: obszar historycznego centrum miasta – jednostka Centrum (1023 osób, 17,7% ogółu ludności miasta) oraz obszar intensywnej zabudowy wielorodzinnej – Konarskiego I (1008 osób, 17,5% ogółu ludności miasta). Dla odmiany najmniejsza liczba ludności charakteryzowała jednostki Przemysłowa (23 osoby, 0,4% ogółu ludności miasta) oraz Konarskiego II (32 osoby, 0,6% ogółu ludności miasta), przy czym w obu przypadkach obszary te dominującymi funkcjami jednostek były odpowiednio: działalność wytwórcza oraz usługowa. Najmniej ludnymi jednostkami o charakterze mieszkaniowym były z kolei jednostki: 1 Maja (160 osób, 2,8% ludności miasta) oraz Konopnickiej (158 osób, 2,7 ludności miasta).

Największymi powierzchniowo spośród wyznaczonych jednostek były: jednostka obejmująca niezamieszkały teren miasta wraz z zabudową mieszkaniową przy ulicy Elektrycznej o powierzchni 227,4 ha, która odpowiadała blisko połowie terenu całego miasta (50,4%). W grupie jednostek o charakterze mieszkaniowym były to: Mickiewicza (33,5 ha, 7,5% powierzchni miasta) oraz Centrum (26,8 ha, 6,0% powierzchni miasta).

Przebieg granic jednostek urbanistycznych dla Sejn został określony przy wykorzystaniu zróżnicowanych źródeł informacji przestrzennych, tak aby w jego efekcie powstały obszary, które mogą być intuicyjnie odbierane przez mieszkańców miasta i inne podmioty działające na jego terenie. Na potrzeby niniejszego opracowania na terenie miasta Sejny wydzielono łącznie 16 jednostek urbanistycznych (referencyjnych). Grupa ta składała się z:

1. 13 jednostek o charakterze mieszkaniowym.
2. Zwarty obszar zabudowy usługowej – Konarskiego II.

3. Jeden obszar o dominującej funkcji przemysłowej – Przemysłowa, na który składały się dwa podobszary położne przy:
    a. ul. 1-go Maja.
    b. ul. Powstańców Sejneńskich.
4. Obszaru obejmującego pozostałą część miasta.

Jednostki urbanistyczne o przeważającej funkcji mieszkaniowej miały powierzchnię 199,9 ha, co odpowiadało 44,5% udziałowi w powierzchni miasta ogółem. Wskaźnik ten świadczy o umiarkowanym stopniu wykorzystania przestrzeni miasta. Tak szczegółowy podział miasta na jednostki referencyjne miał w założeniu pozwolić na precyzyjną identyfikację obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Podział miasta na jednostki miejskie przedstawia Tabela 3.2.1.

1. 1 Maja.
2. Broniewskiego.
3. Centrum.
4. Grodzka.
5. Jodłowa.
6. Konarskiego I.
7. Konarskiego II.
8. Konopnickiej.
9. Łąkowa.
10. Mickiewicza.
11. Nowa.
12. Przemysłowa.
13. Wileńska.
14. Wojska Polskiego.
15. Zawadzkiego.
16. Pozostały obszar miasta.

Ze względu na niską bezwzględną liczbę ludności, wynoszącą poniżej 40 osób zrezygnowano z analizy wskaźnikowej jednostek Przemysłowa (nr 15), Pozostały obszar (nr 16) oraz Konarskiego II (nr 14). Postępowanie takie miało na celu uniknięcie sytuacji, w których pojedyncze obserwacje danego zjawiska dawałyby bardzo wysokie wartości obliczanych wskaźników. Jednostki te pozostawiono natomiast w sporządzanych zestawieniach tabelarycznych ze względu na cele poznawcze.

Struktura przestrzenna Sejn umożliwiła wyznaczenie granic jednostek w dużej mierze w sposób naturalny tj. przebiegają w oparciu o przebieg głównych arterii komunikacyjnych – dróg, granic naturalnych – np. rzeka Marycha, rowy, jezioro itp. Granice jednostek starano się prowadzić w sposób jak najbardziej dopasowany do przebiegu granic jednostek o charakterze katastralnym tj. działek ewidencyjnych. Jedynym odstępstwem było dzielenie przez granice jednostek urbanistycznych działek użytkowanych jako drogi.

Podział miasta na jednostki odniesienia odbył się przy uwzględnieniu ich struktury przestrzennej i istniejących związków funkcjonalnych. Wydzielone na potrzeby analizy zróżnicowania wewnątrzmiejskiego jednostki w możliwie dużym zakresie nawiązują do przebiegu granic obwodów spisowych. Dla jednostek tych Główny Urząd Statystyczny (GUS) udostępnia dane z zakresu podstawowych struktur demograficznych, a więc tych, które były objęte spisem pełnym podczas Narodowego Spisu Powszechnego 2011 (NSP 2011).

Tak wyznaczone obszary, obejmujące więcej niż jeden obwód spisowy GUS, zostały przyjęte za jednostki odniesienia dla gromadzenia i przetwarzania danych na potrzeby niniejszego dokumentu. Następnie wykorzystano je do wielowskaźnikowej, kompleksowej analizy porównawczej zróżnicowania wewnątrzmiejskiego. W konsekwencji możliwe stało się precyzyjne określenie granic obszarów o wyraźnie gorszej kondycji w zakresie zjawisk społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych oraz przestrzenno – funkcjonalnych.

Na uwagę zasługuje fakt, że analizy wykonywane na potrzeby opracowania programów rewitalizacji, w oparciu o przedstawioną powyżej metodę, stanowią jeden z najbardziej zaawansowanych typów analiz w skali wewnątrzmiejskiej, jakie zamawiają jednostki samorządu terytorialnego szczebla lokalnego. Pożądanym jest aby były one wykorzystywane przez lokalne władze także w celu szeroko pojętej profesjonalizacji zarządzania polityką rozwoju miasta. Szczególnie wartościowe wydaje się wykorzystanie zaproponowanych jednostek w analizach prowadzonych na potrzeby dwóch grup dokumentów:

1. Pierwszą grupę stanowią opracowania i aktualizacje dokumentów o charakterze:
    a. Strategicznym np.:
        - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i in.
        - Strategia rozwoju miasta.
        - Strategia rozwiązywania problemów społecznych.
    b. Operacyjnym np.:
        - Program rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii itp.
        - Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
        - Gminny program wspierania rodziny.
        - Program gospodarki niskoemisyjnej.
        - Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy (komunalnym).
        - Miejski program opieki nad zabytkami i in.
2. Drugą grupę stanowią dokumenty sporządzane na potrzeby bieżącego monitorowania realizacji zadań miasta.

    Szereg komisji, instytucji miejskich, jednostek budżetowych, spółek komunalnych itp. sporządza, przynajmniej w cyklu rocznym, różnego rodzaju sprawozdania ze swojej działalności. Wzbogacenie ich o kontekst przestrzenny tzn. analizę części danych (informacji) dotyczących wybranych problemów w przyjętym układzie odniesienia za jaki mogą służyć zaproponowane jednostki urbanistyczne można wykorzystać w celu:

- Pogłębieniu przedstawianych analiz i kontekstów.

Informacja geoprzestrzenna, a więc informacja wzbogacona o komponent przestrzenny tj. zawierający informację „gdzie zachodzą określone zjawiska" stanowi cenny i jak dotąd na ogół niedoceniany w praktyce samorządowej na szczeblu lokalnym element sprawozdawczości.

- Estetyzacji dokumentów.

Informacje przestrzenne przedstawione w postaci różnego rodzaju map lub samych nawet wizualizacji posiadających kontekst przestrzenny (np. nazwę jednostki, dzielnicy itp.) pełnią także funkcje estetyczne, poprzez wprowadzenie do tego rodzaju raportów i sprawozdań dodatkowych ilustracji, których liczba bywa na ogół ograniczona.

- Partycypacji społecznej.

Przedstawienie nawet tylko wybranych kwestii dotyczących zróżnicowania wewnątrzmiejskiego budzi zainteresowanie nie tylko pracowników Urzędu Miasta, ale również Radnych, przedstawicieli instytucji działających na obszarze miasta, czy wreszcie mieszkańców.

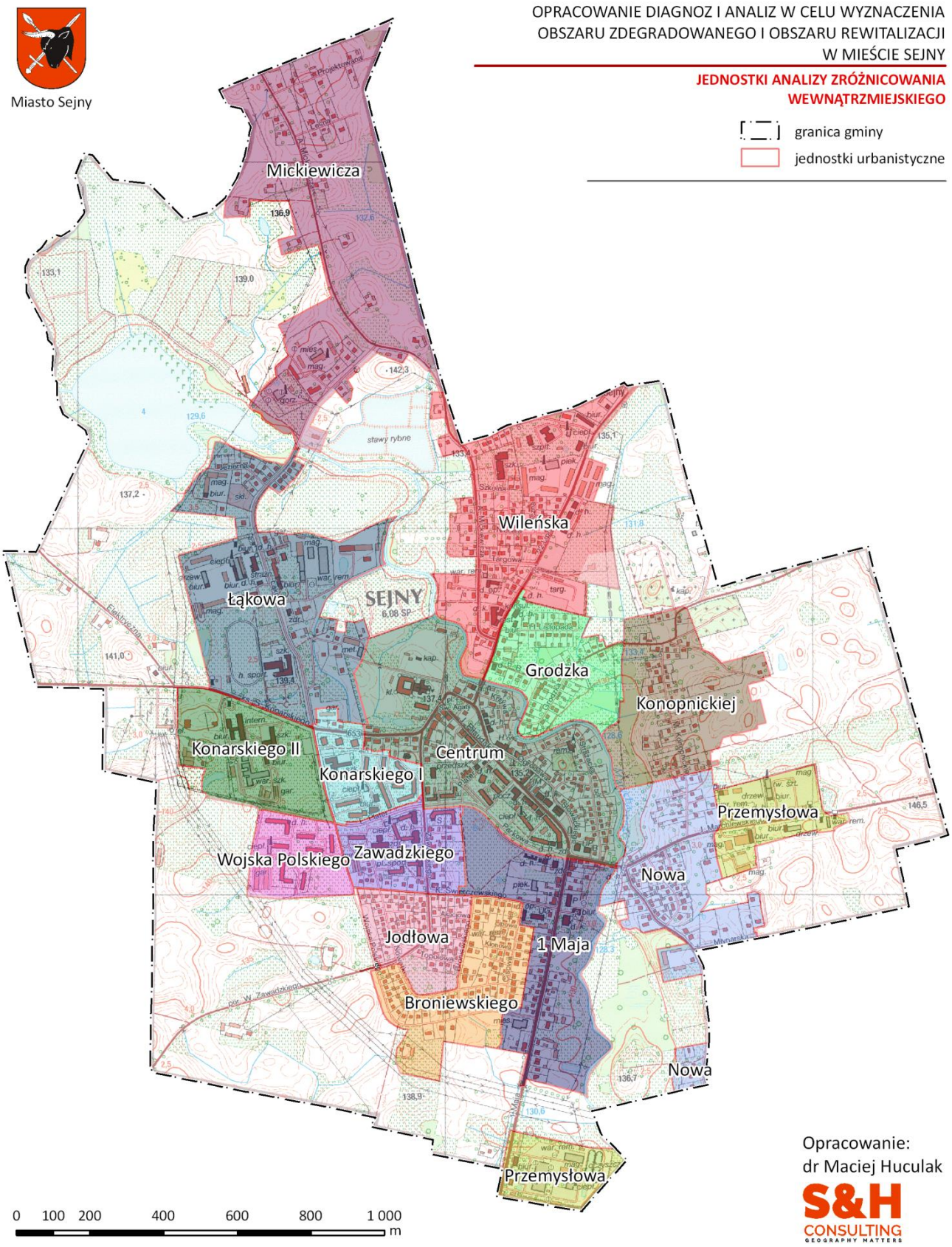

Rysunek 3.2.2. Jednostki referencyjne analiz zróżnicowania wewnątrzmiejskiego dla miasta Sejny.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3.2.1. Jednostki urbanistyczne miasta Sejny.

L.p.	Nazwa	Ludność		Powierzchnia	
		Liczba	Udział w %	ha	Udział w %
1	Centrum	1023	17,7	26,8	6,0
2	Konarskiego I	1008	17,4	5,7	1,3
3	Zawadzkiego	745	12,9	7,1	1,6
4	Wojska Polskiego	733	12,7	5,6	1,2
5	Broniewskiego	364	6,3	10,7	2,4
6	Wileńska	361	6,2	23,7	5,3
7	Łąkowa	301	5,2	25,5	5,7
8	Jodłowa	234	4,0	6,5	1,4
9	Nowa	224	3,9	14,7	3,3
10	Mickiewicza	190	3,3	33,5	7,5
11	Grodzka	188	3,3	9,7	2,1
12	1 Maja	160	2,8	16,4	3,7
13	Konopnickiej	158	2,7	14,0	3,1
14	Konarskiego II	32	0,6	10,4	2,3
15	Przemysłowa	23	0,4	11,2	2,5
16	Pozostały obszar	35	0,6	227,4	50,7
Suma		**5779**	**100,0**	**448,9**	**100,0**

Źródło: opracowanie własne.

4. WYBRANE ELEMENTY KONTEKSTU PROCESÓW REWITALIZACJI

4.1. Środowisko przyrodnicze

Miasto Sejny położone jest w całości na obszarze jednego mezoregionu fizyczno-geograficznego tj. Pojezierza Wschodniosuwalskiego.

Na terenie miasta jedyną występującą formy ochrony przyrody jest:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Sejneńskie.

W granicach miasta tą formą ochrony objęte jest łącznie 96,7 ha, co stanowi 21,6% ogółu powierzchni miasta. Ochroną objęta jest północna część miasta, w tym w całości jednostka Mickiewicza.

W bezpośrednim otoczeniu miasta, na północny-wschód od jego granic, przebiega ponadto korytarz ekologiczny Puszcza Augustowska-Puszcza Romnicka.

Taka sytuacja niesie ze sobą dwojakie skutki z punktu widzenia procesów rewitalizacji. Z jednej strony ułatwiać może prowadzenie działań o charakterze infrastrukturalnym. Z drugiej, sprawia, że na potrzeby planowanych działań nie będzie można wykorzystać potencjału wynikającego z ewentualnej obecności na terenie przeznaczonym do działań rewitalizacyjnych, obszarów cennych przyrodniczo.

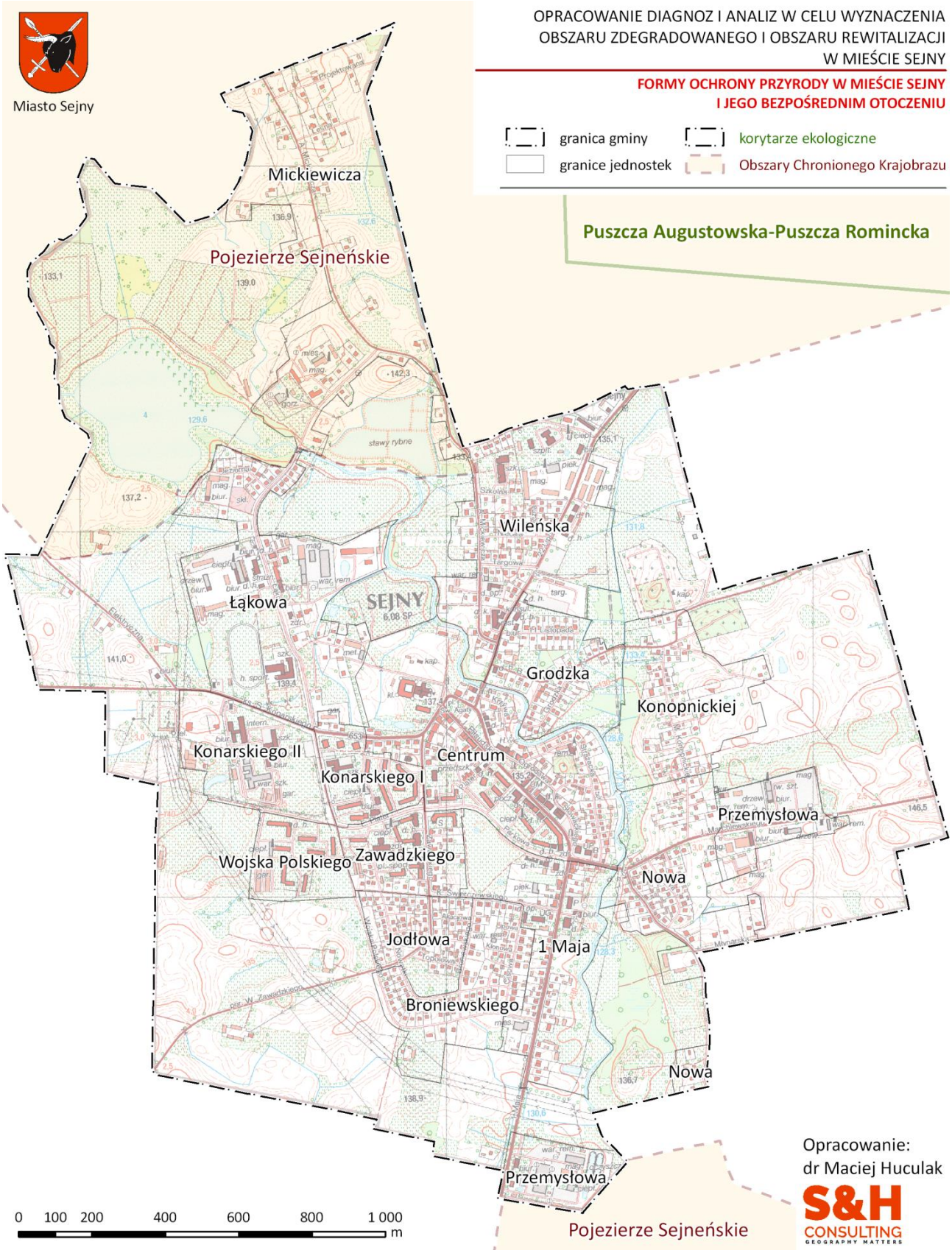

Rysunek 4.1.1. Formy ochrony przyrody na obszarze miasta Sejny oraz w jego bezpośrednim otoczeniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ.

4.2. Komunikacja

Z punktu widzenia komunikacyjnego Sejny pełnią rolę ponadlokalnego węzła drogowego w obrębie powiatu sejneńskiego. Na układ komunikacyjny miasta Sejny składają się dwa główne szlaki drogowe kategorii wojewódzkiej przebiegające przez miasto w przybliżeniu w kierunkach północ-południe oraz wschód-zachód uzupełnione przez sieć dróg niższego rzędu, w tym powiatowych i gminnych.

Na opisany układ drogowy składają się:

- Drogi wojewódzkie:
  - nr 651 Gołdap-Żytkiejmy-Szypliszki-Sejny.
  - nr 653 Sedranki-Bakałarzewo-Suwałki-Sejny-Poćkuny.
  - nr 663 Sejny-Pomorze, łącząca miasto z drogą krajową nr 16.
- Drogi powiatowe, w tym o znaczeniu:
  - Ponadlokalnym:
    - nr 1164B Sejny-Bubele-Krasnowo-Sankury.
    - nr 1167B Sejny-Łumbie-Widugiery.
  - Lokalnym:
    - nr 2591B ul. Emilii Plater.
    - nr 2576B ul. Głowackiego.
    - nr 2575B ul. Piłsudskiego.
    - nr 2590B ul. Ogrodowa.
    - nr 2582B ul. Parkowa.
    - nr 2587B ul. Młynarska.
    - nr 2596B ul. Grodzińskiego.
    - nr 2583B ul. Wileńska.
    - nr 2578B ul. 11 Listopada.
    - nr 2580B ul. Marii Konopnickiej
    - nr 2589B plac św. Agaty.
    - nr 2581B ul. Krzywa.
    - nr 2577B ul. Grodzka.
    - nr 2593B ul. Przyrzeczna.
    - nr 2592B ul. Rittlera.
    - nr 2594B ul. Słowackiego.
    - nr 2595B ul. Strażacka.
    - nr 2588B ul. Mickiewicza.
    - nr 2597B ul. Zawadzkiego.
    - nr 2584B Łąkowa.

Siec dróg powiatowych uzupełniają drogi gminne.

Przebieg głównych dróg tj. o znaczeniu wojewódzkim przez ścisłe, historyczne centrum miasta należy uznać za daleki od optymalnego. Niesie on bowiem ze sobą szereg uciążliwości dla mieszkańców centrum miasta, jak i jego pozostałych użytkowników związanych z poziomem natężenia ruchu samochodowego.

Bardzo specyficznym uwarunkowaniem związanym z siecią drogową na terenie miasta jest bardzo duży udział dróg będących w zarządzaniu powiatu. Ich szczególną koncentrację można zauważyć na obszarze centrum miasta. W rezultacie powyższego, w obrębie historycznego układu urbanistycznego objętego ochroną konserwatorską, nie ma ani jednej drogi będącej w zarządzie miasta (!). W konsekwencji, kluczowa z punktu widzenia struktury przestrzenno-funkcjonalnej przestrzeń w mieście, w zakresie układu komunikacyjnego, jest całkowicie niezależna od władz miejskich.

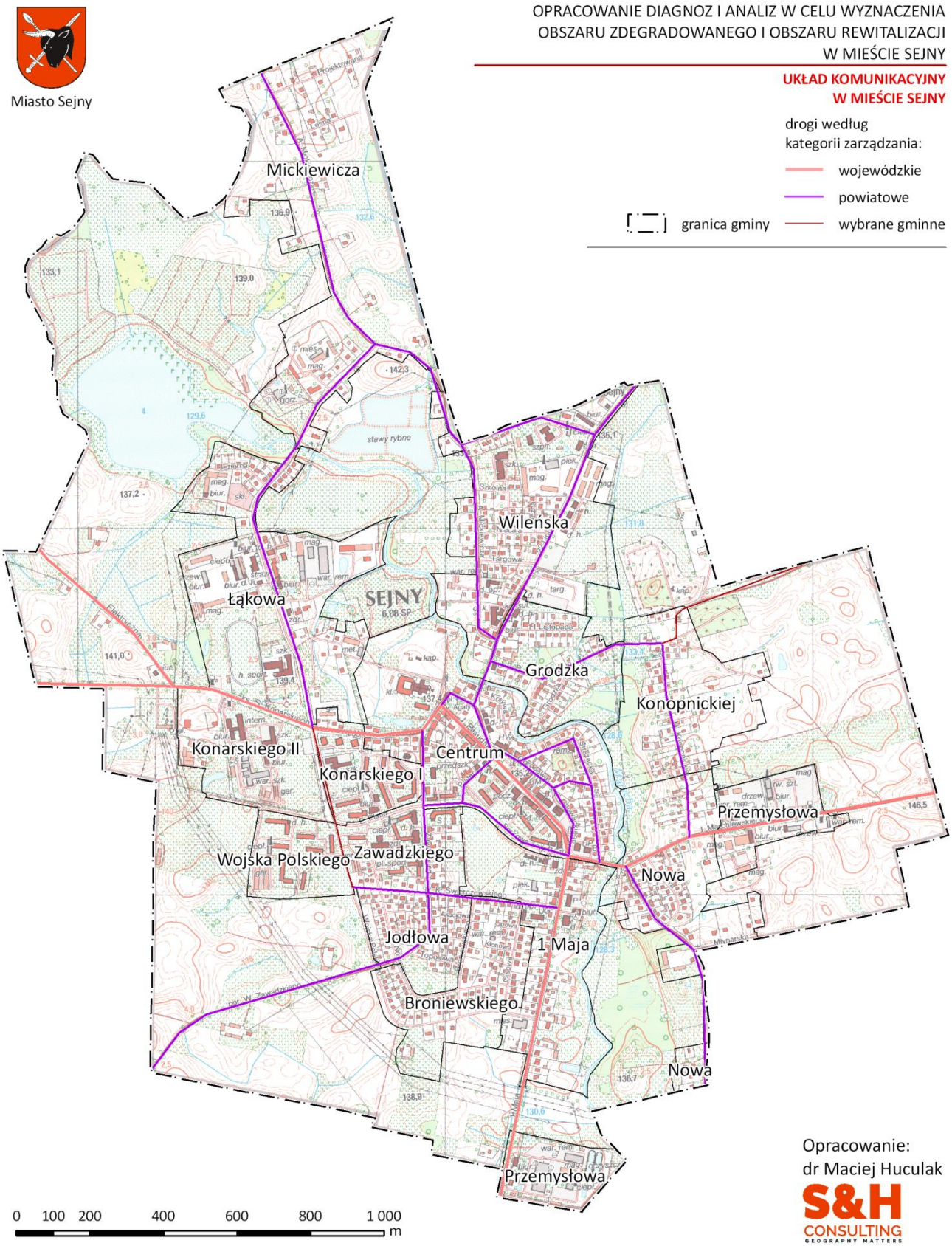

Rysunek 4.2.1. Układ komunikacyjny w mieście Sejny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CODGiK

4.3. Dziedzictwo kulturowo-materialne

Miasto Sejny obejmuje swoimi granicami obszar o względnie bogatej tradycji osadnictwa. Na obszarze miasta zidentyfikowano aż 37 stanowisk archeologicznych pochodzących z różnych okresów. Były to warstwy kulturowe osadnictwa prehistorycznego w tym: paleolitycznego, mezolitycznego, neolitycznego, epoki brązu, żelaza oraz okresu wędrówki ludów; wczesno i późnośredniowieczne oraz nowożytne. Najnowszy etap rozwoju osadnictwa na obszarze Sejn związany jest w głównej mierze z ich rozwojem jako ośrodka osadniczego w kontekście postępującej od XIV w. eksploatacji obszaru Puszczy Przełomskiej. W porównaniu do innych miast podobnej wielkości województwa podlaskiego Sejny charakteryzują się znaczącym potencjałem dziedzictwa materialno-kulturowego. Rozwój struktur o charakterze miejskim wiąże się z działalnością na obszarze dzisiejszych Sejn, począwszy od XVII w., klasztoru dominikanów. Zabytki zlokalizowane na terenie miasta dobrze oddają również wielokulturowy charakter miasta zamieszkiwanego jeszcze w okresie przed II wojną światową przez duże społeczności: polską, żydowską oraz litewską.

Najcenniejszą część zasobu objęto ochroną konserwatorską poprzez wpisanie jej do rejestru zabytków województwa podlaskiego prowadzonego przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W rejestrze tym znalazło się łącznie 15 obiektów, co świadczy o wysokim potencjale związanym z dziedzictwem materialno-kulturowym Sejn. Wśród zabytków rejestrowych wyróżnić można trzy zasadnicze rodzaje obiektów.

1. Pierwszy, dominujący stanowią obiekty o charakterze sakralnym takie jak:
    a. Zespół klasztorny dominikanów (1610-19, 1760), w tym:
        i. Kościół p.w. Nawiedzenia NMP.
        ii. Klasztor.
        iii. Ogrodzenie z bramami.
    b. Dawny kościół ewangelicki, przy ul. Zawadzkiego (połowa XIX w.).
    c. Kaplica p.w. św. Agaty na pl. Kościelnym (1789).
    d. Synagoga przy ul. Piłsudskiego, (1860-70).
    e. Dawny dom talmudyczny, przy ul. Piłsudskiego (połowa XIX w.).
    f. Cmentarz rzymsko-katolicki przy ul. Głowackiego (koniec XVIII – początek XIX w), w tym:
        i. Ogrodzenie z bramami (j.w.).
        ii. Kaplica rodziny Wolmerów (XIX w.).
    g. Dawny pałac biskupi przy ul. Piłsudskiego (1841).
2. Drugi, zdecydowanie mniej liczny reprezentowały obiekty użyteczności publicznej:
    a. Ratusz (1 połowa XIX w).
    b. Budynek poczty przy ul. Piłsudskiego 35 (koniec XIX w.).
3. Ostatnim rodzajem jest układ urbanistyczny obejmujący obszar historycznego miasta z XVI w./XVII w. i XIX w. o powierzchni ok. 21,4 ha.

Grupę zabytków wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków uzupełniają obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków obejmującej 34 obiekty zabytkowe. Odmiennie, niż w przypadku zabytków rejestrowych w GEZ dominują budynki o pierwotnie mieszkalnym charakterze (29). Wyjątkami od tej reguły są:

1. Dom parafialny przy pl. św. Agaty 1.
2. Budynek użyteczności publicznej przy pl. św. Agaty 5.
3. Budynek karczmy (koniec XIX – początek XX w., nieistniejący).
4. Cmentarz rzymskokatolicki tzw. „Świętojerski" przy ul. Strażackiej (XVI w. – XVIII w.).
5. Budynek Straży Pożarnej (lata 40-te XX w.).

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sejny[7] wyróżnia ponadto obiekty o charakterze zabytkowym i cennych walorach architektury tradycyjnej. W grupie tego rodzaju obiektów dominują drewniane domy mieszkalne. Na zabudowę drewnianą przypada 43 spośród 61 obiektów znajdujących się w wykazie (70,5%).

W skali miasta, największa koncentracja obiektów zabytkowych przypada na jednostkę referencyjną Centrum. Obejmuje ona swoim zasięgiem cały obszar historycznego układu urbanistycznego miasta podlegającego ochronie w ramach wojewódzkiego rejestru zabytków. Na terenie tym koncentruje się 12 z 15 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (80%) oraz 30 z 34 zabytków wpisanych do GEZ (88%). Zabytki zlokalizowane poza obszarem jednostki Centrum znajdują się jedynie w dwóch spośród wyznaczonych jednostek. Są to: 1-go Maja z czterema zabytkami wpisanymi do GEZ oraz jednostka obejmująca pozostały, ekstensywnie użytkowany obszar miasta. W drugim z wymienionych przypadków za 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków odpowiada cmentarz parafialny z ogrodzeniem i kaplicą pogrzebową położony przy ul. Głowackiego. Na obszarze reszty jednostek urbanistycznych obiekty zabytkowe nie występują.

[7] Tekst jednolity ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Nr XXIX/158/13 Rady Miasta Sejny z dnia 4 lipca 2013 roku

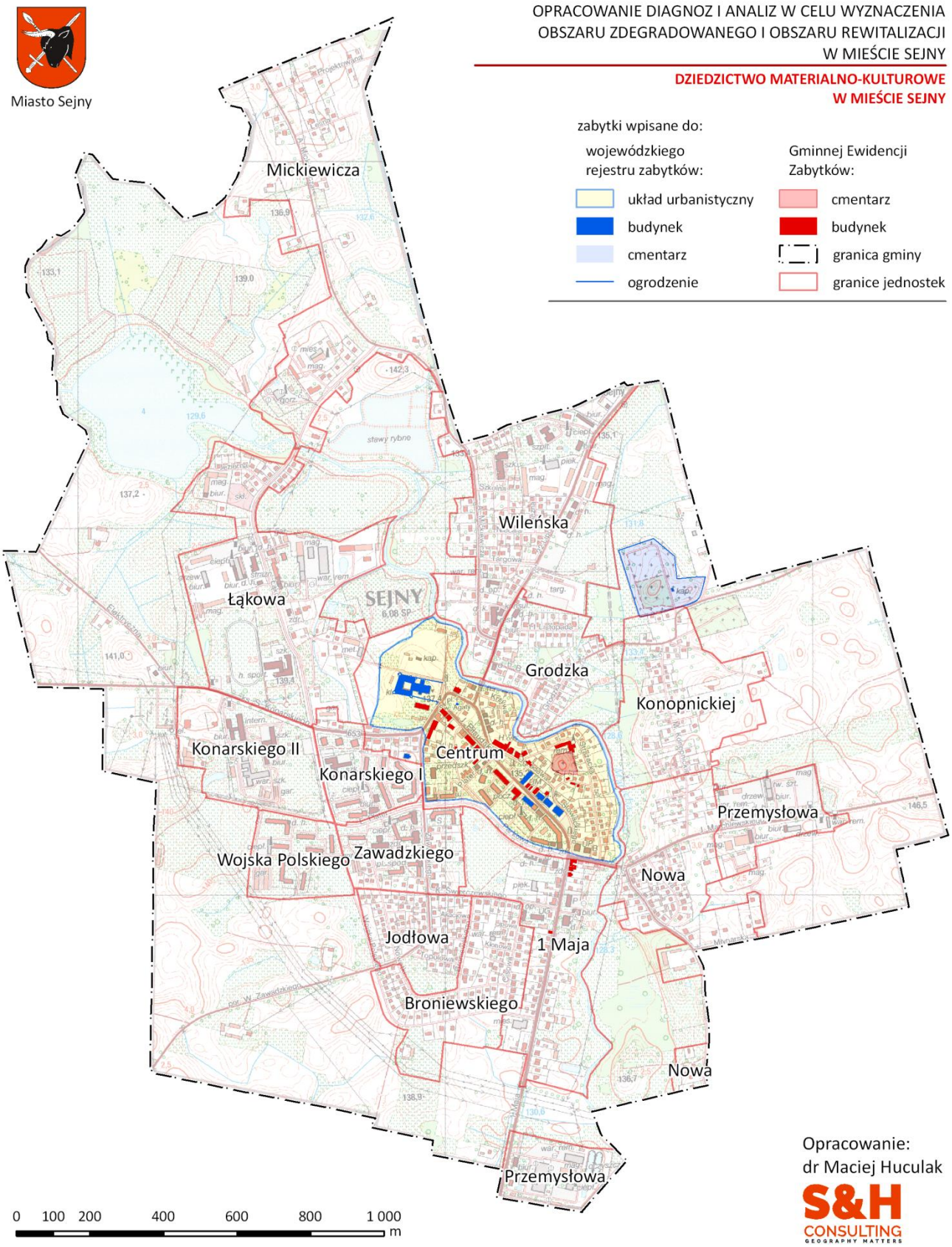

Rysunek 4.3.1. Rozmieszczenie dziedzictwa materialno-kulturowego w mieście Sejny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PONZ i in.

4.4. Użytkowanie terenu

Obszar gminy zajmuje powierzchnię 448,9 ha (4,48 km^2). Gęstość zaludnienia na terenie Sejn wyniosła 1287,3 os./km^2, co świadczyło o umiarkowanie intensywnym zagospodarowaniu obszaru miasta.

Struktura przestrzenno-funkcjonalna miasta wykazuje cechy układu koncentrycznego z historycznym, zabytkowym układem urbanistycznym położonym w jego centrum. Wyraźną barierą przestrzenną jest przebiegająca w przybliżeniu w osi północ-południe, rzeka Marycha dzieląca miasto na część wschodnią i zachodnią. Rzeka wyraźnie odgranicza również północną część miasta przy ul. Mickiewicza.

Część wschodnią miasta charakteryzuje w zdecydowanej mierze zabudowa jednorodzinna. Składają się na nią jednostki: Grodzka, Konopnickiej, Nowa, Wileńska oraz część jednostki Przemysłowa oraz niezamieszkały obszar miasta. Łącznie odpowiada ona za ok. 16% ogółu mieszkańców miasta. Dolinie rzecznej Marychy towarzyszą w tej części miasta rozproszone obszary leśne. Tereny przemysłowe i przemysłowo-usługowe koncentrują się w tej części miasta w rejonie ul. Powstańców Sejneńskich oraz ul. Wileńskiej. Spośród innych cech charakterystycznych tego obszaru wymienić należy:

1. Cmentarz parafialny zlokalizowany przy ul. Głowackiego, w tym jego historyczna część objęta ochroną konserwatorską.
2. Obszar szpitala powiatowego przy ul. Ritlera.

Część północną miasta, obejmującą w całości jednostkę Mickiewicza (190 osób, 3,3 % ludności miasta) oraz część obszarów niezabudowanych miasta wraz z terenami wodnymi (jezioro, stawy) charakteryzuje mieszany charakter funkcjonalny. Na obszarze tym, w południowej jego części występuje zabudowa wielorodzinna, blokowa towarzysząca zabudowaniom przemysłowym d. gorzelni. W pozostałej części dominuje zabudowa jednorodzinna.

Część centralna i zachodnia miasta odpowiada za zdecydowaną większość obszaru zurbanizowanego w mieście. Składają się na nią jednostki: 1 Maja, Broniewskiego, Centrum, Konarskiego I, Konarskiego II, Łąkowa, Jodłowa, Wileńska, Wojska Polskiego, Zawadzkiego oraz znacząca część obszaru niezamieszkałego. Z punktu widzenia intensywności zabudowy można wyróżnić w niej kilka rodzajów jednostek:

1. Obszary zabudowy wielorodzinnej (blokowej) tj. Konarskiego, Wojska Polskiego i Zawadzkiego.
2. Jednostka o mieszanym charakterze zabudowy: Centrum, 1-go Maja.
3. Obszary z dominującą zabudową jednorodzinną: Broniewskiego, Jodłowa, Łąkowa.

Obraz ten uzupełnia część jednostki Przemysłowa przy ul. 1 Maja oraz zwarty obszar o charakterze usługowym – jednostka Konarskiego II.

Zwarty obszar zabudowy o charakterze przemysłowym znajduje się również przy ul. Łąkowej. Przy tej samej ulicy znajduje się także duży obszar sportowo-rekreacyjny związany ze stadionem miejskim (stadion, Orlik, *dirt park* i in.).

Obszary wykorzystywane na cele upraw rolnych koncentrują się w południowej części miasta. W formie bardziej rozproszonej występują one również w północnej części miasta, w tym jednostce Mickiewicza. Duże obszary roślinności trawiastej wyraźnie koncentrują się na obrzeżach zabudowy mieszkaniowej w środkowej części miasta.

Obszary leśne na terenie miasta koncentrują się dolinie rzeki Marychy. Głównie we wschodniej części Sejn.

Na sieć wodną na obszarze miasta składają się:

1. Jezioro Sejneńskie.
2. Stawy rybne w północnej części miasta.
3. Rzeka Marycha.

Strukturę przestrzenno-funkcjonalną miasta z jej koncentrycznym charakterem oraz względnie intensywnym poziomem użytkowania przestrzeni należy uznać za korzystną zarówno z punktu procesów rozwojowych miasta, jak również planowanych działań rewitalizacyjnych. Analogicznie należy ocenić zwarty charakter zabudowy miejskiej, charakter miasta, wyraźny na ogół rozdział funkcji przemysłowych od mieszkaniowych, jak również obecność dużego, w skali miasta, obszaru skupiającego funkcje wyższego rzędu.

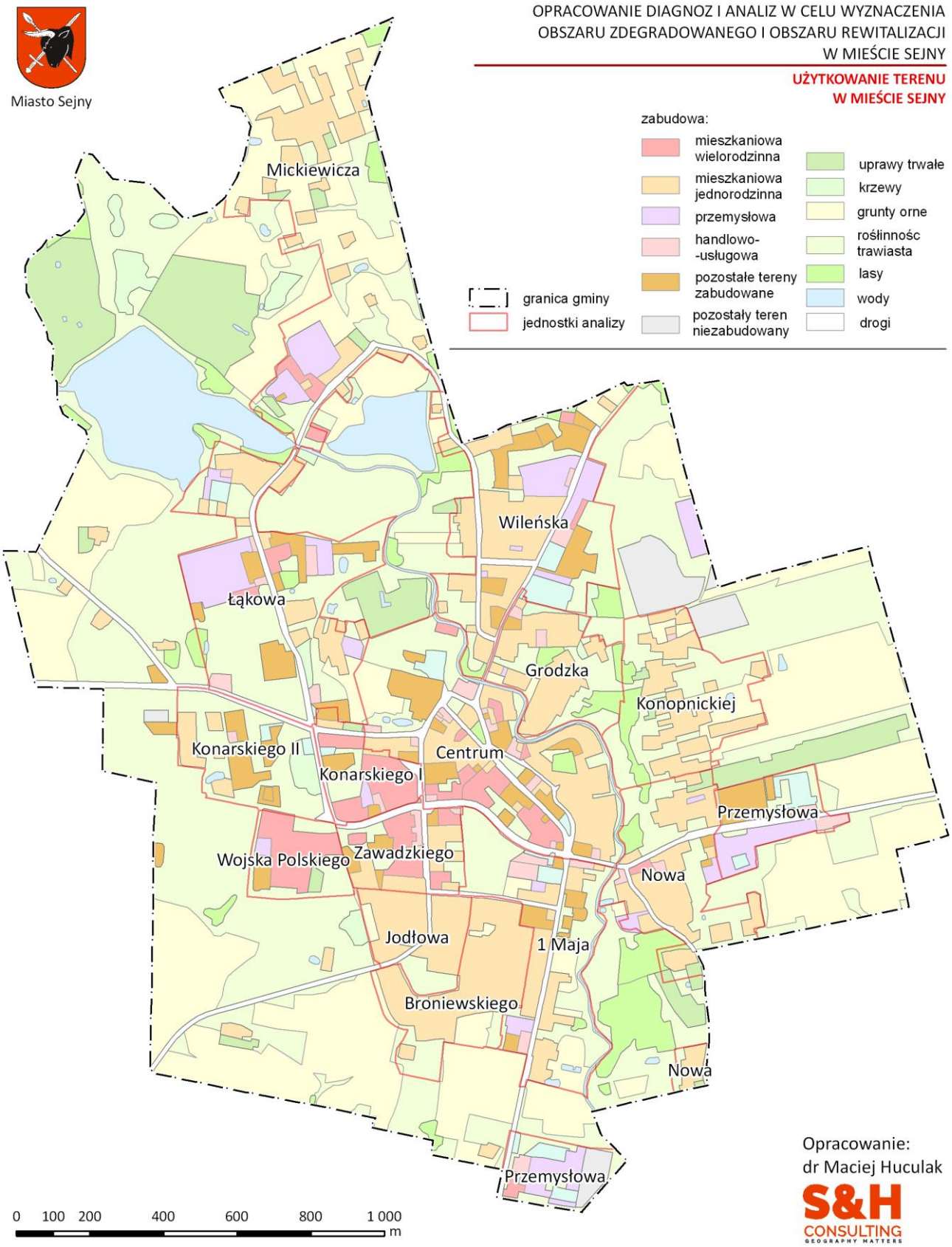

Rysunek 4.4.1. Użytkowanie terenu w mieście Sejny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10K.

5. ANALIZA ZRÓŻNICOWANIA WEWNĄTRZMIEJSKIEGO ZJAWISK KRYZYSOWYCH

5.1. Zjawiska społeczne

Wielowymiarowa analiza stanu sfery społecznej miasta Sejny jest podstawą, na której opiera się proces identyfikacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji na terenie miasta. Z punktu widzenia *Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.* występowanie kryzysu w sferze społecznej jest warunkiem koniecznym do wyznaczenia obszarów zdegradowanych. Jednocześnie, nie jest to warunek wystarczający. Aby dany obszar zaklasyfikować jako obszar zdegradowany, zjawiskom kryzysowym ze sfery społecznej muszą bowiem towarzyszyć negatywne zjawiska w przynajmniej jednej z pozostałych sfer miasta tzn. gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej.

Na potrzeby tej części opracowania analizowane negatywne zjawiska społeczne podzielono na 9 głównych grup zjawisk. Były to:

1. Demografia.
2. Ubóstwo.
3. Niepełnosprawność.
4. Kryzys w rodzinach.
5. Bezrobocie.
6. Bezpieczeństwo.
7. Edukacja.
8. Kapitał społeczny.
9. Problemy alkoholowe.

W tak wyznaczonych grupach identyfikowano procesy o charakterze kryzysowym, a następnie w ramach podsumowania tej części analizy pokazano ich współwystępowanie w skali wewnątrzmiejskiej. W ten sposób możliwe było odnalezienie jednostek referencyjnych, które spełniały wymóg współwystępowania negatywnych zjawisk społecznych. Jednostki o najwyższej liczbie zjawisk kryzysowych o charakterze społecznym składają się na obszar kryzysu w sferze społecznej, który został zaprezentowany w postaci mapy na końcu tej części opracowania.

5.1.1. Demografia

Zagadnienia demograficzne, choć nie wymienione wprost w *Ustawie o rewitalizacji* stanowią ważny i powszechnie stosowany w opracowaniach związanych z delimitacją obszaru zdegradowanego i rewitalizacji element analiz. Na potrzeby niniejszego opracowania za podstawowe zagadnienie uznano kwestie związane z procesami starzenia się społeczeństwa. Uzupełniającym elementem, który nie był brany pod uwagę w kontekście samej kwalifikacji obszaru jako objętego kryzysem w sferze społecznej była dynamika liczby ludności w latach 2002-2011.

Procesy starzenia się społeczeństwa zidentyfikowano na podstawie dwóch wskaźników cząstkowych. Były to:

1. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności w % w 2016 r.
2. Wskaźnik podwójnego starzenia się – udział osób sędziwych w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w % w 2011 r.

Lata wybrane do analiz były podyktowane dostępnością szczegółowych danych w odpowiednio szczegółowym ujęciu przestrzennym. W związku z tym analizie poddano dane z Narodowych Spisów Powszechnych 2002 i 2011 oraz dane z Urzędu Miasta w Sejnach obrazujące stan ludności na rok 2016.

Na podstawie obu wskaźników cząstkowych, po poddaniu ich normalizacji w oparciu o wartości obliczone dla całego miasta, skonstruowano wskaźnik syntetyczny problemów starzenia się ludności będący średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych.

Osoby w wieku poprodukcyjnym

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle liczby ludności jest jednym z najczęściej stosowanych wskaźników oddających procesy starzenia się ludności. Jego bezsprzeczną zaletą jest na ogół dość dobra dostępność do danych na poziomie wewnątrzmiejskim. W przypadku tego wskaźnika obliczony wskaźnik reprezentował stan na rok 2016 i wyniósł 19,9%.

Najwyższe, przekraczające wartości 24% (120 % wartości dla całego miasta) osiągnęły trzy spośród analizowanych jednostek. Były to jednostki: Grodzka, Wileńska oraz jednostka o zabudowie typowo wielorodzinnej – Konarskiego I. Grupa ta odznaczała się wyraźnie wyższym od pozostałych jednostek poziomem wartości analizowanego wskaźnika. Następne w kolejności jednostki charakteryzowały bowiem już zdecydowanie niższe wartości. W tej grupie obszarów znalazły się dwie jednostki: Centrum (20,5%) oraz Łąkowa (20,1%).

Siedem analizowanych jednostek referencyjnych znalazło się w grupie obszarów o wartościach wskaźnika odpowiadającego poziomowi poniżej wartości ogólnomiejskiej. Najbardziej zbliżone do wartości dla całego miasta tzn. nie niższe niż 16%, stanowiła zróżnicowana grupa pięciu jednostek. Obejmowała ona zarówno jednostki zabudowy jednorodzinnej takie jak: Broniewskiego (16,9%), Mickiewicza (18,5%) i Nowa (18,2%); jak również tereny intensywnej zabudowy wielorodzinnej o charakterze blokowym takie jak: Wojska Polskiego (18,1%) i Zawadzkiego (16,4%).

Najniższe w skali miasta wartości analizowanego wskaźnika, a w konsekwencji najmłodszą strukturą demograficzną odznaczały się takie jednostki jak: 1-go Maja (13,5%), Jodłowa (15,7%), Konopnickiej (15,6%). Wszystkie z nich położone były w zewnętrznym pasie zabudowy mieszkaniowej miasta. W tej grupie warto zwrócić szczególną uwagę na najniższy udział jednostki 1-go Maja, która z bardzo niskim wynikiem 13,5% udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle liczby ludności odpowiadała za minimalną w skali miasta wartość.

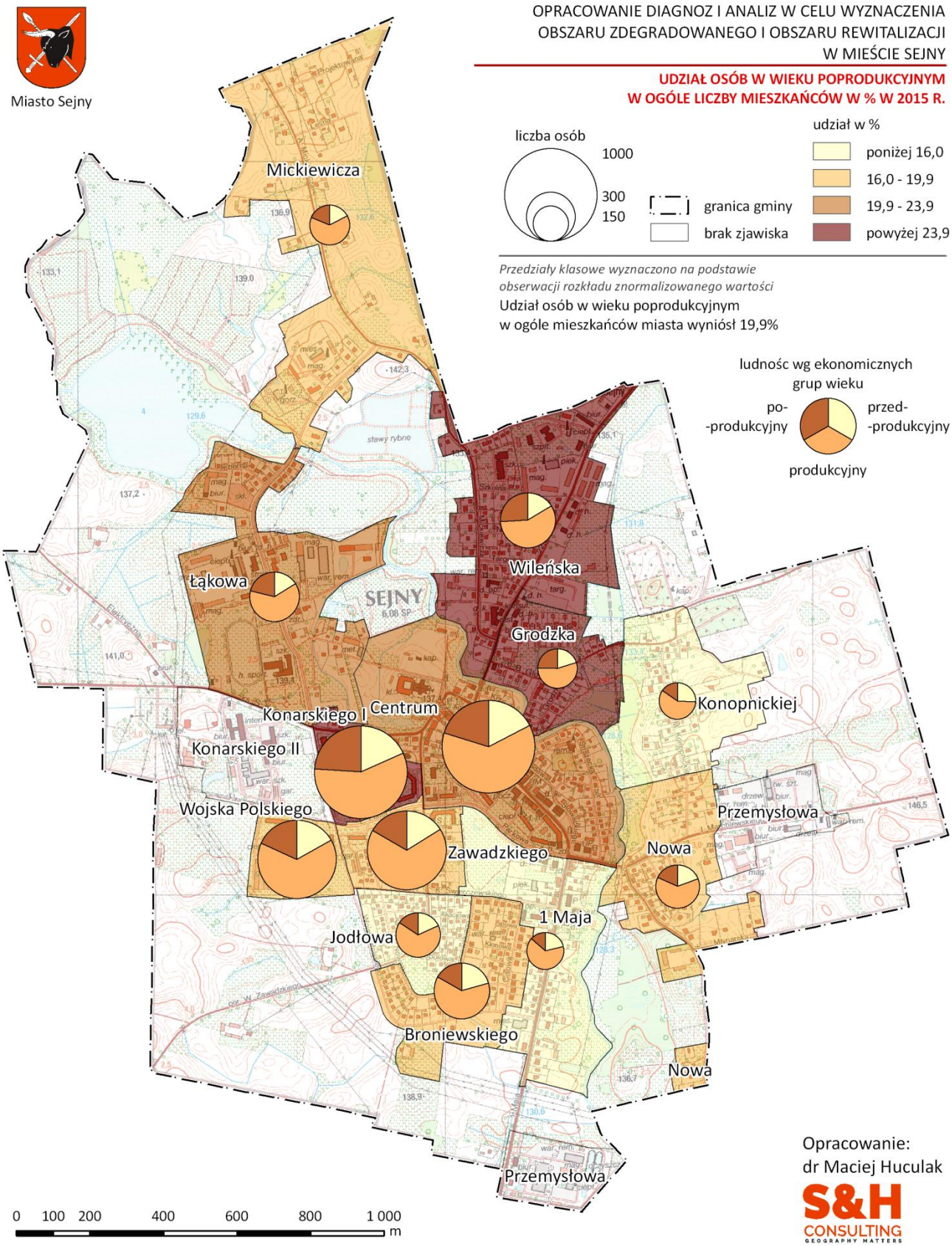

Rysunek 5.1.1. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w mieście Sejny w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Sejnach.

Osoby sędziwe

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności stanowi dość dobre przybliżenie ogólnego poziomu starzenia się ludności. Największe wyzwania związane z tego rodzaju procesami wiążą się jednak z grupą osób najstarszych. W badaniach demograficznych często wskaźnikiem wykorzystywanym do oceny udziału osób najstarszych jest wskaźnik podwójnego starzenia się. Identyfikuje on udział osób najstarszych w grupie osób w wieku poprodukcyjnym. Często przyjmowaną na potrzeby obliczania tego wskaźnika cezurą wieku jest 80 lat i więcej. Taki przedział wiekowy przyjęto zatem na potrzeby niniejszej analizy.

Udział osób w wieku 80 lat i więcej w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł dla całego miasta 21,4%. Jego poziom można uznać za umiarkowany. Najwyższe wartości, przekraczające 25,7% odnotowała grupa czterech jednostek urbanistycznych. Były to: Grodzka (35,7%), Jodłowa (27,1%), Mickiewicza (31,6%), Nowa (34,1%). Jednostki o najwyższych w tej grupie wartościach analizowanego wskaźnika tj. Grodzka oraz Nowa charakteryzują się wartościami powyżej $^{1}/_{3}$. Oznacza to, że więcej niż co trzeci mieszkaniec w wieku poprodukcyjnym ma 80 lat i więcej. Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się trzy jednostki referencyjne tj.: Centrum (23,2%), Wileńska (22,2%) oraz Zawadzkiego (24,0%). W przypadku jednostki Centrum należy podkreślić, że odpowiadała ona za największą bezwzględną liczbę osób sędziwych. Spośród 202 osób w wieku 80 lat i powyżej zamieszkujących miasto Sejny na jednostkę Centrum przypadało aż 46 osób w takim wieku. Liczba ta stanowiła zatem 22,8% ogółu liczby osób sędziwych w Sejnach.

Poniżej wartości dla Sejn uplasowało się pozostałych siedem spośród analizowanych jednostek. Najbliżej udziału osób w wieku 80 lat i więcej w ogóle mieszkańców w wieku poprodukcyjnym obliczonego dla całego miasta znalazły się jednostki: Konopnickiej (19,9%), Łąkowa (18,5%) oraz Wojska Polskiego (18,3%). Na grupę jednostek obejmującą wartości poniżej 80% wartości dla miasta składały się z kolei: 1-go Maja (16,2%), Broniewskiego (15,7%) oraz Konarskiego I (15,5%). Ostatnia z wymienionych jednostek odpowiadała również za wartość minimalną analizowanego wskaźnika.

Z punktu procesów rozwojowych miasta tak wysoki udział osób najstarszych stanowi bez wątpienia spore wyzwanie m.in. z punktu widzenia szeroko rozumianej polityki senioralnej. Dodatkowo, fakt że największy udział osób sędziwych odnotowano w jednostkach charakteryzujących się zabudową jednorodzinną będzie stanowił znaczące utrudnienie w działaniach podejmowanych na rzecz osób starszych w przyszłości. Dotyczyć to będzie zarówno procesów związanymi z edukowaniem i informowaniem o prowadzonych na rzecz osób starszych działaniach, jak również różnych form pracy środowiskowej i innych form wsparcia prowadzonych zarówno przez MOPS jak i pozostałe podmioty pomocy społecznej (PCPR i in.).

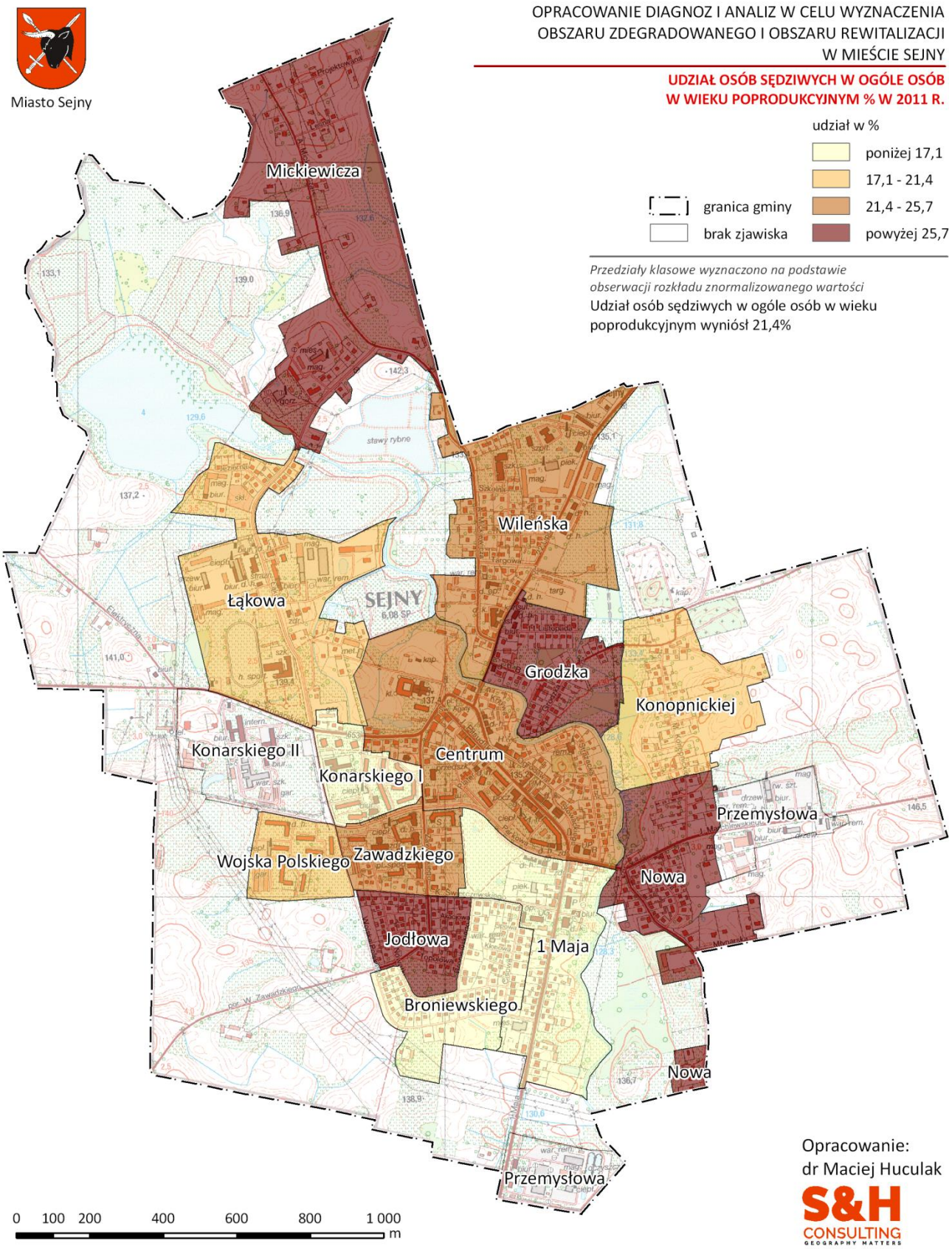

Rysunek 5.1.2. Udział osób sędziwych w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w mieście Sejny w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (NSP 2011).

Dynamika liczby ludności

Wskaźnikiem uzupełniającym analizę zagadnień demograficznych był wskaźnik dynamiki liczby ludności w latach 2002-2011. Wybrany przedział czasowy warunkowany był dostępnością odpowiednio szczegółowych danych niezbędnych do pokazania zróżnicowania wewnątrzmiejskiego analizowanego zjawiska. Dlatego też za podstawowe dane odpowiadały wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z roku 2002 oraz 2011.

W analizowanym okresie czasu miastu Sejny ubyło 301 mieszkańców. Przy liczbie mieszkańców wynoszącej 6010 w roku 2002 dało to w rezultacie ubytek względny ludności na wynoszący -5%.

Rozkład przestrzenny analizowanego zjawiska był bardzo klarowny. Obszary podlegające silnym procesom depopulacji stanowiły zwarty obszar obejmujący centrum miasta jednostki o zabudowie wielorodzinnej położone na zachód od centrum oraz dwie jednostki przyległe do tak określonego obszaru: od południa oraz od północy. Łącznie obszar ten, charakteryzujący się ubytkiem ludności wynoszącym -6% stanowiło sześć jednostek referencyjnych. Były to: Centrum (-9,4%), Konarskiego I (-7,%), Jodłowa (-9,3%), Łąkowa (-7,7%), Wojska Polskiego (-9,0%) oraz Zawadzkiego (-10,1%). Ostatnim depopulującym się obszarem, odznaczającym się nieznacznie tylko niższymi wartościami analizowanego wskaźnika dynamiki ludności była jednostka Wileńska. W jej przypadku spadek liczby ludności osiągnął poziom -5,9%.

Pozostałe jednostki odznaczały się pozytywnymi trendami demograficznymi. Obszarami o największym przyroście liczby mieszkańców były trzy jednostki urbanistyczne położone w zewnętrznej części obszaru zurbanizowanego miasta. Na grupę tę składały się: Grodzka (+8,1%), Mickiewicza (+42,4%) oraz Nowa (+13,0%). Pozostałe jednostki charakteryzował już niższy poziom dynamiki ludności. Trzy z nich odnotowały wartości zbliżone do wartości obliczonej dla całego miasta. Były to jednostki: Broniewskiego (+5,7%), Konopnickiej (+5,4%) oraz 1-go Maja (+4,7%).

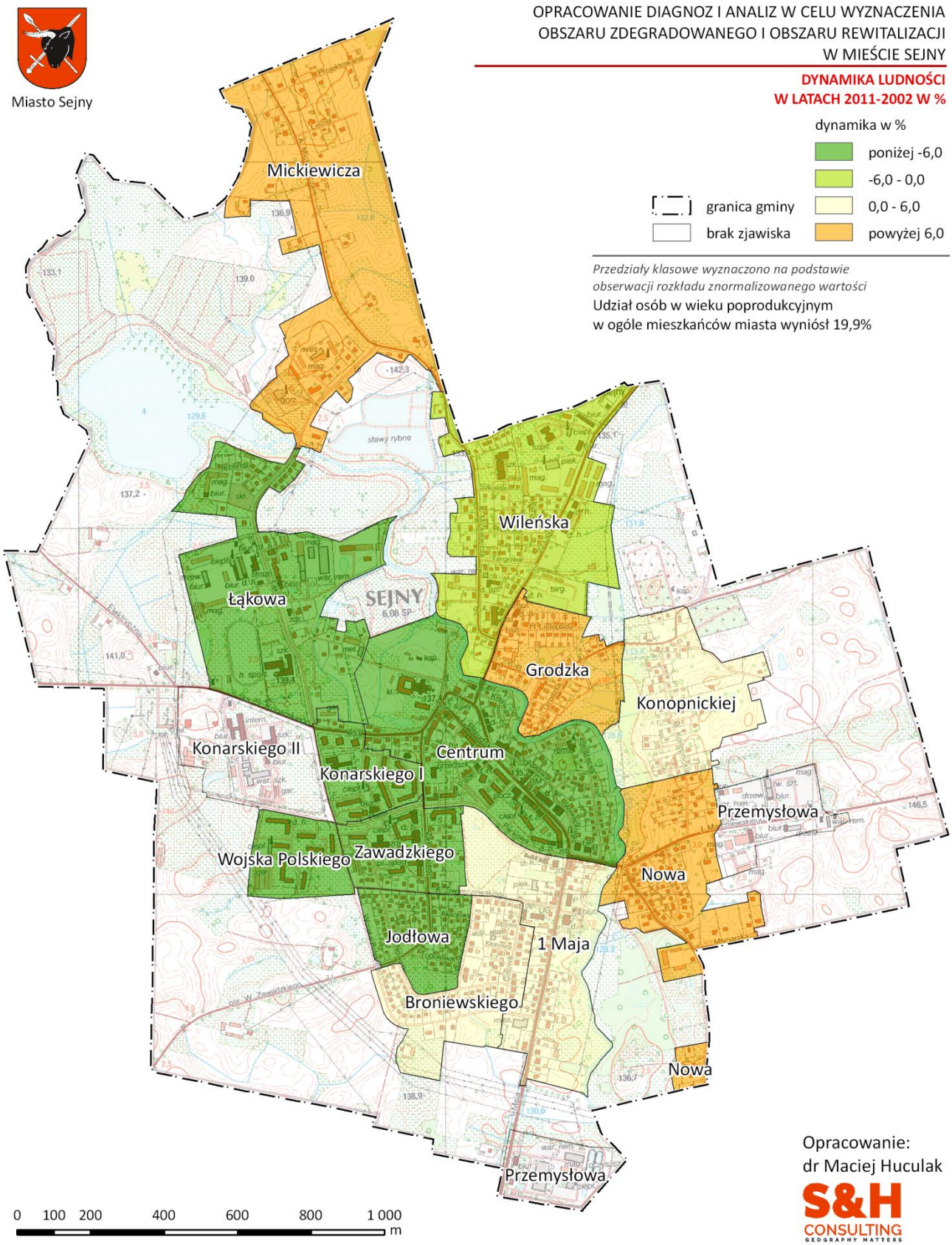

Rysunek 5.1.3. Dynamika liczby ludności w mieście Sejny w latach 2002-2011.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (NSP 2002, NSP 2011).

Podsumowanie

W ramach podsumowania, za wskaźnik decydujący o problemach natury demograficznej przyjęto wskaźnik syntetyczny starzenia się. Wskaźnik dynamiki ludności pełnił dodatkową funkcję wyjaśniającą. Wynikało to ze znaczących rozbieżności pomiędzy rozkładem przestrzennym procesów starzenia się ludności a dynamiki ludności. Obszary depopulujące się były rozbieżne z obszarami o największych odsetkach osób najstarszych. Specyfika ta, miałaby dwie możliwe konsekwencje:

1. Przy utrzymaniu zaproponowanego poziomu koncentracji definiującego stan kryzysowy wynoszącego 120% wartości dla całego miasta nie pozwoliłaby na wskazanie obszarów, które charakteryzowały się znaczącym poziomem obu negatywnych zjawisk demograficznych. Tak zdefiniowane zjawiska kryzysowe nie współwystępowały bowiem na terenie miasta.
2. Przy obniżeniu progu odpowiadającego stanowi kryzysowemu objął by on prawie wszystkie spośród analizowanych jednostek.

W obu opisanych przypadkach jego przydatność z punktu widzenia delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji byłaby bardzo ograniczona. Dlatego też przy definiowaniu kryzysu związanego z procesami demograficznymi postanowiono posłużyć się wskaźnikiem syntetycznym starzenia się jako bardziej przydatnym na potrzeby delimitacji.

Wskaźnik syntetyczny problemów starzenia się skonstruowano jako średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych problemów starzenia się ludności tj.:

1. Udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle liczby ludności.
2. Wskaźnika podwójnego starzenia się.

Najwyższe wartości wskaźnika syntetycznego odnotowano w trzech jednostkach. Były to: Grodzka (1,44), Mickiewicza (1,20) oraz Nowa (1,25). Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się jeszcze trzy inne jednostki tj.: Centrum (1,05), Jodłowa (1,03) oraz Wileńska (1,17).

Poniżej wartości dla Sejn znalazła się grupa siedmiu jednostek referencyjnych. Najbardziej zbliżone do wartości dla całego miasta odnotowano w pięciu z nich. W grupie tej znalazły się: Konarskiego I (0,97), Konopnickiej (0,85), Łąkowa (0,94), Wojska Polskiego (0,88) oraz Zawadzkiego (0,97).

Najniższym w skali miasta poziomem wskaźnika syntetycznego charakteryzowały się dwie sąsiadujące jednostki urbanistyczne. Były nimi: 1-go Maja (0,72) oraz Broniewskiego (0,79). W przypadku pierwszej z wymienionych jednostek były to wartości najniższe w całych Sejnach.

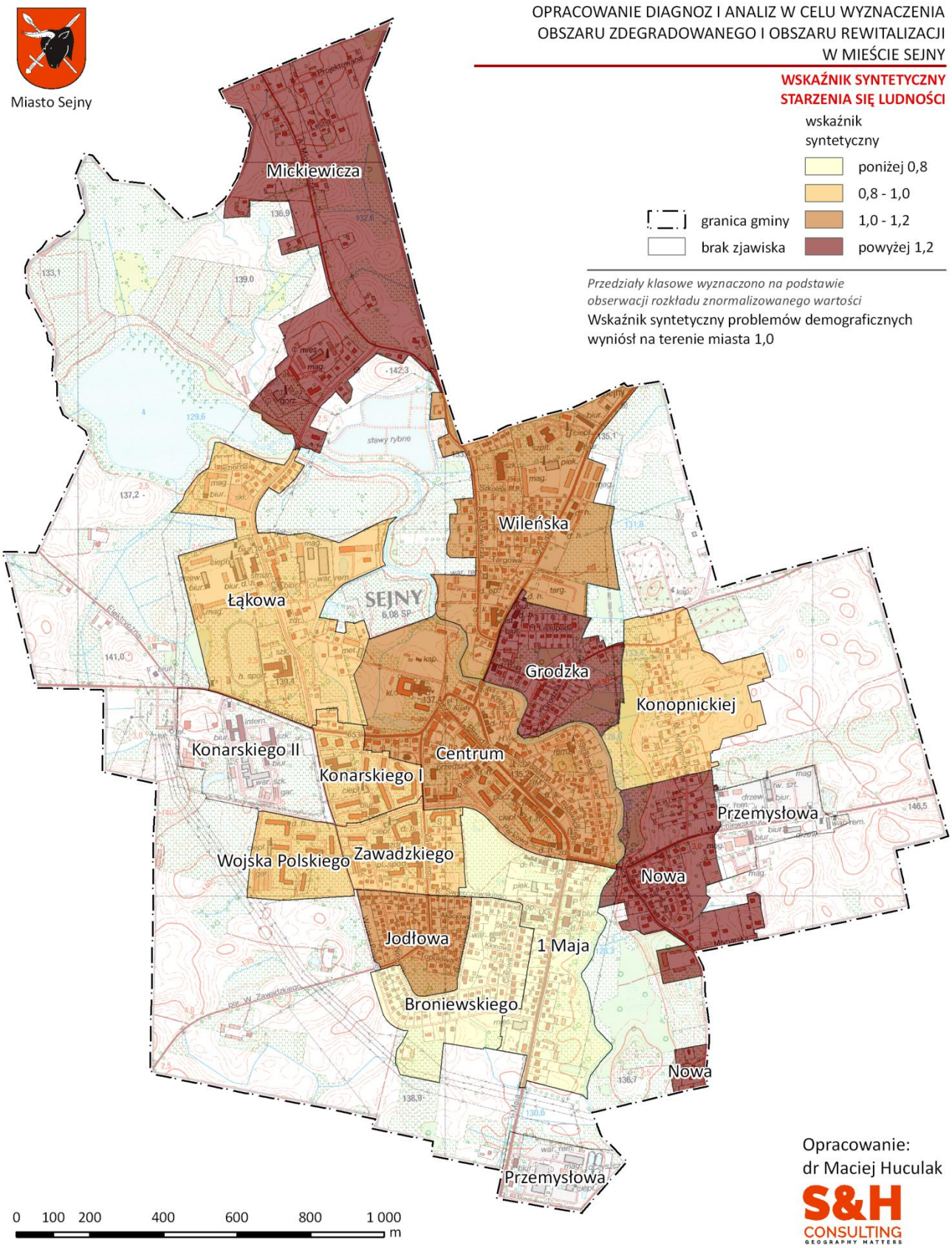

Rysunek 5.1.4. Wskaźnik syntetyczny starzenia się ludności w mieście Sejny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i in.

Tabela 5.1.1. Wybrane zagadnienia demograficzne w mieście Sejny w latach 2002-2016.

L.p.	Nazwa	Liczba ludności						Osoby w wieku poprodukcyjnym			80 lat i więcej			Dynamika liczby ludności 2002-2011			Wskaźnik syntetyczny starzenia się
		2016			2011		2002	2016			2011			2002-2011			
		1	Kobiety	Wskaźnik feminizacji	1	W wieku poprodukcyjnym	1	1	2	3	1	2	3	Saldo ogółem	2	3	
1.	**Grodzka**	**188**	**107**	**75,7**	**174**	**37**	**161**	**46**	**24,3**	**1,2**	**13**	**35,7**	**1,7**	**13,0**	**8,1**	**1,6**	**1,44**
2.	**Nowa**	**224**	**105**	**113,3**	**225**	**43**	**199**	**41**	**18,2**	**0,9**	**15**	**34,1**	**1,6**	**25,9**	**13,0**	**2,6**	**1,25**
3.	**Mickiewicza**	**190**	**105**	**81,0**	**174**	**21**	**122**	**35**	**18,5**	**0,9**	**7**	**31,6**	**1,5**	**51,8**	**42,4**	**8,5**	**1,20**
4.	Wileńska	361	209	72,7	316	73	336	93	25,9	1,3	16	22,2	1,0	-20,0	-5,9	-1,2	1,17
5.	Centrum	1023	544	88,1	1009	199	1114	206	20,1	1,0	46	23,2	1,1	-104,8	-9,4	-1,9	1,05
6.	Jodłowa	234	118	98,3	213	29	235	37	15,7	0,8	8	27,1	1,3	-21,8	-9,3	-1,9	1,03
7.	Zawadzkiego	745	395	88,6	767	93	853	122	16,4	0,8	22	24,0	1,1	-86,0	-10,1	-2,0	0,97
8.	Konarskiego I	1008	550	83,3	1039	200	1117	244	24,2	1,2	31	15,5	0,7	-77,9	-7,0	-1,4	0,97
9.	Łąkowa	301	143	110,5	314	57	341	62	20,5	1,0	11	18,5	0,9	-26,3	-7,7	-1,5	0,94
10.	Wojska Polskiego	733	386	89,9	747	88	821	133	18,1	0,9	16	18,2	0,8	-74,0	-9,0	-1,8	0,88
11.	Konopnickiej	158	79	100,0	142	29	135	25	15,6	0,8	6	19,9	0,9	7,3	5,4	1,1	0,85
12.	Broniewskiego	364	193	88,6	368	44	348	62	16,9	0,8	7	15,7	0,7	19,7	5,7	1,1	0,79
13.	1 Maja	160	79	102,5	153	20	146	22	13,5	0,7	3	16,2	0,8	6,9	4,7	0,9	0,72
14.	Przemysłowa	23	11	109,1	21	2	20	3	13,9	0,7	0	17,6	0,8	0,3	1,7	0,3	0,76
15.	Konarskiego II	32	12	166,7	10	2	23	10	31,1	1,6	-	-	0,0	-13,0	-56,5	-11,3	0,78
16.	Pozostały obszar	35	18	94,4	36	6	38	10	27,5	1,4	1	18,3	0,9	-2,2	-5,7	-1,1	1,12
Miasto Sejny		**5779**	**3054**	**89,2**	**5709**	**943**	**6010**	**1149**	**19,9**	**1,0**	**202**	**21,4**	**1,0**	**-301**	**-39,8**	**1,0**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM, NSP 2002 oraz NSP 2011.

5.1.2 Ubóstwo

Problemy związane z występowaniem na obszarze miasta ubóstwa postanowiono przybliżyć za pomocą wskaźnika liczby osób w rodzinach korzystających ze świadczeń MOPS w Sejnach w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Miara ta oddaje poziom natężenia problemów społecznych i znajduje szerokie zastosowanie w przybliżaniu problemów związanych z ubóstwem w skali wewnątrzmiejskiej. Kategoria ta obejmuje wszystkie osoby w rodzinach korzystających z pomocy MOPS bez względu na powód wsparcia. Jedna osoba może korzystać z tego wsparcia z różnych powodów, dlatego też bardzo ważne jest pozyskanie danych w takiej formie, aby rodziny korzystające ze świadczeń były reprezentowane tylko raz.

Intensywność wsparcia mieszkańców Sejn przez MOPS osiągnęła w 2015 r. poziom umiarkowany. Pomocą objętych było 586 osób, co w przeliczeniu na liczbę mieszkańców dało wartość wskaźnika liczby osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS przypadających na 1 tys. mieszkańców wynoszącą 101,4.

Najwyższy poziom koncentracji analizowanego wskaźnika osiągnęły dwie spośród 13 analizowanych jednostek urbanistycznych. Były to jednostki: Centrum (134,4) oraz 1 Maja (151,8), które razem tworzyły zwarty obszar. Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się ponadto cztery inne jednostki referencyjne. W grupie tej znalazły się: Jodłowa (116,0), Nowa (121,2), Konarskiego I (103,6) oraz Zawadzkiego (103,9).

Poniżej wartości obliczonej dla całego miasta znalazło się siedem jednostek. Najwyższe w tej grupie tzn. najbardziej zbliżone dla wartości dla całych Sejny, wartości analizowanego wskaźnika osiągnęły takie jednostki jak: Broniewskiego (91,9), Grodzka (86,4), Mickiewicza (89,7), Wojska Polskiego (89,9).

Najniższe w skali miasta wartości wskaźnika liczby osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS przypadających na 1 tys. mieszkańców odnotowano w przypadku trzech jednostek. Najniższy poziom problemów związanych z ubóstwem, a zatem najlepszą w skali miasta sytuacją mogły pochwalić się jednostki: Konopnickiej (18,0), Łąkowa (73,6) I Wileńska (57,7).

Tabela 5.1.2. Liczba osób w rodzinach korzystających z wsparcia MOPS w Sejnach w 2015 r.

L.p.	Nazwa	Liczba ludności	Liczba beneficjentów MOPS	Liczba beneficjentów MOPS na 1 tys. mieszkańców	Wskaźnik znormalizowany
1.	**1 Maja**	**160**	**24**	**151,8**	**1,49**
2.	**Centrum**	**1023**	**137**	**134,4**	**1,32**
3.	Nowa	224	27	121,2	1,19
4.	Jodłowa	234	27	116,0	1,14
5.	Zawadzkiego	745	77	103,9	1,02
6.	Konarskiego I	1008	104	103,6	1,02
7.	Broniewskiego	364	33	91,9	0,90
8.	Wojska Polskiego	733	66	89,9	0,88
9.	Mickiewicza	190	17	89,7	0,88
10.	Grodzka	188	16	86,4	0,85
11.	Łąkowa	301	22	73,6	0,72
12.	Wileńska	361	21	57,7	0,57
13.	Konopnickiej	158	3	18,0	0,18
14.	Przemysłowa	23	4	185,4	1,82
15.	Konarskiego II	32	3	106,5	1,05
16.	Pozostałe obszary	35	2	61,4	0,60
Sejny		**5779**	**576**	**101,4**	**1,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Sejnach.

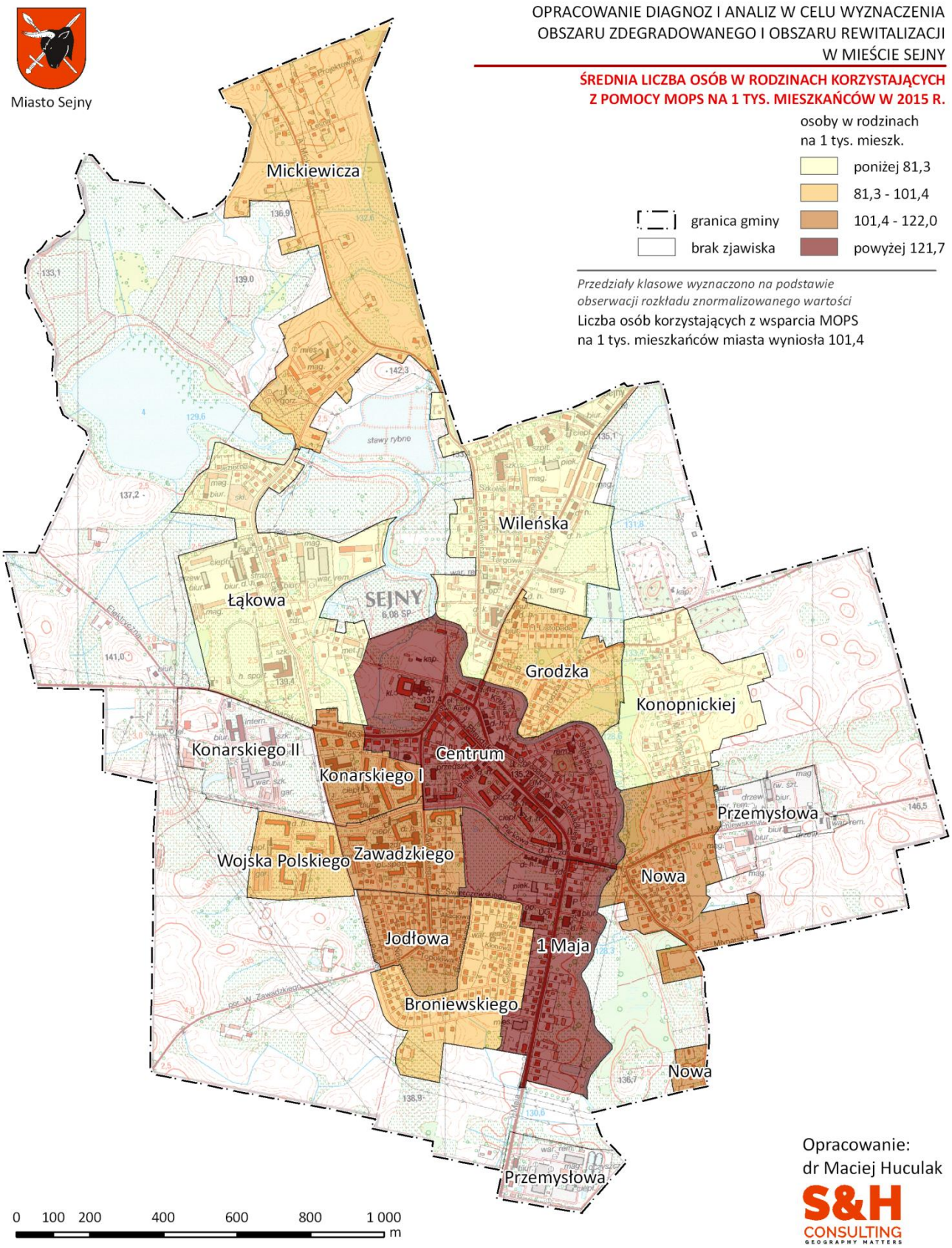

Rysunek 5.1.5. Liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Sejnach.

5.1.3. Niepełnosprawność

Zasiłek pielęgnacyjny jest przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z jej niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16-tego roku życia posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobie, która ukończyła 75 lat. Przysługujący zasiłek to 144 zł miesięcznie, chyba że osoba jest umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców oddaje zatem nasilenie problemu związanego z niesamodzielnością osób zależnych, wynikającego w głównej mierze z niepełnosprawności. Dodatkowo, w pewnym stopniu pozwala również wnioskować o natężeniu problemów związanych ze stanem zdrowia mieszkańców. W rezultacie, jest często wykorzystywany w praktyce badań nad zjawiskami kryzysowymi sfery społecznej na potrzeby delimitacji i diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Znaczenie zjawiska niepełnosprawności wynika wprost ze złożonego charakteru problemów, dotykających na ogół całe rodziny dotknięte niepełnosprawnością. Rzutują one na szereg uwarunkowań społecznych i gospodarczych związanych z funkcjonowaniem zarówno samych niepełnosprawnych, ich rodzin, jak również bezpośredniego otoczenia. Jednocześnie należy pamiętać, że ze względu na opisany powyżej tryb przyznawania zasiłków pielęgnacyjnych, grupa osób je pobierających stanowi tylko część całej populacji osób niepełnosprawnych. W konsekwencji określenie zróżnicowania wewnątrzmiejskiego problemów związanych z niepełnosprawnością w oparciu o tak skontruowany wskaźnik jest jedynie niepełnym przybliżeniem, tego jakże ważkiego problemu społecznego.

Jako uzupełnienie do zestawienia tabelarycznego podsumowującego ten rodzaj zagadnień dodano informację o wartościach wskaźnika liczby osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu niepełnosprawności. Ze względu na fakt, że wsparciem tym objęta była wąska grupa obejmująca 33 rodziny i 70 osób w rodzinach nie zdecydowano się na uwzględnienie wskaźnika obliczonego na podstawie tych danych jako wskaźnika branego pod uwagę przy delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Na terenie miasta Sejny zasiłek pielęgnacyjny w 2015 r. otrzymywały 123 osoby. Liczba ta, po przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dała wynik 21,3. W grupie jednostek o najwyższych tzn. przekraczających 120% wartości ogólnomiejskiej (25,6), wartościach obliczonego wskaźnika znalazły się trzy jednostki. Były to: Centrum (26,3), Nowa (27,0) i Wileńska (30,5). Wyższy, niż wartość dla całego miasta, poziom analizowanego wskaźnika odnotowano również w dwóch innych jednostkach tj.: 1 Maja (23,3) oraz Wojska Polskiego (24,0).

Wartości niższe niż wartość obliczona dla całego miasta charakteryzowała liczną, bo wynoszącą osiem jednostek, grupę. W jej obrębie powyżej poziomu 80% wartości ogólno miejskiej znalazły się jednostki: Konarskiego I (20,4), Mickiewicza (20,8) i Zawadzkiego (18,5). Poniżej niej zaś: Broniewskiego (16,6), Grodzka (16,5), Jodłowa (14,2), Konopnickiej (7,8), Łąkowa (14,0).

Tabela 5.1.3. Problemy związane z niepełnosprawnością w Sejnach w 2015 r.

L.p.	Nazwa	Liczba ludności	Liczba osób otrzymujących zasiłek pielęgnacyjny	Liczba osób otrzymujących zasiłek pielęgnacyjny na 1 tys. mieszkańców	Wskaźnik znormalizowany	Liczba osób otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu niepełnosprawności	Liczba osób otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu niepełnosprawności na 1 tys. mieszkańców	Wskaźnik znormalizowany
1.	**Wileńska**	**361**	**11**	**30,5**	**1,43**	**-**	**-**	**0,00**
2.	**Nowa**	**224**	**6**	**27,0**	**1,27**	**1**	**3,9**	**0,32**
3.	**Centrum**	**1023**	**27**	**26,3**	**1,23**	**9**	**8,6**	**0,71**
4.	Wojska Polskiego	733	18	24,0	1,13	6	8,0	0,66
5.	1 Maja	160	4	23,3	1,09	10	65,6	5,42
6.	Mickiewicza	190	4	20,8	0,98	0	1,0	0,08
7.	Konarskiego I	1008	21	20,4	0,96	30	30,2	2,50
8.	Zawadzkiego	745	14	18,5	0,87	8	10,7	0,88
9.	Broniewskiego	364	6	16,6	0,78	1	1,9	0,16
10.	Grodzka	188	3	16,5	0,77	-	-	0,00
11.	Jodłowa	234	3	14,2	0,66	1	2,6	0,21
12.	Łąkowa	301	4	14,0	0,66	1	2,7	0,22
13.	Konopnickiej	158	1	7,8	0,36	-	-	0,00
14.	Konarskiego II	32	1	20,6	0,97	2	48,1	3,98
15.	Przemysłowa	23	1	22,0	1,03	1	58,2	4,81
16.	Pozostały obszar	35	0	9,5	0,45	0	12,8	1,06
Miasto Sejny		**5779**	**123**	**21,3**	**1,00**	**70**	**12,1**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Sejnach.

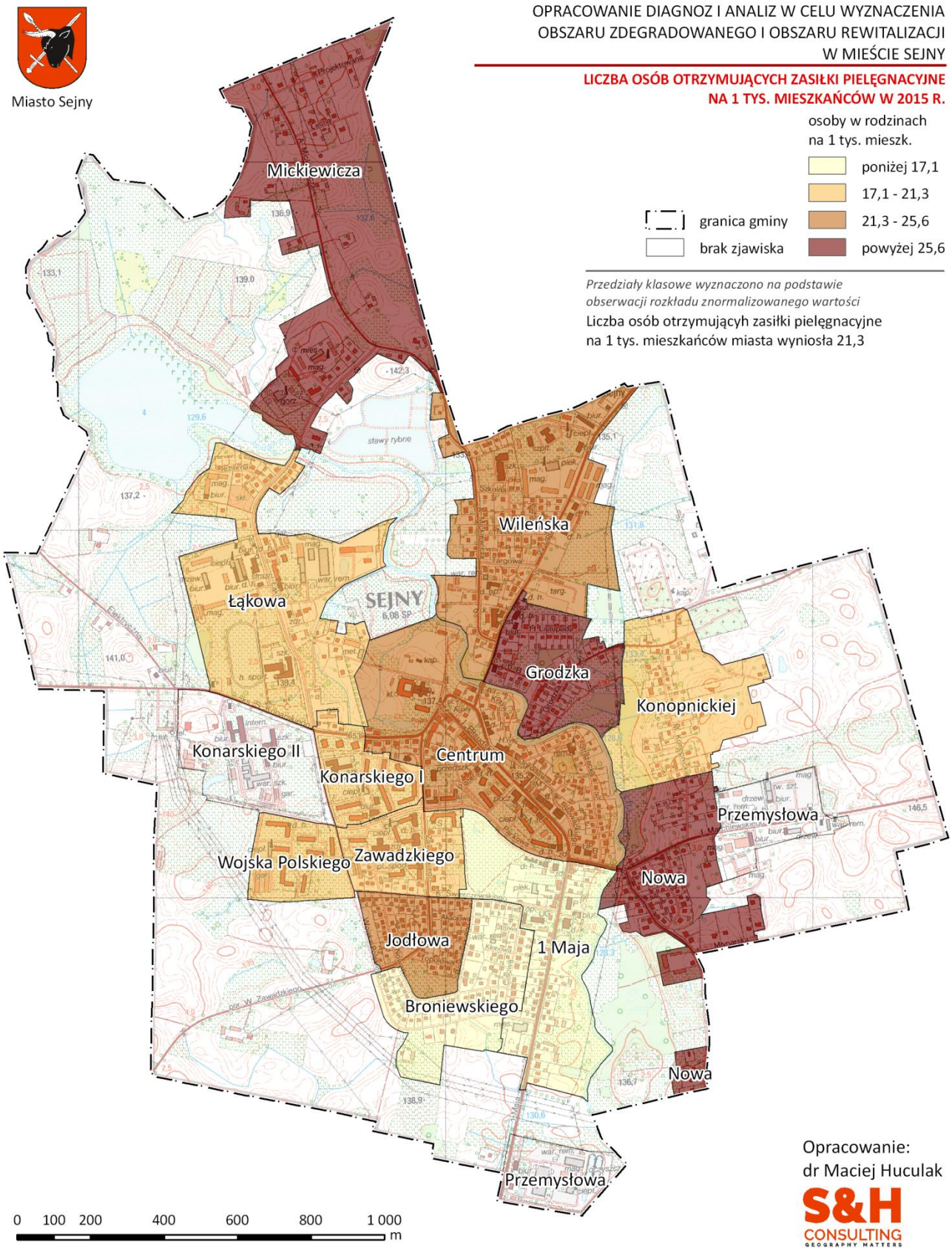

Rysunek 5.1.6. Liczba osób otrzymujących zasiłki pielęgnacyjne na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Sejnach.

5.1.4. Problemy rodzin

Jako odrębną grupę problemów wydzielono kilka wybranych problemów, które identyfikują procesy kryzysowe jakie zachodzą w obrębie rodzin na terenie miasta Sejny. Ich specyfikę postanowiono przybliżyć poprzez opisanie zróżnicowania przestrzennego rozkładu trzech wskaźników cząstkowych. Do grupy zjawisk świadczących o negatywnych zjawiskach zachodzących w rodzinach zaliczono następujące:

- Przemoc w rodzinie –liczba rodzin objętych procedurą niebieskiej karty w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.
- Świadczenia alimentacyjne – liczba osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego na 1 tys. mieszkańców.
- Problemy związane z macierzyństwem - liczba osób otrzymujących zasiłek z MOPS z powodu konieczności ochrony macierzyństwa na 1 tys. mieszkańców.

Powyższe wskaźniki, po ich normalizacji, zostały wykorzystane do obliczenia syntetycznego wskaźnika obrazującego problemy i zagrożenia odnoszące się do rodzin na terenie miasta. Wskaźnik ten obliczono jako średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych poddanych procesowi normalizacji w oparciu o wartości dla całego miasta.

Przemoc w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie jest jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla funkcjonowania rodzin. Jego występowanie świadczy o dalece zaawansowanych procesach kryzysu rodziny. Na obszarze Sejn w 2015 r. procedurą niebieskiej karty objęto 42 rodziny. Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych procedurą niebieskiej karty na 1 tys. mieszkańców obliczony dla całego miasta wyniósł 7,3.

Do grupy jednostek o najwyższym natężeniu zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Sejn zaliczały się: 1 Maja (16,4) oraz Wileńska (20,6). W obu przypadkach wartość wskaźnika przekraczała ponad dwukrotnie jego poziom obliczony dla całego miasta. W grupie jednostek o mniejszy natężeniu zjawiska przemocy, ale ciągle pozostającym powyżej przeciętnego poziomu dla Sejn znalazły się takie jednostki jak: Broniewskiego (7,6), Centrum (7,3), Łąkowa (8,0) i Wojska Polskiego (8,0).

Poniżej wartości dla całych Sejny znalazło się siedem analizowanych jednostek. Wartości jej najbliższe charakteryzowały dwie jednostki urbanistyczne tj.: Konarskiego I (6,4), oraz Grodzką (6,0). W obu przypadkach wartości były wyższe niż 80% wartości dla całego miasta. Pozostałe jednostki stanowiły już o najniższym w skali miasta natężeniu zjawiska przemocy w rodzinach. Do tej grupy zaliczały się: Jodłowa (3,7), Mickiewicza (5,0) oraz Zawadzkiego (4,5).

Analizowane zjawisko przemocy nie występowało natomiast w dwóch jednostkach tj. Nowej oraz Konopnickiej.

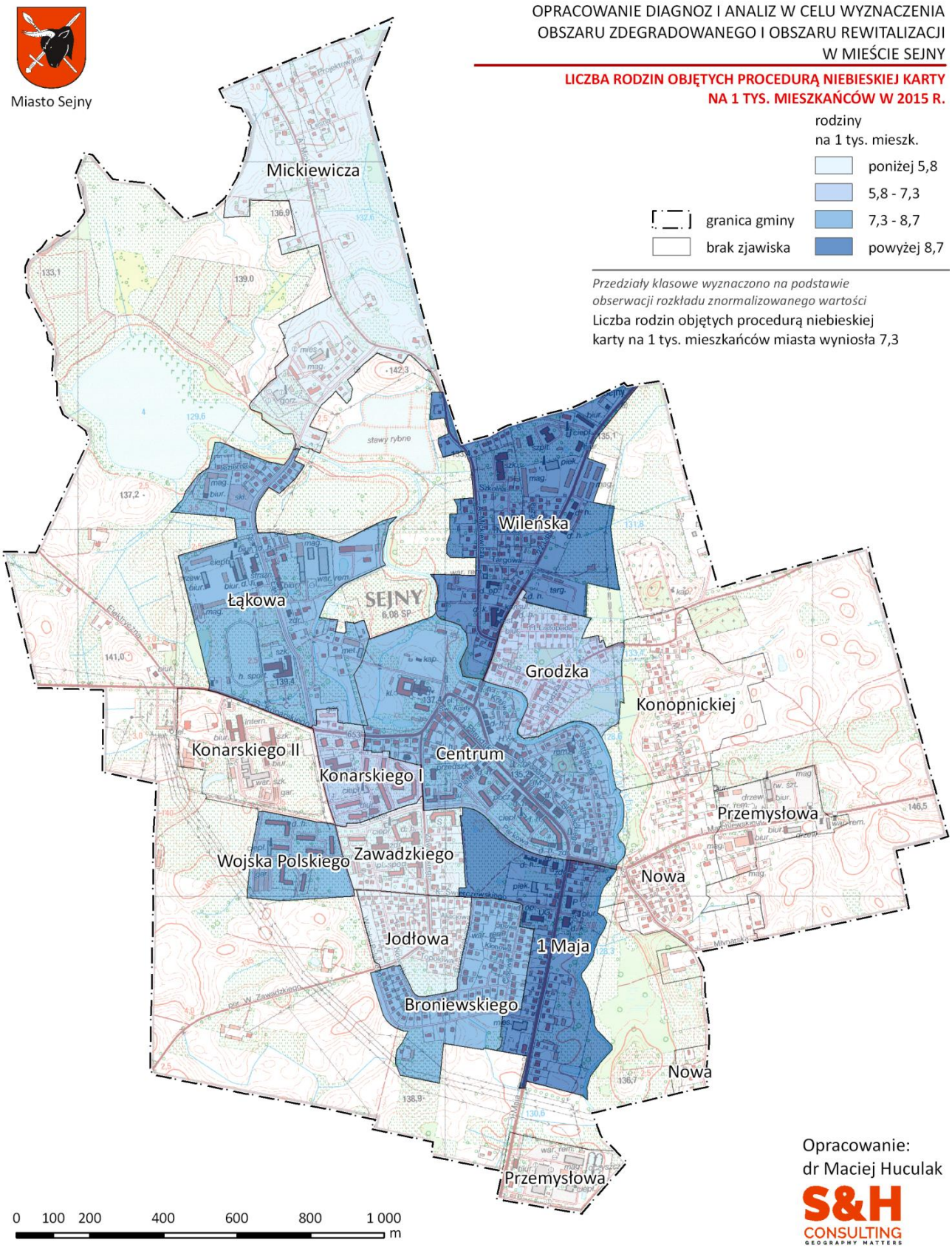

Rysunek 5.1.7. Zjawisko przemocy w rodzinie w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie KPP w Sejnach.

Świadczenia alimentacyjne

Pośrednio o kondycji rodzin mogą świadczyć kwestie związane z rozpadem więzi rodzinnych lub też funkcjonowaniem rodzin niepełnych. W przypadku Sejn oszacowania poziomu tych zjawisk podjęto się w oparciu o liczbę osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego. Sytuacje takie jak rozpad małżeństwa, funkcjonowanie dzieci w rodzinach niepełnych lub niebiologicznych mogą stanowić środowisko bardziej zagrożone występowaniem negatywnych zjawisk niż pełne rodziny biologiczne. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że zaproponowany wskaźnik identyfikuje przede wszystkim pewien potencjał do występowania negatywnych zjawisk a nie samo zjawisko kryzysowe *per se*.

W mieście Sejny świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego pobierało w 2015 r. łącznie 52 rodziny, w których funkcjonowało łącznie 89 osób. Wskaźnik liczby rodzin otrzymujących tego rodzaju świadczenia na 1 tys. mieszkańców wyniósł zatem 15,4.

Najwyższe, w skali miasta wartości charakteryzowały dwie jednostki. Były to: 1 Maja (49,1) oraz Centrum (30,2). W pierwszym z wymienionych przypadków wskaźnik przekroczył poziom dla całego miasta ponad trzykrotnie, w drugim dwukrotnie. Obie jednostki łącznie odpowiadały za 39 osób w rodzinach otrzymujących wsparcie, co stanowiło 43,% ogółu takich osób w Sejnach. Wszystko to świadczy o bardzo wysokim poziomie intensywności analizowanego zjawiska.

Niższe, ale ciągle ponadprzeciętne wartości wskaźnika odnotowano w dwóch jednostkach referencyjnych, do których zaliczały się: Konarskiego I (17,4) i Zawadzkiego (17,2). Z racji dużej liczby ludności obu jednostek ich udział w ogóle osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego wyniósł 34,1% (31 osób).

Poniżej wartości wskaźnika dla Sejn, ale jednocześnie powyżej progu 80% tej wartości znalazła się jedynie jednostka Grodzka (12,7). Trzy z analizowanych obszarów odznaczały się najniższym poziomem intensywności analizowanego zjawiska. Zaliczały się do nich: Broniewskiego (8,5), Jodłowa (6,7) oraz Wileńska (6,6).

Opisywane zjawisko nie występowało na terenie jednostek: Konopnickiej, Łąkowa, Mickiewicza i Nowa.

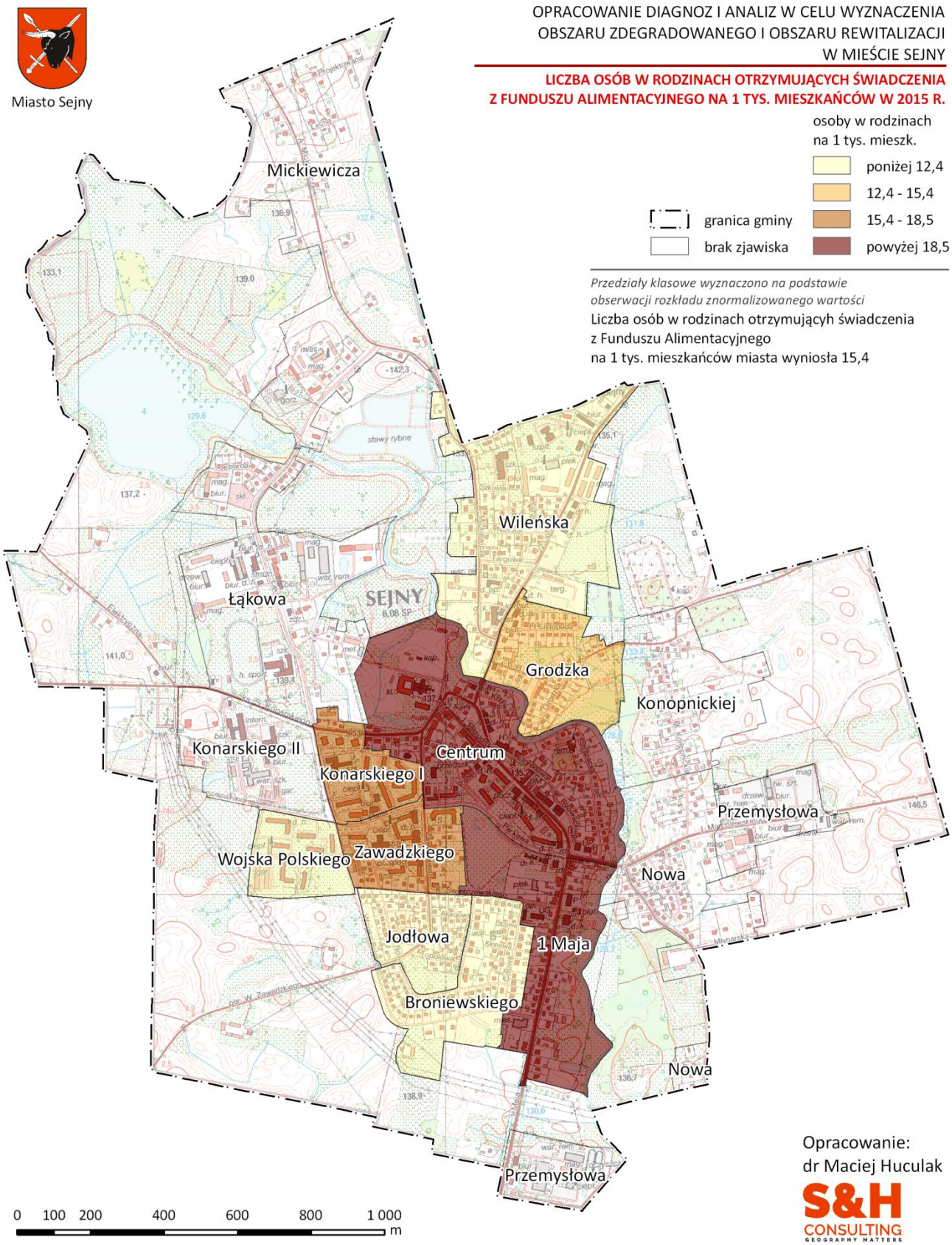

Rysunek 5.1.8. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie MOPS w Sejnach.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Istotnym elementem składającym się na procesy kryzysu w rodzinach, obejmującym znaczącą liczbę osób było wsparcie z MOPS udzielane ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa. Na terenie Sejn w 2015 r. taki powód wsparcia dotyczył tylko 18 rodzin, w których jednak znajdowało się aż 108 osób, co ostatecznie zaważyło na decyzji o uwzględnieniu tego rodzaju wsparcia w niniejszej analizie. Jednocześnie obie liczby wyraźnie świadczyły o tym, że ten powód wsparcia dotyczy w zdecydowanej mierze rodzin wielodzietnych.

Wskaźnik liczby osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wyniósł 17,8.

Obszarami najintensywniejszego występowania tego powodu wsparcia przez MOPS był zwarty obszar obejmujący jednostkę Centrum (28,6) oraz część przylegających do niego obszarów tj. jednostek: 1 Maja (28,6), Konarskiego I (24,6) oraz Nowa (80,8). Jedyną jednostką w tym, najwyższym przedziale wartości położoną w większej odległości od centrum miasta była jednostka Mickiewicza (52,6).

Grupę o najniższych wartościach analizowanego zjawiska stanowiły trzy jednostki położone na południowy wschód od centrum miasta. Były to: Broniewskiego (15,2), Jodłowa (7,9) oraz Zawadzkiego (4,3). Łącznie odpowiadały one za zaledwie 11 osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z tego powodu. Liczba ta odpowiadała 10,7% ogółu tego rodzaju osób na obszarze miasta.

Analizowane zjawisko nie występowało w licznej, bo wynoszącej aż sześć jednostek referencyjnych, grupie. Znalazły się w niej jednostki: Grodzka, Konopnickiej, Łąkowa, Wileńska, Wojska Polskiego, Zawadzkiego.

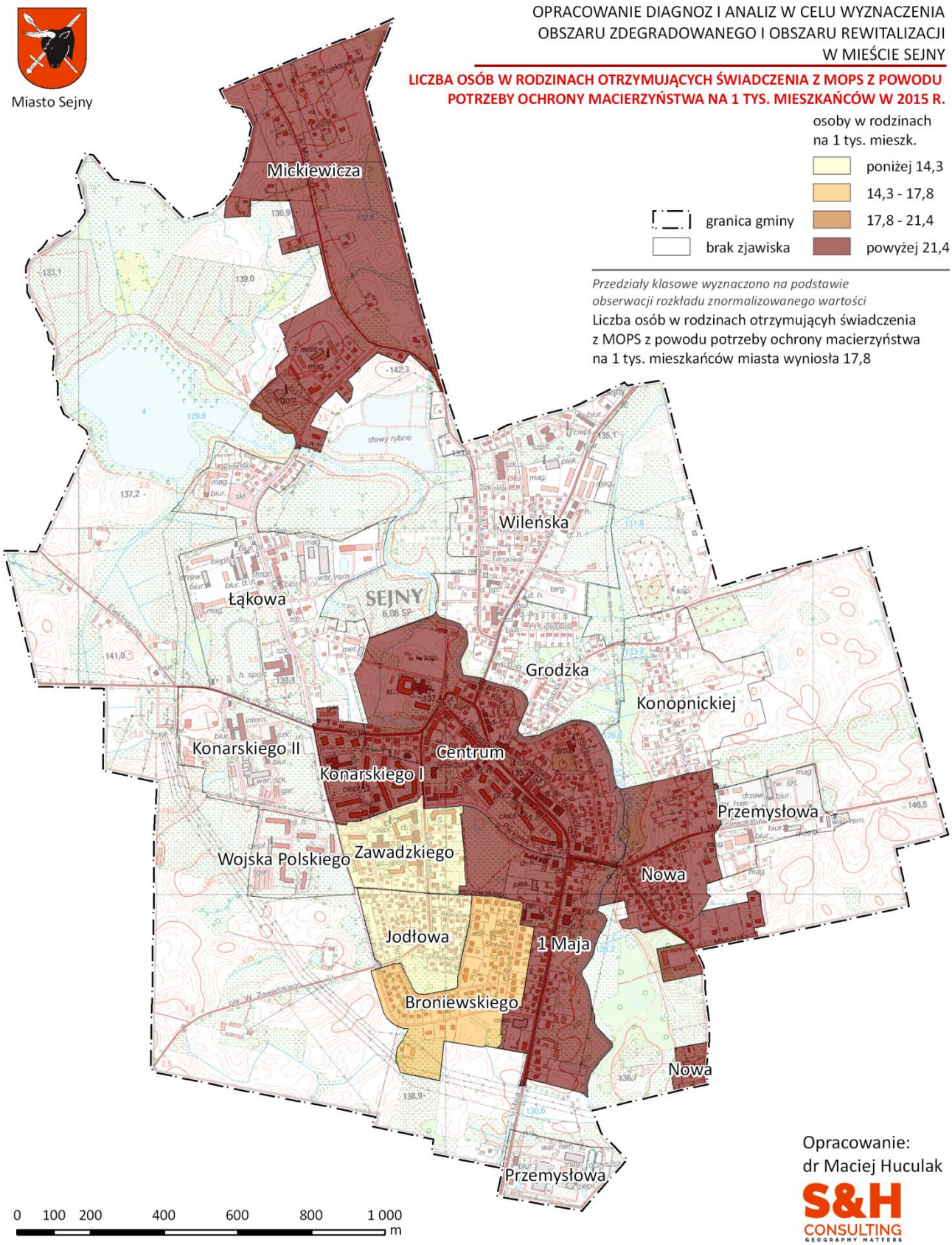

Rysunek 5.1.9. Liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie MOPS w Sejnach.

Tabela 5.1.4. Problemy rodzin w mieście Sejny w 2015 r.

L.p.	Nazwa	Ludność ogółem	Niebieskie Karty			Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego			Osoby otrzymujące wsparcie z MOPS z powodu konieczności ochrony macierzyństwa			Wskaźnik syntetyczny
			Liczba	Wskaźnik	Wskaźnik znormalizowany	Liczba osób w rodzinach	Wskaźnik	Wskaźnik znormalizowany	Liczba osób w rodzinach	Wskaźnik	Wskaźnik znormalizowany	
1.	**1 Maja**	**160**	**3**	**16,4**	**2,2**	**8**	**49,1**	**3,2**	**7**	**44,4**	**2,48**	**2,63**
2.	**Centrum**	**1023**	**7**	**7,3**	**1,0**	**31**	**30,2**	**2,0**	**29**	**28,6**	**1,60**	**1,52**
3.	**Nowa**	**224**	**0**	**0,0**	**0,0**	**-**	**-**	**0,0**	**18**	**80,8**	**4,52**	**1,51**
4.	**Mickiewicza**	**190**	**1**	**5,0**	**0,7**	**-**	**-**	**0,0**	**10**	**52,6**	**2,94**	**1,21**
5.	Konarskiego I	1008	6	6,4	0,9	18	17,4	1,1	25	24,6	1,37	1,12
6.	Wileńska	361	7	20,6	2,8	2	6,6	0,4	-	-	0,00	1,08
7.	Broniewskiego	364	3	7,6	1,0	3	8,5	0,5	6	15,2	0,85	0,81
8.	Zawadzkiego	745	3	4,5	0,6	13	17,2	1,1	3	4,3	0,24	0,66
9.	Wojska Polskiego	733	6	8,0	1,1	9	11,6	0,7	-	-	0,00	0,62
10.	Grodzka	188	1	6,0	0,8	2	12,7	0,8	-	-	0,00	0,55
11.	Jodłowa	234	1	3,7	0,5	2	6,7	0,4	2	7,9	0,44	0,46
12.	Łąkowa	301	2	8,0	1,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,00	0,37
13.	Konopnickiej	158	0	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-	0,00	0,00
14.	Konarskiego II	32	0	6,9	0,9	1	18,9	1,2	1	44,7	2,50	1,55
15.	Przemysłowa	23	0	13,6	1,9	1	40,7	2,6	2	63,9	3,57	2,69
16.	Pozostały obszar	35	0	3,6	0,5	1	13,6	0,9	0	6,9	0,39	0,59
Miasto Sejny		**5779**	**42**	**7,3**	**1**	**89**	**15,4**	**1**	**103**	**17,8**	**1,00**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS oraz KPP w Sejnach.

Podsumowanie

Dla podsumowania wszystkich trzech analizowanych zjawisk składających się na specyficzne problemy rodzin na obszarze Sejn posłużono się miarą, jaką jest wskaźnik syntetyczny problemów rodzin. Został on obliczony jako średnia arytmetyczna wszystkich trzech opisanych powyżej wskaźników cząstkowych dotyczących problemów rodzin, po wcześniejszym poddaniu ich procesowi normalizacji.

Obszarem, na którym intensywność wybranych do analizy problemów rodzin była najwyższa okazał się obszar centrum miasta wraz z dwoma jednostkami graniczącymi z nią od południa i południowego-wschodu. Łącznie na teren najwyższej intensywności zjawisk kryzysowych w rodzinach składały się następujące jednostki: 1 Maja (2,63), Centrum (1,52), Mickiewicza (1,21) oraz Nowa (1,51). Wartości powyżej wartości obliczonej dla miasta charakteryzowały ponadto jednostki: Konarskiego I (1,12) i Wileńska (1,21).

Niższe wartości wskaźnika syntetycznego reprezentowała liczna grupa sześciu jednostek referencyjnych. Najbliżej wartości dla całego było jednostce Broniewskiego, która osiągnęła wynik przekraczający poziom 80% wartości średniej dla miasta. Wyniosła ona 0,81. Pozostałych pięć jednostek, w tym Grodzka (0,55), Jodłowa (0,46), Łąkowa (0,37), Wojska Polskiego (0,62) oraz Zawadzkiego (0,66), odpowiadały za najniższą w skali miasta intensywność analizowanego zjawiska kryzysu rodzin.

Wyjątkową jednostką referencyjną była w ramach analizowanych problemów rodzin jednostka Konopnickiej. W jej przypadku nie odnotowano występowania żadnego z trzech analizowanych zjawisk, których ilościowa reprezentacja w postaci wskaźników cząstkowych składała się na wartość wskaźnika syntetycznego.

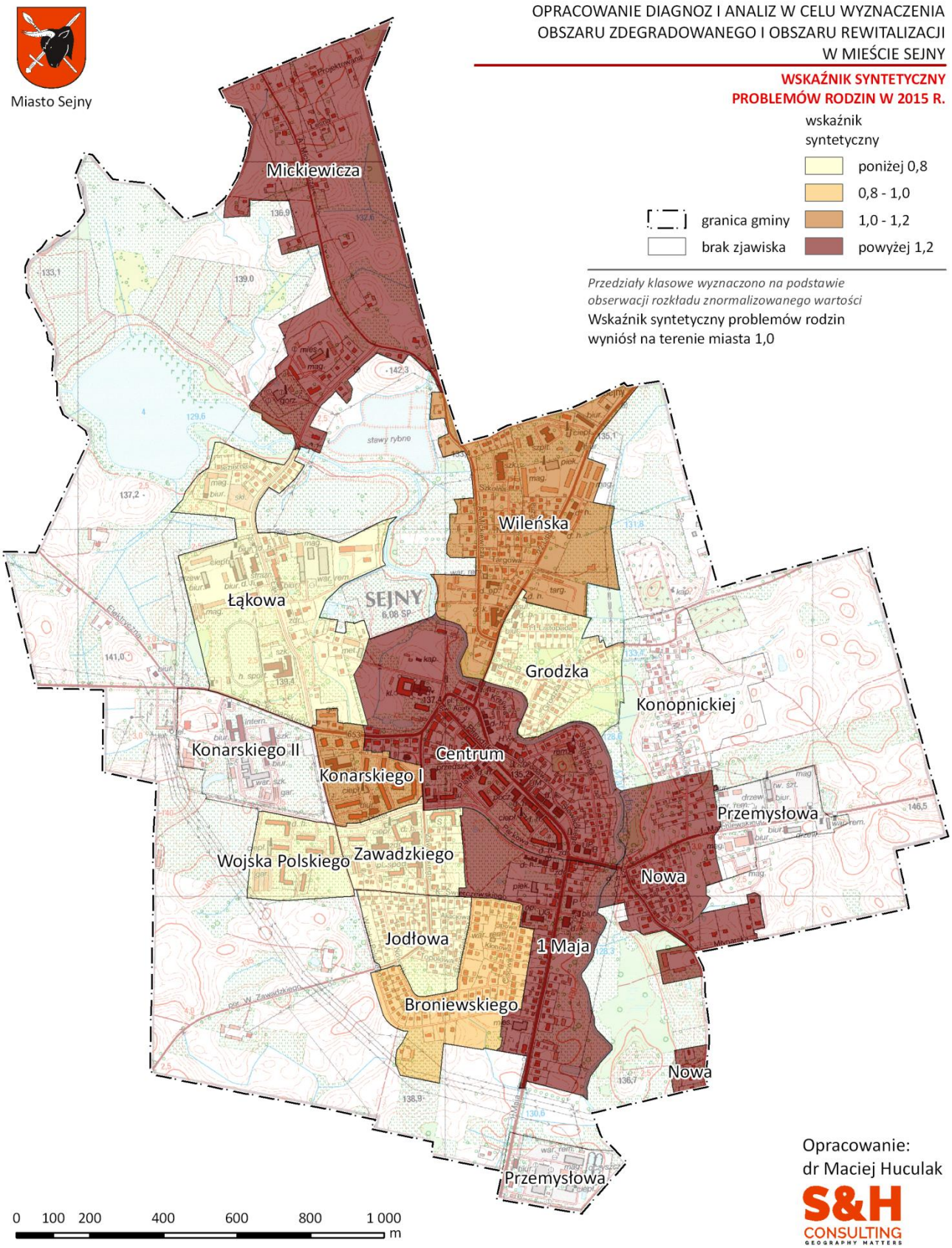

Rysunek 5.1.10. Wskaźnik syntetyczny problemów rodzin w mieście Sejny w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie MOPS w Sejnach.

5.1.5. Bezrobocie

Jednym z podstawowych, negatywnych zjawisk społecznych, które wprost wymienione są w *Wytycznych …* Ministerstwa Rozwoju jako podstawowe dla identyfikacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji jest bezrobocie. Zjawisko to najczęściej współwystępuje ze zjawiskiem ubóstwa i bardzo często jest jedną z przyczyn całego procesu wykluczenia pewnych grup mieszkańców.

Problemy związane z bezrobociem postarano się zidentyfikować za pomocą sześciu podstawowych wskaźników. Były to:

1. Poziom bezrobocia ogółem mierzony liczbą osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym.
2. Liczba osób bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.
3. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym
4. Udział osób bezrobotnych z wykształcenie gimnazjalnym i niższym w przeliczeniu na 100 osób bezrobotnych.
5. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.
6. Liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Na ich podstawie skonstruowano wskaźnik syntetyczny problemów bezrobocia. Obliczono go jako średnią arytmetyczną wszystkich wskaźników cząstkowych po wcześniejszej normalizacji w oparciu o wartość dla całego miasta.

W oparciu o dane z rocznych sprawozdań PUP w Sejnach przeprowadzono również dodatkową analizę głównych trendów w zakresie bezrobocia zachodzących na terenie miasta Sejny w latach 2011-2015. Najbardziej zauważalną tendencją był wyraźny spadek liczby bezrobotnych w poszczególnych kategoriach. W przypadku liczby bezrobotnych ogółem wyniósł on ponad $^{1}/_{3}$ tj. (-37,1%). W wartościach bezwzględnych odpowiadało to spadkowi z 703 osób w roku 2011 do 442 osób w roku 2015, a więc o 226 osób. Niższą dynamikę spadku liczby osób bezrobotnych odnotowano w pojedynczych przypadkach. Najbardziej liczną grupą bezrobotnych w tej kategorii były:

- Osoby powyżej 50 roku życia – spadek niższy o 2,5 punktu procentowego niższy niż wartość dla bezrobotnych ogółem.
- Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka – spadek niższy o 8,8 punktu procentowego niższy niż wartość dla bezrobotnych ogółem.
- Osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia – wzrost liczby osób w takiej sytuacji w latach 2011-2014 o 27,8%.

Powyższe tendencje należy ocenić pozytywnie. Grupy osób bezrobotnych, które wyłamywały się w ogólnego trendu należały bowiem do względnie nielicznych. W grupie osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia w 2015 r. znalazły się 104 osoby. Kobiet, które nie

podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka było 28, zaś osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia 23.

Dla odmiany najkorzystniejsze trendy, a więc najwyższe spadki liczby osób bezrobotnych odnotowano w takich kategoriach jak:

- Osoby do 25 roku życia – grupa ta odnotowała najwyższy względny spadek wynoszący w analizowanych okresie aż 59,6%.
- Osoby bez kwalifikacji zawodowych – druga z grup osób bezrobotnych, w której liczba osób spadła w latach 2011-2015 o więcej niż połowę tj. 52,5%.
- Długotrwale bezrobotni – spadek liczby osób w tej grupie wyniósł 42%, a więc blisko 5 punktów procentowych więcej niż spadek liczby bezrobotnych ogółem.
- Kobiety – spadek w tej kategorii osób bezrobotnych wyniósł 43,5%.
- Osoby bez wykształcenia średniego – w grupie osób o najniższym wykształceniu spadek liczby osób wyniósł 44%, a więc prawie o 7% więcej niż spadek liczby osób bezrobotnych ogółem.
- Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy – najliczniejsza grupa osób bezrobotnych, w której spadek nastąpił o blisko 42%.

Wszystkie z powyżej wymienionych grup, za wyjątkiem osób w wieku do 25 roku życia przekraczały liczbę 100 osób. Pozytywne trendy w zakresie bezrobocia dotyczyły zatem w Sejnach najbardziej największych grup bezrobotnych, w tym znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest to, z punktu widzenia przyszłych procesów rewitalizacji sytuacja korzystna.

Tabela 5.1.5. Podstawowe informacje dotyczące osób bezrobotnych w mieście Sejny w latach 2011-2015 r.

Osoby bezrobotne	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2011-2015
Ogółem	703	571	579	398	442	-37,1
W szczególnej sytuacji na rynku pracy	644	525	529	354	375	-41,8
Długotrwale	438	363	348	256	254	-42,0
Kobiety	322	230	226	153	182	-43,5
Bez wykształcenia średniego	318	274	266	178	-	-44,0
Bez kwalifikacji zawodowych	282	196	202	127	134	-52,5
Do 30 roku życia	-	-	-	-	129	-
Bez doświadczenia zawodowego	198	155	160	119	122	-38,4
Powyżej 50 roku życia	159	126	137	94	104	-34,6
Do 25 roku życia	141	102	87	54	57	-59,6
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	36	40	34	31	28	-22,2
Samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	43	35	29	27	-	-37,2
Które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	18	20	23	23	-	27,8
Posiadający co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	-	-	-	-	26	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni ogółem

Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta w 2015 r. wyniosła 444. W przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym dało to wynik 12,4, który trudno jest uznać za dość korzystny.

Obszarami o najwyższym w skali miasta poziomie bezrobocia były trzy jednostki referencyjne graniczące z obszarem centrum miasta. To jej grupy zaliczały się: Grodzka (16,7), Łąkowa (15,9), 1 Maja (15,6). Powyżej wartości odnotowanej dla całego miasta uplasowały się ponadto: Centrum (13,3), Konarskiego I (12,5) oraz Nowa (13,2).

Poniżej wartości dla całego miasta znalazła się równo połowa spośród analizowanych jednostek tj. siedem z nich. Ze względu na reprezentowane wartości wskaźnika bezrobocia ogółem wszystkie znalazły się w klasie wartości zbliżonych do wartości średniej tzn. nie mniejszych niż 80% poziomu ogólnomiejskiego analizowanego wskaźnika. Na grupę tę składały się następujące jednostki: Broniewskiego (11,8), Jodłowa (10,6), Konopnickiej (10,2), Mickiewicza (10,7), Wileńska (11,2), Wojska Polskiego (10,8) oraz Zawadzkiego (11,8).

Jednostką o najwyższej w Sejnach wartości wskaźnika bezrobocia ogółem była jednostka Grodzka (16,7). Najniższe w skali miasta wartości reprezentowała dla odmiany jednostka Konopnickiej (10,2). Cechą charakterystyczną rozkładu zjawiska bezrobocia ogółem w Sejnach było względnie nieduża rozpiętość obliczonych wartości wskaźnika bezrobocia ogółem.

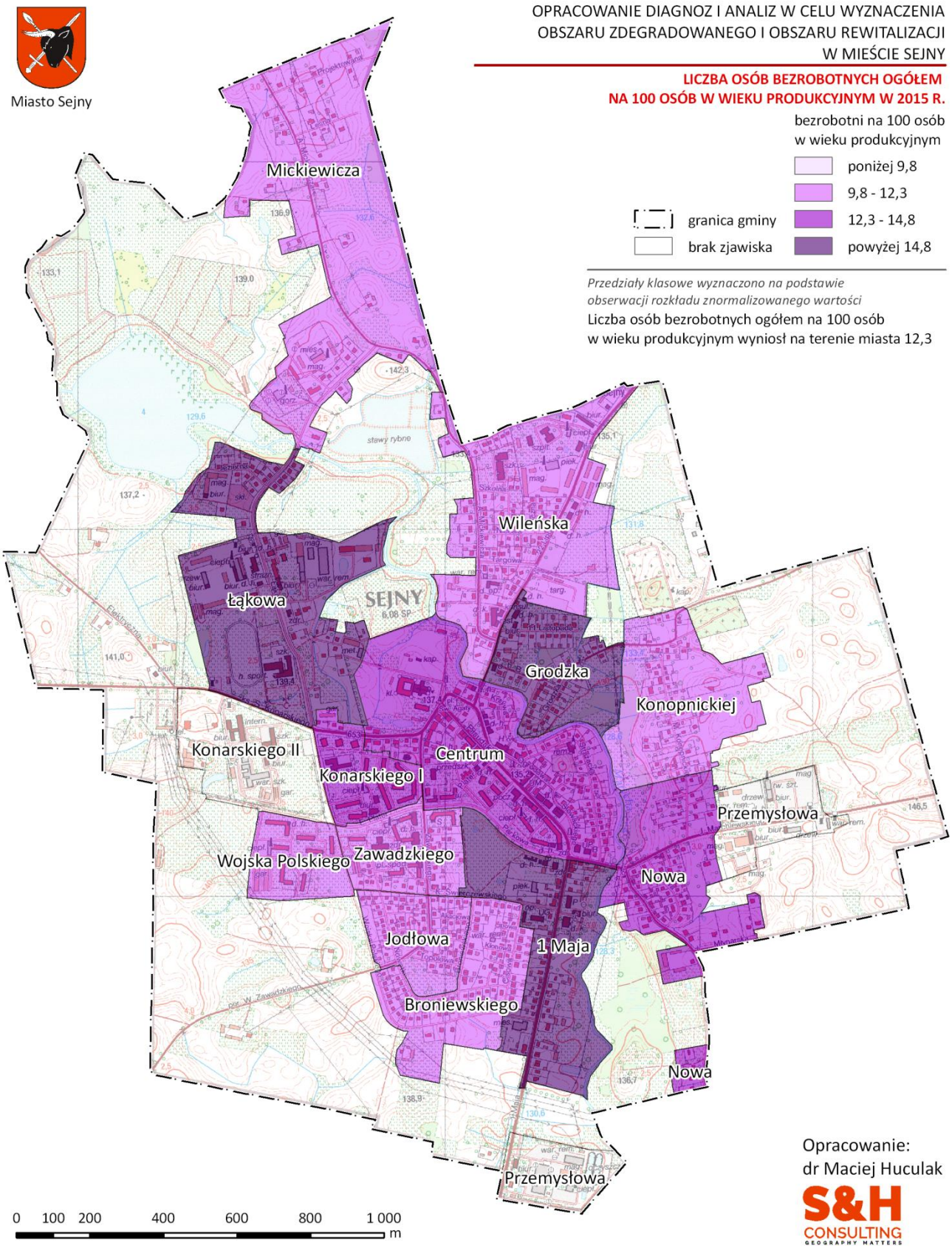

Rysunek 5.1.11. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni długotrwale

Zjawiskiem znajdującym w praktyce badań zróżnicowania wewnątrzmiejskiego negatywnych zjawisk społecznych częste zastosowanie jest bezrobocie długotrwałe. Obejmuje ono osoby bezrobotne dłużej niż 12 miesięcy i stanowi jedną z grup wyróżnianych w statystykach PUP, jako osoby bezrobotne w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Analiza rozkładu tego rodzaju bezrobotnych w skali miasta pozwala zatem na identyfikację jednej z grup bezrobotnych szczególnie zagrożonych wykluczeniem zarówno społecznym, jak i na rynku pracy.

Liczba osób bezrobotnych długotrwale na terenie miasta w 2015 r. wyniosła 254 i była najliczniejszą grupą osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym dało to wynik 7,1, który należy uznać za umiarkowanie wysoki.

W ogólnym zarysie rozkład przestrzenny intensywności zjawiska bezrobocia długotrwałego przypominał obraz uzyskany w wyniku analizy danych dotyczących bezrobotnych ogółem. Najbardziej zauważalnymi różnicami były: mniejsza niż w przypadku wskaźnika bezrobocia ogółem względna intensywność bezrobocia długotrwałego w przypadku jednostki Konarskiego oraz wyższa w przypadku jednostki Nowa.

W grupie jednostek o najwyższych wartościach wskaźnika znalazły się: 1 Maja (11,2), Grodzka (11,6), Łąkowa (9,9), Nowa (9,1). Jedyną pozostałą jednostką referencyjną o wartościach powyżej wartości dla całego miasta była jednostka Centrum (7,6). W rezultacie obszar o podwyższonych, w stosunku do poziomu ogólno miejskiego, wartościach wskaźnika bezrobocia długotrwałego był dość zwarty terytorialnie i obejmował Centrum miasta i jednostki z nim graniczące.

Poniżej wartości dla całego miasta a jednocześnie powyżej wartości odpowiadającej 80% wartości dla miasta, znalazła się liczna grupa siedmiu jednostek. Były to: Broniewskiego (6,4), Jodłowa (6,5), Konopnickiej (7,1), Konarskiego I (6,8), Mickiewicza (7,0), Wileńska (5,9) oraz Zawadzkiego (6,5).

Jedyną jednostką referencyjną o jeszcze niższych wartościach była jednostka Wojska Polskiego (4,8), która reprezentowała najniższą, spośród analizowanych jednostek wartość wskaźnika bezrobocia długotrwałego na terenie miasta.

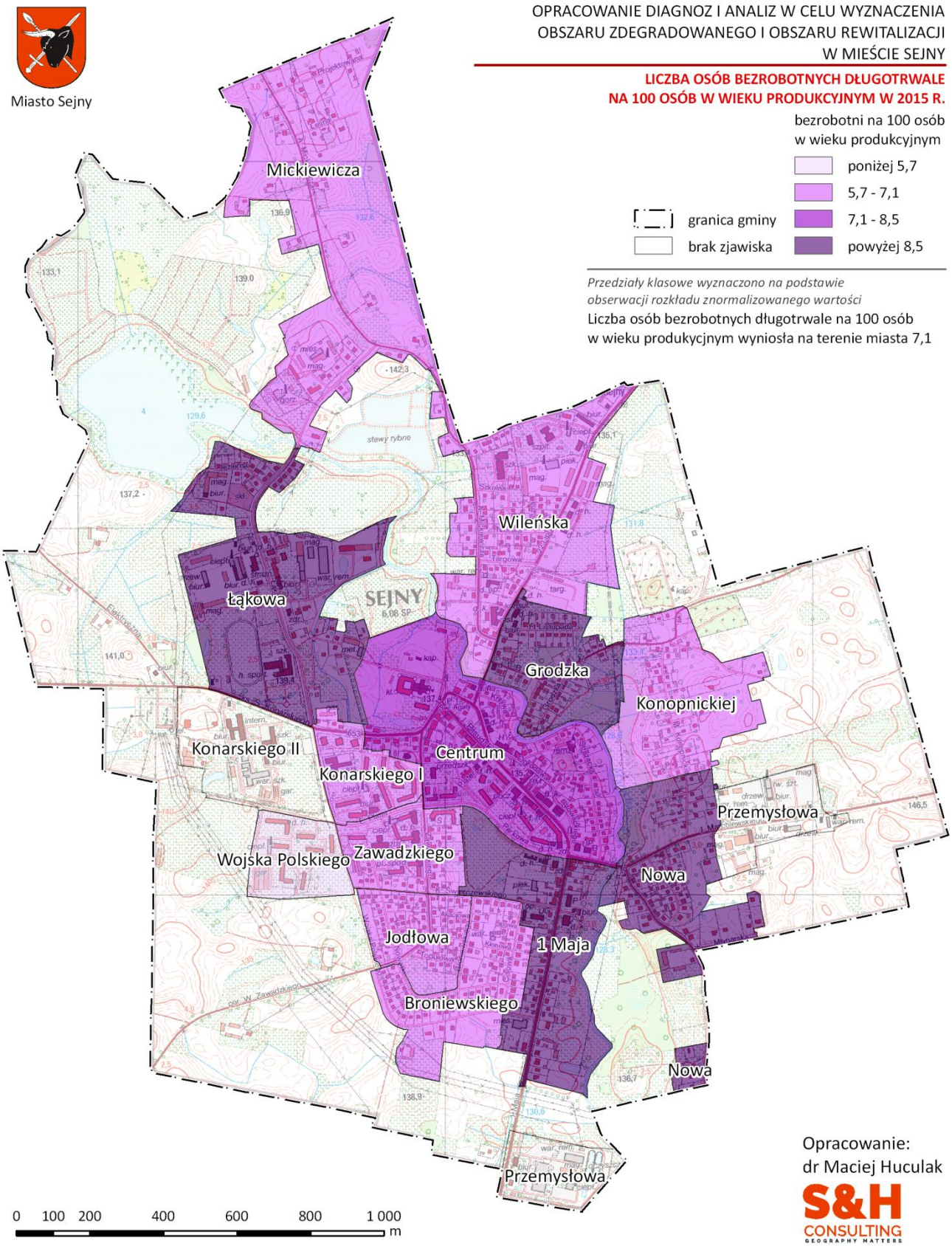

Rysunek 5.1.12. Liczba osób bezrobotnych długotrwale na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych

Jednym z częściej występujących na obszarze Sejn typem osoby bezrobotnej znajdującej się, według nomenklatury Powiatowego Urzędu Pracy, w szczególnej sytuacji na rynku pracy były osoby bez kwalifikacji zawodowych. Grupa ta, z oczywistych względów, w znaczącym stopniu narażona jest na procesy wykluczania. W pierwszej kolejności z rynku pracy, a w konsekwencji również z życia społecznego. Z tego względu jako jeden z istotnych wskaźników dotyczących bezrobocia przyjęto na potrzeby niniejszej analizy wskaźnik przedstawiający liczbę osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych wyniosła w Sejnach w 2015 r. 134 osoby. W przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wskaźnik wyniósł 3,7.

Największe natężenie występowania osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych odnotowano na zwartym obszarze centrum miasta i trzech otaczających je jednostek. Na obszar ten składały się: 1 Maja (6,1), Centrum (4,5), Łąkowa (5,5) i Grodzka (5,3). Powyżej wartości analizowanego wskaźnika dla całego miasta znalazły się ponadto jednostki: Broniewskiego (4,1), Konarskiego I (3,9) oraz Zawadzkiego (4,1).

Grupę o najniższych wartościach analizowanego zjawiska stanowiły:

- Jedna jednostka mieszcząca się w przedziale od 80% do 100% wartości wskaźnika dla całego miasta – Wileńska (3,0).
- Trzy jednostki położone na zachód i południowy zachód od centrum miasta. Były to: Jodłowa (2,9), Mickiewicza (1,9) oraz Wojska Polskiego (2,5).

Wymienione jednostki odpowiadały łącznie za zaledwie 28 osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, co stanowiło tylko 21% ogółu bezrobotnych znajdujących się w tej sytuacji na rynku pracy.

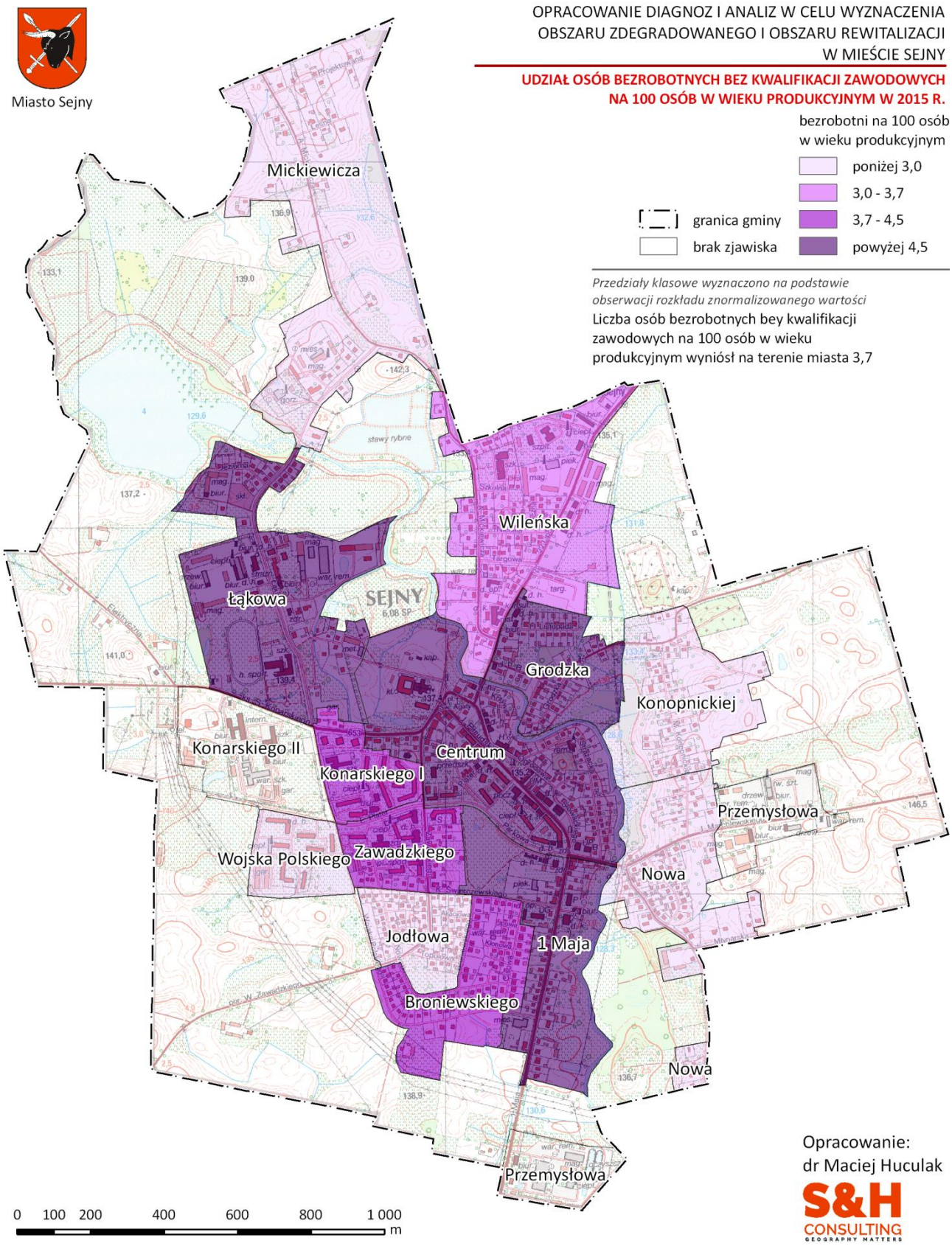

Rysunek 5.1.13. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni z najniższym wykształceniem

Zagadnienie związane z poziomem wykształcenia wśród osób bezrobotnych przyjmuje się jako jedną z ważniejszych kwestii związanych z identyfikacją zjawisk problemowych w ramach analiz całego problemu bezrobocia w ujęciu wewnątrzmiejskim. Najniższy poziom wykształcenia w statystykach prowadzonych przez Powiatowe Urzędy Pracy reprezentują bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. Grupa ta w pewnej mierze pokrywa się z osobami długotrwale bezrobotnymi, czy też nieposiadającymi kwalifikacji zawodowych. Przede wszystkim jednak reprezentuje osoby bezrobotne, którym trudno jest znaleźć pracę. Jako wskaźnik oddający kwestie związane z wykształceniem osób bezrobotnych na terenie miasta Sejny przyjęto wskaźnik udziału osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogóle osób bezrobotnych.

Na terenie miasta Sejny w 2015 roku mieszkały 103 osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem dał to wartość 23,2%, a więc względnie niski.

Najwyższymi wartościami analizowanego wskaźnika, charakteryzowały się cztery spośród analizowanych jednostek. Były to: 1 Maja (31,1%), Konopnickiej (52,3%), Wileńska (28,7%) oraz Wojska Polskiego (30,8%). Jednostki te koncentrowały jednocześnie umiarkowaną ilość osób bezrobotnych o najniższym wykształceniu tzn. 33 osoby, z czego prawie połowa (16 osób) przypadało na jednostkę Wojska Polskiego. Powyżej wartości obliczonej dla całego miasta znalazły się również dwie inne jednostki tj.: Centrum (23,3%) i Zawadzkiego (25,2%).

Poniżej wartości ogólnomiejskiej wskaźnika znalazła się grupa licząca siedem jednostek referencyjnych. Najbliżej wartości dla całego miasta uplasowały się jednostki Grodzka (19,3%), oraz Konarskiego I (21,3%). Poniżej progu wynoszącego 80% wartości dla Sejn znalazły się jednostki: Broniewskiego (15,5%), Jodłowa (15,4%), Łąkowa (17,4%), Mickiewicza (15,8%) i Nowa (10,2%).

Najniższe w skali miasta wartości wskaźnika reprezentowała jednostka Nowa (10,2%). Najwyższe odnotowano w przypadku Konopnickiej, jednak w tym przypadku odnotowano 5 osób z tego rodzaju wykształceniem.

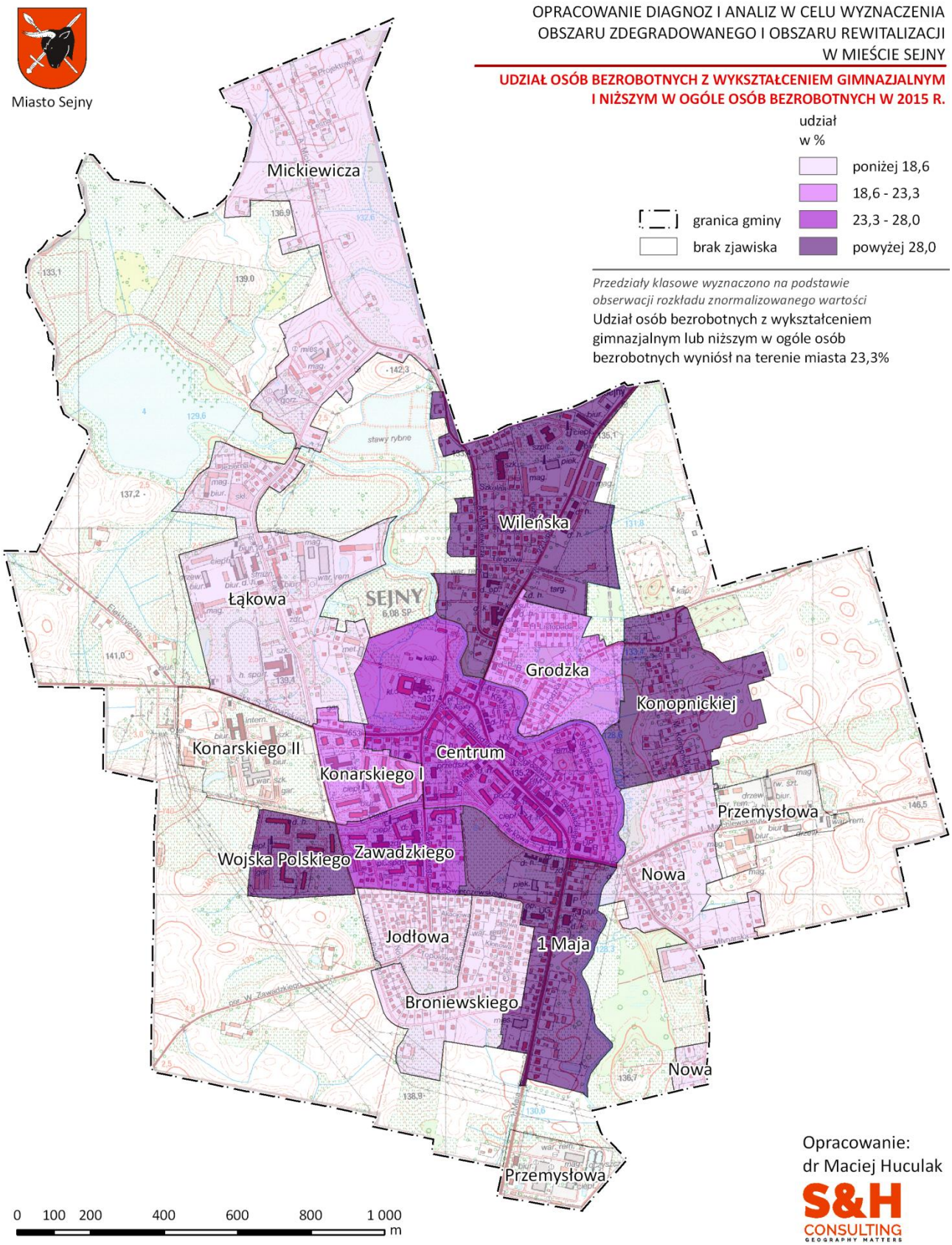

Rysunek 5.1.14. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym na 100 bezrobotnych w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni do 30 roku życia

Najmłodszą spośród analizowanych grup osób bezrobotnych stanowią osoby bezrobotne w wieku do 30 roku życia. Poziom bezrobocia w tej grupie wiekowej odzwierciedla problemy osób niedługo po ukończeniu edukacji (w tym wyższej) na lokalnym rynku pracy. Grupa ta charakteryzuje się wysoką mobilnością. W perspektywie krótkoterminowej sprawia to, że wysoki poziom bezrobocia w tej grupie często rozwiązuje się „sam" w wyniku decyzji młodych bezrobotnych o opuszczeniu miejsca dotychczasowego zamieszkania. Procesy te są jednak na ogół trwałe i tylko w niewielkim stopniu odwracalne. Wysoki poziom bezrobocia wśród osób najmłodszych może więc wpływać w istotny sposób na przyszłe procesy rozwojowe miasta, w tym procesy rewitalizacji.

Na terenie Sejn w 2015 r. zamieszkiwało 129 osób bezrobotnych w wieku do 30 roku życia. Dało to po przeliczeniu na liczbę osób w wieku produkcyjnym wynik 3,6. W grupie o najwyższych wartościach wskaźnika znalazły się takie jednostki jak: Grodzka (4,4), Łąkowa (5,1) i Wileńska (4,6). Wartości wysokie charakteryzowały także dwie inne jednostki referencyjne tj. Centrum (4,0) oraz Mickiewicza (3,7).

Do grupy jednostek o wartościach niższych niż wartość dla całego miasta zakwalifikowało się łącznie osiem obszarów. Z tego dość liczna grupa licząca pięć jednostek mieściła się w przedziale od 80% do 100% wartości ogólnomiejskiej. Były to: 1 Maja (3,5), Broniewskiego (3,6), Konarskiego I (3,4), Nowa (3,6) I Zawadzkiego (3,6).

Wartości najniższe w Sejnach reprezentowały takie jednostki jak: Jodłowa (2,8), Konopnickiej (2,6) oraz Wojska Polskiego (2,6).

W skali całego miasta, w zakresie analizowanego zjawiska, widoczna była koncentracja jednostek o najwyższych wartościach wskaźnika w północnej części miasta. Jednostki położone w jego południowej oraz wschodniej części reprezentują z kolei poziom najniższy.

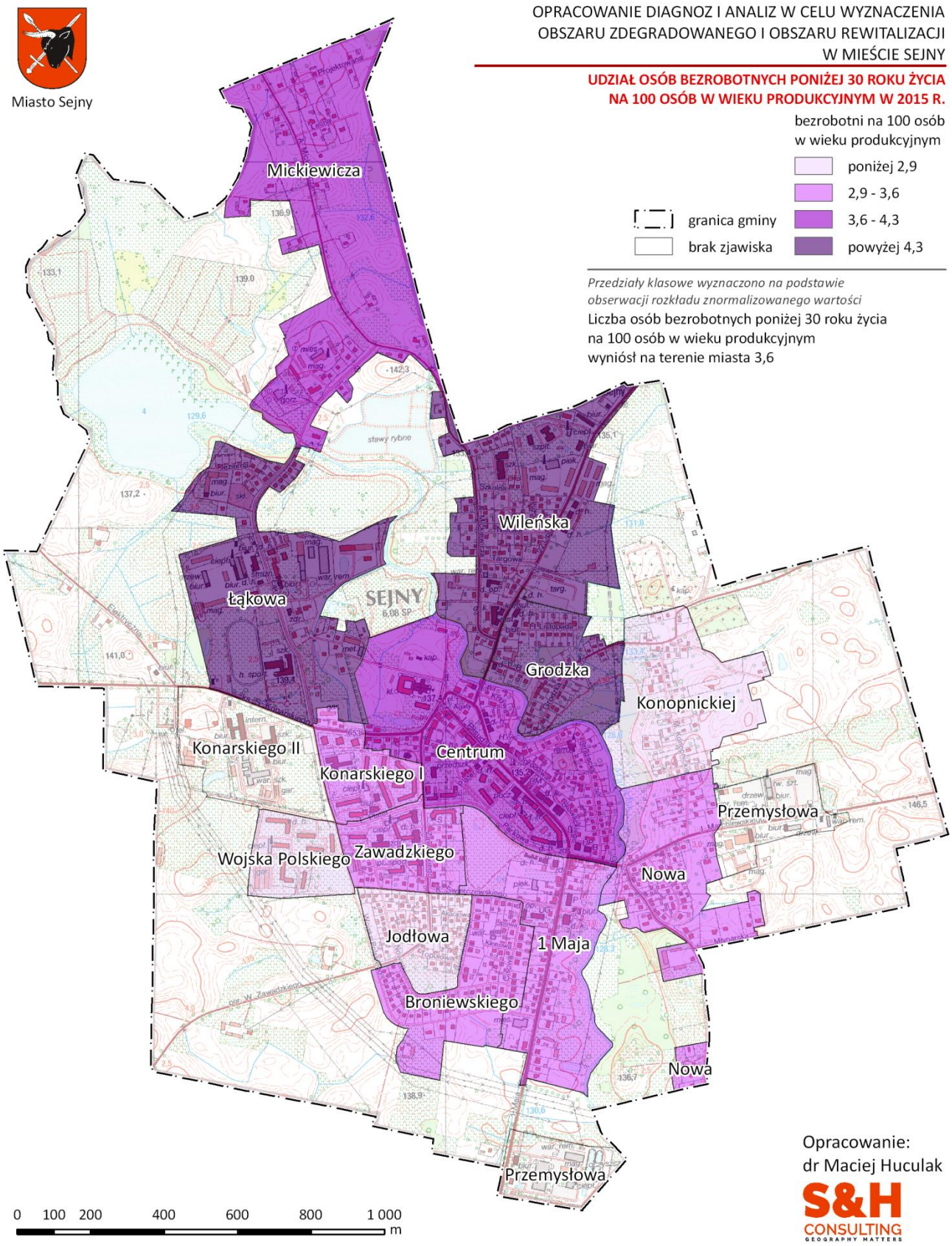

Rysunek 5.1.15. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Bezrobotni po 50 roku życia

Na drugim, z punktu widzenia wieku, biegunie znajdują się osoby bezrobotne najstarsze tj. po 50 roku życia. Należą one do grupy osób najmniej mobilnych na rynku pracy, co dodatkowo komplikuje ich sytuację i sprawia, że procesy bezrobocia w tej grupie wiekowej należą do względnie trwałych.

Na terenie miasta Sejny liczba osób bezrobotnych w wieku po 50 roku życia wyniosła w 2015 r. 106 osób. Tym samym, wskaźnik liczby osób bezrobotnych w wieku po 50 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym osiągnął dla całego miasta wartość 3,0.

Najwyższą intensywność analizowanego zjawiska osiągnęły aż cztery jednostki referencyjne. Były to: 1 Maja (4,4), Centrum (4,0), Grodzka (4,6) i reprezentująca najwyższą w Sejnach wartość wskaźnika - Nowa (5,5). Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się ponadto cztery inne jednostki. Do grupy tej zaliczyły się: Jodłowa (3,3), Konopnickiej (3,1), Łąkowa (3,4) jak również Wileńska (3,2).

Wartości najniższe w skali miasta odnotowano w liczącej pięć jednostek grupie obszarów. Znalazły się w niej wszystkie jednostki reprezentujące intensywny charakter zabudowy mieszkaniowej tj. Konarskiego I (2,1), Wojska Polskiego (1,8) i Zawadzkiego (2,4). Pozostałymi dwoma jednostkami były jednostki:

1. Charakteryzująca się najwyższą wartością analizowanego wskaźnika w tej grupie jednostka Broniewskiego (2,8)
2. Jednostka Mickiewicza reprezentująca wartość minimalną w skali całego miasta (1,5).

Rozkład przestrzenny intensywności występowania analizowanego zjawiska wyraźnie nawiązywał do dominującego charakteru zabudowy mieszkaniowej. W przypadku jednostek o przewadze zabudowy wielorodzinnej, blokowej był on wyraźnie niższy niż wartość obliczona dla całego miasta. W przypadku centrum miasta i graniczących z nim jednostek o starszej, jednorodzinnej zabudowie wykazywał, dla odmiany, wartości ponadprzeciętne.

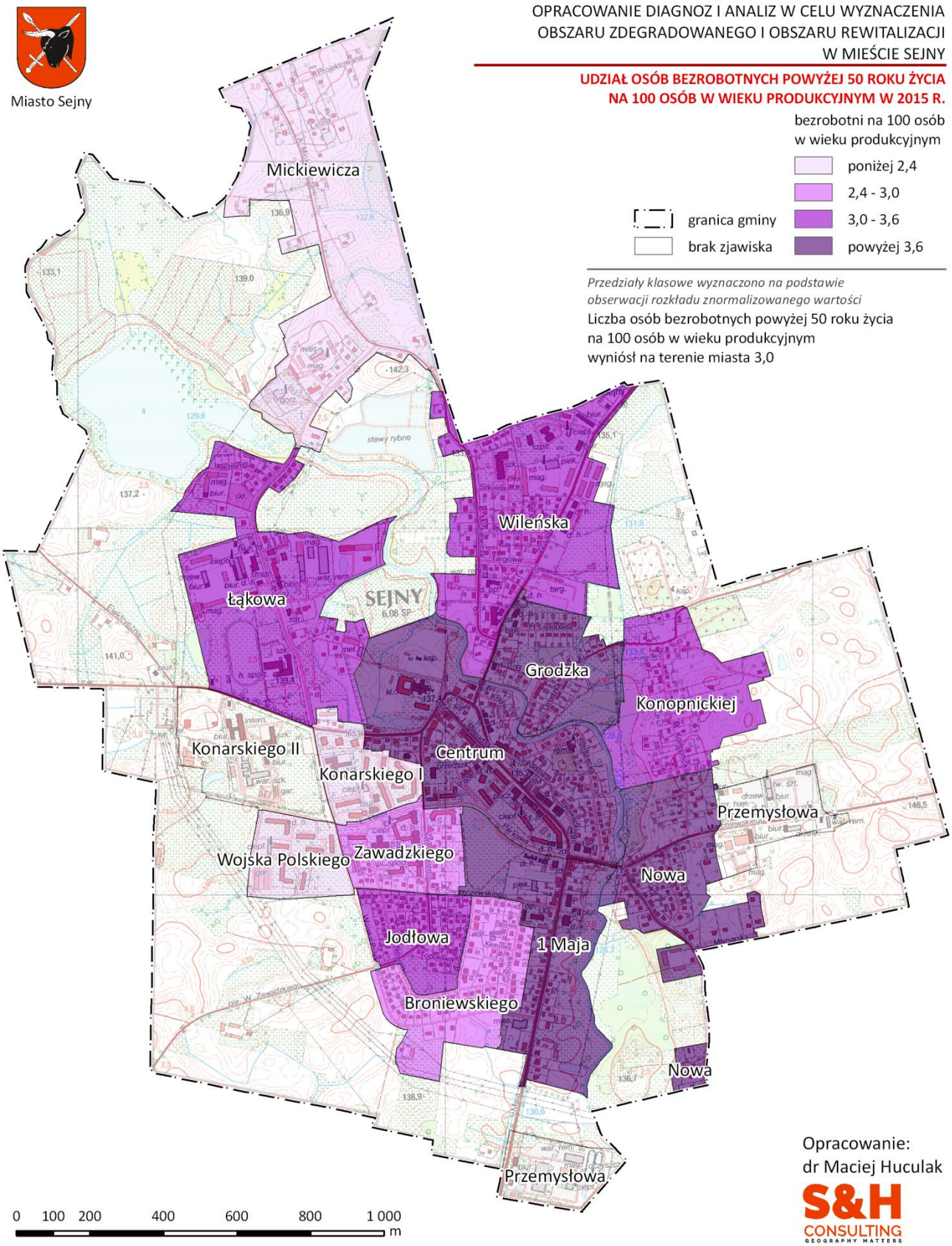

Rysunek 5.1.16. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

Tabela 5.1.6. Problemy związane z bezrobociem w Sejnach w 2015 r.

L.p.	Nazwa	Osoby w wieku produkcyjnym	Bezrobotni ogółem			Długotrwale			Do 30 roku życia			Bez kwalifikacji zawodowych			Z wykształceniem gimnazjalnym i niższym			Powyżej 50 roku życia			Wskaźnik syntetyczny
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	4	1	2	3	
1.	**1 Maja**	**105**	**16**	**15,6**	**1,3**	**11,8**	**11,2**	**1,6**	**3,7**	**3,5**	**1,0**	**6,4**	**6,1**	**1,6**	**5,2**	**32,1**	**1,4**	**4,6**	**4,4**	**1,5**	**1,39**
2.	**Grodzka**	**103**	**17**	**16,7**	**1,3**	**12,0**	**11,6**	**1,6**	**4,6**	**4,4**	**1,2**	**5,4**	**5,3**	**1,4**	**3,3**	**19,3**	**0,8**	**4,7**	**4,6**	**1,5**	**1,34**
3.	**Łąkowa**	**182**	**29**	**15,9**	**1,3**	**18,1**	**9,9**	**1,4**	**9,3**	**5,1**	**1,4**	**10,1**	**5,5**	**1,5**	**5,0**	**17,4**	**0,7**	**6,2**	**3,4**	**1,2**	**1,25**
4.	Centrum	634	85	13,3	1,1	48,3	7,6	1,1	25,3	4,0	1,1	28,6	4,5	1,2	19,7	23,3	1,0	25,5	4,0	1,4	1,14
5.	Wileńska	208	23	11,2	0,9	12,3	5,9	0,8	9,7	4,6	1,3	6,2	3,0	0,8	6,7	28,7	1,2	6,7	3,2	1,1	1,03
6.	Nowa	140	19	13,2	1,1	12,7	9,1	1,3	5,0	3,6	1,0	2,6	1,9	0,5	1,9	10,2	0,4	7,8	5,5	1,9	1,03
7.	Konopnickiej	93	9	10,2	0,8	6,6	7,1	1,0	2,5	2,6	0,7	0,8	0,9	0,2	4,9	52,3	2,2	2,9	3,1	1,0	1,01
8.	Zawadzkiego	495	58	11,8	1,0	32,0	6,5	0,9	17,6	3,6	1,0	20,5	4,1	1,1	14,7	25,2	1,1	11,8	2,4	0,8	0,98
9.	Broniewskiego	231	27	11,8	1,0	14,8	6,4	0,9	8,2	3,6	1,0	9,5	4,1	1,1	4,2	15,5	0,7	6,5	2,8	0,9	0,93
10.	Konarskiego I	588	73	12,5	1,0	40,2	6,8	1,0	20,3	3,4	1,0	22,9	3,9	1,1	15,6	21,3	0,9	12,2	2,1	0,7	0,93
11.	Jodłowa	155	16	10,6	0,9	10,0	6,5	0,9	4,3	2,8	0,8	4,5	2,9	0,8	2,5	15,4	0,7	5,1	3,3	1,1	0,85
12.	Wojska Polskiego	473	51	10,8	0,9	22,8	4,8	0,7	12,4	2,6	0,7	11,7	2,5	0,7	15,7	30,8	1,3	8,5	1,8	0,6	0,81
13.	Mickiewicza	121	13	10,7	0,9	8,4	7,0	1,0	4,5	3,7	1,0	2,3	1,9	0,5	2,1	15,8	0,7	1,9	1,5	0,5	0,77
14.	Konarskiego II	16	2	13,7	1,1	1,3	8,0	1,1	0,6	3,7	1,0	0,7	4,3	1,2	0,3	14,6	0,6	0,3	2,0	0,7	0,96
15.	Przemysłowa	15	3	16,7	1,4	1,7	11,4	1,6	0,7	4,6	1,3	1,0	6,7	1,8	0,6	24,9	1,1	1,1	7,1	2,4	1,58
16.	Pozostałe	20	2	7,7	0,6	0,9	4,6	0,6	0,4	2,2	0,6	0,6	2,8	0,8	0,4	28,2	1,2	0,3	1,7	0,6	0,74
Sejny		**3579**	**444**	**12,4**	**1,00**	**254**	**7,1**	**1,00**	**129**	**3,6**	**1,00**	**134**	**3,7**	**1,00**	**103**	**23,2**	**1,00**	**106**	**3,0**	**1,00**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sejnach.

1 – Liczba

2 – Wskaźnik – liczba bezrobotnych wg rodzajów na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym

3 – Wskaźnik znormalizowany

4 – Wskaźnik – liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w przeliczeniu na 100 bezrobotnych ogółem.

Podsumowanie

Podsumowania zjawiska bezrobocia na obszarze miasta Sejny dokonano za pomocą wskaźnika syntetycznego bezrobocia. Został on obliczony jako średnia arytmetyczna sześciu przeanalizowanych powyżej wskaźników cząstkowych dotyczących zjawiska bezrobocia, po wcześniejszym poddaniu ich procesowi normalizacji o wartości obliczone dla całego miasta. Były to następujące wskaźniki:

1. Poziom bezrobocia ogółem mierzony liczbą osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym.
2. Liczba osób bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.
3. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym
4. Udział osób bezrobotnych z wykształcenie gimnazjalnym i niższym w przeliczeniu na 100 osób bezrobotnych.
5. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.
6. Liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Najwyższą intensywnością zjawiska bezrobocia odznaczały się trzy jednostki analizy. Były to: 1 Maja (1,39), Grodzka (1,34) oraz Łąkowa (1,25). W przedziale od 100% do 120% wartości ogólnomiejskiej znalazły się ponadto: Centrum (1,14), Konopnickiej (1,01), Nowa (1,03) i Wileńska (1,03).

Liczącą sześć jednostek grupę wartości analizowanego wskaźnika stanowiły jednostki charakteryzujące się wartościami wskaźnika niższymi od wartości dla całego miasta. W zdecydowanej większości były to obszary o wartościach wskaźnika syntetycznego zbliżonych do poziomu ogólnomiejskiego. Znalazły się w niej takie jednostki jak: Broniewskiego (0,93), Jodłowa (0,85), Konarskiego I (0,93), Wojska Polskiego (0,81) oraz Zawadzkiego (0,98). Najniższa intensywność problemów bezrobocia została zaobserwowana w przypadku jednostki Mickiewicza i wyniosła 0,77.

Zjawisko bezrobocia koncentrowało się zatem na dość dużym powierzchniowo obszarze miasta obejmującym jego centrum i graniczące z nim jednostki o przeważającej zabudowie jednorodzinnej. Wyjątkiem była w tym przypadku jednostka Łąkowa o mieszanym charakterze zabudowy, obejmująca wielorodzinne budynki mieszkalne d. PGR.

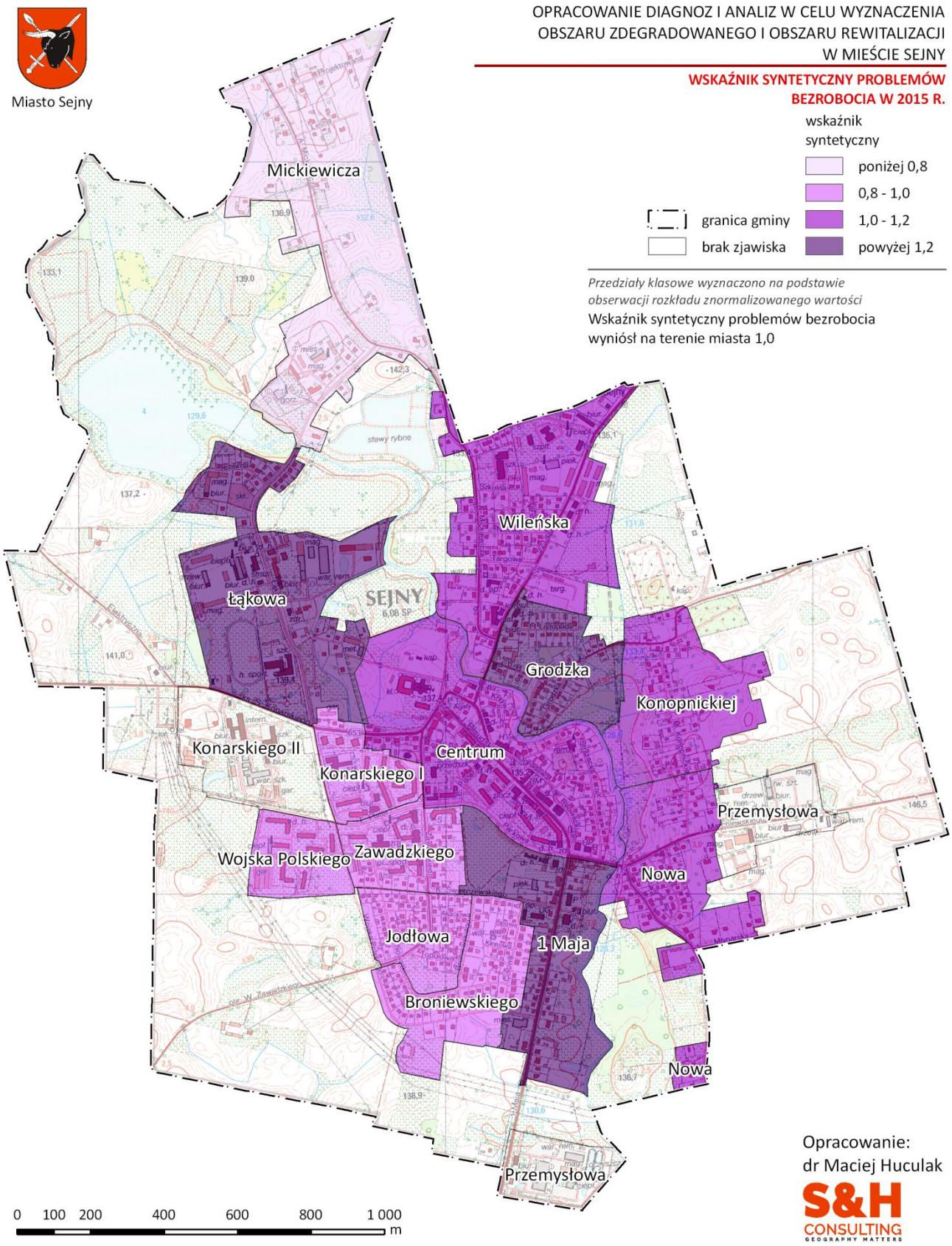

Rysunek 5.1.17. Wskaźnik syntetyczny problemów bezrobocia w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PUP w Sejnach.

5.1.6. Bezpieczeństwo

Zagadnienia związane z niskim poziomem bezpieczeństwa są jednymi z najważniejszych z punktu widzenia procesów wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Dlatego też należą do tych negatywnych zjawisk, które zostały wymienione wprost w *Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.* w ramach negatywnych zjawisk o charakterze społecznym.

Problemy związane z niskim poziomem bezpieczeństwa postanowiono, na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w mieście Sejny, przybliżyć na podstawie danych uzyskanych w Komendzie Powiatowej Policji w Sejnach. Zjawisko to przybliżono na podstawie wskaźnika syntetycznego składającego się z trzech wskaźników cząstkowych. Każdy z nich dotyczył innego wymiaru bezpieczeństwa. Były to:

- Wskaźnik przestępczości ogółem – liczba przestępstw ogółem na 1 tys. mieszkańców.
- Wskaźnik syntetyczny wykroczeń, na który składały się następujące wskaźniki cząstkowe:
    a. Wskaźnik wykroczeń ogółem na 1 tys. mieszkańców.
    b. Wskaźnik wykroczeń komunikacyjnych na 1 tys. mieszkańców.
    c. Wskaźnik wykroczeń porządkowych na 1 tys. mieszkańców.
- Wskaźnik interwencji ogółem – liczba interwencji ogółem na 1 tys. mieszkańców.

Wykorzystując znormalizowane wartości wszystkich wymienionych powyżej wskaźników skonstruowano kolejno:

- Wskaźnik syntetyczny wykroczeń.
- Wskaźnik syntetyczny problemów związanych z bezpieczeństwem obliczony jako średnia arytmetyczna trzech wymienionych powyżej wskaźników tj. przestępczości, wykroczeń i interwencji.

Dane, na podstawie których obliczono powyższe wskaźniki, wskaźniki cząstkowe oraz syntetyczne przedstawiono w Tabeli 5.1.7.

Jednocześnie, ze względu na bardzo podobny do pozostałych zagadnień dotyczących problematyki wykroczeń, rozkład wskaźnika syntetycznego wykroczeń zrezygnowano z jego opisu.

Przestępstwa ogółem

Na terenie miasta Sejny w 2015 r. odnotowano łącznie 57 przestępstw. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dało to wartość wskaźnika wynoszącą 9,9.

Najwyższe wartości wskaźnik przestępczości osiągnął w przypadku czterech jednostek. Były to następujące jednostki graniczące z obszarem centrum miasta: 1 Maja (22,0), Łąkowa (24,1), Nowa (16,7) oraz Wileńska (13,3). Wartości wyższe od poziomu dla całego miasta charakteryzowały, poza wyżej wymienionymi również jednostkę Centrum (11,5). Łącznie na obszarze tych jednostek koncentrowała się ponad połowa z ogólnej liczby przestępstw tj. 31.

Przedział wartości pomiędzy 80% a 100% wartości dla Sejn był reprezentowany przez grupę liczącą dwie jednostki. Zaliczały się do nich: Konarskiego I (8,1) i Mickiewicza (9,2). Najniższe w skali miasta wartości charakteryzowały pięć jednostek, z których większość zlokalizowana była na południowy-zachód od centrum miasta. W tym przedziale wartości znalazły się takie jednostki jak: Broniewskiego (5,2), Grodzka (3,8), Jodłowa (4,6), Konopnickiej (2,6) i Zawadzkiego (6,7).

Najważniejszą tendencją w zakresie zróżnicowania zjawiska przestępczości na terenie miasta była jego wyraźna koncentracja w jednostkach otaczających centralną część miasta oraz w samym centrum. Obraz ten w dużej mierze nawiązywał do rozkładu przestrzennego zjawiska bezrobocia.

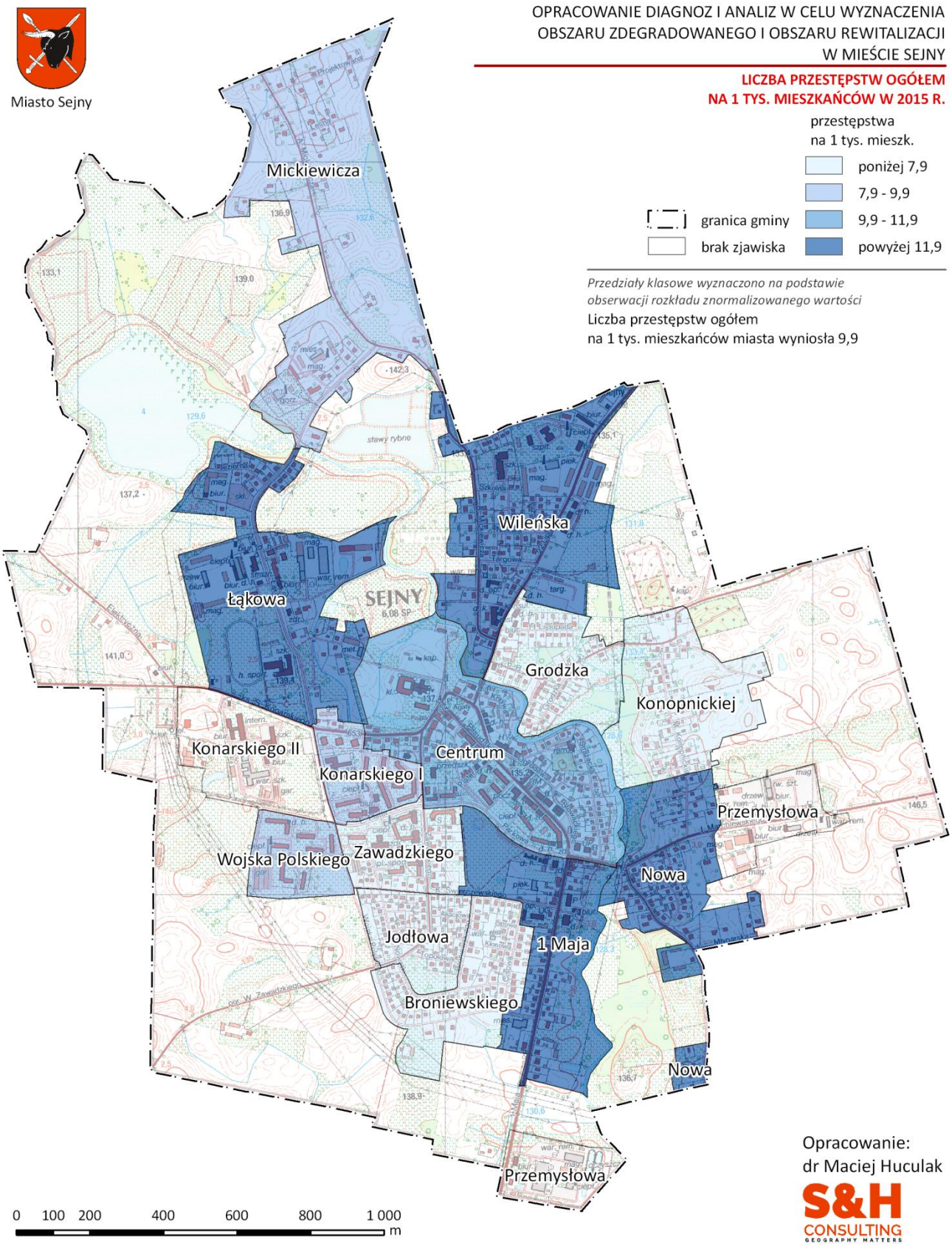

Rysunek 5.1.18. Liczba przestępstw ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejny w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

Wykroczenia ogółem

Analiza wskaźnika wykroczeń ogółem miała za zadanie oddać problematykę dotyczącą zdarzeń zachodzących w przestrzeni miasta częściej niż przestępstwa i jednocześnie mających inny wymiar z punktu widzenia Kodeksu Karnego.

W Sejnach w 2015 r. stwierdzono łącznie 1548 wykroczeń ogółem. Po przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wartość ta dała wynik 269,0.

Wartości najwyższe wskaźnik wykroczeń ogółem osiągnął dla dwóch jednostek obejmujących centrum miasta oraz obszary graniczące z nim od południa Były to: 1 Maja (1035,9), Centrum (631,7). W obu wymienionych przypadkach poziom intensywności analizowanego zjawiska przekroczył 150% poziomu ogólnomiejskiego, co świadczy o bardzo dużej intensywności analizowanego zjawiska. Powyżej wartości wskaźnika obliczonej dla całego miasta znalazła się ponadto Nowa (360,8). Wszystkie wymienione jednostki odpowiadały za blisko 58% ogółu liczby wykroczeń popełnionych na terenie miasta Sejny.

Tym samym poniżej poziomu wskaźnika dla całego miasta znalazła się duża liczba analizowanych jednostek referencyjnych wynosząca 10. Najbliżej wartości dla Sejn znalazła się tylko jedna jednostka referencyjna – Zawadzkiego (220,7). Poniżej progu 80% wartości wskaźnika dla Sejn, a więc w grupie jednostek o najniższych w skali miasta wartościach, uplasowały się takie jednostki jak: Broniewskiego (19,9) Grodzka (96,5), Jodłowa (67,3), Konopnickiej (46,4), Konarskiego I (206,3), Łąkowa (157,9), Mickiewicza (98,6), Wileńska (208,1) i Wojska Polskiego (57,8).

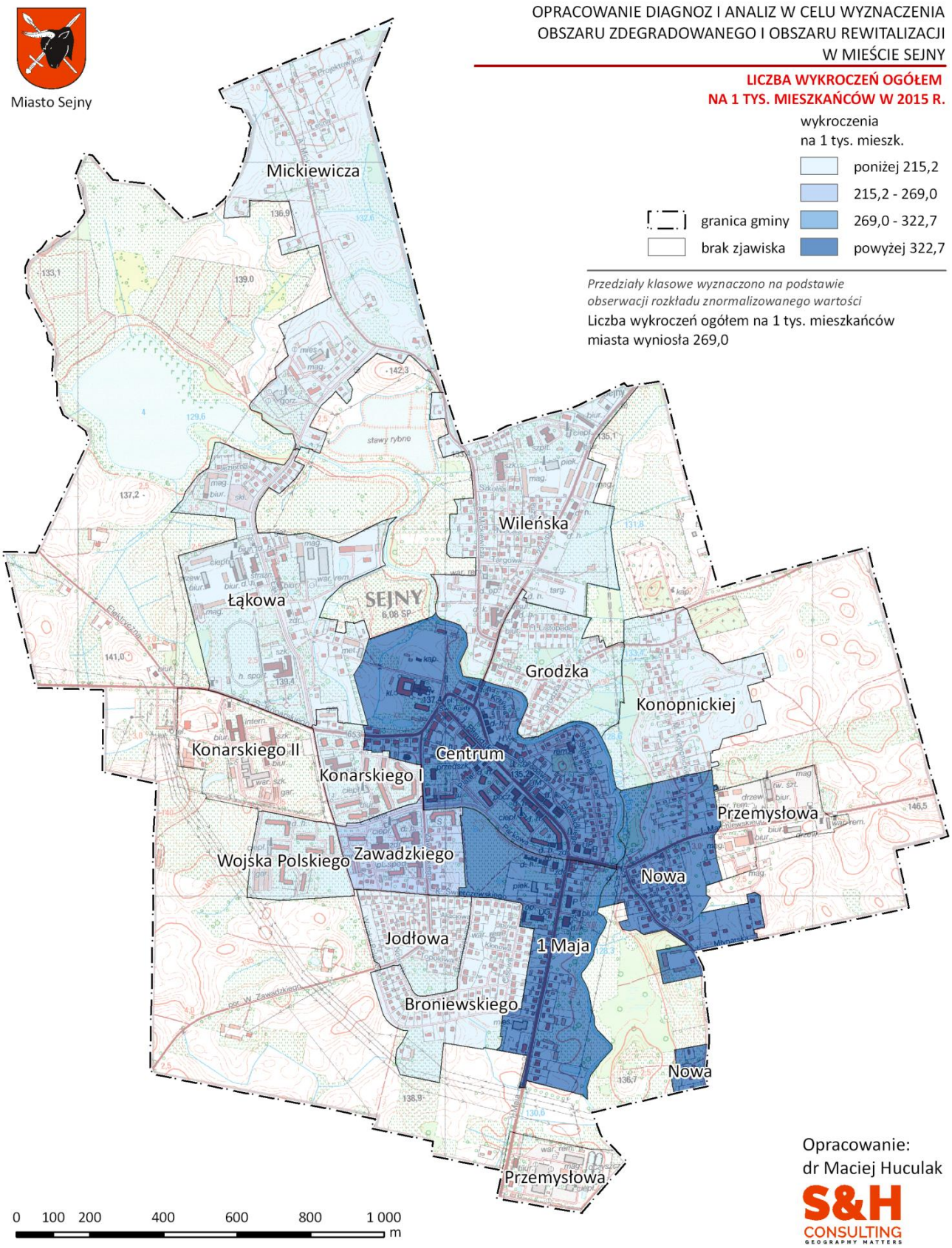

Rysunek 5.1.19. Liczba wykroczeń ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

Wykroczenia komunikacyjne

Wykroczenia komunikacyjne pełnią istotną rolę w ramach części opracowania dotyczącej problematyki poziomu bezpieczeństwa. Wskaźnik wykroczeń komunikacyjnych pełni rolę jednego ze wskaźników cząstkowych do obliczenia wskaźnika syntetycznego wykroczeń. Dodatkowo, pełni on również ważną funkcję poznawczą identyfikując obszary o obniżonym bezpieczeństwie komunikacyjnym.

Na terenie miasta Sejny w 2015 r. odnotowano łącznie 441 wykroczenia przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji. Wartość po przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dała wynik 76,5.

Najwyższe wartości wskaźnik wykroczeń komunikacyjnych osiągnął dla trzech jednostek obejmujących centrum miasta oraz obszary graniczące z nim od południa i południowego-wschodu. Były to: 1 Maja (203,4), Centrum (123,5), oraz Nowa (307,8). W wszystkich wymienionych przypadkach poziom intensywności analizowanego zjawiska przekroczył 150% poziomu ogólnomiejskiego. Wymienione jednostki były jedynymi o wartościach powyżej wartości dla całego miasta. Dodatkowo, odpowiadały one za blisko 52% ogółu liczby wykroczeń komunikacyjnych popełnionych na terenie miasta Sejny.

Tym samym poniżej poziomu wskaźnika dla całego miasta znalazła się duża liczba analizowanych jednostek referencyjnych wynosząca 10. Najbliżej wartości dla Sejn znalazły się takie jednostki jak: Konarskiego I (67,7), Wileńska (74,9) oraz Zawadzkiego (69,1). Obszarami o najniższych wartościach wskaźnika wykroczeń komunikacyjnych były z kolei: Broniewskiego (7,7) Grodzka (28,4), Jodłowa (26,3), Konopnickiej (7,7), Łąkowa (56,2), Mickiewicza (23,4) i Wojska Polskiego (15,1).

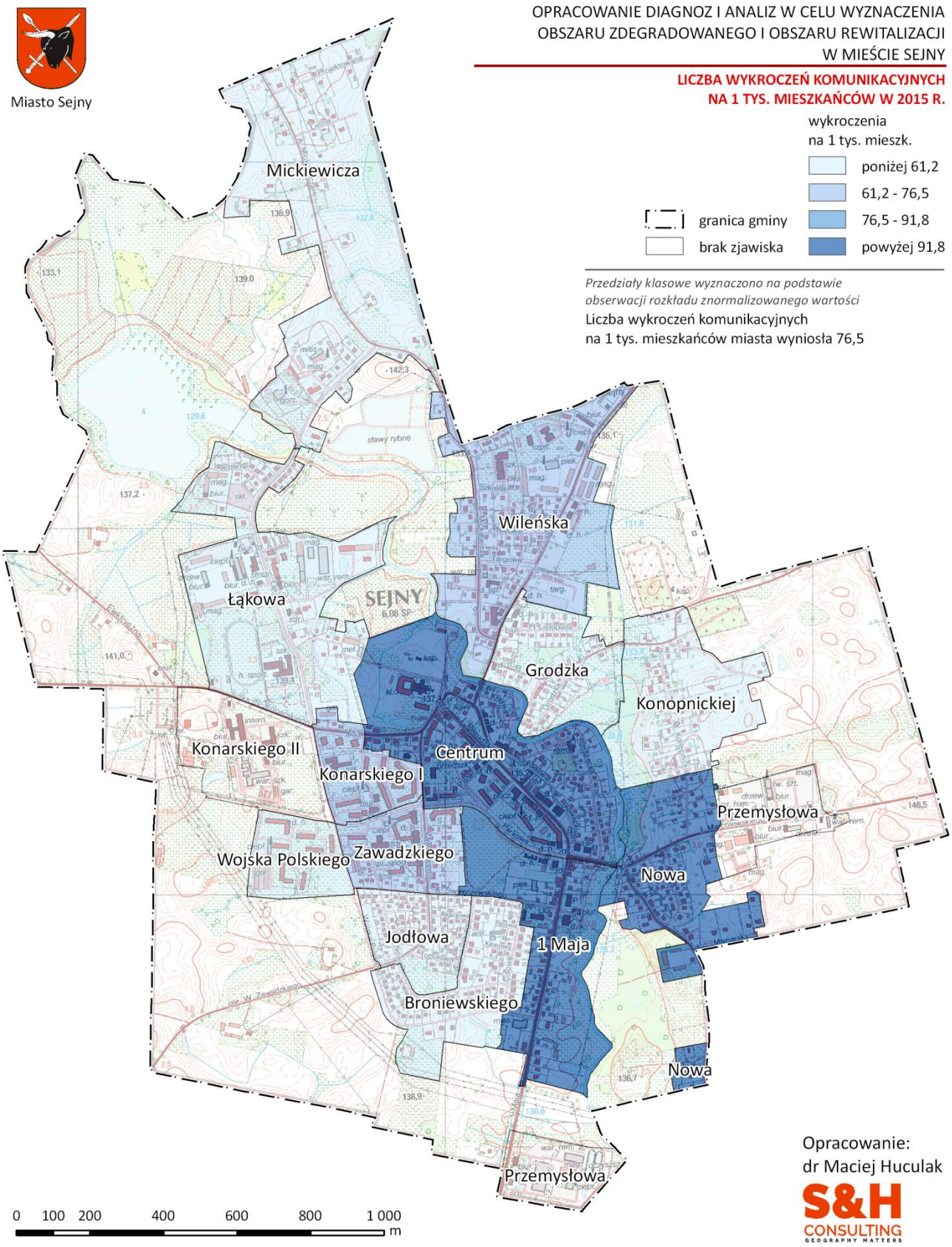

Rysunek 5.1.20. Liczba wykroczeń komunikacyjnych na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

Wykroczenia porządkowe

W Sejnach w 2015 r. odnotowano łącznie 1107 wykroczeń przeciwko porządkowi. Po przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dało to wynik 192,1.

Najwyższe wartości wskaźnik wykroczeń porządkowych osiągnęły dwie spośród analizowanych jednostek. Obie obejmowały obszar centrum miasta. Były to: 1 Maja (832,4) i Centrum (508,2).

Obszary o najniższych wartościach wskaźnika wykroczeń porządkowych obejmowały pozostałe spośród analizowanych jednostek. Na grupę tę składały się: Broniewskiego (12,2), Grodzka (68,1), Jodłowa (41,0), Konopnickiej (38,7), Konarskiego I (138,6), Łąkowa (101,7), Mickiewicza (75,2), Nowa (53,0), Wojska Polskiego (42,7), Wileńska (133,2) i Zawadzkiego (151,6).

W przypadku wykroczeń porządkowych bardzo wyraźna jest więc polaryzacja rozkładu analizowanych wartości. Z jednej strony obszary o najwyższej intensywności zjawiska wykroczeń porządkowych reprezentują jednostki dla których analizowany wskaźnik przekracza 250% wartości obliczonej dla całego miasta. Z drugiej, pozostałe jednostki znalazły się w grupie o najniższych wartościach, nieprzekraczających poziomu 80% wartości dla Sejn.

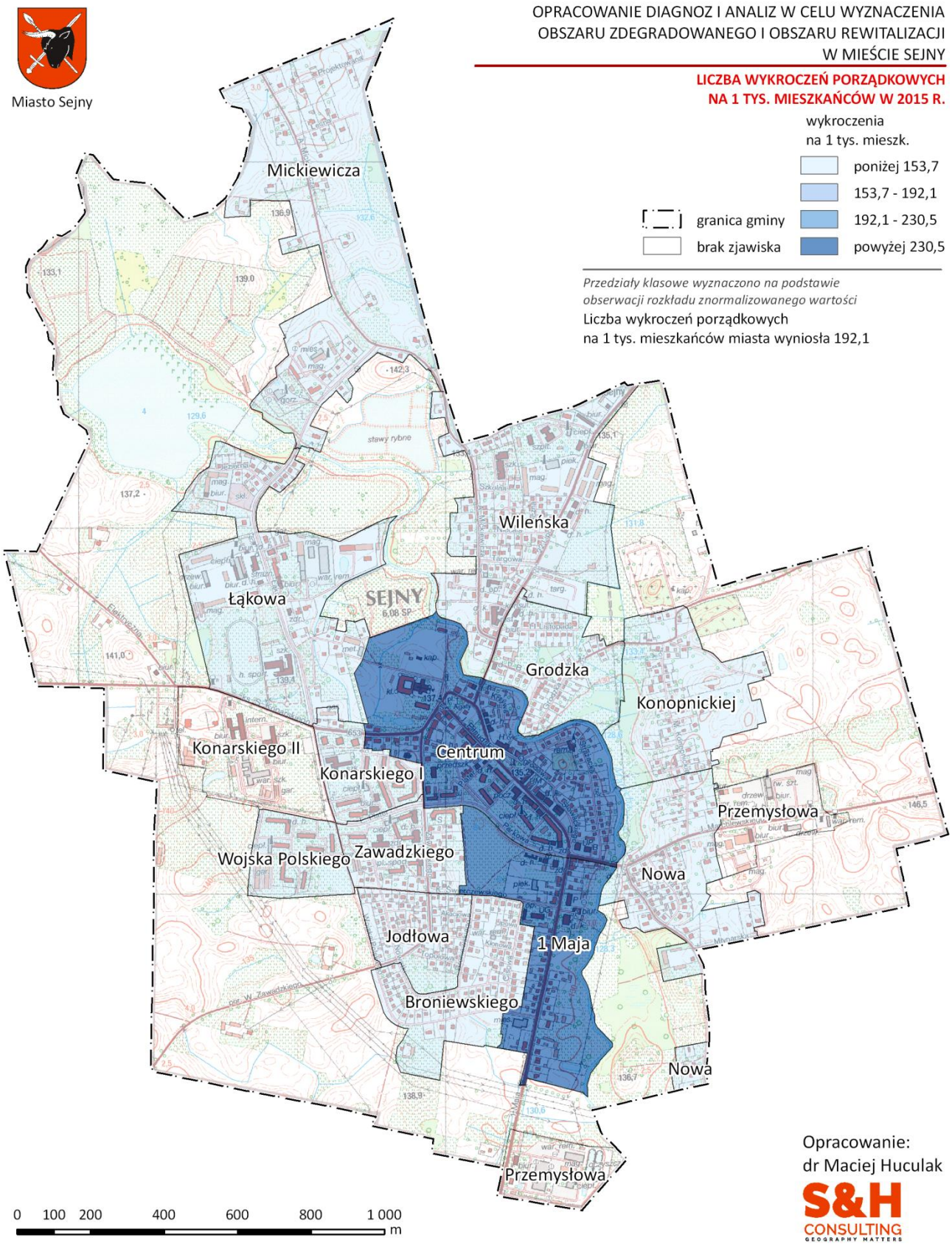

Rysunek 5.1.21. Liczba wykroczeń porządkowych na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

Interwencje

Interwencje policjantów stanowią najliczniejszą z analizowanych zmiennych. W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji pełnią istotną rolę, pozwalają bowiem zidentyfikować zdarzenia występujące najczęściej, które w konsekwencji mogą być również bardzo uciążliwe dla przeciętnego mieszkańca miasta. Dlatego też uwzględniono je jako jeden z trzech podstawowych, obok wskaźnika przestępczości i wskaźnika syntetycznego wykroczeń, wskaźników do budowy wskaźnika syntetycznego problemów bezpieczeństwa.

Na obszarze miasta Sejny w 2015 r. Policja przeprowadziła 1313 interwencji. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dało to wynik 227,8. Najwyższą intensywność analizowanego zjawiska odnotowano w trzech jednostkach referencyjnych stanowiących spójny obszar w środkowej części miasta. Były to 1 Maja (2589,0), Centrum (247,7) oraz Wileńska (268,6). Na obszarze tym koncentrowało się blisko 60% wszystkich interwencji Policji, które miały miejsce w Sejnach.

W kolejnym przedziale intensywności analizowanego zjawiska przypadającego na poziom od 80% do 100% wartości ogólnomiejskiej nie znalazła się żadna z analizowanych jednostek. Najliczniejszą grupę stanowiły natomiast jednostki referencyjne, o najniższych wartościach analizowanego wskaźnika. Grupa ta obejmowała aż 10 jednostek. Zaliczały się do nich: Broniewskiego (83,7), Grodzka (75,5), Jodłowa (88,0), Konarskiego I (147,3), Konopnickiej (44,1), Łąkowa (127,1), Mickiewicza (81,9), Nowa (64,3), Wojska Polskiego (142,3) oraz Zawadzkiego (116,5).

W ujęciu całego miasta bardzo wyraźnie widoczne było występowanie najwyższych wartości analizowanego zjawiska w obszarach występowania szeregu instytucji i podmiotów publicznych oraz innych świadczących usługi o charakterze ponadlokalnym w tym np. Urzędu Miasta, Starostwa, Ośrodka Kultury, szpitala, poczty itd.

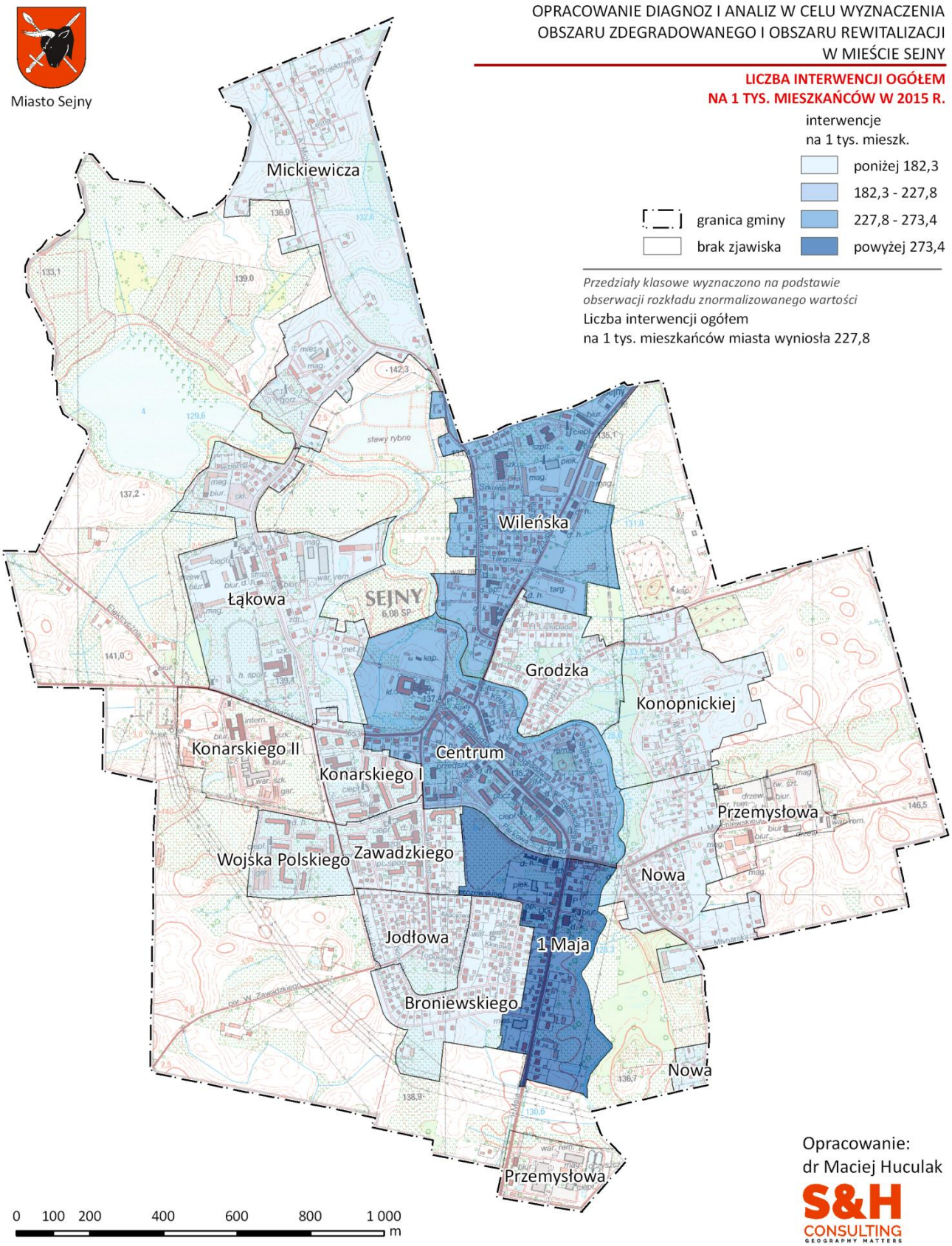

Rysunek 5.1.22. Liczba interwencji ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

Podsumowanie

Problemy związane z poziomem bezpieczeństwa zostały podsumowane poprzez analizę wskaźnika syntetycznego skonstruowanego z trzech wskaźników cząstkowych dotyczących takich zagadnień jak:

- Przestępczość.
- Wykroczenia.
- Interwencje.

Obliczono go jako ich średnią arytmetyczną po wcześniejszej normalizacji w oparciu o wartość dla całego miasta.

W przedziale wartości wskaźnika syntetycznego obejmującego najwyższe wartości znalazły się: obszar centralny miasta w tym jednostki 1 Maja (5,82) oraz Centrum (1,53). Wartości wskaźnika syntetycznego nie tylko przekraczały założony próg wartości wynoszący 120% wartości ogólnomiejskiej, ale również poziom 150% tej wartości. Natężenie analizowanego zjawiska powyżej poziomu charakterystycznego dla całego miasta odnotowano również w przypadku trzech innych jednostek referencyjnych. Były to: Łąkowa (1,19), Nowa (1,11) i Wileńska (1,10), a więc jednostki graniczące z obszarem o najwyższych wartościach analizowanego zjawiska przez które przebiegały dodatkowo ważne arterie drogowe.

Najniższe wartości analizowanego wskaźnika, świadczące o korzystnej sytuacji z zakresu bezpieczeństwa charakteryzowały pozostałe jednostki. Były to: Broniewskiego (0,32), Grodzka (0,36), Jodłowa (0,37), Konarskiego I (0,74), Konopnickiej (0,21), Mickiewicza (0,55), Wojska Polskiego (0,55) oraz Zawadzkiego (0,67).

Najbardziej zauważalnymi prawidłowościami w przypadku analizy poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta Sejny było bardzo duże nasilenie problemów z nim związanych na obszarze centralnym miasta. Jednocześnie, najkorzystniejsza sytuacja w zakresie bezpieczeństwa dotyczyła jednostek referencyjnych o intensywnej zabudowie blokowej oraz jednostek o dominacji zabudowy jednorodzinnej charakteryzujących się jednocześnie największym udziałem osób najstarszych.

Tabela 5.1.7. Wskaźniki problemów związanych z poziomem bezpieczeństwa w Sejnachw 2015 r.

L.p.	Nazwa	Liczba ludności	Przestępstwa			Wykroczenia									Interwencje			Wskaźnik syntetyczny
			Ogółem			Ogółem			Porządkowe			Komunikacyjne			Ogółem			
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
1.	**1 Maja**	**160**	**3,5**	**22,0**	**2,2**	**165,7**	**1035,9**	**3,9**	**133,2**	**832,4**	**4,3**	**32,6**	**203,4**	**2,7**	**414,2**	**2589,0**	**11,4**	**5,82**
2.	**Centrum**	**1023**	**11,8**	**11,5**	**1,2**	**646,3**	**631,7**	**2,4**	**519,9**	**508,2**	**2,6**	**126,4**	**123,5**	**1,6**	**253,4**	**247,7**	**1,1**	**1,53**
3.	Łąkowa	301	7,3	24,1	2,4	47,5	157,9	0,6	30,6	101,7	0,5	16,9	56,2	0,7	38,3	127,1	0,6	1,19
4.	Nowa	224	3,7	16,7	1,7	80,8	360,8	1,3	11,9	53,0	0,3	68,9	307,8	4,0	14,4	64,3	0,3	1,11
5.	Wileńska	361	4,8	13,3	1,3	75,1	208,1	0,8	48,1	133,2	0,7	27,0	74,9	1,0	97,0	268,6	1,2	1,10
6.	Konarskiego I	1008	8,1	8,1	0,8	208,0	206,3	0,8	139,7	138,6	0,7	68,2	67,7	0,9	148,5	147,3	0,6	0,74
7.	Zawadzkiego	745	5,0	6,7	0,7	164,4	220,7	0,8	112,9	151,6	0,8	51,5	69,1	0,9	86,8	116,5	0,5	0,67
8.	Mickiewicza	190	1,7	9,2	0,9	18,7	98,6	0,4	14,3	75,2	0,4	4,4	23,4	0,3	15,6	81,9	0,4	0,55
9.	Wojska Polskiego	733	5,9	8,0	0,8	42,4	57,8	0,2	31,3	42,7	0,2	11,1	15,1	0,2	104,3	142,3	0,6	0,55
10.	Jodłowa	234	1,1	4,6	0,5	15,7	67,3	0,3	9,6	41,0	0,2	6,1	26,3	0,3	20,6	88,0	0,4	0,37
11.	Grodzka	188	0,7	3,8	0,4	18,1	96,5	0,4	12,8	68,1	0,4	5,3	28,4	0,4	14,2	75,5	0,3	0,36
12.	Broniewskiego	364	1,9	5,2	0,5	7,3	19,9	0,1	4,5	12,2	0,1	2,8	7,7	0,1	30,5	83,7	0,4	0,32
13.	Konopnickiej	158	0,4	2,6	0,3	7,3	46,4	0,2	6,1	38,7	0,2	1,2	7,7	0,1	7,0	44,1	0,2	0,21
14.	Pozostałe obszary	35	0,2	5,5	0,6	14,9	426,0	1,6	10,0	286,1	1,5	4,9	139,9	1,8	12,6	360,7	1,6	1,24
15.	Konarskiego II	32	0,3	8,6	0,9	7,8	242,3	0,9	5,1	158,1	0,8	2,7	84,2	1,1	5,2	163,2	0,7	0,83
16.	Przemysłowa	23	0,6	26,0	2,6	27,8	1209,6	4,5	17,0	739,0	3,8	10,8	470,6	6,1	50,5	2195,6	9,6	5,59
Sejny		**5779**	**57**	**9,9**	**1,0**	**1548**	**267,9**	**1,0**	**1107**	**191,6**	**1,0**	**441**	**76,3**	**1,0**	**1313**	**227,2**	**1,0**	**1,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

1 – Liczba

2 – Wskaźnik – liczba przestępstw/wykroczeń/interwencji na 1000 mieszkańców.

3 – Wskaźnik znormalizowany

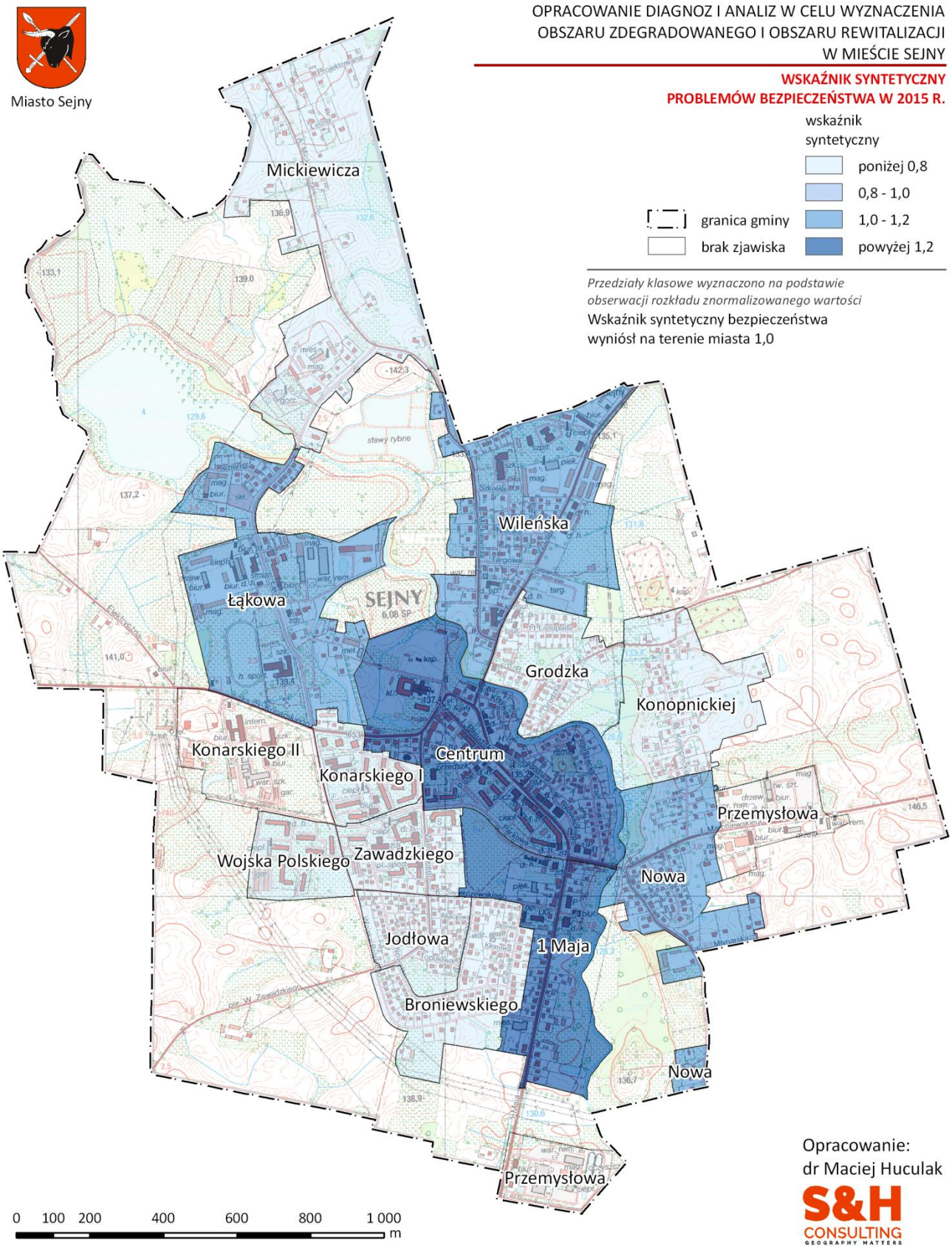

Rysunek 5.1.23. Wskaźnik syntetyczny problemów bezpieczeństwa w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Sejnach.

5.1.7. Kapitał społeczny i uczestnictwo w życiu publicznym

Aktywności społeczna i jej poziom są jednymi ze zjawisk świadczących o znaczącym zaawansowaniu procesów degradacji struktur społecznych na obszarach zdegradowanych. Jednocześnie jest to jeden z ważnych wskaźników odzwierciedlających poziom kapitału społecznego, który w skali lokalnej w istotny sposób może wpływać na procesy rozwoju społeczno-gospodarczego.

Na kapitał społeczny składa się sieć społecznych relacji lojalności, zaufania i solidarności. W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwie zasadnicze jego postaci:

1. Pierwszą jest kapitał społeczny wiążący, na który składają się relacje zachodzące wewnątrz danej społeczności.
2. Drugim, odnoszącym się do stosunków tej społeczności ze światem zewnętrznym jest kapitał społeczny pomostowy.

Obszary zdegradowane bardzo często charakteryzują się niskim poziomem kapitału pomostowego i jednocześnie zauważalnie wyższym niż w innych częściach miasta, poziomem kapitału społecznego wiążącego.

Do pomiarów poziomu kapitału pomostowego często bywa stosowany wskaźnik poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim. Ze względu na kwestie dostępności danych, do jego przybliżenia najczęściej wykorzystuje się poziom frekwencji wyborczej. Poziom uczestnictwa obywateli w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich oddaje także poziom współodpowiedzialności mieszkańców za społeczność lokalną lub za kraj. Im wyższa frekwencja wyborcza tym poziom ten i poziom kapitału społecznego pomostowego wyższy i *vice versa*.

Niektórzy badacze przyjmują, że najlepszym miernikiem tego, czy mieszkańcy mają poczucie wpływu na swoje otoczenie jest skala ich udziału w Wyborach samorządowych. Wynika to z mniejszego dystansu pomiędzy wyborcami a wybieranymi kandydatami. W przypadku wyborów lokalnych, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach/gminach wyborca ma dużą szansę, aby takiego kandydata znać nawet osobiście. Zdecydowanie trudniej, aby doszło to do skutku, kolejno w przypadku: Wyborów do Sejmu RP, Wyborów do Senatu RP czy Wyborów Prezydenta RP. Jakkolwiek taka interpretacja wydaje się mieć pewne walory, to na potrzeby niniejszej analizy przyjęto równoważność wszystkich typów wyborów.

W oparciu o dane Państwowej Komisji Wyborczej dla poszczególnych obwodów głosowania przeanalizowano frekwencję we wszystkich wyborach ogólnopolskich przeprowadzonych w latach 2014-2015 tj.:

- Wyborach samorządowych 2014 (I tura wyborów burmistrza).
- Wyborów Prezydenta RP 2015 (I tura).
- Wyborach do Sejmu i Senatu RP 2015.

Ze względu na fakt, że obwody głosowania obejmowały swoim zasięgiem więcej niż jedną jednostkę urbanistyczną, otrzymany obraz zróżnicowania wewnątrzmiejskiego zjawiska frekwencji wyborczej był, w porównaniu do innych zjawisk względnie mało zróżnicowany. Normalizację wskaźników, którą wykorzystano do wyznaczenia przedziałów wartości,

przeprowadzono w oparciu o wartości frekwencji dla miasta obliczoną na podstawie danych dotyczących wyłącznie 3 powszechnych obwodów głosowania, a więc z pominięciem obwodu szpitalnego z siedzibą w SP ZOZ przy ul. dr Edwarda Rittlera 1.

Wybory samorządowe 2014

Jako reprezentację frekwencji w Wyborach samorządowych 2014 przyjęto wyniki frekwencji z I tury głosowania na Burmistrza Miasta. Na terenie miasta Sejny w obwodach powszechnych wyniosła ona 51,0%. Różnica pomiędzy najniższą (47,6%) a najwyższą zaobserwowaną (53,9%) frekwencją wyniosła 6,2 punktu procentowego, co stanowiło ponad 12,4% wartości frekwencji dla całego miasta. Wartość tę należy uznać za względnie niewysoką. Świadczy ona o umiarkowanym zróżnicowaniu aktywności obywatelskiej w skali wewnątrzmiejskiej, a zatem równocześnie o umiarkowanych różnicach w poziomie kapitału społecznego. Jednocześnie, frekwencja obliczona dla całego miasta była znacząco wyższa zarówno od wartości frekwencji w województwie podlaskim, która wyniosła 48,1%, jak również frekwencji ogólnopolskiej wynoszącej 47,3%. Sytuację taką należy uznać za korzystną z punktu widzenia przyszłych procesów rewitalizacji.

Obszarem o najwyższej frekwencji, a więc jednocześnie najwyższym poziomie kapitału społecznego był obszar zachodniej części miasta obejmujący cztery jednostki tj. Grodzka, Konopnickiej, Nowa i Wileńska. We wszystkich frekwencja wyniosła 53,9%.

Wartości przekraczające wartość dla całego miasta odnotowały również takie jednostki jak: Centrum (53,4%), Konarskiego I (51,3%), Mickiewicza (51,6%) oraz Wojska Polskiego (51,5%).

Poziom niższy od wartości dla miasta, lecz nieodbiegający od niego o więcej niż 5% reprezentowała tylko jedna spośród analizowanych jednostek – Broniewskiego (48,5%).

Najniższe wartości frekwencji wyborczej w Wyborach samorządowych 2014, odpowiadające najniższemu poziomowi kapitału społecznego, charakteryzowały niektóre z jednostek położonych w zachodniej i południowej części miasta. Takie wartości odnotowały jednostki: 1 Maja (47,6%), Broniewskiego (48,5%), Jodłowa (47,7%), Łąkowa (47,6%) oraz Zawadzkiego (48,0%).

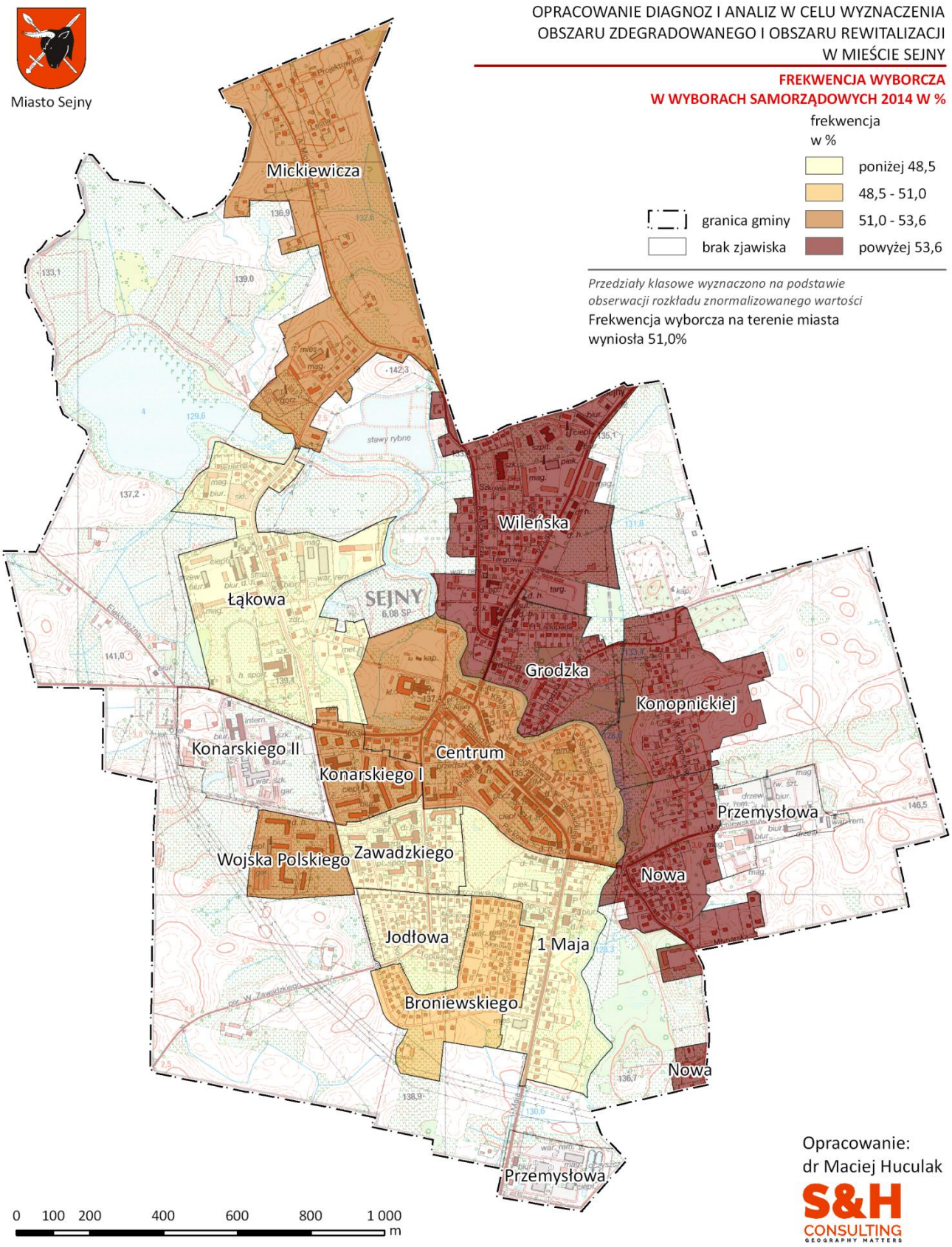

Rysunek 5.1.24. Frekwencja wyborcza w Sejnach w Wyborach samorządowych w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Wybory Prezydenta RP 2015

Jako reprezentację frekwencji w Wyborach Prezydenta RP 2015 przyjęto wyniki frekwencji z I tury głosowania. Na terenie miasta w obwodach powszechnych wyniosła ona 45,7%, a więc była wyraźnie niższa od wartości frekwencji odnotowanej w Wyborach samorządowych 2014 (51,0%). Różnica pomiędzy najniższą (42,6%) a najwyższą zaobserwowaną (47,4%) frekwencją wyniosła 4,8 punktów procentowych, co stanowiło niewiele ponad 10% wartości frekwencji dla całego miasta. Wartość tę należy uznać za niewysoką. Świadczy ona o umiarkowanym zróżnicowaniu aktywności obywatelskiej w skali wewnątrzmiejskiej, a zatem równocześnie o takich samych różnicach w poziomie kapitału społecznego. Jednocześnie, frekwencja w Sejnach była zauważalnie mniejsza od wartości frekwencji w województwie podlaskim, która wyniosła 46,9%, oraz wyraźnie niższa od poziomu frekwencji ogólnopolskiej wynoszącej 49,0%.

Obszarem o najwyższej frekwencji, a więc jednocześnie najwyższym poziomie kapitału społecznego okazała się jednostka Wojska Polskiego (47,4%). Powyżej wartości frekwencji dla całego miasta znalazła się również liczna grupa jednostek obejmująca Konarskiego I (47,0%), Centrum (46,7%) oraz jednostki we wschodniej części miasta tj.: Grodzka, Konopnickiej, Nowa oraz Wileńska, dla których poziom frekwencji wyniósł 47,0%.

Poziom niższy od wartości dla miasta, a więc charakteryzujący jednostki o niższym poziomie kapitału społecznego, nieodbiegający jednak od niego o więcej niż 5% reprezentowała grupa jednostek głównie składająca się z dwóch jednostek: Broniewskiego (43,8%) i Mickiewicza (45,4%).

Najniższe wartości frekwencji wyborczej, odpowiadające najniższemu poziomowi kapitału społecznego, charakteryzowały pozostałe analizowane jednostki tj. 1 Maja (42,7%), Jodłowa (42,8%), Łąkowa (42,6%) oraz Zawadzkiego (43,1%).

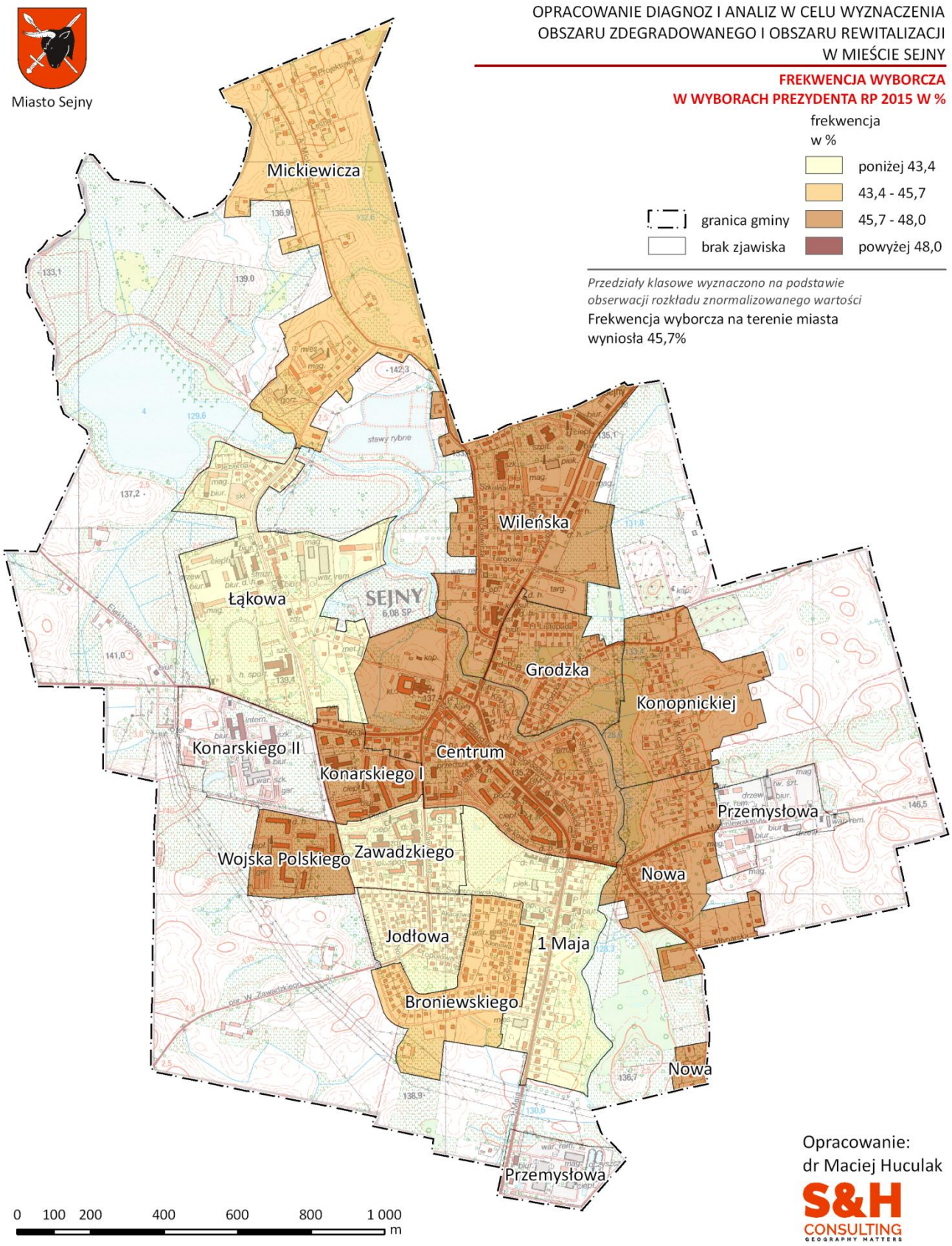

Rysunek 5.1.25. Frekwencja wyborcza w Sejnach w wyborach Prezydenta RP w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Wybory do Sejmu i Senatu RP 2015

Jako reprezentację frekwencji w Wyborach do Sejmu i Senatu RP 2015 przyjęto wyniki frekwencji z głosowania do Sejmu RP. Na terenie Sejn w obwodach powszechnych wyniosła ona 42,9%, a więc była zauważalnie niższa zarówno od wartości frekwencji odnotowanej w Wyborach Prezydenta RP 2015 jak i Wyborach samorządowych 2014. Różnica pomiędzy najniższą (39,7%) a najwyższą zaobserwowaną (45,7%) frekwencją wyniosła 6,1 punktów procentowych, co stanowiło ponad 13% wartości frekwencji dla całego miasta. Wartość tę, choć była najwyższą spośród obliczonych dla analizowanych wyborów, należy uznać za umiarkowaną.

Frekwencja w Wyborach do Sejmu RP w Sejnach była nieznacznie niższa od wartości frekwencji w województwie podlaskim, która wyniosła 45,1%. Od frekwencji ogólnopolskiej wynoszącej 47,1%, dzieliła ją już różnica wynosząca ponad 4 punkty procentowe.

Obszarem o najwyższej frekwencji, a więc jednocześnie najwyższym poziomie kapitału społecznego okazały się jednostki: Konarskiego I (45,4%) oraz Wojska Polskiego (45,7%). Powyżej wartości frekwencji dla całego miasta znalazła się również grupa pięciu jednostek obejmujących centralną i wschodnią część miasta. Były to jednostki: Centrum (43,0%) i Wileńska (43,2%) oraz jednostki Grodzka, Konopnickiej, Nowa, w przypadku których frekwencja wyniosła 43,2%.

Poziom niższy od wartości dla miasta, lecz nieodbiegający od niego o więcej niż 10% reprezentowała grupa dwóch jednostek, na którą składały się: Broniewskiego (41,2%) i Mickiewicza (42,0%).

Najniższe wartości frekwencji wyborczej, odpowiadające najniższemu poziomowi kapitału społecznego, charakteryzowały jednostki położone na południe i zachód od centrum miasta. Były to: 1 Maja (39,7%), Jodłowa (39,9%), Łąkowa (39,7%) oraz Zawadzkiego (40,3%).

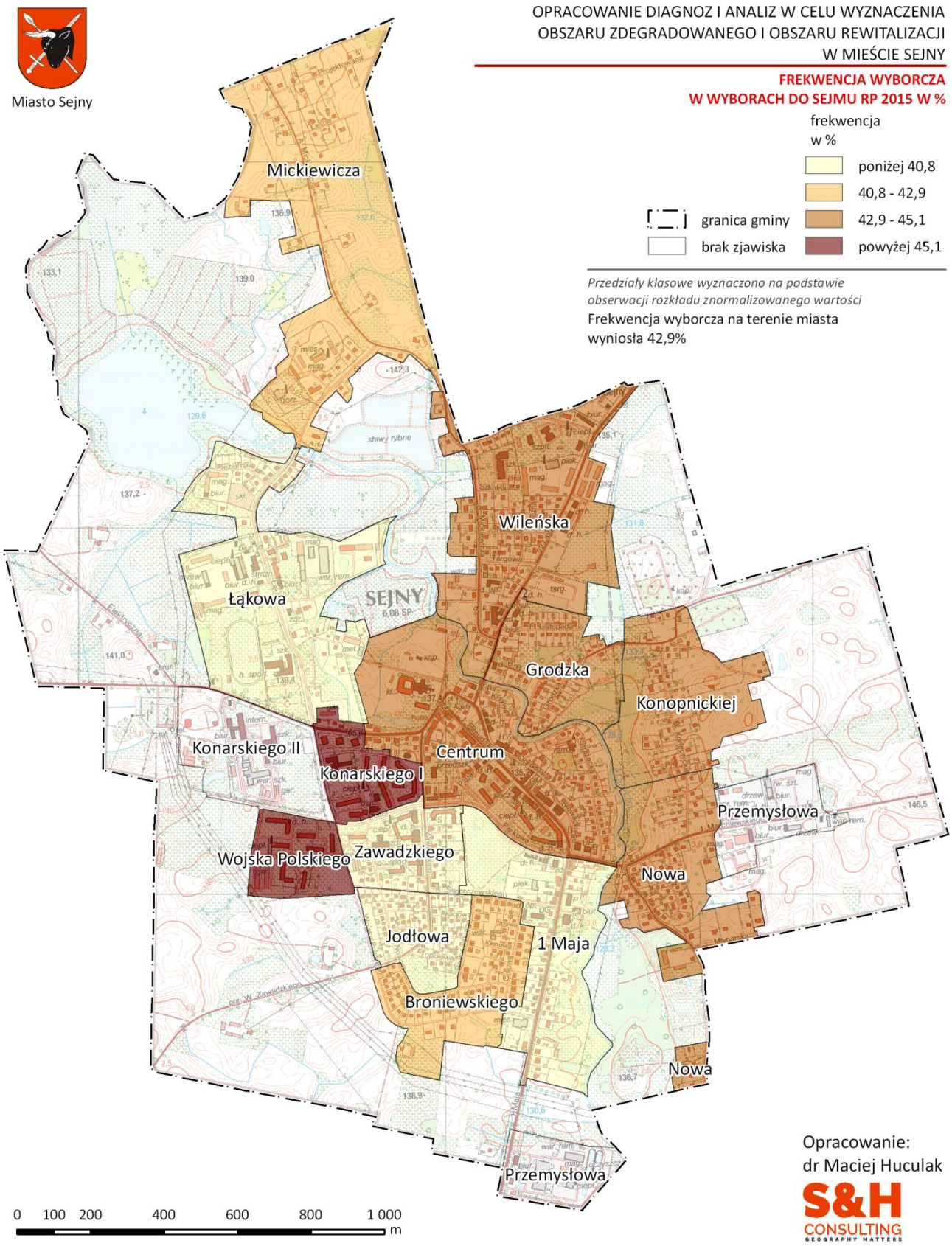

Rysunek 5.1.26. Frekwencja wyborcza w Sejnach w wyborach do Sejmu RP w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Podsumowanie

Poziom kapitału społecznego i uczestnictwa w życiu publicznym przedstawiono za pomocą wskaźnika syntetycznego frekwencji wyborczej w ogólnopolskich wyborach z lat 2014-2015. Wskaźnik ten obliczono jako średnią arytmetyczną wszystkich trzech analizowanych wyborów po ich znormalizowaniu frekwencji o wartości frekwencji dla całego miasta.

Obszarem o najwyższej, bo ponadprzeciętnej frekwencji, a więc jednocześnie najwyższym poziomie kapitału społecznego była liczna grupa obejmująca jednostki w centralnej i wschodniej części miasta. Zaliczały się do niej jednostki o wartościach wskaźnika syntetycznego na poziomie 1,03, a więc: Grodzka, Konopnickiej, Konarskiego I, Nowa i Wileńska oraz Centrum z wynikiem wynoszącym 1,02.

Poziom niższy od wartości dla miasta, lecz nieodbiegający od niego o więcej niż 5% reprezentowała grupa dwóch jednostek, na którą składały się jednostki: Broniewskiego (0,96) i Mickiewicza (0,99).

Najniższe wartości frekwencji wyborczej, odpowiadające najniższemu poziomowi kapitału społecznego, charakteryzowały jednostki w południowej części miasta tj.: 1 Maja (0,93), Jodłowa (0,93) i Zawadzkiego (0,94) oraz Łąkowa (0,93).

Ze względu na fakt, że analizowany wskaźnik miał, z punktu widzenia delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji charakter destymulanty dla wyznaczenia obszaru problemowego w zakresie aktywności obywatelskiej (kapitału społecznego/aktywności publicznej) posłużono się jego odwróconą postacią. Wartości wskaźnika syntetycznego frekwencji wyborczej po tym przekształceniu zamieszczono w tabeli 5.1.8.

Tabela 5.1.8. Frekwencja w wyborach ogólnopolskich z lat 2014-2015 w Sejnach.

L.p.	Nazwa jednostki	Wybory Samorządowe 2014		Wybory Prezydenta RP 2015		Wybory do Sejmu RP 2015		Wskaźnik syntetyczny frekwencji wyborczej	
		Frekwencja w %	Wskaźnik znormalizowany	Frekwencja w %	Wskaźnik znormalizowany	Frekwencja w %	Wskaźnik znormalizowany	Wskaźnik	Wskaźnik odwrócony
1.	**Łąkowa**	**47,6**	**0,93**	**42,6**	**0,93**	**39,7**	**0,92**	**0,93**	**1,08**
2.	**1 Maja**	**47,6**	**0,93**	**42,7**	**0,93**	**39,7**	**0,92**	**0,93**	**1,07**
3.	**Jodłowa**	**47,7**	**0,93**	**42,8**	**0,94**	**39,9**	**0,93**	**0,93**	**1,07**
4.	**Zawadzkiego**	**48,0**	**0,94**	**43,1**	**0,94**	**40,3**	**0,94**	**0,94**	**1,06**
5.	Broniewskiego	48,5	0,95	43,8	0,96	41,2	0,96	0,96	1,05
6.	Mickiewicza	51,6	1,01	45,4	0,99	42,0	0,98	0,99	1,01
7.	Centrum	53,4	1,05	46,7	1,02	43,0	1,00	1,02	0,98
8.	Grodzka	53,9	1,06	47,0	1,03	43,2	1,01	1,03	0,97
9.	Konopnickiej	53,9	1,06	47,0	1,03	43,2	1,01	1,03	0,97
10.	Nowa	53,9	1,06	47,0	1,03	43,2	1,01	1,03	0,97
11.	Wileńska	53,9	1,06	47,0	1,03	43,2	1,01	1,03	0,97
12.	Konarskiego I	51,3	1,01	47,1	1,03	45,4	1,06	1,03	0,97
13.	Wojska Polskiego	51,5	1,01	47,4	1,04	45,7	1,07	1,04	0,96
14.	Pozostałe obszary	47,6	0,94	42,6	0,93	39,7	0,92	0,93	1,07
15.	Konarskiego II	51,5	1,02	47,4	1,04	45,7	1,07	1,04	0,96
16.	Przemysłowa	48,9	0,96	43,6	0,95	40,4	0,94	0,95	1,05
Sejny ogółem		**51,0**	**1,00**	**45,7**	**1,00**	**42,9**	**1,00**	**1,00**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

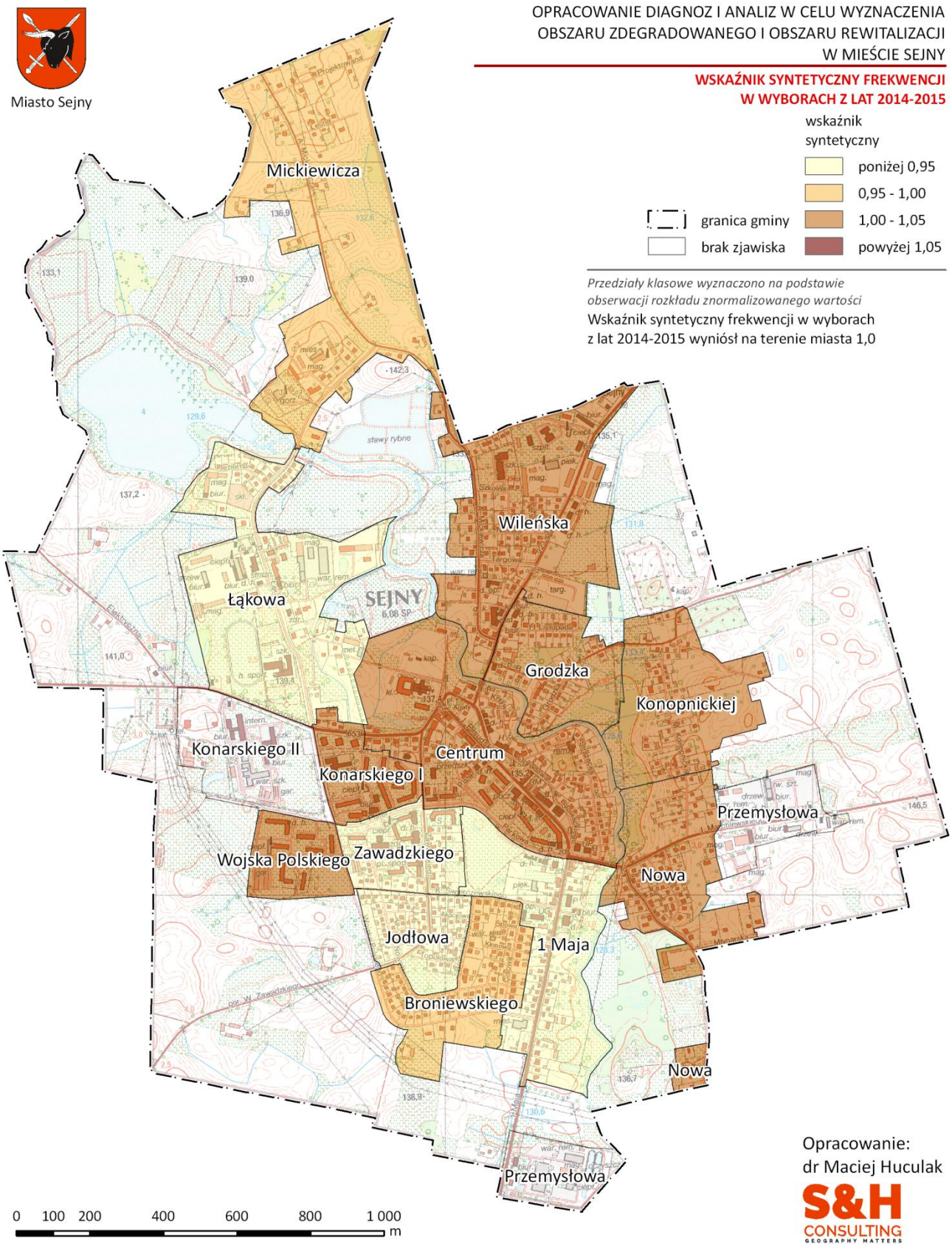

Rysunek 5.1.27. Wskaźnik syntetyczny frekwencji wyborczej w wyborach ogólnopolskich z lat 2014-2015 w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PKW.

5.1.8. Poziom edukacji

Problemy natury społecznej wśród dzieci i młodzieży należą do dość trudno uchwytnych w kontekście analiz statystycznych zróżnicowania wewnątrzmiejskiego. Podstawową miarą problemów społecznych w grupie najmłodszych mieszkańców miasta są kwestie znajdujące swoje odzwierciedlenie w ich problemach z nauką. Najczęściej tego rodzaju sytuacje wynikają z niekorzystnych zjawisk zachodzących w rodzinach i ich najbliższym otoczeniu. Analiza problemów związanych z edukacją dzieci i młodzieży stanowi zatem niezwykle cenny kontekst problemów społecznych danego obszaru.

Do przybliżenia negatywnych zjawisk z zakresu edukacji wykorzystano dwa równorzędne wskaźniki:

- Wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej z lat 2014/15-2015/16.
- Wyniki egzaminu w gimnazjum z lat 2014/15-2015/16.

W ramach podsumowania obliczono wskaźnik syntetyczny problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży. Jego konstrukcja była analogiczna do poprzednich wskaźników syntetycznych. Zasadniczą różnicą była konieczność jego odwrócenia. Wskaźniki poziom edukacji, podobnie jak m.in. frekwencja wyborcza należą, z punktu widzenia wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, do grupy destymulant.

Sprawdzian w VI klasie szkoły podstawowej

Sprawdzian przeprowadzany na zakończenie szkoły podstawowej (VI klasa) stanowił podstawę do przybliżenia problemów edukacyjnych na wczesnym poziomie edukacji podstawowej. W latach 2014/15 i 2015/16 do tego sprawdzianu przystąpiło w Sejnach 91 uczniów zamieszkałych na terenie miasta. Przeciętny wynik egzaminu obliczono jako średnią arytmetyczną trzech części sprawdzianu tj.:

- Języka polskiego.
- Matematyki.
- Języka angielskiego.

Obliczony średni wynik wyniósł 65,0%.

Najwyższy poziom wyników sprawdzianu, odpowiadający wynikom powyżej 110% poziomu dla całego miasta charakteryzował jedną jednostkę referencyjną tj. Wileńska (82%). Powyżej poziomu dla Sejn znalazły się ponadto takie jednostki jak: Wojska Polskiego (70,3%), Broniewskiego (69,9%), Centrum (69,1%), Grodzka (67,6%), Konarskiego I (65,7%), Mickiewicza (68,1%) oraz Zawadzkiego (65,2%). Wszystkie z wymienionych jednostek reprezentowały zatem w skali miasta względnie korzystny poziom edukacji w szkole podstawowej.

Wyniki sprawdzianu niższe niż wartość dla całych Sejn reprezentowały obszary o negatywnym stanie poziomu edukacji w szkole podstawowej. Pierwsza grupa wartości skupiała jednostki o średnich wynikach wyższych niż 90% wartości ogólnomiejskiej. Reprezentowała ją jedna jednostka – Konopnickiej (60,9%).

Najniższy poziom edukacji reprezentowały jednostki, które nie tworzyły zwartego obszaru i położone były w różnych częściach miasta. Były to: 1 Maja (55,2%), Jodłowa (56,6%), Łąkowa (55,4%) i Nowa (36,1%).

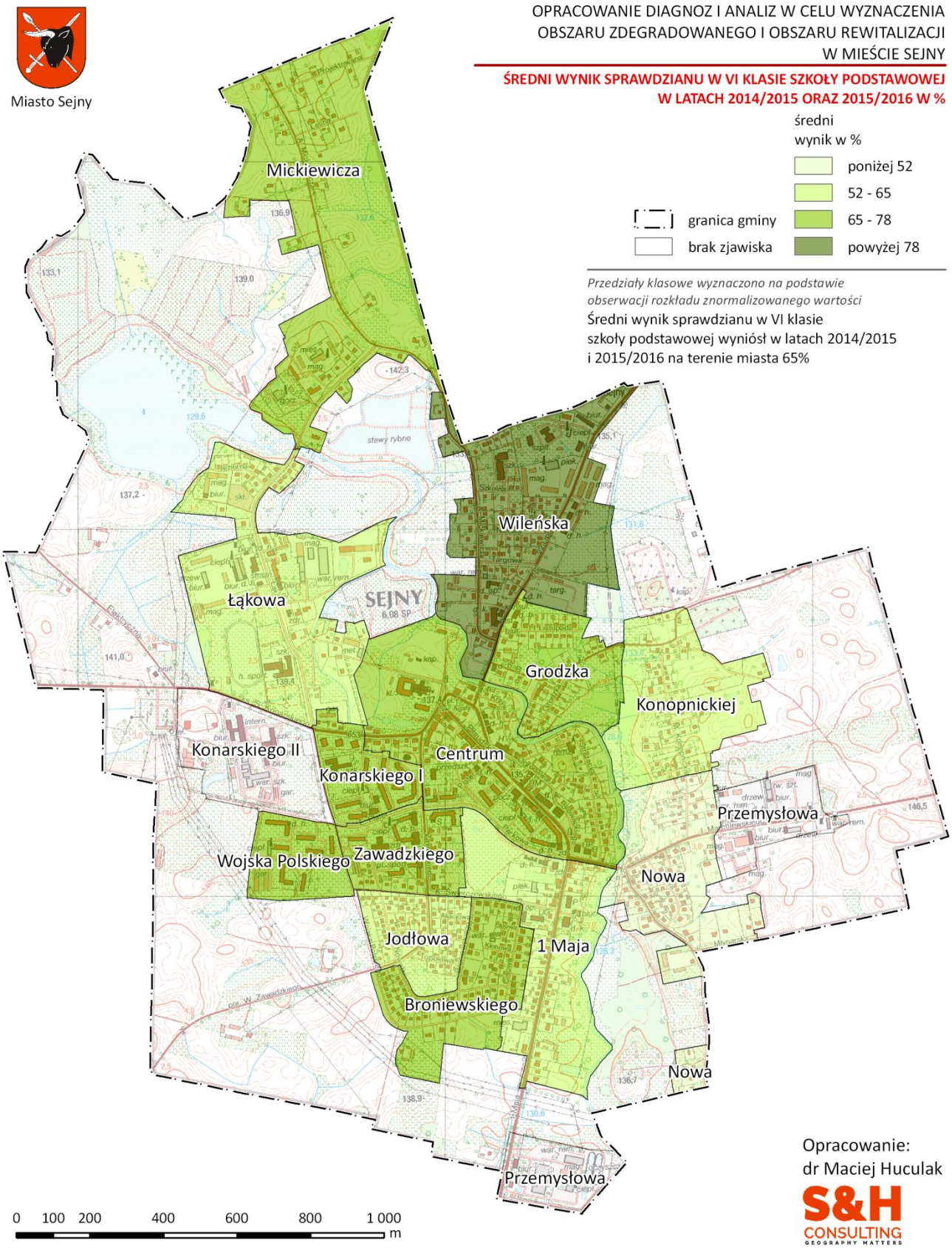

Rysunek 5.1.28. Średni wynik sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej w Sejnach w latach 2015-2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych.

Egzamin gimnazjalny

Sprawdzian przeprowadzany na zakończenie edukacji gimnazjalnej stanowił podstawę do przybliżenia problemów edukacyjnych na kolejnym poziomie edukacji. W latach 2014/15 i 2015/16 do tego sprawdzianu przystąpiło na terenie miasta 72 uczniów zamieszkałych w Sejnach. Przeciętny wynik egzaminu obliczono jako średnią arytmetyczną pięciu części sprawdzianu tj.:

- Języka polskiego.
- Matematyki.
- Historii i wiedzy o społeczeństwie.
- Przedmiotów przyrodniczych.
- Języka angielskiego – części podstawowej.

Obliczony średni wynik dla całego miasta wyniósł 53,0%.

Najwyższy poziom wyników egzaminu, odpowiadający wynikom powyżej 120% poziomu dla całego miasta (63,7%) charakteryzował dwie jednostki urbanistyczne. Były to: Grodzka (64,0%) i Nowa (75,8%), przy czym w ostatniej z wymienionych za wartość tą odpowiadał zaledwie 1 uczeń.

Powyżej poziomu dla całego miasta znalazły się ponadto: Łąkowa (60,9%), Mickiewicza (59,2%), Wileńska (57,5%), oraz Wojska Polskiego (57,6%). Wszystkie z wymienionych jednostek reprezentowały więc w skali miasta względnie korzystny poziom edukacji na poziomie gimnazjum.

Wyniki sprawdzianu niższe niż wartość dla miasta reprezentowały obszary o negatywnym stanie poziomu edukacji w gimnazjum. Pierwsza grupa wartości skupiała jednostki o średnich wynikach wyższych niż 80% wartości ogólnomiejskiej. Obejmowała ona wszystkie pozostałe analizowane jednostki za wyjątkiem jednej. W grupie tej znalazły się następujące jednostki: Broniewskiego (51,2%), Centrum (47,3%), Jodłowa (49,6%), Konopnickiej (51,0%), Konarskiego I (50,0%) i Zawadzkiego (47,2%).

Na terenie jednostki 1 Maja brak było uczniów, którzy przystąpili do sprawdzianu gimnazjalnego w analizowanych latach.

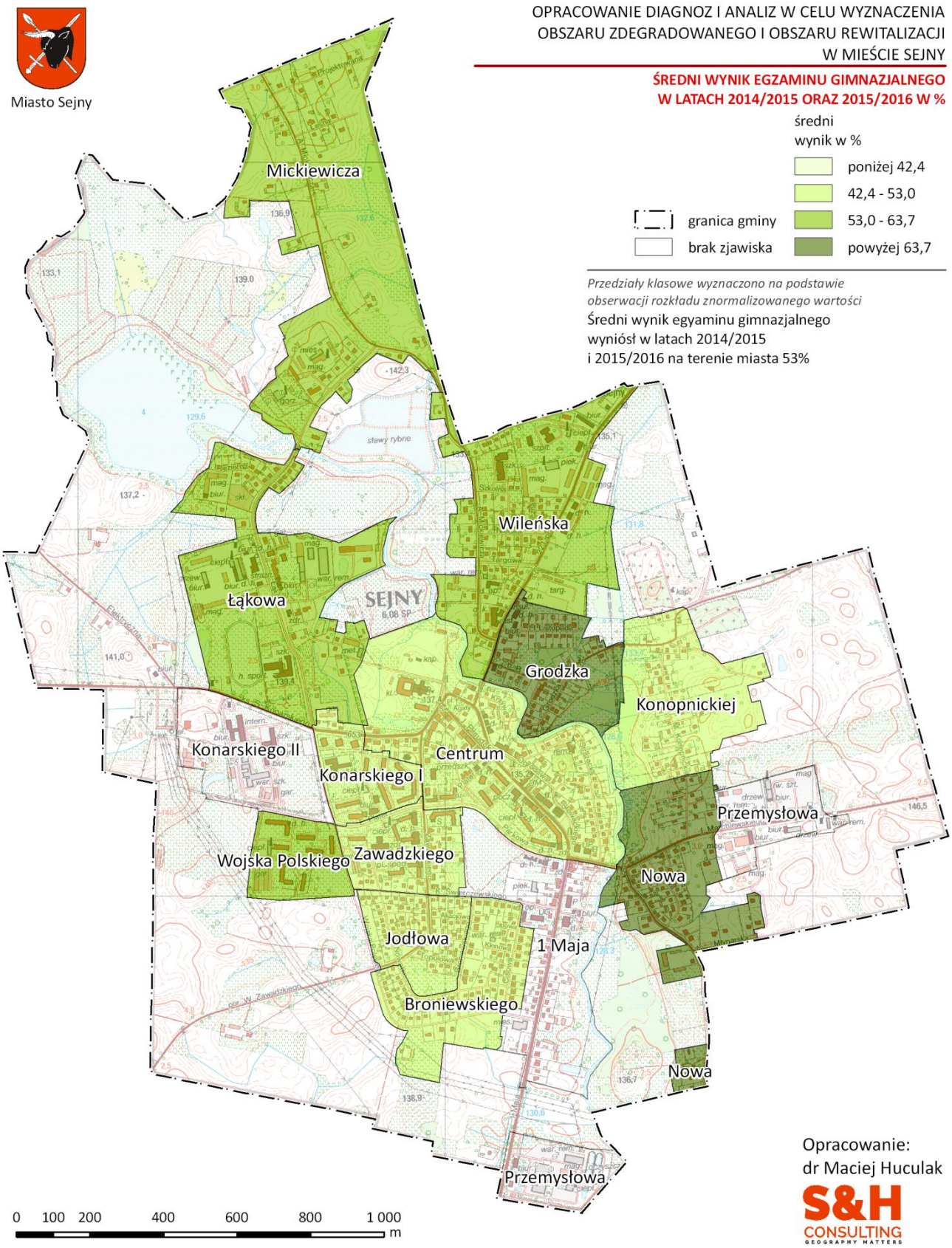

Rysunek 5.1.29. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w Sejnach w latach 2015-2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół.

Tabela 5.1.9. Wskaźniki problemów związanych edukacją dzieci i młodzieży w Sejnach w latach 2015-2016.

L.p.	Nazwa	Sprawdzian w VI klasie szkoły podstawowej			Egzamin gimnazjalny			Wskaźnik syntetyczny poziomu edukacji	
		Liczba uczniów	Wynik sprawdzianu w %	Wynik sprawdzianu znormalizowany	Liczba uczniów	Wynik egzaminu w %	Wynik egzaminu znormalizowany	Wskaźnik	Wskaźnik odwórcony
1.	**1 Maja**	**4**	**55,2**	**0,85**	**0**	**0,0**	**0,00**	**0,85**	**1,18**
2.	**Jodłowa**	**3**	**56,6**	**0,87**	**2**	**49,6**	**0,93**	**0,90**	**1,11**
3.	Zawadzkiego	18	65,2	1,00	13	47,2	0,89	0,95	1,06
4.	Konopnickiej	3	60,9	0,94	2	51,0	0,96	0,95	1,05
5.	Konarskiego I	17	65,7	1,01	13	50,0	0,94	0,98	1,02
6.	Centrum	10	69,1	1,06	8	47,3	0,89	0,98	1,02
7.	Nowa	2	36,1	0,56	1	75,8	1,43	0,99	1,01
8.	Łąkowa	6	55,4	0,85	3	60,9	1,15	1,00	1,00
9.	Broniewskiego	4	69,9	1,08	7	51,2	0,96	1,02	0,98
10.	Wojska Polskiego	11	70,3	1,08	8	54,6	1,03	1,06	0,95
11.	Mickiewicza	4	68,1	1,05	3	59,2	1,12	1,08	0,92
12.	Grodzka	4	67,6	1,04	8	64,0	1,21	1,12	0,89
13.	Wileńska	4	82,0	1,26	3	57,5	1,08	1,17	0,85
14.	Konarskiego II	0	65,1	1,00	0	51,4	0,97	0,98	1,02
15.	Przemysłowa	1	50,9	0,78		0,0	0,00	0,78	1,28
16.	Pozostałe obszary	0	62,0	0,95	0	46,4	0,87	0,91	1,09
Sejny		**91**	**65,0**	**1,00**	**72**	**53**	**1,00**	**1,00**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych i gimnazjów.

Podsumowanie

Wskaźnik syntetyczny poziomu edukacji dzieci i młodzieży miał za zadanie ująć wszystkie opisane powyżej problemy w jedną całość. Skonstruowano go w oparciu o dwa, opisane powyżej wskaźniki cząstkowe tj.:

- Wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej z lat 2014/15-2015/16.
- Wyniki egzaminu w gimnazjum z lat 2014/15-2015/16.

Oba wskaźniki poddano procesowi normalizacji w oparciu o wartości średnią dla całego miasta, a następnie obliczono wskaźnik syntetyczny będący ich średnią arytmetyczną. W przypadku braku uczniów przystępujących do egzaminu gimnazjalnego w jednostce 1 Maja, za wartość wskaźnika syntetycznego przyjęto wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej po ich znormalizowaniu.

Najwyższy poziom wyników analizowanych sprawdzianów i egzaminów zidentyfikowano w dwóch jednostkach położonych na północ od centrum miasta. Były to jednostki: Wileńska (1,17) oraz Grodzka (1,12). Pozostałe cztery jednostki o podwyższonych wartościach wskaźnika syntetycznego znajdowały się już wyłącznie w zachodniej i południowej części miasta. Do grupy tej zaliczały się: Broniewskiego (1,02), Łąkowa (1,00), Mickiewicza (1,08) i Wojska Polskiego (1,06).

Poniżej wartości dla całego miasta znalazło się siedem z analizowanych jednostek urbanistycznych. Z tego zdecydowana większość, bo aż sześć znalazła się przedziale od 90% do 100% poziomu ogólnomiejskiego. Były to następujące jednostki: Centrum (0,98), Jodłowa (0,90), Konopnickiej (0,95), Konarskiego I (0,98), Nowa (0,99) oraz Zawadzkiego (0,95).

Najniższą w skali miasta wartość charakteryzowała jednostkę 1 Maja (0,85).

Na potrzeby wskazania obszaru dotkniętego kryzysem w zakresie poziomu edukacji analizowany powyżej wskaźnik syntetyczny odwrócono.

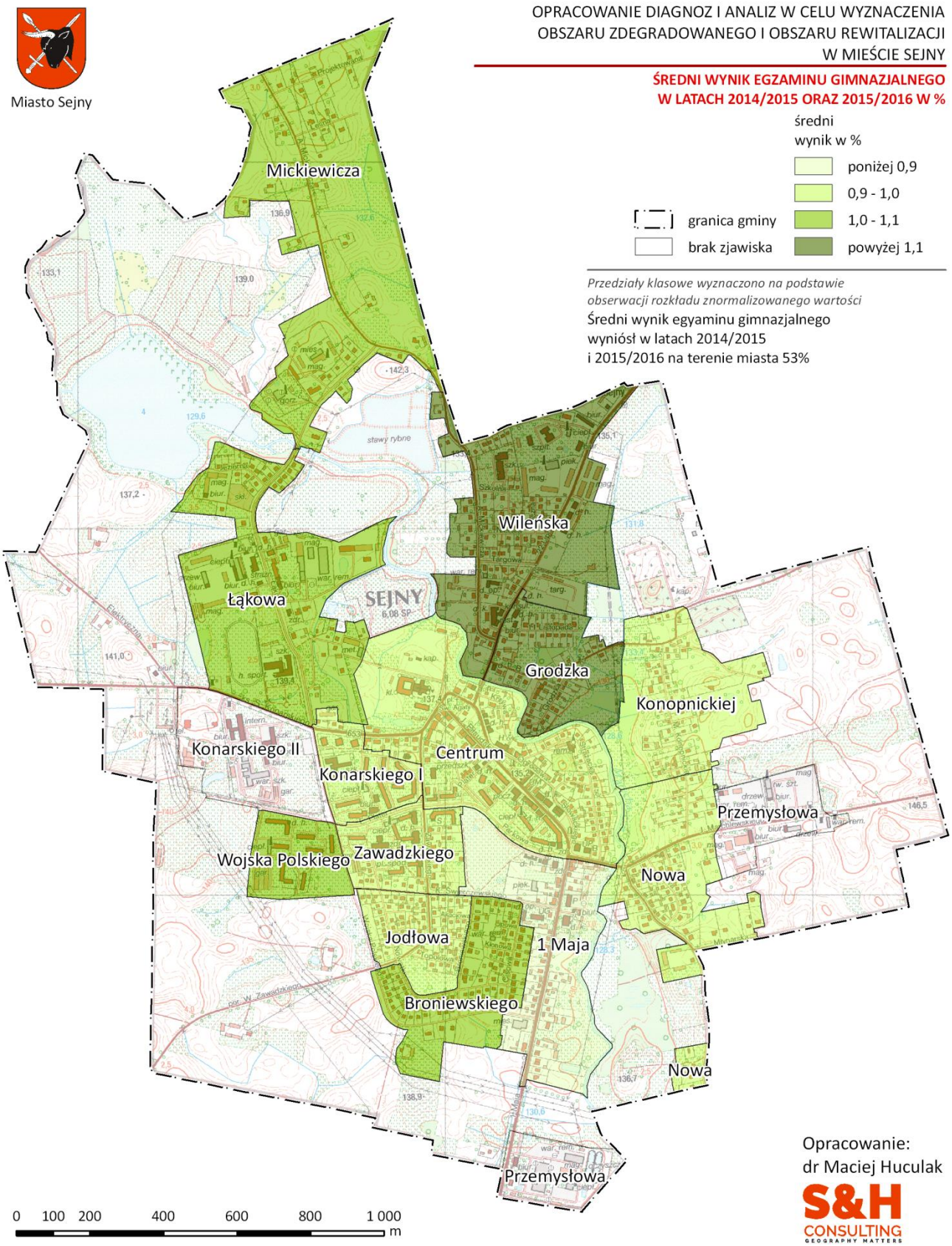

Rysunek 5.1.30. Wskaźnik syntetyczny problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży w latach 2015-2016 w Sejnach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół.

5.1.9. Problemy alkoholowe

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu stanowią w warunkach polskich jeden z ważnych elementów sprzyjających występowaniu wielu zjawisk kryzysowym w rodzinach. Dane dotyczące tego rodzaju negatywnych zjawisk w praktyce możliwe są do przybliżenie poprzez analizę dwóch informacji. Pierwszą, są dane MOPS odnoszące się do liczby rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu alkoholizmu. Na ogół, i takim przypadkiem okazały się również Sejny, stanowią one zbyt wąski zbiór, aby wykorzystać go w analizach zróżnicowania wewnątrzmiejskiego. Wynika to przede wszystkim z faktu konieczności spełnienia kryterium dochodowego, jak również tego, że grupa ta obejmuje wyłącznie rodziny osób skierowanych na leczenie. W latach 2013-2015 zarówno liczba rodzin podlegających wsparciu MOPS z tego powodu wynosiła kilka, zaś osób w rodzinach nie więcej niż kilkanaście w skali całego miasta.

Drugim, na ogół szerszym zbiorem są dane pochodzące z wniosków o leczenie skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. O jej zastosowaniu zadecydowała możliwość łatwego pozyskania szczegółowych danych. Analizie poddano okres 2013-2015. Za ten okres możliwe stało się uzyskanie danych spełniających kryteria obejmujące grupę 88 osób. Liczba wniosków skierowanych do MKRPA za ten okres w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dała względnie wysoki wynik tj. 15,2.

Najwyższy poziom natężenia problemów alkoholowych dotykał trzy jednostki referencyjne. Były to: 1 Maja (33,1), Centrum (22,6) oraz Nowa (26,7). Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się jeszcze: Konarskiego I (16,4) i Wojska Polskiego (17,8).

Przedział wartości pomiędzy 80% a 100% poziomu dla całego miasta reprezentowały jednostki Konopnickiej (13,0) i Mickiewicza (13,2). Najniższy poziom intensywności problemów alkoholowych wystąpił w takich jednostkach jak: Wileńska (3,5), Broniewskiego (10,0), Grodzka (4,3), Jodłowa (5,1), Łąkowa (10,7) i Zawadzkiego (10,5).

Tabela 5.1.10. Problemy alkoholowe w Sejnach w latach 2013-2015.

L.p.	Nazwa jednostki	Liczba wniosków	Liczba wniosków na 1 tys. mieszkańców	Wskaźnik znormalizowany
1.	**1 Maja**	**5**	**33,1**	**2,17**
2.	**Nowa**	**6**	**26,7**	**1,75**
3.	**Centrum**	**23**	**22,6**	**1,48**
4.	Wojska Polskiego	13	17,8	1,17
5.	Konarskiego I	17	16,4	1,08
6.	Mickiewicza	3	13,2	0,87
7.	Konopnickiej	2	13,0	0,85
8.	Łąkowa	3	10,7	0,70
9.	Zawadzkiego	8	10,5	0,69
10.	Broniewskiego	4	10,0	0,65
11.	Jodłowa	1	5,1	0,34
12.	Wileńska	1	3,5	0,23
13.	Grodzka	1	3,2	0,21
14.	Konarskiego II	1	18,9	1,24
15.	Przemysłowa	1	39,0	2,56
16.	Pozostałe obszary	0	8,0	0,53
Sejny		**88**	**15,2**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MKRPA.

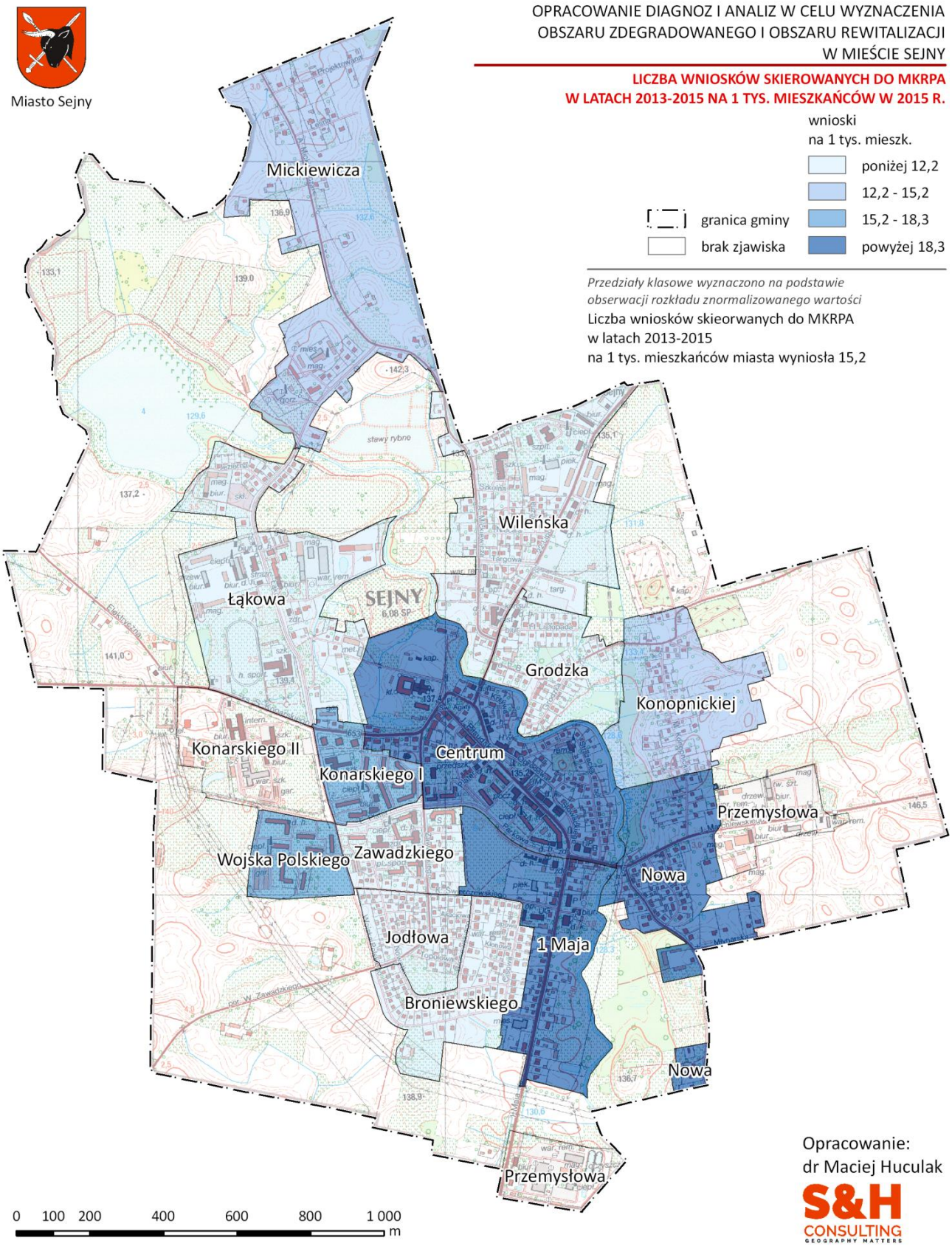

Rysunek 5.1.31. Liczba wniosków kierowanych do MKRPA na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w latach 2013-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie MKRPA.

5.1.10. Sfera społeczna – podsumowanie

Prace analityczne dotyczące występowania i koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zakończono identyfikacją tych z nich, które spełniają wymagania stawiane przed obszarem zdegradowanym zawarte zarówno w Ustawie o rewitalizacji jak również w *Wytycznych* … Ministra Rozwoju. Zgodnie z nimi pierwszym warunkiem, który dany obszar gminy musi spełnić, aby mógł on zostać uznany za zdegradowany to obecność na jego terenie stanu kryzysowego z powodu ***koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym***.

Powyższe sformułowanie niesie ze sobą konieczność określenia zjawiska koncentracji zjawisk kryzysowych. Na potrzeby niniejszego opracowania za poziom odpowiadający koncentracji danego zjawiska kryzysowego przyjęto w większości przypadków poziom przekraczający 120% wartości wskaźnika obliczonego dla całego miasta. Wyjątkowo, ze względu na specyficzny rozkład analizowanych zmiennych zastosowano inne granice przedziałów (np. frekwencja wyborcza, edukacja).

Wyróżniono dziewięć głównych grup zjawisk problemowych składających się na kryzys w sferze społecznej na terenie miasta Sejny. Były to następujące grupy zjawisk:

1. Bezpieczeństwo (wskaźnik syntetyczny - 3 wskaźniki cząstkowe).
2. Bezrobocie (wskaźnik syntetyczny - 6 wskaźników cząstkowych).
3. Demografia – starzenie się ludności (wskaźnik syntetyczny - 2 wskaźniki cząstkowe).
4. Edukacja (wskaźnik syntetyczny - 2 wskaźniki cząstkowe).
5. Kapitał społeczny (wskaźnik syntetyczny – 3 wskaźniki cząstkowe).
6. Niepełnosprawność (wskaźnik syntetyczny - 2 wskaźniki cząstkowe).
7. Problemy alkoholowe – 1 wskaźnik.
8. Problemy rodzin (wskaźnik syntetyczny - 3 wskaźniki cząstkowe).
9. Ubóstwo 1 wskaźnik.

Przekroczenia wartości odpowiadających całej gminie tzn. występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zilustrowano w dwojaki sposób:

- W tabeli 5.1.11., za pomocą znaku „+” w komórce odpowiadającej danej grupie negatywnych zjawisk i danej jednostce referencyjnej.
- Na Rys.5.1.32. poprzez zaznaczenie tych samych co w pkt. 1 jednostek na mapie za pomocą różnego rodzaju sygnatur powierzchniowych.

W rezultacie tak przeprowadzonego postępowania otrzymano informację dotyczącą tego, które z jednostek spełniają warunek nakładania się kilku rodzajów/grup problemów (negatywnych zjawisk). Listę jednostek uszeregowano według liczby grup zjawisk, w których zidentyfikowano stan kryzysowy. Przyjęto, że za obszar kryzysowy w sferze społecznej uznaje się jednostkę referencyjną, w przypadku której stwierdzono nakładanie się na siebie przynajmniej 4 różnych problemów. Liczba ta wynikała ze specyfiki analizowanego obszaru tj. m.in.:

1. Niewielkiej wielkości miasta mierzonej liczbą mieszkańców.

2. Wielkości wyznaczonych jednostek referencyjnych.

3. Przyjętego na umiarkowanym poziomie, wynoszącym w większości przypadków 120%, progu koncentracji zjawisk kryzysowych uznawanego tożsamy ze stanem kryzysowym.

Postawiony przed obszarem kryzysowym warunek nakładania się na siebie czterech rodzajów problemów w zakresie zjawisk społecznych spełniły 2 spośród analizowanych jednostek referencyjnych. Były to:

1. 1 Maja – 8 problemów: bezrobocie, niepełnosprawność, edukacja, bezpieczeństwo, kapitał społeczny, problemy rodzin, problemy alkoholowe, ubóstwo.
2. Centrum – 4 problemy: ubóstwo, bezpieczeństwo, problemy alkoholowe, problemy rodzin.

Pozostałą grupę stanowiły jednostki o mniejszej liczbie zidentyfikowanych stanów kryzysowych. Składało się na nią pięć jednostek tj.:

- Nowa – trzy stany kryzysowe (demografia, problemy alkoholowe, problemy rodzin).
- Grodzka – dwa stany kryzysowe (bezrobocie, demografia).
- Jodłowa – dwa stany kryzysowe (kapitał społeczny, edukacja).
- Łąkowa – dwa stany kryzysowe (bezrobocie, kapitał społeczny).
- Mickiewicza – dwa stany kryzysowe (demografia, problemy rodzin).

Pojedyncze zjawiska problemowe odnotowano w dwóch jednostkach tj.: Konarskiego I (niepełnosprawność) oraz Zawadzkiego (kapitał społeczny).

W przypadku dwóch jednostek referencyjnych nie odnotowano występowania żadnego ze zdefiniowanych w sferze społecznej zjawisk problemowych. Były to jednostki: Broniewskiego, oraz Konopnickiej, Wileńska oraz Wojska Polskiego.

Tabela 5.1.11. Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w Sejnach – podsumowanie.

Nazwa jednostki	Demografia	Ubóstwo	Problemy rodzin	Niepełno-sprawność	Bezrobocie	Bezpie-czeństwo	Kapitał społeczny	Edukacja	Problemy alkoholowe	Liczba stanów kryzysowych
1 Maja	-	+	+	+	+	+	+	+	+	**8**
Centrum	-	+	+	-	-	+	-	-	+	**4**
Nowa	+	-	+	-	-	-	-	-	+	3
Grodzka	+	-	-	-	+	-	-	-	-	2
Łąkowa	-	-	-	-	+	-	+	-	-	2
Mickiewicza	+	-	+	-	-	-	-	-	-	2
Jodłowa	-	-	-	-	-	-	+	+	-	2
Konarskiego I	-	-	-	+	-	-	-	-	-	1
Zawadzkiego	-	-	-	-	-	-	+	-	-	1
Wileńska	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Broniewskiego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Konopnickiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Wojska Polskiego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

+ stan kryzysowy

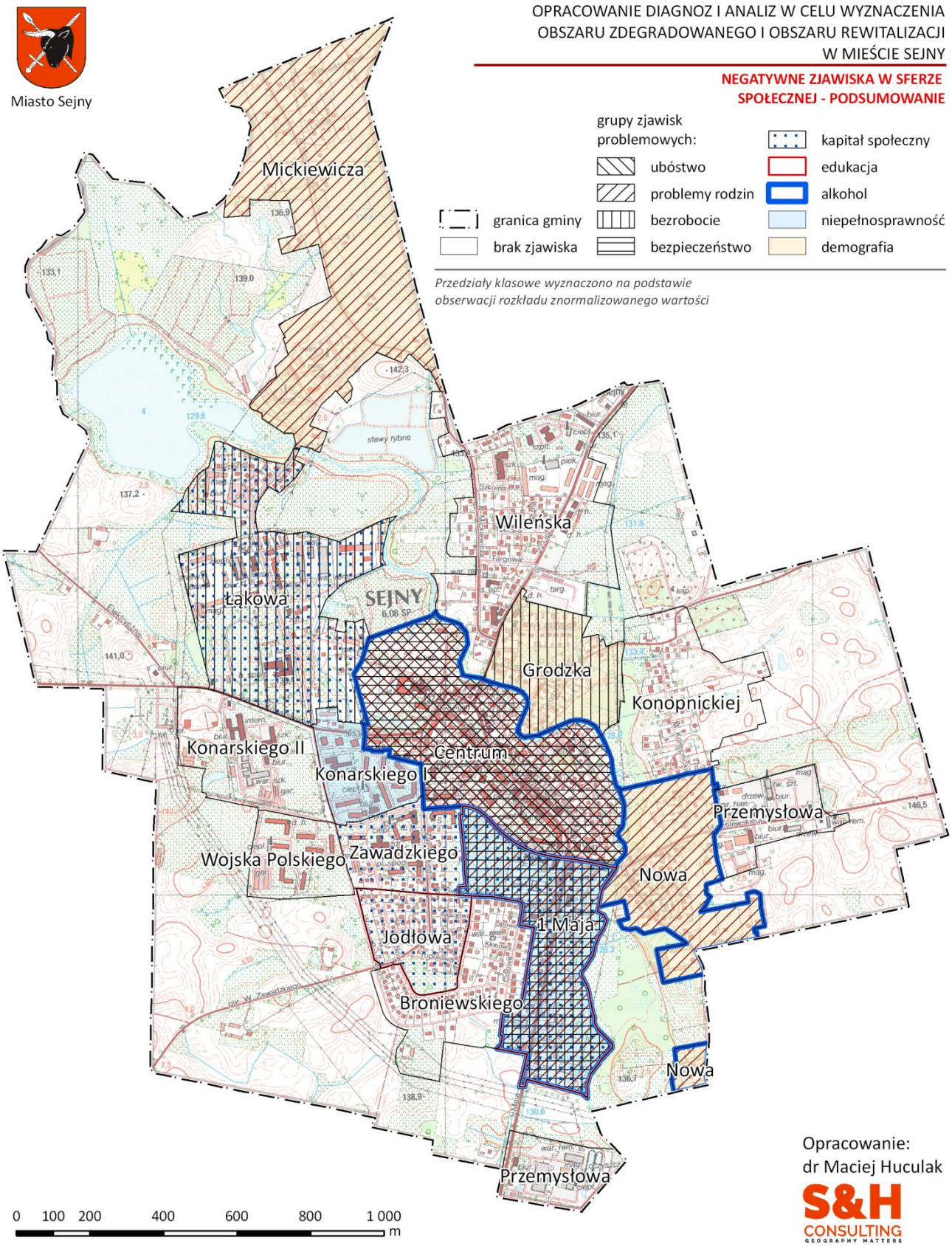

Rysunek 5.1.32. Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie UM i in.

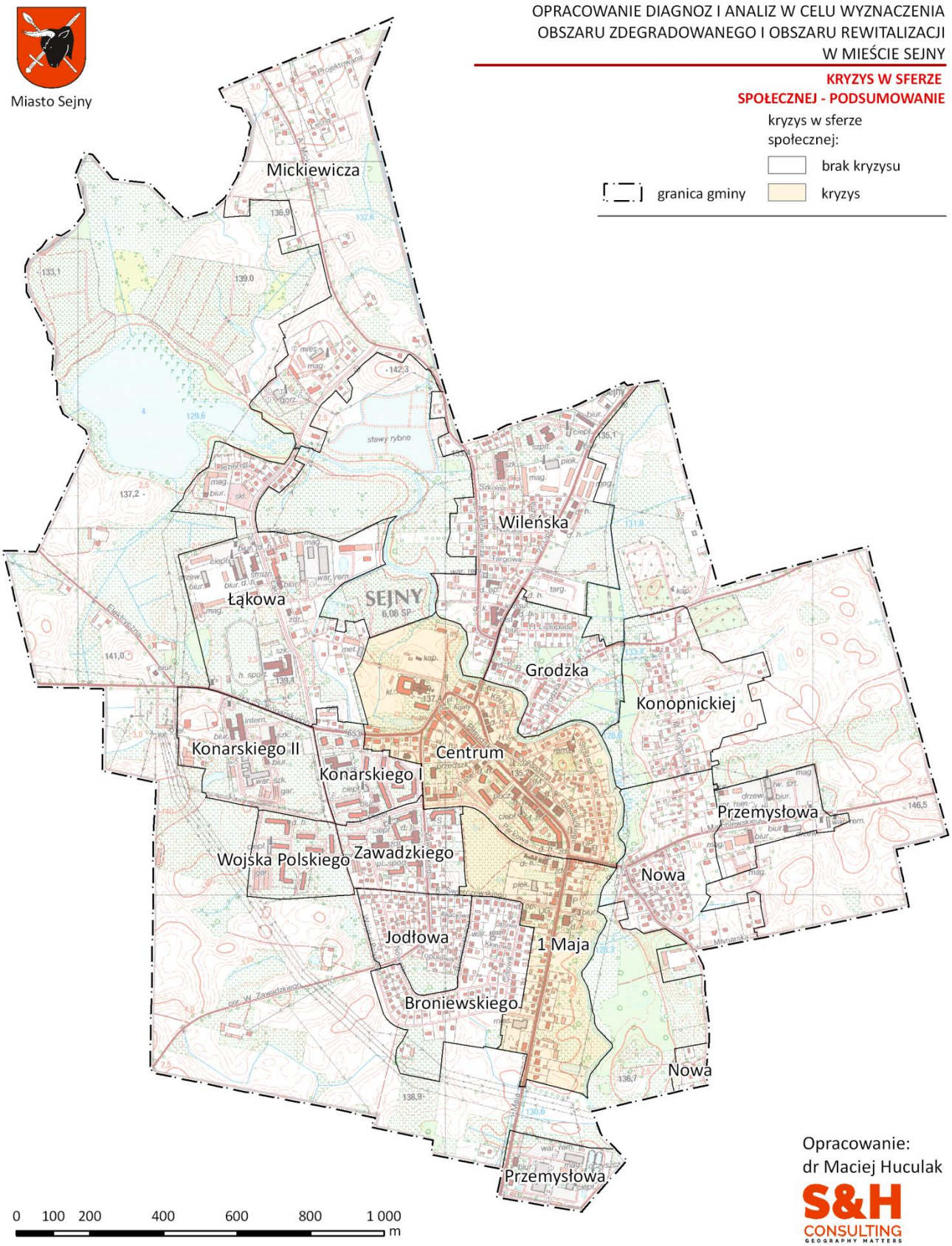

Rysunek 5.1.33. Obszar objęty kryzysem w sferze społecznej w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

5.2. Zjawiska gospodarcze

Negatywne zjawiska dotyczące zjawisk gospodarczych zidentyfikowano na podstawie analizy dwóch głównych zbiorów danych. W przypadku przedsiębiorczości były to dane o liczbie przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON oraz wielkości podatku PIT obliczonego.

Korzystając z tych danych obliczono następujące wskaźniki oddające zróżnicowanie wewnątrzmiejskie zjawiska przedsiębiorczości oraz poziomu i dynamiki dochodów:

- Wskaźnik przedsiębiorczości – liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym.
- Wskaźnik syntetyczny poziomu i dynamiki dochodów, na który składały się dwa wskaźniki cząstkowe:
    - Wskaźnik poziomu dochodów – Podatek PIT obliczony w przeliczeniu na 1 zeznanie podatkowe w 2015 r.
    - Wskaźnik dynamiki poziomu dochodów – Dynamika podatek PIT obliczony w przeliczeniu na 1 zeznanie podatkowe w latach 2010-2015 w %.

Wskaźnik syntetyczny poziomu i dynamiki dochodów obliczono jako średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych po poddaniu ich normalizacji w oparciu o wartość obliczoną dla całego miasta.

Przyjęto, że dla określenia stanu kryzysowego każda z jednostek musi spełnić warunek współwystępowania obu negatywnych zjawisk tj. niskiego poziomu przedsiębiorczości oraz niskiego poziomu i dynamiki dochodów.

5.2.1. Przedsiębiorczość

Najczęściej stosowanym wskaźnikiem wskazującym na występowanie problemów natury gospodarczej jest poziom przedsiębiorczości. Najczęściej spotykanym sposobem pomiaru tego zjawiska jest wskaźnik liczby podmiotów zarejestrowanych REGON lub CEiDG w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Dane z systemu REGON są zbiorem pełniejszym od CEiDG, zawierają bowiem informacje dotyczące wszystkich rodzajów zarejestrowanych firm, a więc zarówno wpisanych do CEiDG, jak również KRS. Najczęściej stosowanymi m.in. przez GUS, poziomami odniesienia dla obliczania wskaźnika przedsiębiorczości są:

- Liczba mieszkańców ogółem np. 1 000 lub 10 000.
- Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Na potrzeby niniejszego opracowania zastosowano drugi z wymienionych poziomów odniesienia i wskaźnik przedsiębiorczości obliczono w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Taka miara przedsiębiorczości, choć posiada pewne wady wynikające np. z posługiwania się o adresem rejestracji podmiotu, a nie faktycznego miejsca prowadzenia działalności, to jednak pozwala w większości przypadków poprawnie wskazać obszary odpowiadające rzeczywistemu zasięgowi kryzysu w tym zakresie.

Wskaźnik przedsiębiorczości obliczony dla całego miasta wyniósł 445 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. Po przeliczeniu tej liczby na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym otrzymano wynik 124,3. Najwyższe, a zatem jednocześnie najkorzystniejsze wartości wskaźnika odnotowano w czterech spośród analizowanych jednostek. Były to: 1 Maja (209,8), Centrum (209,8), Łąkowa (175,6) i Wileńska (220,7). Powyżej wartości wskaźnika dla całego miasta znalazła się jedna jednostka referencyjna – Grodzka (145,4).

Grupa jednostek o wartościach poniżej wartości dla całego miasta obejmowała takie jednostki jak: Broniewskiego (73,6), Jodłowa (45,3), Konopnickiej (97,0), Konarskiego I (52,7), Mickiewicza (57,8), Nowa (78,6), Wojska Polskiego (50,8) oraz Zawadzkiego (70,7). Wszystkie te jednostki nie przekraczały poziomu 80% wartości ogólnomiejskiej tj. 99,5 podmiotów na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Obszary te reprezentowały zatem najniższy w skali miasta poziom przedsiębiorczości odpowiadający stanowi kryzysowemu.

W skali całego miasta wyraźnie widoczne są obszary o podwyższonej koncentracji podmiotów gospodarczych. W przypadku jednostek zamieszkałych są top obszary: centrum miasta, oraz przylegających do niego jednostek zawierających obszary o funkcjach przemysłowych bądź usługowych (1 Maja, Łąkowa, Wileńska). Bardzo wyraźne są również bardzo niskie wartości przedsiębiorczości odnotowane w przypadku wszystkich jednostek referencyjnych o zabudowie wielorodzinnej, blokowej (Konarskiego, Wojska Polskiego, Zawadzkiego).

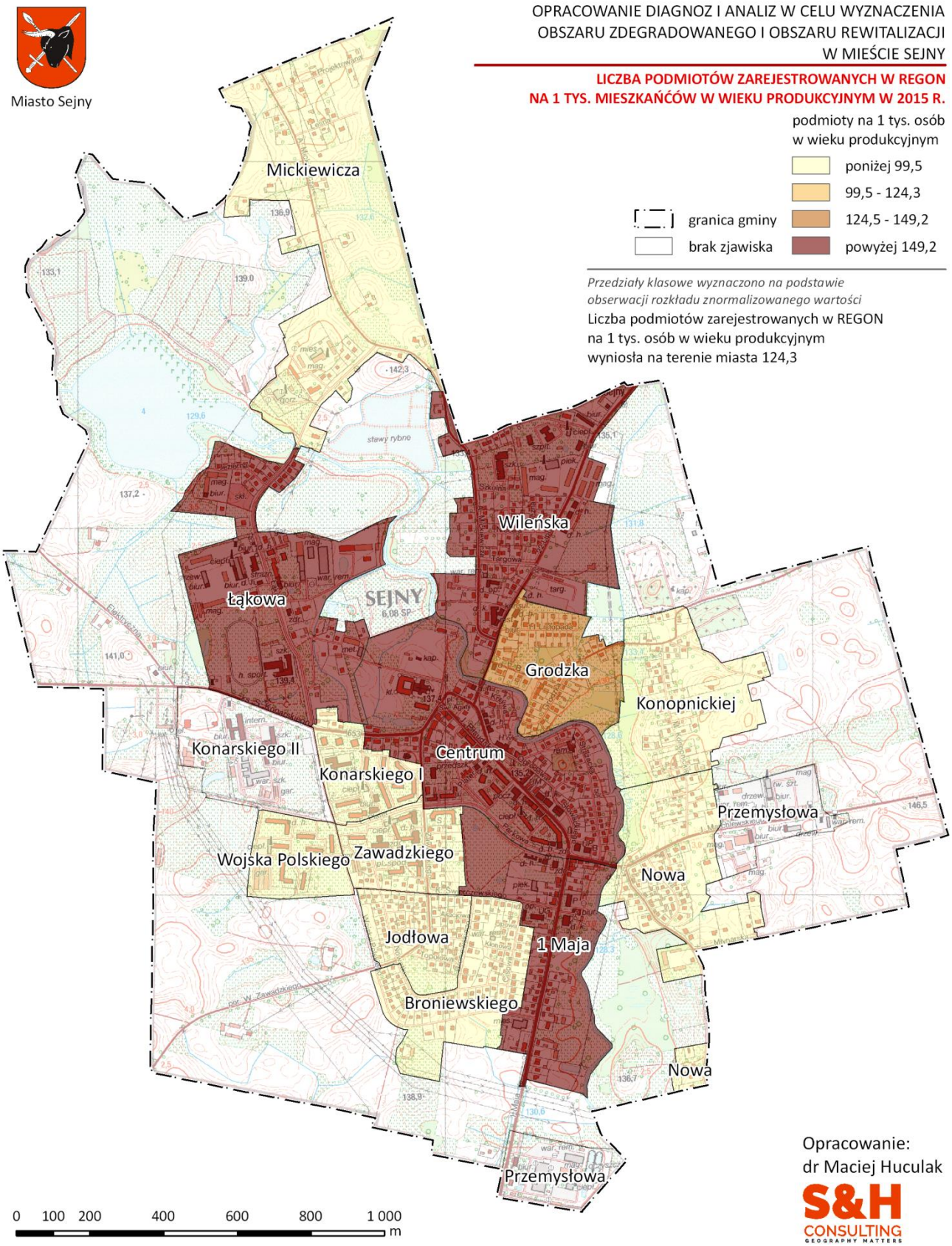

Rysunek 5.2.1. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.1.2. Podatek PIT

PIT obliczony w 2015 r.

Poziom dochodów ludności poszczególnych jednostek urbanistycznych został przybliżony pośrednio poprzez analizę wartości podatku PIT obliczonego przypadającego na 1 zeznanie podatkowe złożone za 2015 r. Dane na potrzeby tej części opracowania zostały udostępnione przez Urząd Skarbowy w Suwałkach dotyczyły liczby zeznań podatkowych oraz wartości PIT obliczonego.

Kwota podatku PIT obliczonego łącznie dla grupy 3071 złożonych zeznań podatników z terenu miasta Sejny wyniosła w 2015 r. 13 905 160 zł. W rezultacie otrzymano wartość średnią przypadająca na 1 zeznanie wynoszącą 4528 zł. Wartości obliczone dla poszczególnych jednostek referencyjnych wyniosły od 3750 zł w przypadku jednostki Centrum, do 7084 zł dla jednostki Konopnickiej.

Najwyższe średnie wartości PIT należnego przypadające na 1 podatnika, przekraczające 4981 zł charakteryzowały trzy jednostki tj.: 1 Maja (5714 zł), Konopnickiej (7084 zł) oraz Mickiewicza (5518 zł). Do grupy pozostałych jednostek o wyższych niż wartość dla miasta wartościach wskaźnika należały ponadto jednostki: Broniewskiego (4790 zł), Grodzka (5113 zł), Jodłowa (5234 zł), Nowa (4774 zł), Wileńska (5236 zł) i Wojska Polskiego (4882 zł).

Najniższe, w skali miasta wartości podatku PIT należnego były charakterystyczne dla jednostek: Centrum (3750 zł), Łąkowa (3751 zł), Konarskiego I (4051 zł) i Zawadzkiego (4431 zł).

Najbardziej zauważalną cecha charakterystyczną rozkładu analizowanego zjawiska była koncentracja jednostek o najniższych wartościach analizowanego wskaźnika na zwartym obszarze w centralnej części miasta. Wartości wyższe od średniej odnotowano natomiast dla jednostek położonych we wschodniej i południowej części miasta.

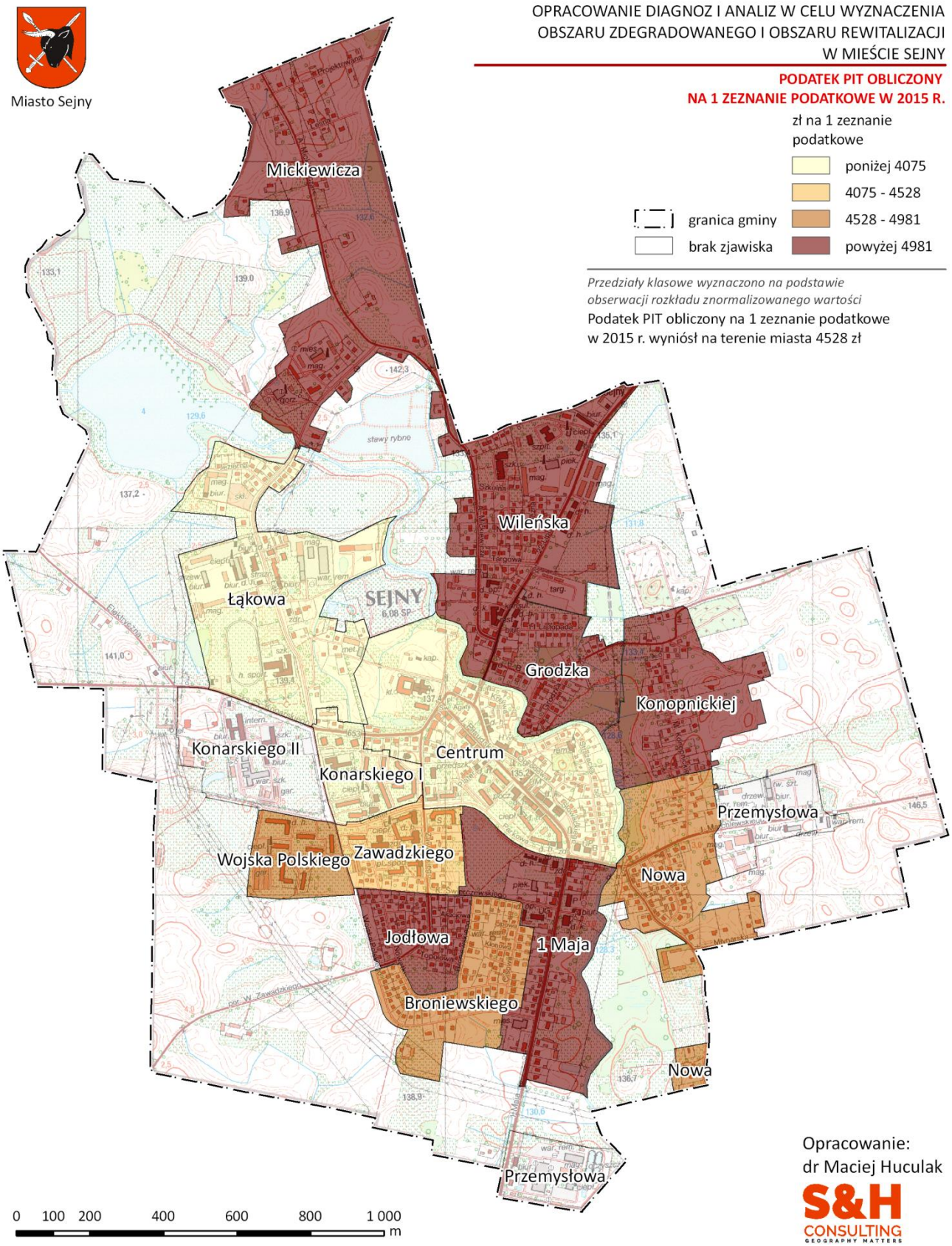

Rysunek 5.2.2. PIT obliczony na 1 podatnika w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Suwałkach.

Dynamika PIT w latach 2010-2015 r.

Drugim wskaźnikiem cząstkowym, który uwzględniono w ramach obliczania wskaźnika syntetycznego poziomu i dynamiki dochodów był wskaźnik dynamiki podatku PIT obliczonego przypadającego na 1 zeznanie podatkowe pomiędzy latami 2010 i 2015. Obliczony wskaźnik dynamiki wyrażono w % wartości PIT na 1 zeznanie z 2010 r.

Średni wzrost podatku PIT obliczonego, przypadającego na 1 zeznanie wyniósł w latach 2010-2015, 900 zł. Przy wartości poziomu podatku PIT wynoszącej 3628 zł w 2010 r. dało to dynamikę na poziomie blisko 25%.

Najwyższy poziom natężenia dynamiki analizowanego zjawiska odnotowano w trzech spośród jednostek referencyjnych. Były to: Mickiewicza (35,9%), Konopnickiej (30,9%) i Wileńska (43,7%). Powyżej wartości dla całego miasta znalazły się ponadto takie jednostki jak: Broniewskiego (26,1%), Centrum (26,0%) i Konarskiego I (26,6%).

Przedział poniżej wartości dla Sejn, najbardziej zbliżony do wartości dla Sejn tj. pomiędzy 80% a 100% poziomu dla całego miasta reprezentowały jednostki: 1 Maja (24,2%), Grodzka (24,8%) oraz Zawadzkiego (24,3%).

Najniższy poziom wzrostu obliczonego podatku PIT w latach 2010-2015 wystąpił w grupie pięciu jednostek tj.: Jodłowa (13,6%), Łąkowa (17,4%), Nowa (13,6%) i Wojska Polskiego (16,8%).

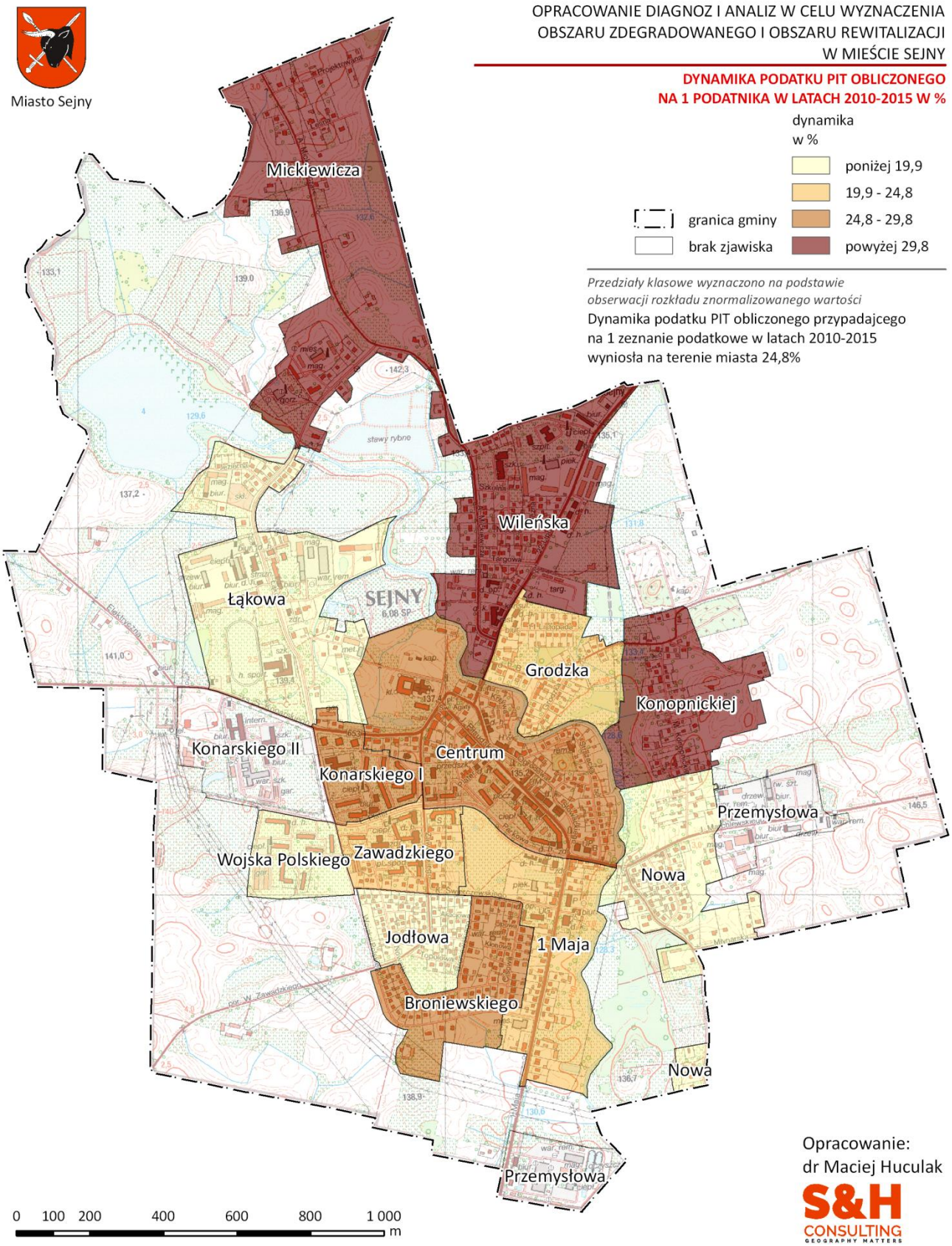

Rysunek 5.2.3. Dynamika podatku PIT obliczonego na 1 zeznanie podatkowe w Sejnach w latach 2010-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Suwałkach.

Tabela 5.2.1. Wskaźniki problemów w zakresie zjawisk gospodarczych w Sejnach w latach 2015-2016.

L.p.	Nazwa jednostki	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba podmiotów na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym				PIT obliczony							
			Liczba firm	Liczba firm na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym			PIT 2015		PIT 2010		Dynamika PIT 2010-2015		Wskaźnik syntetyczny dynamiki i poziomu dochodów	
				1	2	3	PIT na 1 zeznanie w zł	2	PIT na 1 zeznanie w zł	2	Dynamika w %	2	1	3
1.	**Łąkowa**	**182**	**32**	**175,6**	**1,40**	**0,71**	**3751,1**	**0,83**	**3194**	**0,88**	**17,4**	**0,70**	**0,77**	**1,31**
2.	**Nowa**	**140**	**11**	**78,6**	**0,63**	**1,59**	**4773,6**	**1,05**	**4203**	**1,16**	**13,6**	**0,55**	**0,80**	**1,25**
3.	Jodłowa	155	7	45,3	0,36	2,76	5233,8	1,16	4608	1,27	13,6	0,55	0,85	1,17
4.	Wojska Polskiego	473	24	50,8	0,41	2,46	4881,8	1,08	4179	1,15	16,8	0,68	0,88	1,14
5.	Centrum	634	133	209,8	1,68	0,60	3750,2	0,83	2977	0,82	26,0	1,05	0,94	1,07
6.	Konarskiego I	588	31	52,7	0,42	2,37	4051,3	0,89	3200	0,88	26,6	1,07	0,98	1,02
7.	Zawadzkiego	495	35	70,7	0,57	1,77	4431,1	0,98	3564	0,98	24,3	0,98	0,98	1,02
8.	Broniewskiego	231	17	73,6	0,59	1,70	4790,5	1,06	3799	1,05	26,1	1,05	1,05	0,95
9.	Grodzka	103	15	145,4	1,16	0,86	5112,9	1,13	4097	1,13	24,8	1,00	1,06	0,94
10.	1 Maja	105	22	209,8	1,68	0,60	5714,0	1,26	4602	1,27	24,2	0,97	1,12	0,89
11.	Mickiewicza	121	7	57,8	0,46	2,16	5518,4	1,22	4059	1,12	35,9	1,45	1,33	0,75
12.	Konopnickiej	93	9	97,0	0,78	1,29	7084,0	1,56	5413	1,49	30,9	1,24	1,40	0,71
13.	Wileńska	208	46	220,7	1,76	0,57	5236,2	1,16	3645	1,00	43,7	1,76	1,46	0,69
14.	Przemysłowa	15	9	598,3	4,78	0,21	5334,2	1,18	4573	1,26	16,6	0,67	0,92	1,08
15.	Konarskiego II	16	6	365,0	2,92	0,34	3594,0	0,79	2725	0,75	31,9	1,28	1,04	0,96
16.	Pozostały obszar	20	2	99,7	0,80	1,25	4796,0	1,06	3325	0,92	44,3	1,78	1,42	0,70
Sejny		**3559**	**445**	**124,3**	**1,00**	**1,00**	**4528**	**1,00**	**3628**	**16**	**24,8**	**1**	**1,00**	**1,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Suwałkach.

1 – Liczba firm zarejestrowanych w REGON na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym

2 – Wskaźnik znormalizowany

3 – Wskaźnik znormalizowany odwrócony

5.1.10. Sfera gospodarcza – podsumowanie

Podsumowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej dokonano poprzez nałożenie na siebie dwóch spośród rodzajów analizowanych zjawisk. Za obszary charakteryzujące się stanem kryzysu w zakresie zjawisk gospodarczych uznano tylko takie, w przypadku których zaobserwowano nakładanie się najniższych poziomów wskaźnika przedsiębiorczości oraz wskaźnika syntetycznego poziomu i dynamiki dochodów. W celu zachowania jak największej porównywalności w obrębie całego opracowania, w przypadku obu wskaźników przyjęto próg stanu kryzysowego na poziomie 120% wartości obu wskaźników. Ze względu na fakt, że oba stanowią z punktu widzenia delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji destymulanty, próg stanu kryzysowego odniesiono do wartości wskaźników znormalizowanych po ich odwróceniu.

Jednostki, w przypadku których nastąpiło przekroczenie progu przyjętego dla poziomu natężenia zjawiska oznaczającego kryzys. Dla obu analizowanych w przypadku sfery gospodarczej wskaźników tj. zarówno dla:

- Wskaźnika przedsiębiorczości.
- Wskaźnika syntetyczny dynamiki i poziomu dochodów ludności.

był to poziom powyżej 120% wartości wskaźników po ich normalizacji i odwróceniu.

Niski poziom przedsiębiorczości, odpowiadający stanowi kryzysowemu odnotowano w przypadku aż siedmiu spośród analizowanych jednostek referencyjnych. Na grupę tę składały się: Broniewskiego, Jodłowa, Konarskiego I, Mickiewicza, Nowa, Wojska Polskiego i Zawadzkiego.

Stan kryzysowy w zakresie poziomu i dynamiki dochodów mieszkańców stwierdzono w dużo mniejszej, bo liczącej jedynie dwa przypadki, liczbie jednostek. Do tego rodzaju jednostek zaliczały się: Łąkowa oraz Nowa.

Przyjęte dla stwierdzenia stanu kryzysowego w sferze zjawisk gospodarczych założenie na terenie miasta Sejny spełniła tylko jedna jednostka – Nowa.

.

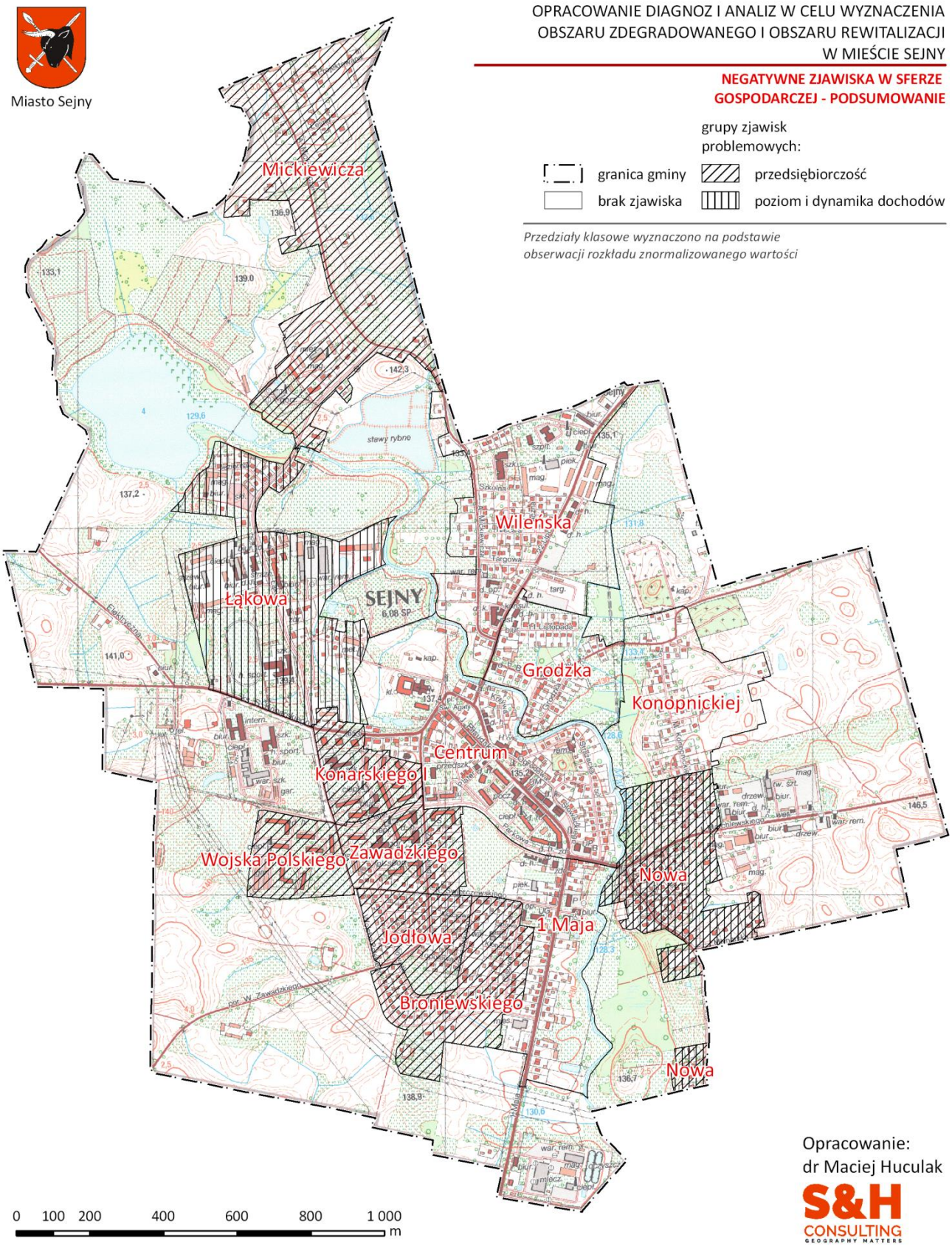

Rysunek 5.2.4. Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Suwałkach.

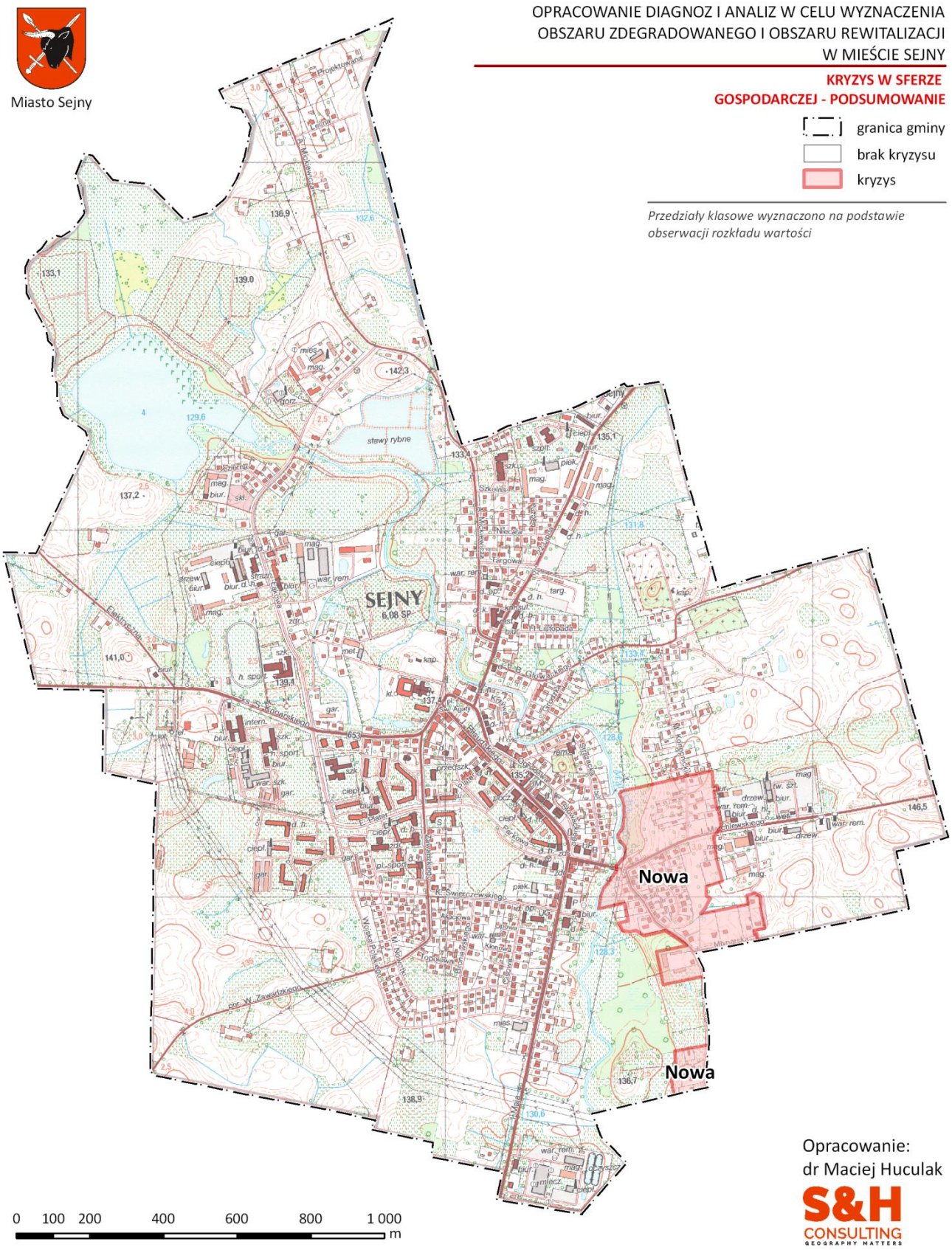

Rysunek 5.2.4. Kryzys w w sferze gospodarczej w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Suwałkach.

5.3. Zjawiska środowiskowe

5.3.1. Stan powietrza

W przypadku Sejn brak jest aktualnych badań z zakresu monitoringu jakości powietrza.

5.3.2. Odpady

Na podstawie analiz zastanych źródeł danych na obszarze miasta nie stwierdzono problemów związanych obecnością odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska naturalnego.

5.3.3. Transport samochodowy

Uciążliwości związane z hałasem komunikacyjnym i zanieczyszczeniami generowanymi przez transport drogowy mogą w przypadku miasta Sejny dotyczyć obszaru bezpośrednio przylegającego do dróg wojewódzkich nr 653 oraz nr 663. Droga wojewódzka nr 651, pomimo rosnącej tendencji w zakresie średniego dobowego ruchu pojazdów w latach 2010-2015, charakteryzowała się bowiem niewielkim natężeniem ruchu wynoszącym 834 pojazdy na dobę. Największe natężenie ruchu samochodowego odnotowano w 2015 r. na odcinku DW nr 653 Sejny-Poćkuny. Wyniósł on 3842 pojazdy na dobę. Natężenie na pozostałych odcinkach dróg wojewódzkich było wyraźnie niższe, ale w dalszym ciągu znaczące. Zarówno w przypadku na odcinku DW nr 653 Suwałki-Sejny, jak i nr 663 Pomorze-Sejny kształtowało się ono na poziomie ok. 2,4 tys. pojazdów na dobę.

Na analizowanych odcinkach odnotowano zauważalne zmiany natężenia ruchu samochodowego. Zauważalny wzrost w latach 2010-2015 nastąpił w przypadku odcinków DW 651 (+18,0%) oraz DW 663 (+13,4%). Na obu odcinkach DW 653 przebiegających przez obszar miasta Sejny średniodobowy ruch pojazdów w analizowanym okresie spadł o ok. 20%.

Tabela 5.3.1. Generalny Pomiar Ruchu na odcinkach dróg wojewódzkich na terenie miasta Sejnyw 2010 oraz 2015 r.

Nr drogi wojewódzkiej	Nazwa odcinka	Pojazdy samochodowe ogółem		Dynamika w latach 2010-2015 w %
		2010	2015	
651	Szypliszki-Sejny	707	834	18,0
653	Suwałki-Sejny	2953	2382	-19,3
	Sejny-Poćkuny	4825	3842	-20,4
663	Pomorze-Sejny	2193	2487	13,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.

Brak obwodnicy miasta i związany z tym przebieg głównych dróg tranzytowych o znaczących wartościach natężenia ruchu przez centralną część miasta mogą być przyczyną uciążliwości z tym związanych dla mieszkańców. Przypuszczenia te powinny jednak znaleźć potwierdzenie w badaniach hałasu komunikacyjnego.

Hałas

Klimat akustyczny, jest na terenach zurbanizowanych jednym z podstawowych elementów wpływających na jakość i poziom życia mieszkańców. Jego negatywnym elementem jest zjawisko hałasu. Najbardziej powszechnie występującym rodzajem hałasu jest hałas komunikacyjny.

W roku 2009 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku przeprowadził w Sejnach, w ramach badań obejmujących wybrane miasta województwa podlaskiego, pomiary hałasu drogowego. Punkt pomiarowy w mieście zlokalizowany był przy drodze wojewódzkiej nr 653 (Suwałki-Sejny), przy ul. Konarskiego 17,19. Wartości dopuszczalne hałasu wynosiły 60 dB dla pory dziennej ($L_{Aeq,D}$) i 50 dB dla pory nocnej ($L_{Aeq,N}$). Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenia normy dla pory dziennej wynoszące 3,8 dB, zaś dla pory nocnej 3,4 dB.

W świetle dostępnych danych i analiz problem związany z hałasem komunikacyjnym na terenie Sejn należy uznać za umiarkowany. Działania mające na celu jego ograniczenie, w szczególności na odcinkach DW 663 i DW 653 przebiegających przez obszary zabudowane można więc będzie uznać, w kontekście planowanych działań rewitalizacyjnych, za zasadne.

Tabela 5.3.1. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w Sejnach w 2009 r.

L.p.	Nazwa punktu	Data pomiaru	Średnia liczba pojazdów/dobę	Średnia liczba pojazdów ciężkich/dobę	Wyniki pomiarów długookresowych		Przekroczenia dopuszczalnej wartości wskaźnika oceny hałasu	
					$L_{Aeq,D}$ [dB] (6:00-18:00)	$L_{Aeq,N}$ [dB] (22:00-6:00)	$L_{Aeq,D}$ [dB]	$L_{Aeq,N}$ [dB]
1.	Sejny, ul. Konarskiego 17, 19	27-28.08.2009	6658	166	63,8	53,4	3,8	3,4-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Oceny wyników badań hałasu komunikacyjnego wykonanych na terenie województwa podlaskiego* w 2009 r., WIOŚ w Białymstoku, Białystok, c 2014.

Na podstawie wyników pomiaru hałasu w roku 2009 oraz wyników Generalnego Pomiaru Ruchu w latach 2010 oraz 2015 oszacowano aktualny poziom zagrożenia hałasem na terenie miasta Sejny. Bazując na standardzie strefy zagrożenia hałasem wynoszącej na potrzeby planistyczne 200 m od dróg krajowych przyjęto, ze w przypadku dróg wojewódzkich o natężeniu zbliżonym do wartości odnotowanych w przypadku Sejn strefa zagrożenia hałasem wynosi 100 m od dróg wojewódzkich. Z badania wyłączono odcinek DW nr 651, ze względu na zbyt niskie natężenie ruchu. Kolejno, obliczono wskaźnik udział osób zamieszkujących taką strefę w ogóle liczby ludności danej jednostki referencyjnej.

Na obszarze Sejn w tak zdefiniowanym obszarze zagrożenia hałasem zamieszkiwało 1594 osób, co odpowiadało ich udziałowi w ogóle mieszkańców Sejn na poziomie 27,6%. Wartość tą należy uznać za dość wysoką.

Jednostki, które znalazły się w grupie wartości przekraczającej wartość dla całego miasta o co najmniej 20% odpowiadały za najwyższe wartości wskaźnika zagrożenia hałasem. Do grupy tej zaliczały się: 1 Maja (100%), Centrum (79,4%), Konarskiego I (37,9%) oraz Nowa (42,9%). Jednostką referencyjną zagrożoną hałasem komunikacyjnym w niewielkim stopniu okazała się jednostka Broniewskiego (21,43%). W przypadku pozostałych jednostek analizowane zjawisko nie występowało.

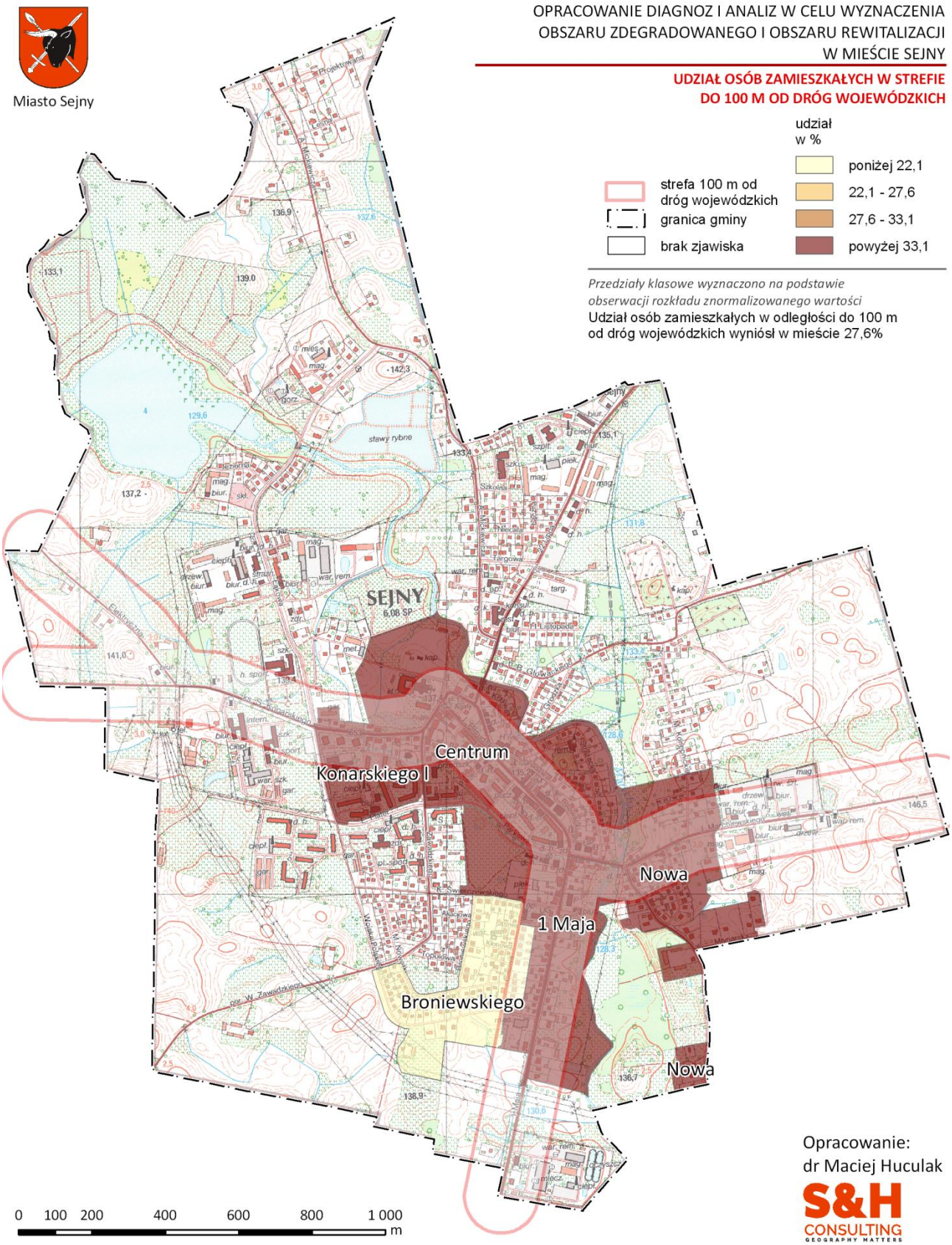

Rysunek 5.3.1. Zagrożenie hałasem komunikacyjnym w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA oraz WIOŚ w Białymstoku.

5.3.5. Podsumowanie

Na potrzeby oceny stopnia kryzysu związanego ze stanem środowiska przyjęto, że pokrywa się on z jednostkami w przypadku których jednostki referencyjne reprezentowały najwyższy poziom zagrożenia hałasem komunikacyjnym.

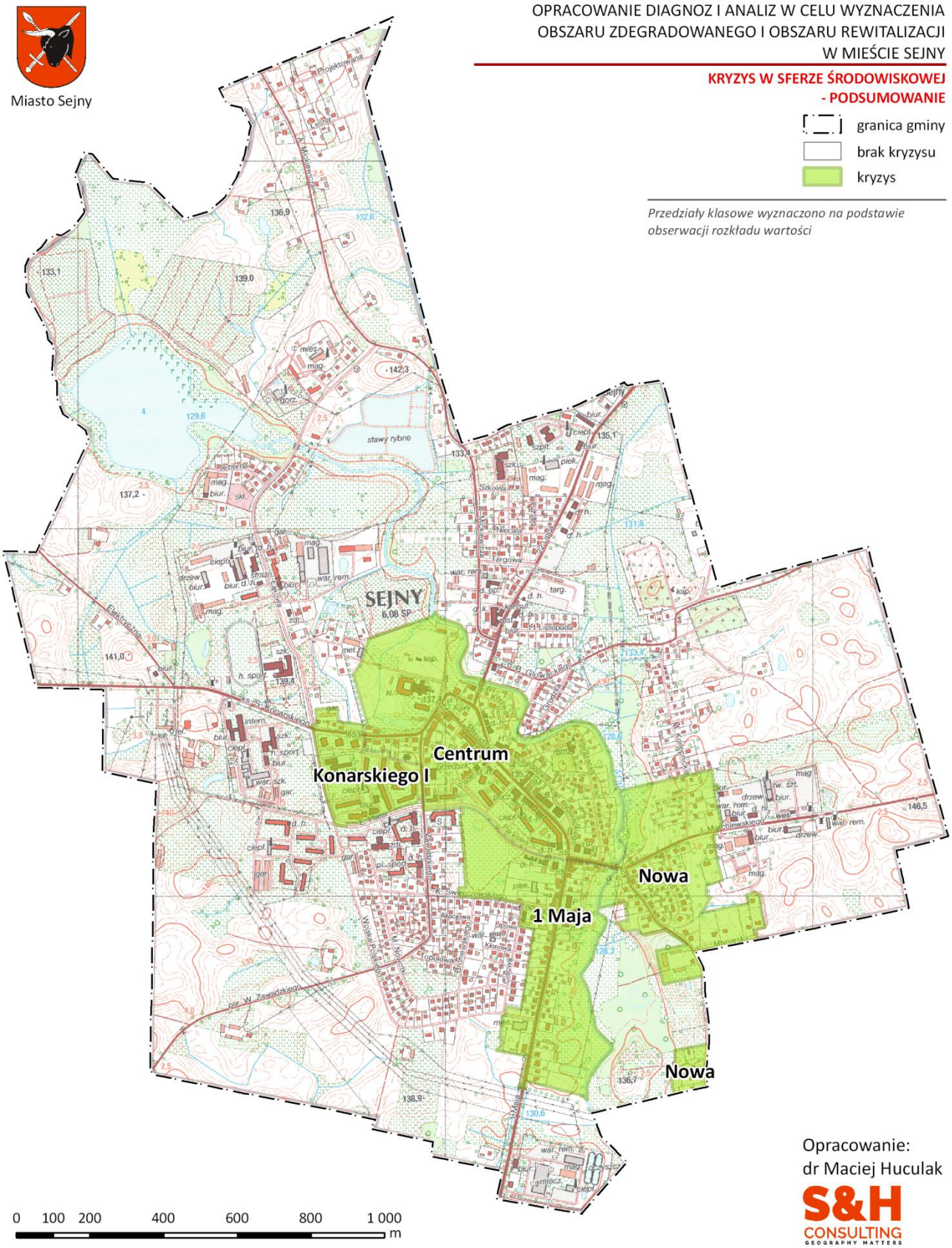

Rysunek 5.3.2. Kryzys w sferze środowiskowej w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA oraz WIOŚ w Białymstoku.

5.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Grupę zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych opisano za pomocą dwóch głównych typów zjawisk. Były to:

1. Zjawiska dotyczące kwestii związanych wprost z infrastrukturą techniczną w następujących zakresach:
    a. Niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną.
    b. Złego stanu infrastruktury technicznej.
2. Zjawiska związane z zagadnieniem dostępności do wybranych typów usług oraz przestrzeni.

W celu uchwycenia powyższych zjawisk problemowych skonstruowano następujące wskaźniki:

1. Udziału liczby budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ciepłowniczej w ogóle budynków mieszkalnych w %
2. .Liczba awarii sieci kanalizacyjnej trwających od 30 min. do 3 godzin w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych.
3. Wskaźnik syntetyczny dostępności do wybranych usług i przestrzeni. Wskaźnik ten został skonstruowany w oparciu o następujące wskaźniki cząstkowe:
    a. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług zdrowotnych, na który składały się:
        i. Wskaźnik dostępności do Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ)
        ii. Wskaźnik dostępności do aptek
    b. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług finansowych, na który składały się:
        i. Wskaźnik dostępności do placówek bankowych.
        ii. Wskaźnik dostępności do bankomatów.
    c. Wskaźnik dostępności do placówek kultury.
    d. Wskaźnik dostępności do ogólnodostępnej przestrzeni sportowo-rekreacyjnej.

W celu podsumowania i identyfikacji stanu kryzysowego wszystkie podstawowe wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno-funkcjonalnej przedstawiono na mapie.

5.4.1. Infrastruktura techniczna

Ważnymi wyznacznikami kryzysu w grupie zjawisk o charakterze przestrzenno-funkcjonalnych są kwestie dostępności do różnego rodzaju podstawowej infrastruktury technicznej oraz jej stanu. W przypadku niniejszej analizy badaniom poddano poziom obsługi poszczególnych jednostek referencyjnych w zakresie dostępności do sieci: ciepłowniczej oraz awarii sieci kanalizacyjnej.

Sieć ciepłownicza

Jednym z bardzo istotnych elementów sfery przestrzenno-funkcjonalnej, który jednocześnie silnie oddziałuje na kwestie efektywności energetycznej, a w konsekwencji również i ochrony środowiska jest w kwestia korzystania przez mieszkańców z sieci c.o. i c.w.u. Ze względu na brak sieci gazowej na terenie miasta i wynikające z tego ograniczenia zastosowania na potrzeby lokalnych sieci ciepłowniczych paliwa jakim jest gaz ziemny, miejska sieć ciepłownicza, jakkolwiek wytwarza ciepło w oparciu o spalanie węgla kamiennego, stanowi najbardziej efektywne i zarazem ekologiczne, masowe źródło ogrzewania.

Poprawa jakości powietrza w mieście, w szczególności w sezonie grzewczym ma niebagatelne znaczenie zarówno ze względu na rozwój niektórych jego funkcji (np. turystycznych), jak również zachodzące trendy demograficzne. Zidentyfikowane w początkowej części opracowania procesy starzenia się społeczeństwa Sejn, w szczególności w starych jednostkach o zabudowie jednorodzinnej, sprawiają, że korzyści związane z praktycznie bezobsługowym korzystaniem z ciepła sieciowego będą w nieodległej przyszłości rozważane przez coraz większą liczbę ich mieszkańców.

Likwidacja lokalnych, niskoefektywnych źródeł ciepła na rzecz ogrzewania miejskiego powinna być jednym z istotnych kierunków działań z zakresu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji.

Poziom wyposażenia poszczególnych jednostek w sieć ciepłowniczą dokonano za pomocą wskaźnika udziału liczby budynków mieszkalnych korzystających z sieci ciepłowniczej w ogóle liczby budynków mieszkalnych w poszczególnych jednostkach referencyjnych.

Analizowane zjawisko było silnie skoncentrowane przestrzennie. Występowało bowiem jedynie na obszarze czterech jednostek referencyjnych. Były to wszystkie jednostki o dominującej zabudowie wielorodzinnej oraz centrum miasta. Najwyższe wartości wskaźnika reprezentowały dwie jednostki. Były to: Konarskiego I (69,2%) oraz Wojska Polskiego (58,3%). Kolejny przedział wartości wskaźnika reprezentowała jedna jednostka – Konarskiego I (19,4%). W przypadku ostatniej z jednostek korzystających z ciepła sieciowego analizowany wskaźnik nie przekroczył progu 10%. Jednostka Centrum odnotowała bowiem wynik wynoszący 8,5%.

Za stan kryzysowy przyjęto udział analizowanego wskaźnika niższy niż 10%.

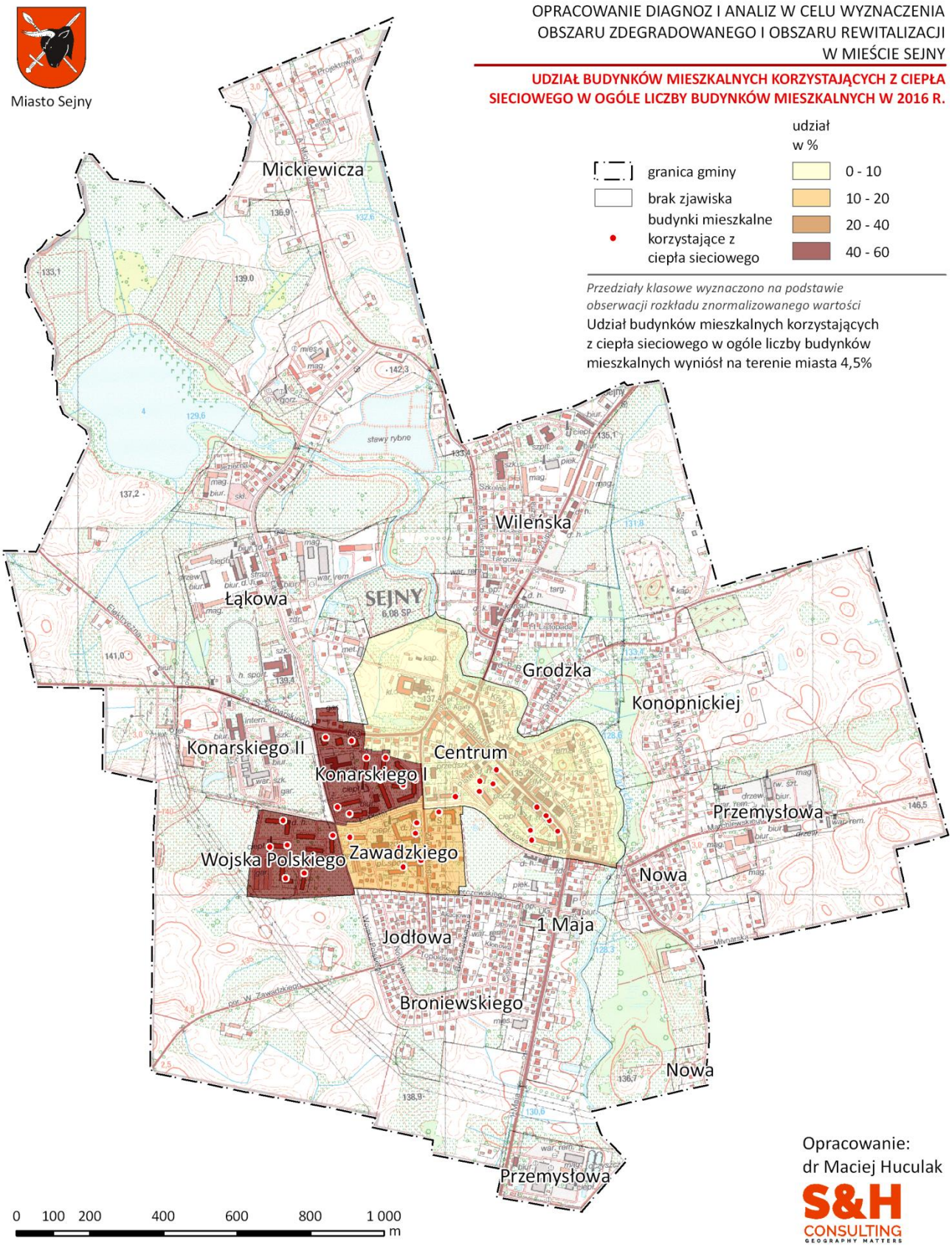

Rysunek 5.4.1. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ciepłowniczej ogóle liczby budynków mieszkalnych w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spółdzielni Mieszkaniowej w Sejnach oraz PGK w Sejnach.

Sieć kanalizacyjna

Do oceny stanu technicznego infrastruktury technicznej na obszarze miasta posłużono się w wskaźnikiem liczby awarii sieci kanalizacyjnej trwających od 30 min. do 3 godzin w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych. W rezultacie zidentyfikowano jednostki, w których do tego rodzaju awarii dochodzi względnie często.

Największy problem awarie sieci kanalizacyjnej stanowiły w grupie pięciu jednostek referencyjnych. Były to: 1 Maja (35,1), Wileńska (26,3), Centrum (42,2), Konarskiego I (37,4) oraz Wojska Polskiego (32,4). Powyżej wartości obliczonej dla całego miasta znalazły się ponadto dwie jednostki: Broniewskiego (20,3) i Zawadzkiego (21,4).

Poniżej wartości wskaźnika dla Sejn znalazło się pięć jednostek. Były to: Grodzka (5,5), Łąkowa (4,4), Mickiewicza (6,6), Jodłowa (14,1) oraz Nowa (1,5).

Analizowanego zjawiska nie stwierdzono na obszarze jednostki Konopnickiej.

Zły stan sieci kanalizacyjnej jest jednym z podstawowych negatywnych zjawisk z zakresu problemów natury przestrzenno-funkcjonalnej. Poprawa tego stanu rzeczy może być jednym z ważnych elementów działań rewitalizacyjnych o charakterze infrastrukturalnym.

Tabela 5.4.1. Problemy związane z infrastrukturą sieciową na terenie Sejn w 2016 r.

L:p.	Nazwa jednostki	Liczba budynków mieszkalnych	Awarie sieci kanalizacyjnej			Wyposażenie w siec ciepłowniczą	
			Liczba awarii trwających od 30 min. do 3h	Liczba awarii na 100 budynków mieszkalnych	Wskaźnik znormalizowany	Budynki mieszkalne podłączone do sieci ciepłowniczej	Budynki mieszkalne podłączone do sieci ciepłowniczej na 100 budynków mieszkalnych
1.	**Centrum**	**130**	**55**	**42,2**	**2,11**	**11**	**8,5**
2.	**Konarskiego I**	**13**	**5**	**37,4**	**1,87**	**9**	**69,2**
3.	**1 Maja**	**42**	**15**	**35,1**	**1,75**	**-**	**-**
4.	**Wojska Polskiego**	**12**	**4**	**32,4**	**1,62**	**7**	**58,3**
5.	**Wileńska**	**82**	**22**	**26,3**	**1,31**	**-**	**-**
6.	Broniewskiego	95	20	21,4	1,07	-	-
7.	Zawadzkiego	36	7	20,3	1,02	7	19,4
8.	Jodłowa	69	10	14,1	0,70	-	-
9.	Łąkowa	43	4	10,2	0,51	-	-
10.	Mickiewicza	40	3	6,6	0,33	-	-
11.	Grodzka	57	3	5,5	0,28	-	-
12.	Nowa	73	1	1,5	0,07	-	-
13.	Konopnickiej	52	-	-	0,00	-	-
14.	Konarskiego II	5	2	48,5	2,42	-	-
15.	Przemysłowa	2	1	36,1	1,81	-	-
16.	Pozostały obszar	0	0	-	0,00	-	-
Sejny		**751**	**152,0**	**20,2**	**1,00**	**34**	**-**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spółdzielni Mieszkaniowej w Sejnach oraz PGK w Sejnach.

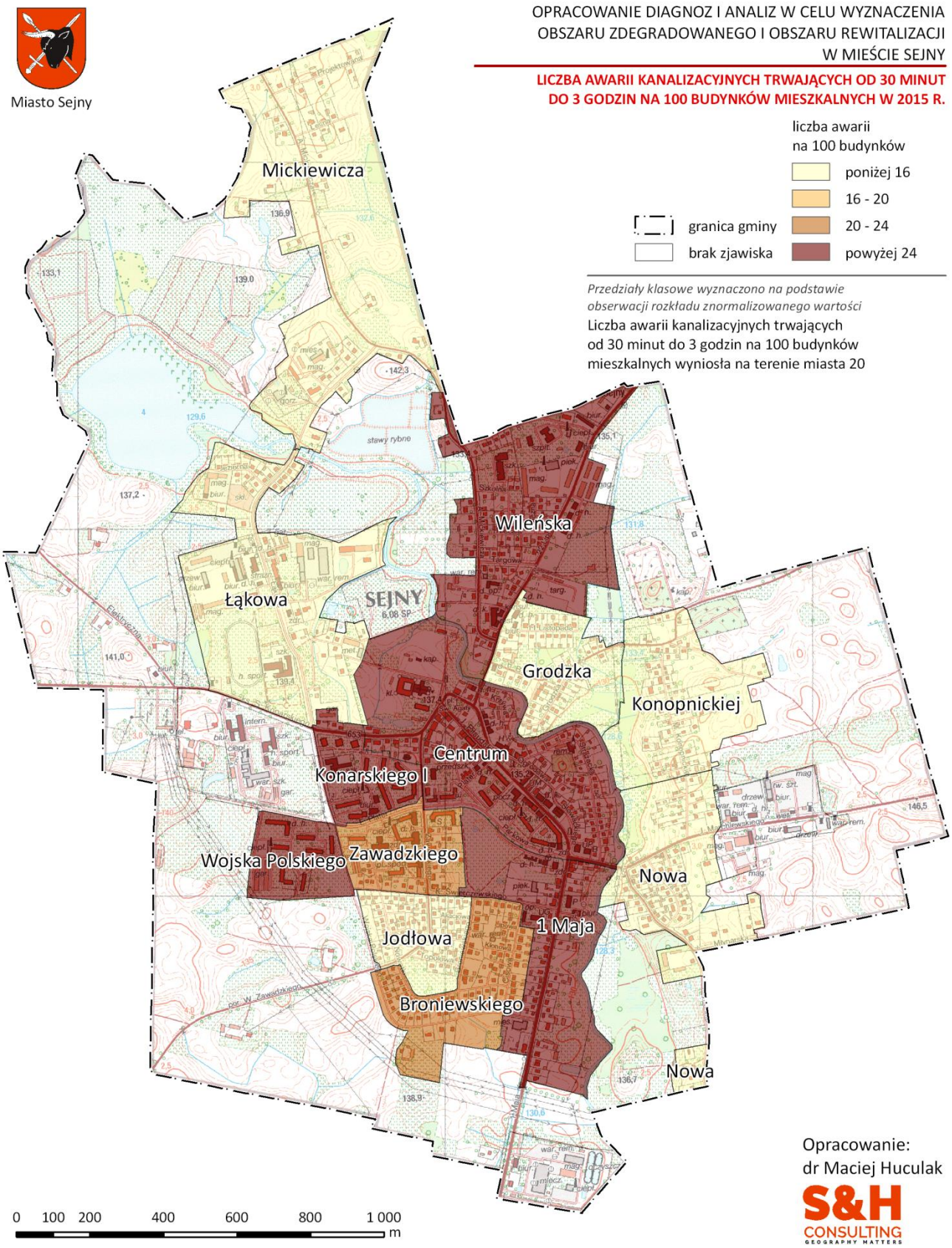

Rysunek 5.4.2. Liczba awarii sieci kanalizacyjnej trwających od 30 min. do 3 godzin w Sejnach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGK w Sejnach.

5.4.2. Dostępność do wybranych rodzajów usług i przestrzeni

Usługi zdrowotne

Jednym z podstawowych, z punktu widzenia mieszkańca, typów usług są usługi związane ze zdrowiem. Na potrzeby tej części opracowania analizie poddano wskaźniki dotyczące dostępności do:

- Placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) – usługi niekomercyjne.
- Aptek – usługi komercyjne.

Następnie, oba wskaźniki poddano normalizacji w oparciu wartość średnią obliczoną dla całego miasta i obliczono ich średnią arytmetyczną. W ten sposób powstał wskaźnik syntetyczny dostępności do usług zdrowotnych.

Średnie wartości odległości do apteki oraz placówki POZ wyniosły na obszarze miasta odpowiednio: 315 m i 373 m. Wartości te należy uznać za dobre lub, jak w przypadku placówek POZ bardzo dobre. Oznaczają one bowiem, że pacjenci maj do pokonania przeciętnie taką właśnie odległość.

Wartości obliczonego wskaźnika syntetycznego były najkorzystniejsze dla grupy jednostek położonych w skali miasta centralnie. Były to: 1 Maja (0,78), Centrum (0,59), Konarskiego I (0,60) oraz Zawadzkiego (0,36). Nieco wyższe, ale nadal korzystne z perspektywy całego miasta wartości odnotowano w dwóch przypadkach tj.: Jodłowa (0,88), Nowa (1,00) i Wojska Polskiego (0,95).

Grupa jednostek o ponadprzeciętnej średniej odległości od obu analizowanych usług obejmowała sześć jednostek referencyjnych. Z grupy tej, tylko jedna jednostka – Broniewskiego reprezentowała poziom zbliżony do wartości średniej dla miasta (1,05). W pozostałych przypadkach wartości wskaźnika syntetycznego dostępności do usług zdrowotnych były już wyraźnie wyższe. Sytuacja ta dotyczyła następujących jednostek: Grodzka (1,54), Konopnickiej (1,53), Łąkowa (2,40) Mickiewicza (4,69) oraz Wileńska (2,49).

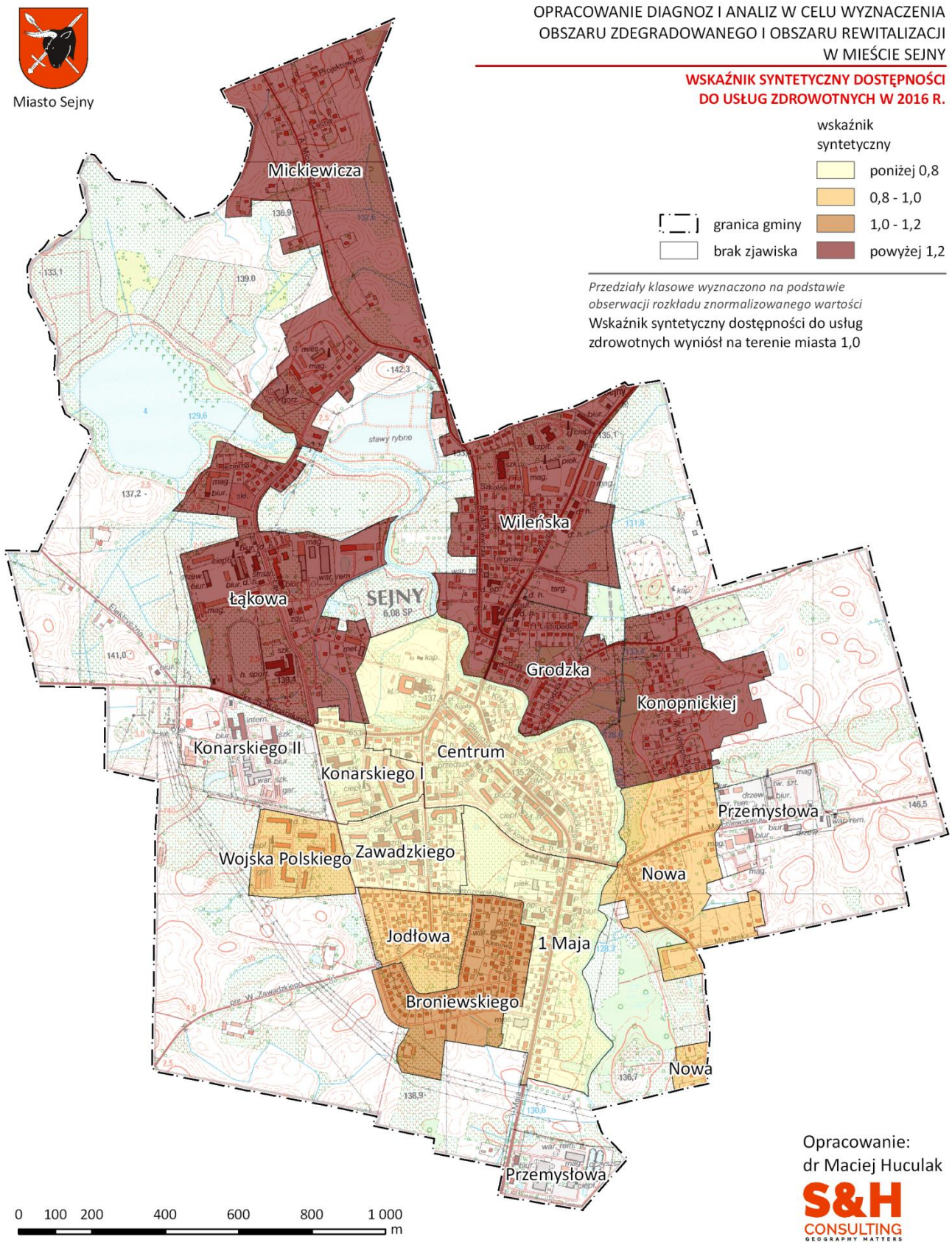

Rysunek 5.4.3. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług zdrowotnych w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne.

Usługi finansowe

Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług finansowych skonstruowano w oparciu o dwa wskaźniki cząstkowe:

- Wskaźnik dostępności do bankomatów.
- Wskaźnik dostępności do placówek bankowych.

W przypadku Sejn usługi finansowe (banki, bankomaty) koncentrowały się w centralnej części miasta. Dostępność do tego rodzaju usług należy uznać za dobrą. Przeciętne odległości do placówek bankowych i bankomatów w skali całego miasta wyniosły odpowiednio: 366 m i 376 m.

Najmniejszą odległością do tego rodzaju usług charakteryzowały się 4 jednostki referencyjne. Były to: 1 Maja (0,79), Centrum (0,40), Konarskiego I (0,59) i Zawadzkiego (0,34). Poniżej wartości dla całego miasta, a więc we względnie korzystnej sytuacji znajdowały się pod tym względem także jednostki: Jodłowa (0,87) i Nowa (0,85).

Powyżej wartości średniej dla Sejn znalazły się jednostki położone w większej odległości od centrum. W tej grupie do jednostek o wartościach wskaźnika syntetycznego w przedziale od 100% do 120% poziomu dla całego miasta znalazły się takie jednostki jak: Broniewskiego (1,06), Grodzka (1,16), oraz Wojska Polskiego (1,09).

Najwyższe wartości wskaźnika oznaczające najgorszą dostępność do usług finansowych odnotowano dla następujących jednostek: Konopnickiej (1,31), Łąkowa (2,23), Mickiewicza (4,26) oraz Wileńska (2,05).

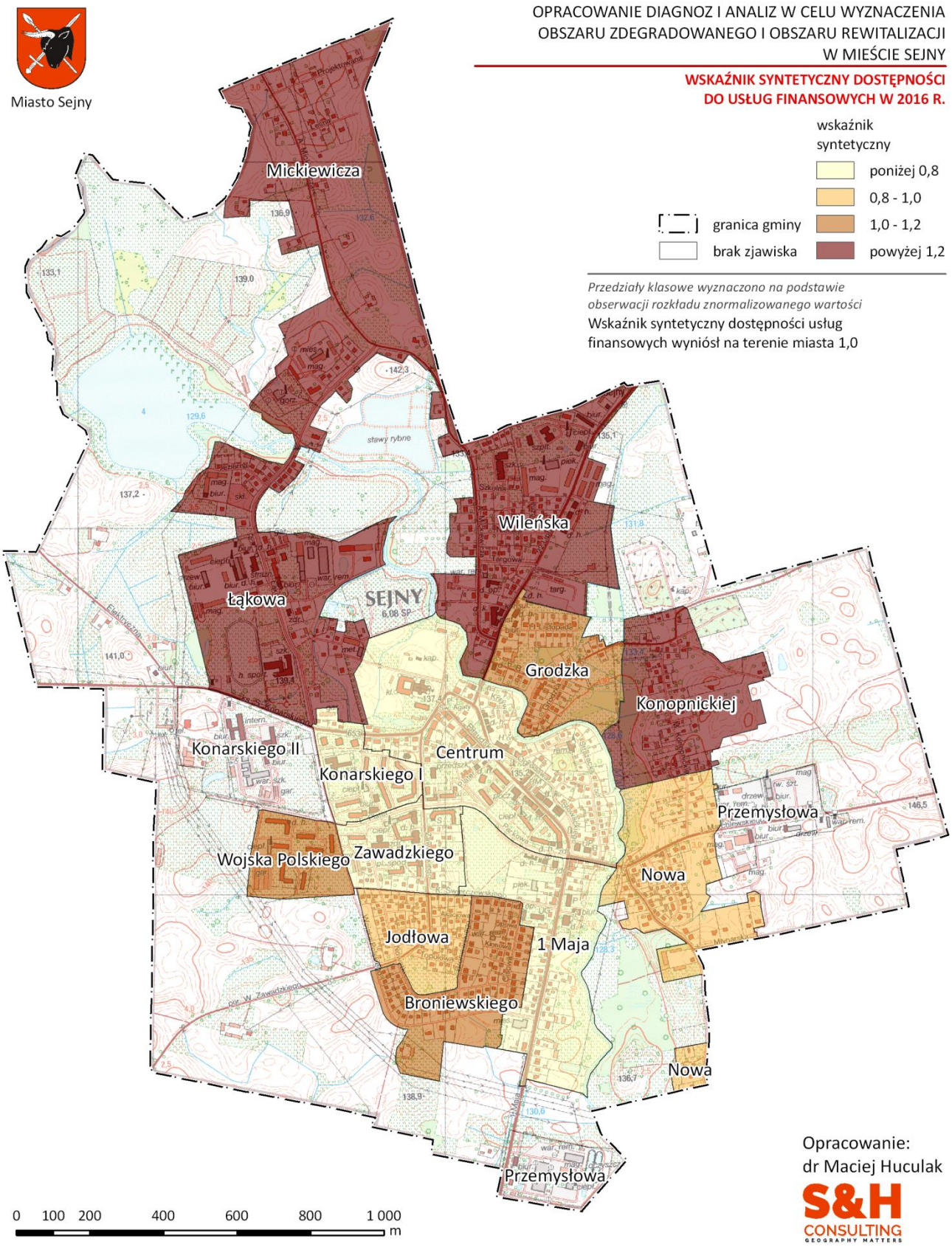

Rysunek 5.4.4. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług finansowych w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGK w Sejnach.

Placówki kultury

W ramach badania dostępności do usług kulturalnych analizie [poddane średnią ważoną odległość od ośrodka kultury oraz biblioteki. Ze względu na lokalizację

Dostępność do placówek kultury w skali całego miasta kształtowała się na umiarkowanym poziomie. Przeciętna odległość do tego rodzaju usług wynosiła dla mieszkańca Sejn 376 m. Najniższe odległości charakteryzowały dwie spośród analizowanych jednostek. Były to 1 Maja (192 m) oraz Centrum (148 m). Wyraźnie wyższe, ale ciągle kształtujące się na niższym od wartości dla całego miasta poziomie wartości reprezentowała grupa czterech jednostek: Broniewskiego (308 m), Konarskiego I (326 m), Łąkowa (325 m) i Zawadzkiego (341 m). Względnie Korzystna sytuacja w zakresie dostępności do tego rodzaju palcówek wartości dla części jednostek w zachodniej części miasta wynikała z obecności w jednostce Łąkowa biblioteki przy ul. Łąkowej.

Gorszą niż przeciętna dostępnością do usług z dziedziny kultury charakteryzowała się liczna grupa jednostek referencyjnych. W przypadku dwóch z nich wartości analizowanego wskaźnika były bardzo wyraźnie zbliżone dla wartości średniej. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku jednostek: Grodzka (382 m) oraz Jodłowa (390 m). Wyraźnie gorsza dostępność do placówek kultury charakteryzowała takie jednostki jak: Konopnickiej (472 m), Mickiewicza (1173 m), Wileńska (700 m) i Wojska Polskiego (494 m).

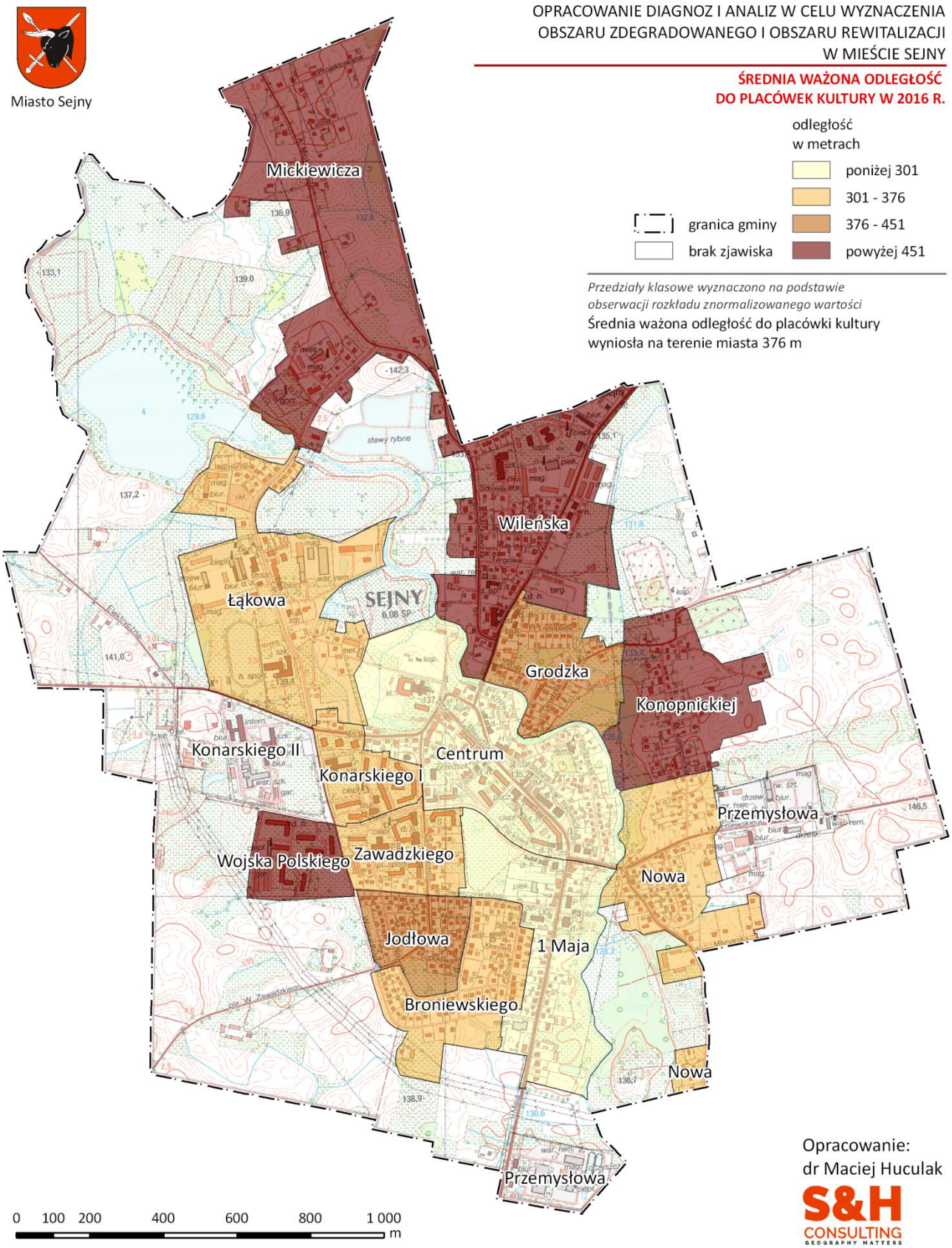

Rysunek 5.4.5. Dostępność do placówek kultury w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

W przypadku ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej analizowano dostępność do takich jej elementów jak:

- Stadion.
- Siłownia na wolnym powietrzu
- *Dirt park*.
- Boiska typu Orlik.

Przeciętna odległość od tego rodzaju infrastruktury wyniosła 391 m.

Najniższe wartości wskaźnika oznaczające najwyższą dostępność do analizowanej infrastruktury reprezentowały jednostki zlokalizowane przede wszystkim w zachodniej części miasta. Były to: Konarskiego I (241 m), Łąkowa (209 m), Wileńska (221 m) oraz Zawadzkiego (253 m). Wyraźnie wyższa, ale nadal oznaczająca korzystny poziom dostępności wartość wskaźnika cechowała jednostkę Jodłowa (365 m).

Największe w skali miasta odległości od infrastruktury sportowo-rekreacyjnej charakteryzowały liczącą aż siedem jednostek grupę. W jej skład wchodziły takie jednostki jak: 1 Maja (720 m), Broniewskiego (555 m), Centrum (555 m), Grodzka (542 m) Konopnickiej (838 m), Mickiewicza (791 m), Nowa (1003 m).

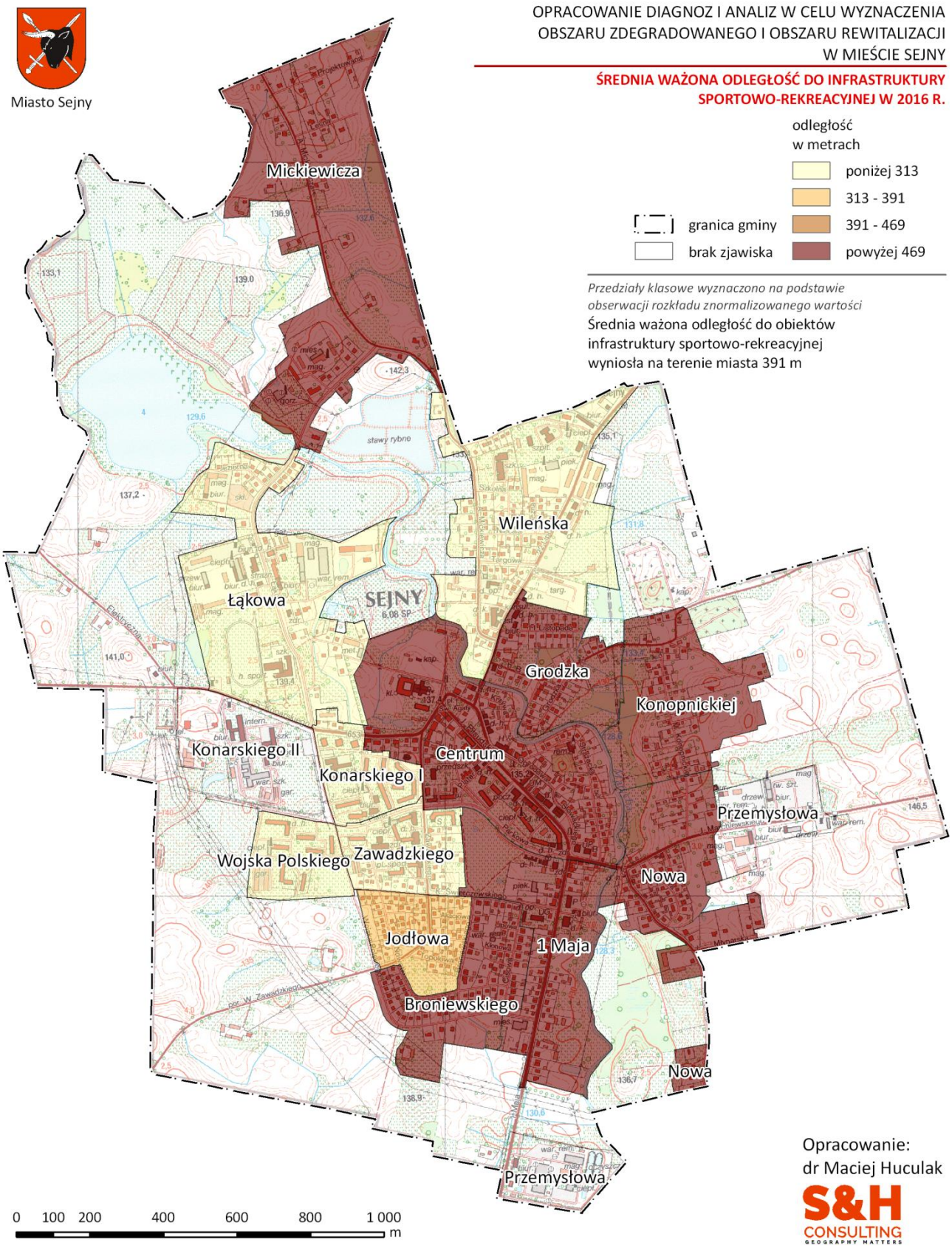

Rysunek 5.4.6. Dostępność do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Kwestie związane z dostępnością do wybranych usług i infrastruktury podsumowano obliczając wskaźnik syntetyczny dostępności do wybranych usług oraz infrastruktury. Wskaźnik ten obliczono w oparciu o wskaźniki cząstkowe poddane normalizacji w oparciu o wartość średnią dla miasta. Obliczony wskaźnik był średnią arytmetyczną wskaźników reprezentujących dostępność do poszczególnych typów usług lub infrastruktury.

Najniższe wartości wskaźnika syntetycznego dostępności odnotowano w czterech spośród analizowanych jednostek. Były to: Centrum (0,70), Konarskiego I (0,67) i Zawadzkiego (0,56).

Trzy inne jednostki charakteryzowały się nieco wyższymi wartościami wskaźnika syntetycznego. Pozostawały one jednak, na tle miasta, na względnie niskim poziomie. Do tej grupy zaliczały się: 1 Maja (0,98), Jodłowa (0,93) i Wojska Polskiego (0,89).

Wartości reprezentujące słabszą od przeciętnej dostępność do analizowanych grup usług odnotowano w grupie siedmiu jednostek. W jej skład wchodziły jednostki: Broniewskiego (1,09). Grodzka (1,28), Konopnickiej (1,56), Łąkowa (1,51), Mickiewicza (3,52), Nowa (1,33) oraz Wileńska (1,74).

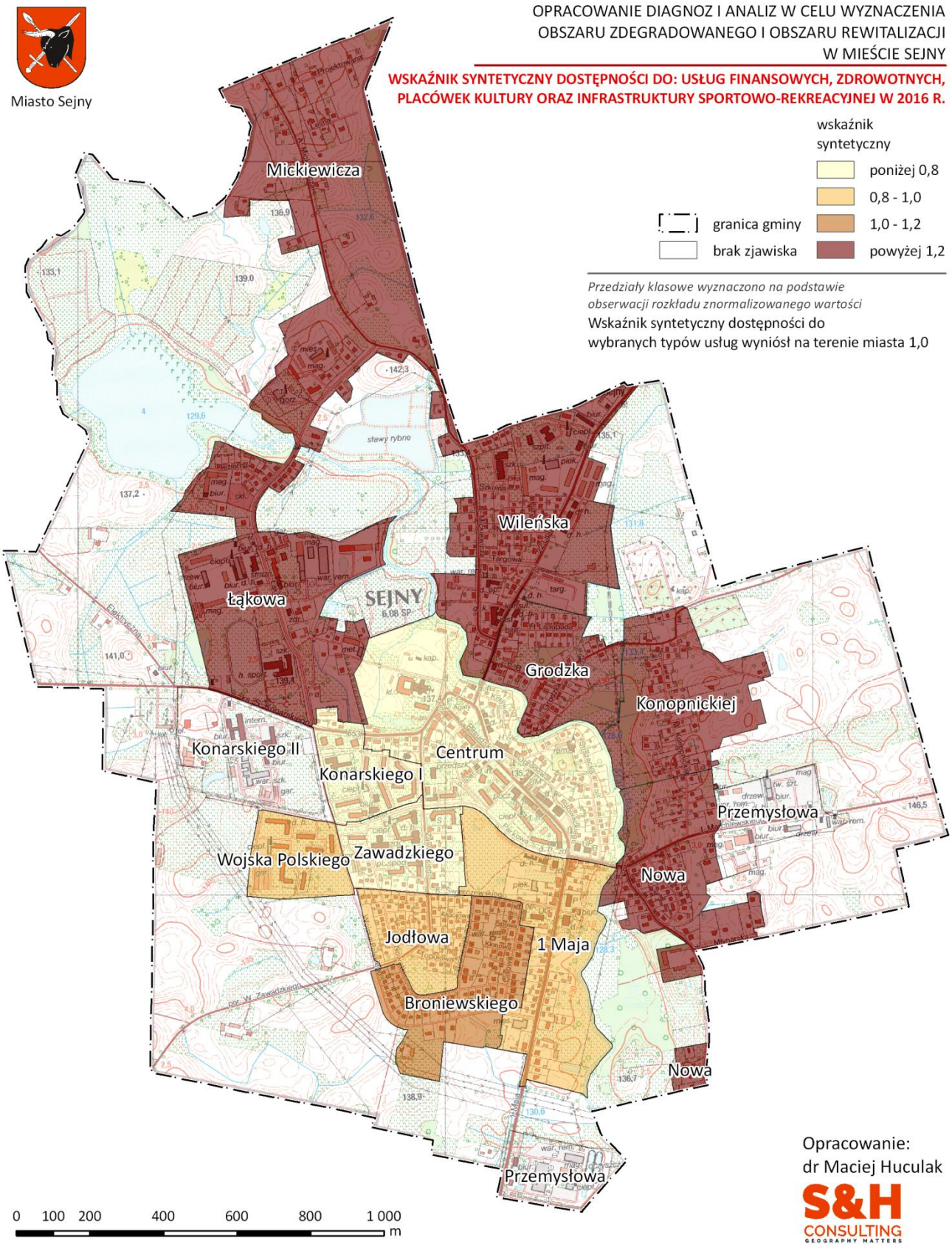

Rysunek 5.4.7. Wskaźnik syntetyczny dostępności do wybranych usług oraz infrastruktury w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne.

5.4.3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna – podsumowanie

Jako podsumowanie problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej sporządzono mapę uwzględniającą kwestie związane z wyposażeniem w infrastrukturę techniczną, jej zły stan oraz problematykę dostępności do wybranych usług i infrastruktury.

Za jednostki znajdujące się w stanie kryzysowym uznano takie, w przypadku których nakładały się na siebie przynajmniej dwa z analizowanych, negatywnych zjawisk.

Jedna spośród analizowanych jednostek charakteryzowała się negatywnymi zjawiskami we wszystkich analizowanych zjawiskach. Była to jednostka Wileńska (zły stan sieci kanalizacyjnej, wyposażenie w ciepłownictwo sieciowe, niska dostępność do wybranych usług).

Po dwa negatywne zjawiska odnotowano w dość licznej grupie siedmiu jednostek. Składały się na nią:

- Konopnickiej, Łąkowa i Nowa – zły stan sieci kanalizacyjnej, niska dostępność do wybranych usług.
- 1 Maja i Centrum – zły stan sieci kanalizacyjnej, wyposażenie w ciepłownictwo sieciowe.

Pojedyncze negatywne zjawiska charakteryzowały pięć innych jednostek. Były to:

- Konarskiego I i Wojska Polskiego – zły stan sieci kanalizacyjnej.
- Broniewskiego i Jodłowa – wyposażenie w ciepłownictwo sieciowe.

Obszar kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej przedstawiono dodatkowo na odrębnej mapie.

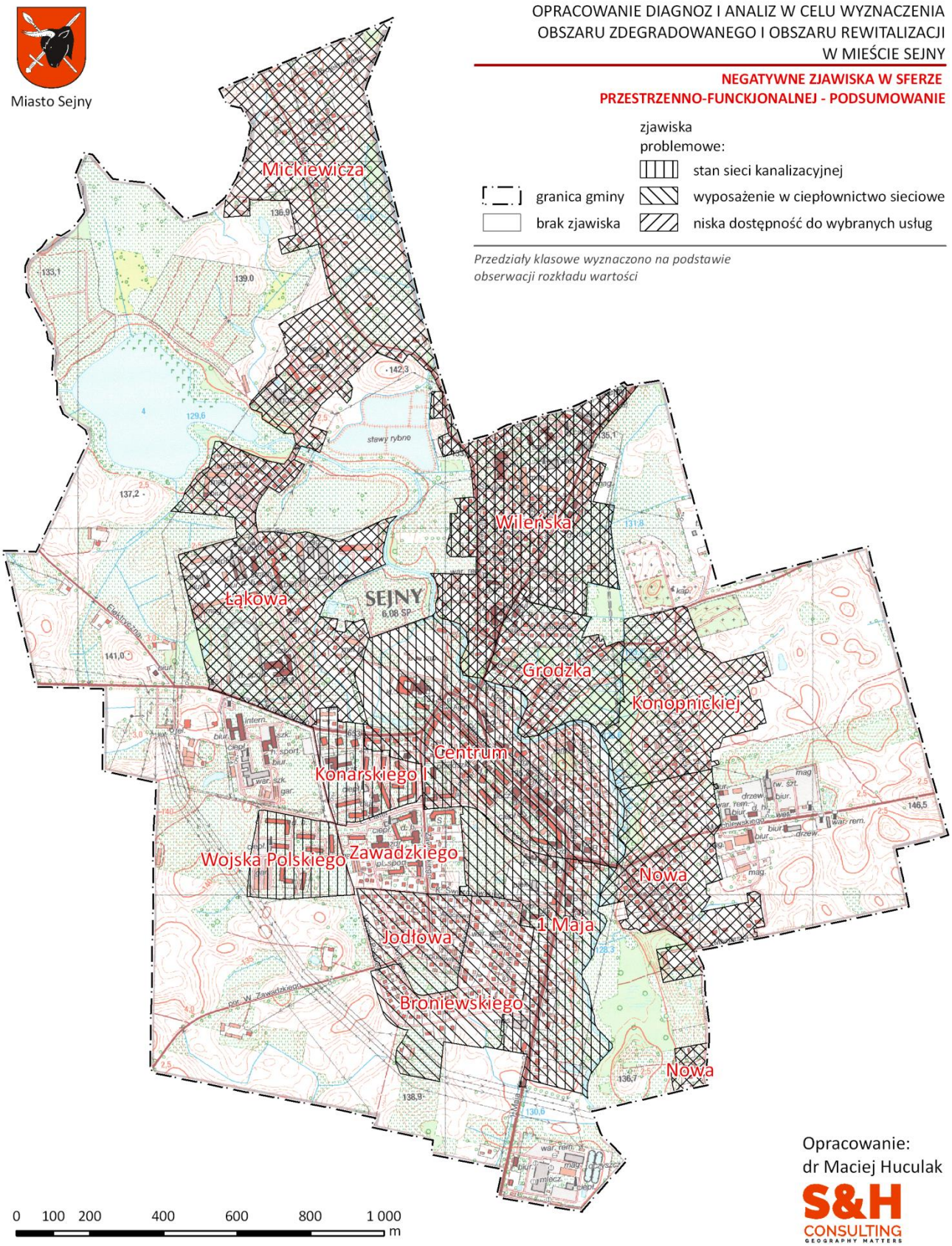

Rysunek 5.4.8. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

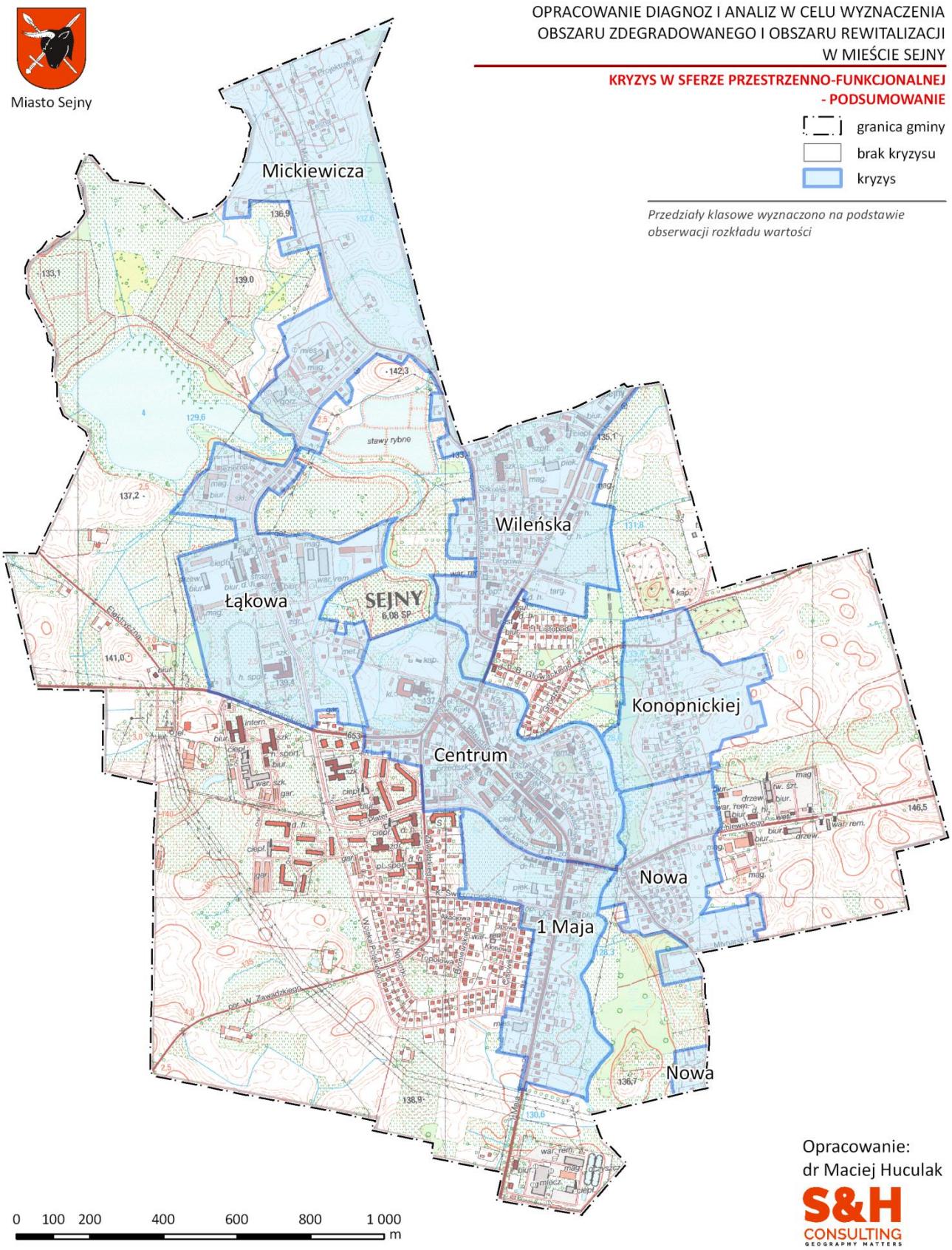

Rysunek 5.4.9. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

5.5. Zjawiska techniczne

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. wśród problemów wymienianych w ramach negatywnych zjawisk w sferze technicznej wskazuje m.in. kwestie związane ze stanem zabudowy mieszkaniowej. Najczęściej stosowanym wskaźnikiem przybliżającym stan zabudowy mieszkaniowej jest wiek budynków mieszkalnych.

Ogóle liczbie zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w %.

- Ogóle powierzchni mieszkalnej w zasobie komunalnym w %.

Oba wskaźniki z jednej strony określają wprost potencjał danej jednostki związany z występowaniem na jego obszarze nagromadzenia:

- Komunalnego zasobu mieszkaniowego.
- Obiektów dziedzictwa kulturalnego i materialnego.

Z drugiej strony zaś, identyfikują obszary o podwyższonych potrzebach inwestycyjnych w zakresie szeroko pojętej polityki mieszkaniowej miasta, czy utrzymania zasobu zabytkowego. Zarówno koncentracja obiektów zabytkowych, jak i zasobu komunalnego wiąże się bowiem z wyzwaniami w zakresie utrzymania takich obiektów w odpowiednim stanie technicznym lub/oraz ich adaptacji do współczesnych potrzeb i wymagań. Jednocześnie oba te elementy świadczą, choć w różnych wymiarach o znaczeniu danego obszaru z punktu widzenia jego procesów rozwojowych.

Ponadto, obszary znaczącej koncentracji zabytków ewidencyjnych, często związane z historycznymi układami urbanistycznymi miast stanowią klucz do właściwego zaprogramowania działań rewitalizacyjnych.

5.5.1. Wiek budynków

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. wśród problemów wymienianych w ramach negatywnych zjawisk w sferze technicznej wskazuje m.in. kwestie związane ze stanem zabudowy mieszkaniowej. Najczęściej stosowanym wskaźnikiem przybliżającym stan zabudowy mieszkaniowej w skali całego miasta jest wiek budynków mieszkalnych.

Jako wskaźnik identyfikujący zasób mieszkaniowy o największych potrzebach remontowych oraz w zakresie bieżącej eksploatacji uznano grupę budynków wybudowanych przed 1945 r.

Na terenie miasta Sejny najwyższym udziałem najstarszej grupy budynków mieszkaniowych charakteryzowała się jednostka Konopnickiej. Na jej terenie ponad $^{1}/_{3}$, bo 36,5% budynków zostało wybudowanych przed rokiem 1945. Była to jedyna jednostka, która przekroczyła 30% udział budynków mieszkalnych w takim wieku.

W kolejnym przedziale wartości tj. od 20% do 30% udziału zabudowy najstarszej znalazły się takie jednostki jak: Centrum (27,7%) oraz 1 Maja (21,4%). W grupie o niższych wartościach analizowanego wskaźnika (10%-20%) znalazły trzy jednostki. Były to: Grodzka (17,5%), Mickiewicza (10,0%) oraz Nowa (17,8%).

W skład grupy o najniższym udziale budynków najstarszych mieszkalnych wchodziły takie jednostki referencyjne jak: Broniewskiego (1,1%), Jodłowa (7,2%), Łąkowa (2,3%), Wileńska (9,8%) oraz Zawadzkiego (5,6%).

Za zjawisko o negatywnym charakterze uznano wartości wskaźnika przekraczające udział na poziomie 20%. Tak postawiony warunek spełniły trzy spośród analizowanych jednostek tj.: 1 Maja, Centrum oraz Konopnickiej.

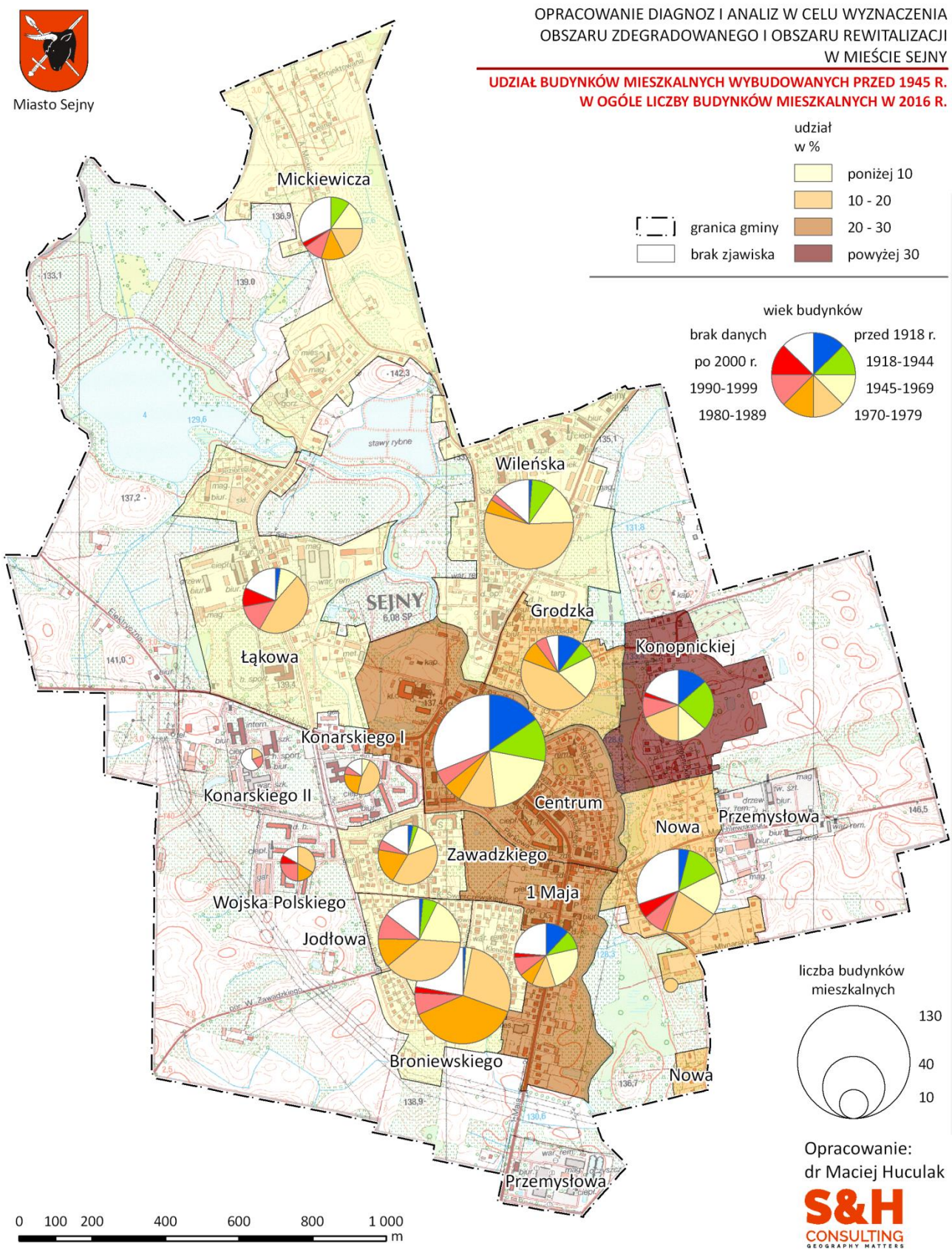

Rysunek 5.5.1. Wiek budynków mieszkalnych w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie EGiB.

5.5.2. Zasób komunalny

Komunalny zasób mieszkaniowy miasta Sejny obejmował łącznie 98 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 3407,8 m^2. Wskaźnik udziału lokali komunalnych w ogóle zasobu mieszkaniowego należącego do miasta, posiada z punktu widzenia delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji dwoisty charakter. Z jednej strony jako stymulanta, identyfikuje obszary o znaczących potrzebach remontowych. Z drugiej stanowi o znaczeniu danego obszaru z punktu widzenia gospodarowania przez miasto zasobem mieszkaniowym.

Zasób komunalny w zdecydowany sposób koncentrował się na obszarze jednostki Centrum. Odpowiadała ona za 60 lokali i 61,2% ogółu mieszkalnych lokali komunalnych. Wyraźnie, bo kilkukrotnie niższy poziom udziału charakteryzował dwie jednostki referencyjne tj. 1 Maja (17,3%) oraz Zawadzkiego (13,3%).

Po kilka lokali komunalnych odnotowano również w dwóch innych jednostkach tj. Grodzka (2,0%) i Nowa (4,1%).

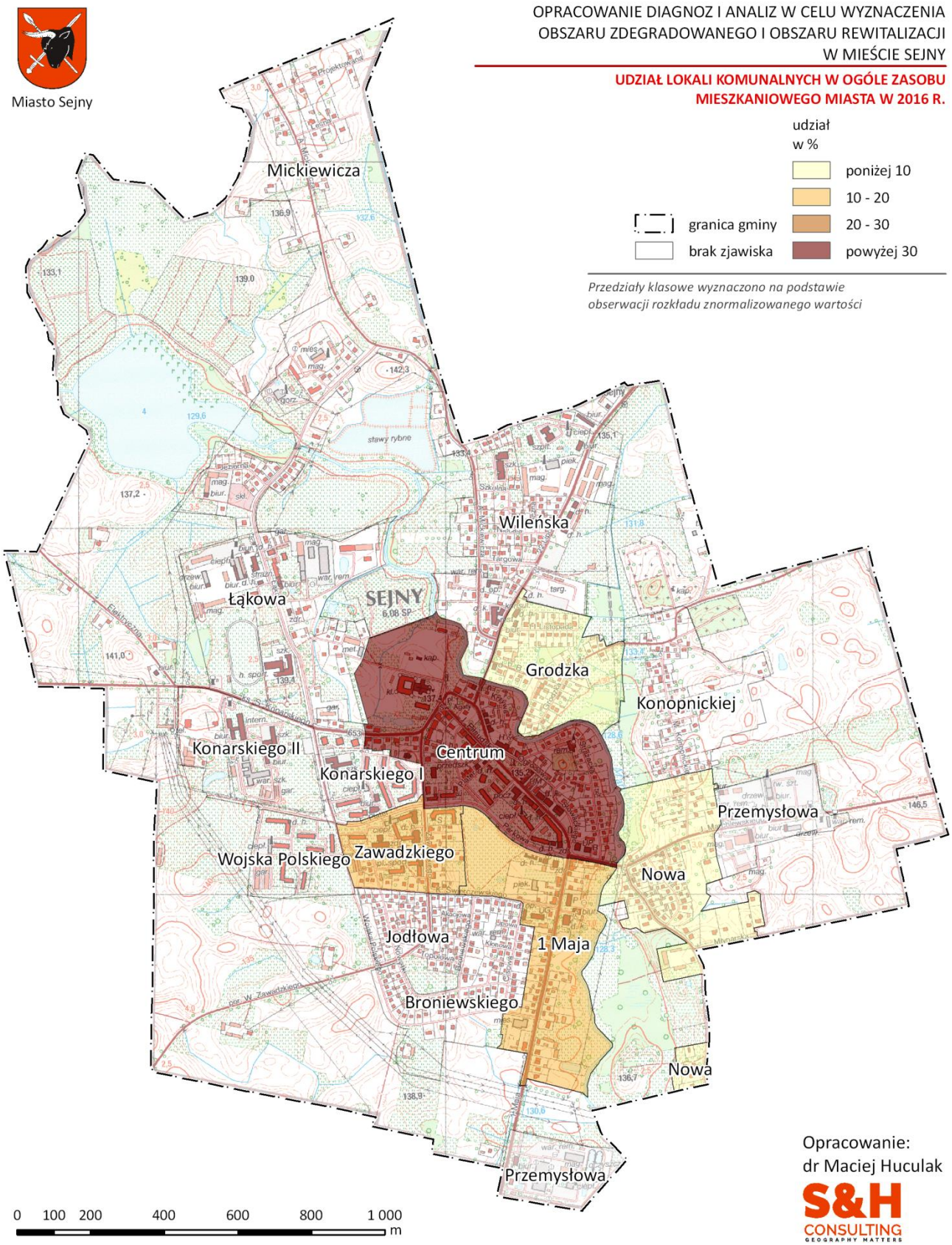

Rysunek 5.5.2. Komunalne lokale mieszkalne w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGK w Sejnach.

5.5.3. Dziedzictwo materialno-kulturowe

Ostatnim z analizowanym w sferze zjawisk technicznych wskaźników był udział zabytków w ogóle zasobu zabytkowego w mieście. Udział taki oddaje równocześnie dwie, istotne z punktu widzenia procesów rewitalizacji kwestie. Pierwszą, ważniejszą z punktu widzenia procesów delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, jest przybliżenie wyzwań jakie stoją przed zagospodarowaniem zabytkowego zasobu, w szczególności w zakresie obiektów kubaturowych. Drugą, jest pozytywny wymiar tego wskaźnika związany z potencjał wynikającym ze znaczenie zasobu zabytkowego jako jednego z cennych potencjałów, który może być wykorzystany w trakcie planowanej interwencji. Obiekty zabytkowe, zwłaszcza zaś ich duża koncentracja oddają również znaczenie danego obszaru z punktu widzenia zarówno procesów rozwojowych miasta, jak i jego struktury przestrzenno-funkcjonalnej.

Ze względu na koncentrację całego zabytkowego zasobu miasta tylko w trzech jednostkach referencyjnych zrezygnowano z przedstawiania wartości wskaźnika w postaci kartogramu.

Dominująca część obiektów zabytkowych znajdowała się na obszarze jednostki Centrum, która odpowiadała za 43 spośród 49 obiektów zabytkowych w Sejnach. W rezultacie stanowiła o 88% całego zasobu. Pozostałe obiekty zabytkowe znajdowały się w jednostce 1 Maja (3 obiekty, 6% udziału) oraz poza analizowanym obszarem. Na tym obszarze, w jednostce Pozostały obszar również znajdowały się 3 obiekty zabytkowe związane z zespołem zabytkowego cmentarza przy ul. Głowackiego.

Na obszarze pozostałych jednostek referencyjnych brak było obiektów zabytkowych.

Tabela 5.5.1. Negatywne zjawiska w sferze technicznej w Sejnach.

L.p.	Nazwa	Budynki mieszkalne			Lokale komunalne		Zabytki	
		Wybudowane przed 1945 r.	Ogółem	Udział budynków wybudowanych przed 1945 r. w %	Liczba	Udział w %	Liczba	Udział w %
1.	**Konopnickiej**	**19**	**52**	**36,5**	**-**	**-**	**-**	**-**
2.	**Centrum**	**36**	**130**	**27,7**	**60**	**61,2**	**43**	**87,8**
3.	**1 Maja**	**9**	**42**	**21,4**	**17**	**17,3**	**3**	**6,1**
4.	**Nowa**	**13**	**73**	**17,8**	**4**	**4,1**	**-**	**-**
5.	**Grodzka**	**10**	**57**	**17,5**	**2**	**2,0**	**-**	**-**
6.	Mickiewicza	4	40	10,0	-	-	-	-
7.	Wileńska	8	82	9,8	-	-	-	-
8.	Jodłowa	5	69	7,2	-	-	-	-
9.	Zawadzkiego	2	36	5,6	13	13,3	-	-
10.	Łąkowa	1	43	2,3	-	-	-	-
11.	Broniewskiego	1	95	1,1	-	-	-	-
12.	Konarskiego I	0	13	0,0	-	-	-	-
13.	Wojska Polskiego	0	12	0,0	-	-	-	-
14.	Przemysłowa	0	2	0,0	2	2,0	-	-
15.	Konarskiego II	0	5	0,0	-	-	-	-
16.	Pozostały obszar	0	0	-	-	-	3	6,1
Sejny		**108**	**751**	**14,4**	**98**	**100**	**49**	**100**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGK w Sejnach.

5.5.4. Podsumowanie

W ramach badania negatywnych zjawisk technicznych analizie poddano trzy wskaźniki:

- Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 r. w ogóle budynków mieszkalnych w %.
- Udział obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków lub Gminnej Ewidencji Zabytków za lokali komunalnych w ogóle zasobu zabytkowego w %
- Udział lokali komunalnych w ogóle zasobu komunalnego w %

Analogicznie jak w przypadku pozostałych analizowanych sfer, z wyłączeniem sfery środowiskowej, przyjęto, że stan kryzysowy oznacza nakładanie się przynajmniej dwóch spośród analizowanych zjawisk na siebie. Takie założenia spełniały dwie spośród analizowanych jednostek. Były to:

- 1 Maja – wiek budynków mieszkalnych, zasób komunalny.
- Centrum – wiek budynków mieszkalnych, dziedzictwo materialno-kulturowe.

W przypadku wieku budynków mieszkalnych wyróżniała się ponadto jednostka Konopnickiej. Analogiczna sytuacja miała miejsce w zakresie udziału w komunalnym zasobie mieszkaniowym w jednostce Zawadzkiego. W obu wymienionych przypadkach były to jednak jedyne negatywne zjawiska zidentyfikowane w tej sferze.

W pozostałych jednostkach referencyjnych nie odnotowano występowania negatywnych zjawisk w sferze technicznej.

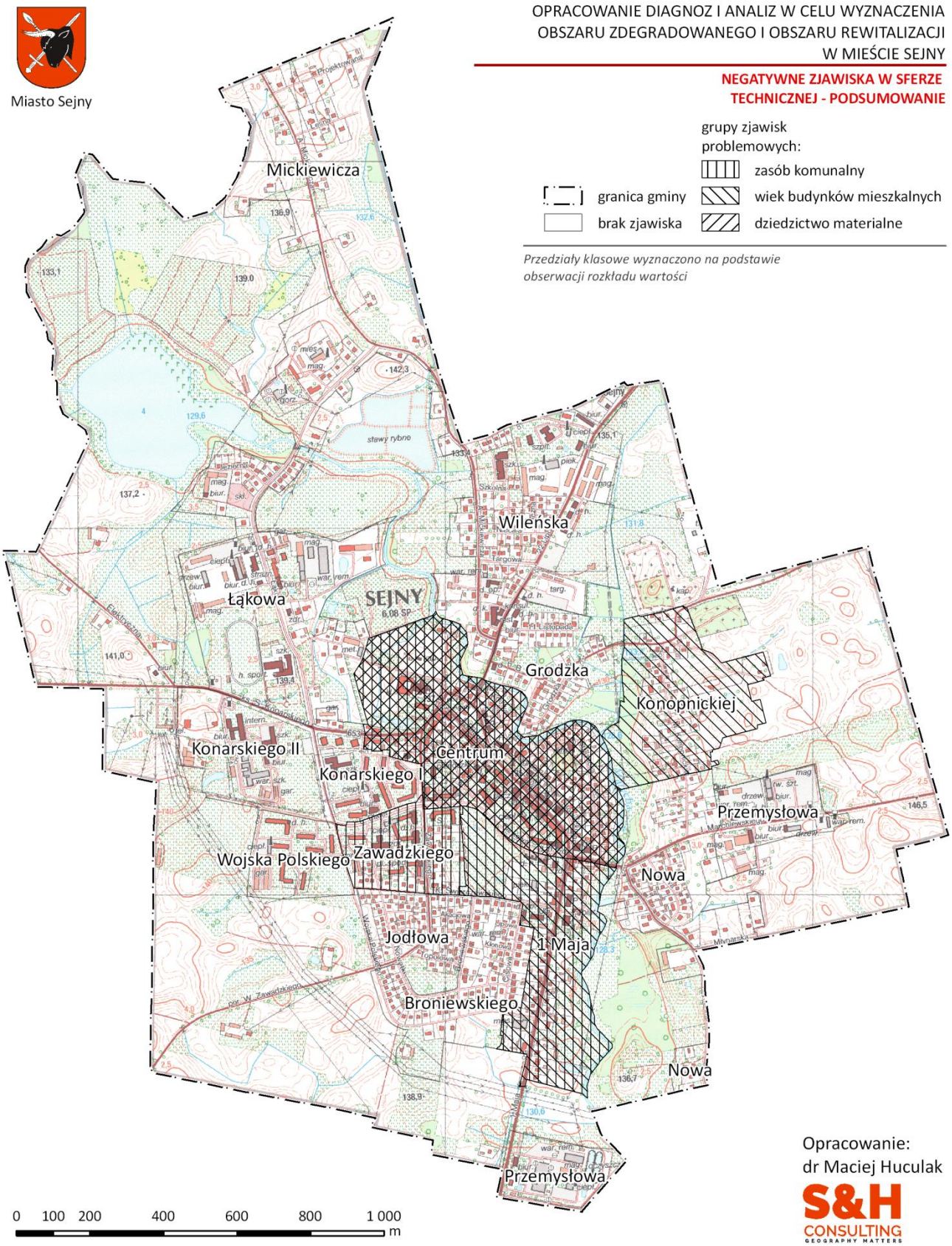

Rysunek 5.5.3. Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

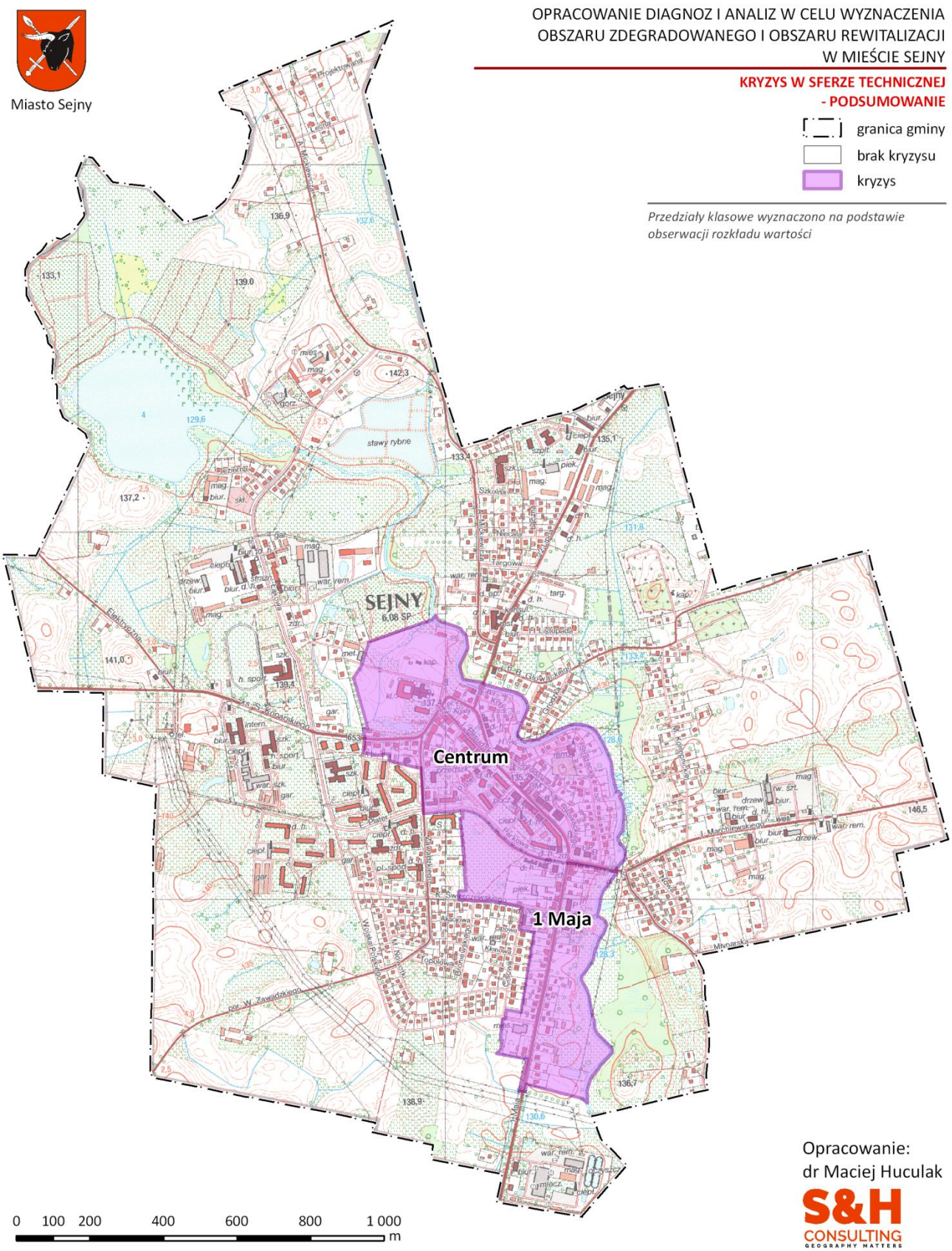

Rysunek 5.5.4. Obszar objęty kryzysem w sferze technicznej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

5.6. Obszar zdegradowany i rewitalizacji

5.6.1. Obszar zdegradowany i rewitalizacji

Kolejnym, po zidentyfikowaniu zjawisk kryzysowych w sferach: środowiskowej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, etapem analizy było nałożenie ich wszystkich na obszar kryzysu w sferze społecznej, tak aby można było zidentyfikować spełnienie ustawowego warunku pozwalającego na uznanie obszaru występowania negatywnych zjawisk społecznych, za obszar zdegradowany. Warunkiem tym jest współwystępowanie na jego obszarze przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk w pozostałych, wymienionych sferach (grupach zjawisk).

Nałożenie na siebie negatywnych zjawisk z różnych sfer dało interesujący obraz procesów degradacji zachodzących na obszarze miasta (Rysunek 5.6.1.). Najważniejszym wnioskiem jest bardzo wyraźne współwystępowanie zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych w sferze społecznej i pozostałych negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w pozostałych sferach. W każdej z jednostek referencyjnych, w których zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze społecznej negatywne zjawiska współwystępowały trzech innych grupach problemów, a więc wszystkich za wyjątkiem sfery gospodarczej. W związku z tym, zakwalifikowanie tych obszarów jako obszaru zdegradowanego nie powinno budzić wątpliwości.

Obszar zdegradowany w Sejnach objął łącznie dwie jednostki referencyjne tj.: 1 Maja oraz Centrum. Liczba ludności zamieszkującej go wyniosła 1183 osoby, co odpowiadało **20,5% udziałowi w ogóle liczby mieszkańców** miasta. Obszar ten obejmował 43,2 ha powierzchni, co stanowiło **9,6% ogółu powierzchni miasta**.

Obie jednostki odznaczały się dużym znaczeniem z punktu widzenia procesów rozwojowych miasta, m.in. ze względu na udział w komunalnym zasobie mieszkaniowym, czy ogóle obiektów zabytkowych.

Na obszar zdegradowany składały się jednostki o podobnym profilu procesów degradacji. W przypadku jednostki 1 Maja wachlarz występującym na jego obszarze negatywnych zjawisk społecznych był jednak ponad dwukrotnie większy i obejmował aż osiem różnego rodzaju zjawisk. Były to: Edukacja, Bezpieczeństwo, Bezrobocie, Kapitał społeczny, Niepełnosprawność, Problemy alkoholowe, Problemy rodzin oraz Ubóstwo. Negatywnym zjawiskom społecznym towarzyszyły zjawiska kryzysowe w pozostałych sferach tj. środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Dla drugiej z jednostek składających się na obszar zdegradowany tj. Centrum paleta problemów społecznych była już wyraźnie mniejsza. Składały się na nią: Bezpieczeństwo, Problemy alkoholowe, Problemy rodzin oraz Ubóstwo. Takim negatywnym zjawiskom towarzyszyły stany kryzysowe odnotowane w tych samych pozostałych sferach, co w przypadku jednostki 1 Maja tj. środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Oba obszary spełniały zatem warunek przedstawiony w *Ustawie o rewitalizacji* mówiący o konieczności współwystępowania ze stanem kryzysu w sferze społecznej również negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej z pozostałych sfer.

W rezultacie obszar za **obszar rewitalizacji** w mieście Sejny przyjęto **w całości obszar zdegradowany** składający się dwóch wymienionych powyżej jednostek.

Przeprowadzona analiza pozwoliła na identyfikację różnego rodzaju negatywnych zjawisk również w przypadku pozostałych jednostek. W ich przypadku względnie niższe natężenie zjawisk kryzysowych nie pozwoliło jednak na uznanie ich za obszar zdegradowany i w konsekwencji rewitalizacji. Na szczególną uwagę zasługują obszar jednostki Nowa. W jej przypadku odnotowano co prawda występowanie trzech problemów z zakresu sfery społecznej (demografia, problemy alkoholowe, problemy rodzin) jednak postawiona wyżej poprzeczka dotycząca intensywności zjawisk kryzysowych dla stwierdzenia stanu kryzysu w tej sferze nie pozwoliła na uznanie jej za obszar kryzysu w tej sferze. W pozostałych sferach odnotowała ona również negatywne zjawiska natury gospodarczej, środowiskowej, czy przestrzenno-funkcjonalnej.

Wśród pozostałych jednostek, w których nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej, ale odnotowano stany kryzysowe w pozostałych grupach negatywnych zjawisk. Znalazły się: Wileńska, Łąkowa, Konopnickiej, Konarskiego I oraz Mickiewicza.

Zidentyfikowane w ramach niniejszej analizy w skali wewnątrzmiejskiej problemy, mogą być przydatne w kontekście opracowywania różnych innych dokumentów o charakterze operacyjnym lub strategicznym. Dzięki nim możliwe będzie bowiem bardziej precyzyjne adresowania działań realizowanych w np. ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Programu Pomocy Rodzinie oraz innych sektorowych działań podejmowanych przez miasto w sferze społecznej. Na przykład:

1. Jednostki: Grodzka, Mickiewicza i Nowa charakteryzujące się najwyższym w skali natężeniem procesów starzenia się ludności mogą stać się obszarem ważnym z punktu widzenia prowadzenia polityki senioralnej.
2. Jednostka Konarskiego I wyróżniająca się problemami związanymi niepełnosprawnością może zostać objęta działaniami skierowanymi do tego takich osób np. w zakresie wsparcia likwidacji barier architektonicznych.
3. Obszary o niski kapitale społecznym (Łąkowa, Jodłowa i Zawadzkiego) mogą być przedmiotem działań aktywizacyjnych skierowanych do lokalnych społeczności.
4. Jednostki o wyraźnie zarysowanym kryzysie w rodzinach (Mickiewicza, Nowa) mogą natomiast uzyskać priorytet w działaniach planowanych do skierowania właśnie do rodzin.

Tabela 5.6.1. Zjawiska kryzysowe w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej w Sejnach w 2015 r.

Nazwa jednostki	Sfera zjawisk						
	Społeczna		Gospodarcza	Środowiskowa	Przestrzenno-funkcjonalna	Techniczna	Obszar zdegradowany
	Liczba stanów kryzysowych						
1 Maja	8	+	-	+	+	+	TAK
Centrum	4	+	-	+	+	+	TAK
Nowa	3	-	+	+	+	-	-
Łąkowa	2	-	-	-	+	-	-
Mickiewicza	2	-	-	-	+	-	-
Jodłowa	2	-	-	-	-	-	-
Grodzka	2	-	-	-	-	-	-
Konarskiego I	1	-	-	+	-	-	-
Zawadzkiego	1	-	-	-	-	-	-
Wileńska	0	-	-	-	+	-	-
Wojska Polskiego	0	-	-	-	-	-	-
Broniewskiego	0	-	-	-	-	-	-
Konopnickiej	0	-	-	-	+	-	-

Źródło: opracowanie własne

„+" – stan kryzysowy

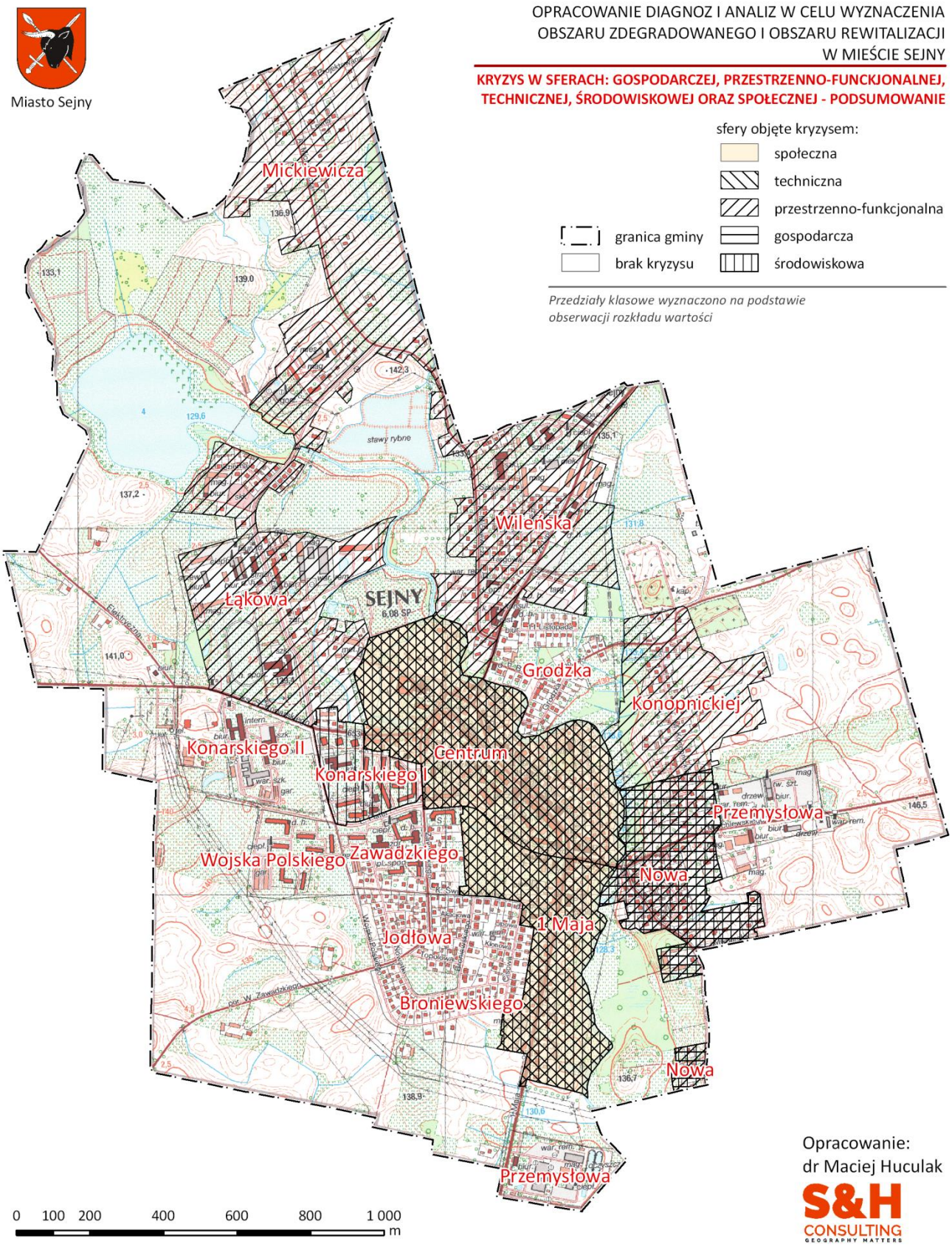

Rysunek 5.6.1. Obszary kryzysowe w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Sejnach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

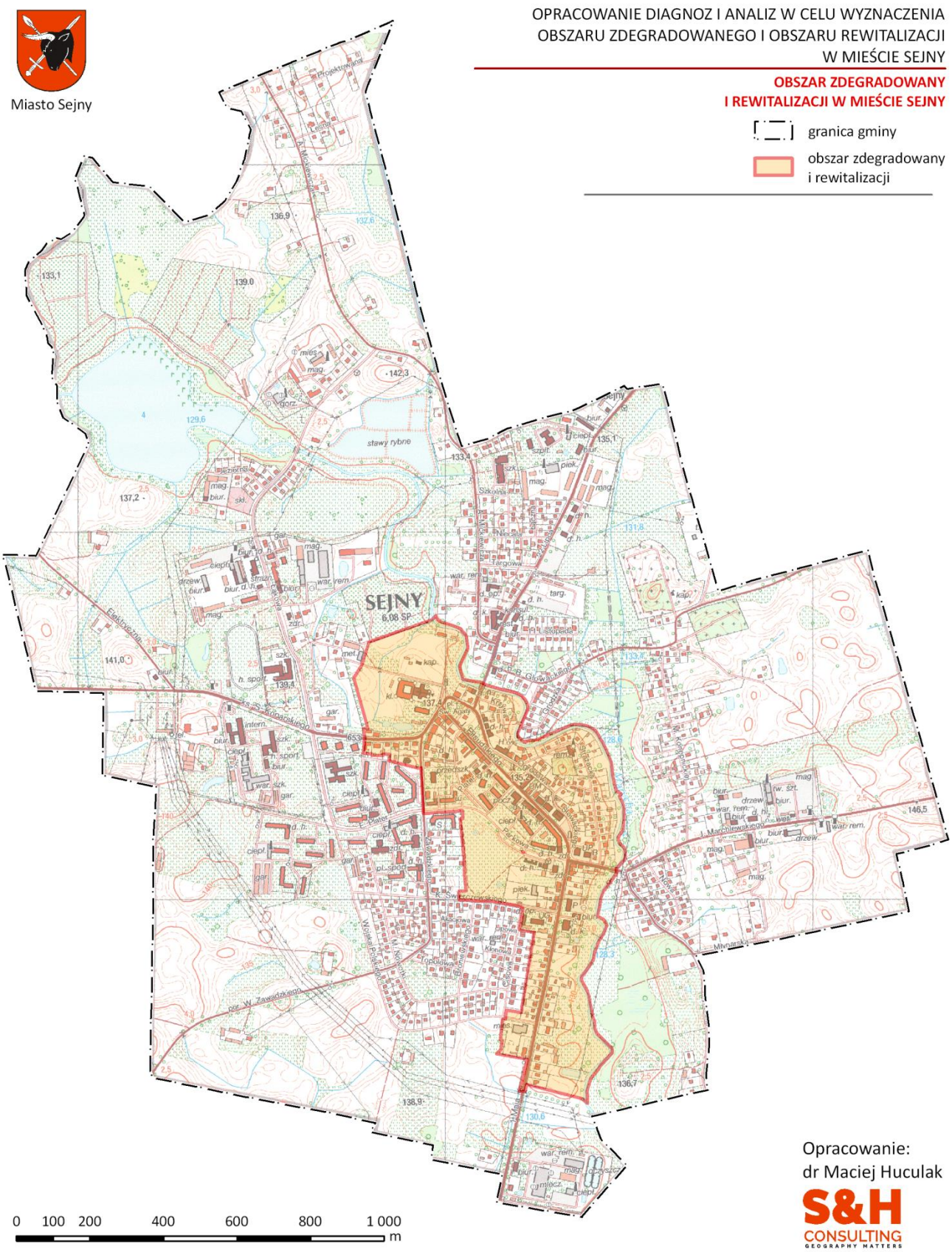

Rysunek 5.6.2. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w Sejnach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

Spis rysunków

Rysunek 3.2.1. Procedura wyznaczania obszaru zdegradowanego dla poszczególnych jednostek referencyjnych. 12
Rysunek 3.2.2. Jednostki referencyjne analiz zróżnicowania wewnątrzmiejskiego dla miasta Sejny. 20
Rysunek 4.1.1. Formy ochrony przyrody na obszarze miasta Sejny oraz w jego bezpośrednim otoczeniu. 23
Rysunek 4.2.1. Układ komunikacyjny w mieście Sejny. 26
Rysunek 4.3.1. Rozmieszczenie dziedzictwa materialno-kulturowego w mieście Sejny. 29
Rysunek 4.4.1. Użytkowanie terenu w mieście Sejny. 32
Rysunek 5.1.1. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w mieście Sejny w 2016 r. 36
Rysunek 5.1.2. Udział osób sędziwych w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w mieście Sejny w 2011 r. 38
Rysunek 5.1.3. Dynamika liczby ludności w mieście Sejny w latach 2002-2011. 40
Rysunek 5.1.4. Wskaźnik syntetyczny starzenia się ludności w mieście Sejny. 42
Rysunek 5.1.5. Liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS w Sejnach w 2015 r. 46
Rysunek 5.1.6. Liczba osób otrzymujących zasiłki pielęgnacyjne na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r. 49
Rysunek 5.1.7. Zjawisko przemocy w rodzinie w Sejnach w 2015 r. 51
Rysunek 5.1.8. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r. 53
Rysunek 5.1.9. Liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 1 tys. mieszkańców w mieście Sejny w 2015 r. 55
Rysunek 5.1.10. Wskaźnik syntetyczny problemów rodzin w mieście Sejny w 2015 r. 58
Rysunek 5.1.11. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 62
Rysunek 5.1.12. Liczba osób bezrobotnych długotrwale na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 64
Rysunek 5.1.13. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 66
Rysunek 5.1.14. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym na 100 bezrobotnych w Sejnach w 2015 r. 68
Rysunek 5.1.15. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 70
Rysunek 5.1.16. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 72
Rysunek 5.1.17. Wskaźnik syntetyczny problemów bezrobocia w Sejnach w 2015 r. 75
Rysunek 5.1.18. Liczba przestępstw ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejny w 2015 r. 78
Rysunek 5.1.19. Liczba wykroczeń ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r. 80
Rysunek 5.1.20. Liczba wykroczeń komunikacyjnych na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r. 82
Rysunek 5.1.21. Liczba wykroczeń porządkowych na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r. 84
Rysunek 5.1.22. Liczba interwencji ogółem na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w 2015 r. 86
Rysunek 5.1.23. Wskaźnik syntetyczny problemów bezpieczeństwa w Sejnach w 2015 r. 89
Rysunek 5.1.24. Frekwencja wyborcza w Sejnach w Wyborach samorządowych w 2014 r. 92
Rysunek 5.1.25. Frekwencja wyborcza w Sejnach w wyborach Prezydenta RP w 2015 r. 94
Rysunek 5.1.26. Frekwencja wyborcza w Sejnach w wyborach do Sejmu RP w 2015 r. 96
Rysunek 5.1.27. Wskaźnik syntetyczny frekwencji wyborczej w wyborach ogólnopolskich z lat 2014-2015 w Sejnach. 99
Rysunek 5.1.28. Średni wynik sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej w Sejnach w latach 2015-2016. 102
Rysunek 5.1.29. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w Sejnach w latach 2015-2016 r. 104
Rysunek 5.1.30. Wskaźnik syntetyczny problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży w latach 2015-2016 w Sejnach 107

Rysunek 5.1.31. Liczba wniosków kierowanych do MKRPA na 1 tys. mieszkańców w Sejnach w latach 2013-2015. 109
Rysunek 5.1.32. Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w Sejnach w 2015 r. 112
Rysunek 5.1.33. Obszar objęty kryzysem w sferze społecznej w Sejnach w 2015 r. 113
Rysunek 5.2.1. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym w Sejnach w 2015 r. 116
Rysunek 5.2.2. PIT obliczony na 1 podatnika w Sejnach w 2015 r. 118
Rysunek 5.2.3. Dynamika podatku PIT obliczonego na 1 zeznanie podatkowe w Sejnach w latach 2010-2015. 120
Rysunek 5.2.4. Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej w Sejnach. 123
Rysunek 5.2.4. Kryzys w w sferze gospodarczej w Sejnach. 124
Rysunek 5.3.1. Zagrożenie hałasem komunikacyjnym w Sejnach. 127
Rysunek 5.3.2. Kryzys w sferze środowiskowej w Sejnach. 129
Rysunek 5.4.1. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ciepłowniczej ogóle liczby budynków mieszkalnych w Sejnach w 2016 r. 132
Rysunek 5.4.2. Liczba awarii sieci kanalizacyjnej trwających od 30 min. do 3 godzin w Sejnach w 2015 r. 134
Rysunek 5.4.3. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług zdrowotnych w Sejnach w 2016 r. 136
Rysunek 5.4.4. Wskaźnik syntetyczny dostępności do usług finansowych w Sejnach w 2016 r. 138
Rysunek 5.4.5. Dostępność do placówek kultury w Sejnach w 2016 r. 140
Rysunek 5.4.6. Dostępność do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Sejnach w 2016 r. 142
Rysunek 5.4.7. Wskaźnik syntetyczny dostępności do wybranych usług oraz infrastruktury w Sejnach w 2016 r. 144
Rysunek 5.4.8. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w Sejnach w 2016 r. 146
Rysunek 5.4.9. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w Sejnach w 2016 r. 147
Rysunek 5.5.1. Wiek budynków mieszkalnych w Sejnach w 2016 r. 150
Rysunek 5.5.2. Komunalne lokale mieszkalne w Sejnach w 2016 r. 152
Rysunek 5.5.3. Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w Sejnach w 2016 r. 155
Rysunek 5.5.4. Obszar objęty kryzysem w sferze technicznej w Sejnach w 2016 r. 156
Rysunek 5.6.1. Obszary kryzysowe w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Sejnach w 2016 r. 160
Rysunek 5.6.2. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w Sejnach. 161

Spis tabel

Tabela 3.2.1. Jednostki urbanistyczne miasta Sejny. 21
Tabela 5.1.1. Wybrane zagadnienia demograficzne w mieście Sejny w latach 2002-2016. 43
Tabela 5.1.2. Liczba osób w rodzinach korzystających z wsparcia MOPS w Sejnach w 2015 r. 45
Tabela 5.1.3. Problemy związane z niepełnosprawnością w Sejnach w 2015 r. 48
Tabela 5.1.4. Problemy rodzin w mieście Sejny w 2015 r. 56
Tabela 5.1.5. Podstawowe informacje dotyczące osób bezrobotnych w mieście Sejny w latach 2011-2015 r. 60
Tabela 5.1.6. Problemy związane z bezrobociem w Sejnach w 2015 r. 73
Tabela 5.1.7. Wskaźniki problemów związanych z poziomem bezpieczeństwa w Sejnachw 2015 r. 88
Tabela 5.1.8. Frekwencja w wyborach ogólnopolskich z lat 2014-2015 w Sejnach. 98
Tabela 5.1.9. Wskaźniki problemów związanych edukacją dzieci i młodzieży w Sejnach w latach 2015-2016. 105
Tabela 5.1.10. Problemy alkoholowe w Sejnach w latach 2013-2015. 108
Tabela 5.1.11. Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w Sejnach – podsumowanie. 111
Tabela 5.2.1. Wskaźniki problemów w zakresie zjawisk gospodarczych w Sejnach w latach 2015-2016. 121
Tabela 5.3.1. Generalny Pomiar Ruchu na odcinkach dróg wojewódzkich na terenie miasta Sejnyw 2010 oraz 2015 r. 125
Tabela 5.3.1. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w Sejnach w 2009 r. 126
Tabela 5.4.1. Problemy związane z infrastrukturą sieciową na terenie Sejn w 2016 r. 133
Tabela 5.5.1. Negatywne zjawiska w sferze technicznej w Sejnach. 153
Tabela 5.6.1. Zjawiska kryzysowe w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej w Sejnach w 2015 r. 159